

Sport, ethiek en politiek in Vlaanderen (1970-heden)

Historische analyse van een bewustwordingsproces

Masterproef voorgedragen tot het behalen van de graad van

Master of Arts in de Geschiedenis

Guillaume Maebe

00802518

Promotor: prof. dr. Jan Tolleneer

Faculteit Letteren en Wijsbegeerte

Leescommissie: dra. Gillian Mathys en drs. Dries Goedertier

2011-2012

Dankwoord

Deze eindverhandeling zou niet tot stand gekomen zijn zonder de hulp van een aantal te bedanken personen. Met stip vermeld ik eerst prof. dr. Jan Tolleneer. Als promotor van deze masterscriptie stond hij me bij waar nodig en was hij nooit te verlegen om zijn ongezouten, doch gefundeerde en kritische mening te geven. Daarnaast dank ik reeds bij voorbaat dra. Gillian Mathys en drs. Dries Goedertier voor de interesse die zij als leden van de leescommissie voor deze dissertatie zullen opbrengen.

Vervolgens had ik graag mijn dank betuigd aan elke geïnterviewde zonder wie de methodologische aanpak anders in duigen was gevallen. Bert Anciaux, Sophie Cools, prof. dr. Kristine De Martelaer, Jessica De Smet, Patrick Ghelen, Alfons Roebben, prof. em. Yves Vanden Auweele, Jord Vandenhoudt, Els Vanmol en dr. An Vermeersch. Allen nogmaals bedankt voor de vrijgemaakte tijd en de genuanceerde antwoorden op mijn niet altijd even eenvoudige vragen.

Verder dien ik een aantal mensen in de bloemetjes te zetten voor diverse bijdragen. Sien Garré en Tim Piens, die zich als ware monniken focusten op deze thesis om deze op een recordtijd te controleren op grammaticale fouten, Jeroen Claes, wiens externe harde schijf de back-up van dit werkstuk bevat, Ruben Vandeputte, om mij erop te wijzen hoe belangrijk een back-up wel kan zijn en Wendy Lissarde, die niet zonder de nodige tegenzin haar iPad beschikbaar stelde voor het hogere doel. Een speciale bedanking reserveer ik voor de personen die zich in dit dankwoord vergeten voelen en mij dit niet kwalijk zullen nemen.

Tot slot wens ik nog één persoon expliciet te bedanken. Mijn grootvader Adriaan Vermeire, voor het opbrengen van het nodige geduld. Al enkele maanden zit hij trots met leesbril op de neus en glaasje sherry in de hand klaar om het laatste kunststukje van zijn oudste kleinzoon te kunnen gadeslaan, door te nemen en te herlezen tot in het oneindige. Geniet ervan.

Inhoudstafel

Dankwoord	1
Inhoudstafel	2
Inleiding	8
<i>Vraagstelling</i>	8
<i>Afbakening</i>	9
<i>Methodologie</i>	10
Luik 1: terminologie	13
<i>Hoofdstuk 1: sport en ethiek: een logische combinatie?</i>	13
1.1. Sport: een beladen term.....	13
1.1.1. Het bewegingsaspect	13
1.1.2. Invalshoek	14
1.1.3. Een veelheid aan paradoxen.....	15
1.1.4. Besluit	16
1.2. Ethiek: scheiding tussen goed en kwaad.....	16
1.2.1. Deeldiscipline van de filosofie	17
1.2.2. Verschillend van de moraliteit	17
1.2.3. De studie van waarden	18
1.2.4. Theoretische specificiteit.....	19
1.2.5. Besluit	20
1.3. Sport + Ethiek = Sportethiek?	20
1.3.1. Sport en ethiek: geen intrinsieke combinatie	21
1.3.2. Van Griekse basis tot wildgroei aan interpretaties.....	22
1.3.2.1. Competitiesport en het ideaal van de ἀρετή.....	22
1.3.2.2. De waarheid achter het ridderideaal	23
1.3.2.3. Pierre de Coubertin en de Olympische Eed	24
1.3.2.4. Geboorte van de moederdiscipline	26
1.3.2.5. Traditionele sportethiek: een uniforme zienswijze.....	28
1.3.2.6. Evolutie van de sportethische invulling en het nut van haar geschiedenis.....	30

1.3.2.7. Besluit	31
1.3.3. Definiëring: (on)nodig?.....	32
1.3.4. Besluit	33
1.4. Besluit	34
Luik 2: Sportethische evolutie in de Vlaamse politiek	35
<i>Hoofdstuk 2: ante 1970: sportethische prehistorie?</i>	<i>37</i>
2.1. De Belgische politieke sportsituatie	37
2.2. Het academische sportethische denken	39
2.3. De sportethische situatie en haar initiatieven.....	40
2.3.1. Het apolitieke niveau	40
2.3.1.1. Internationaal.....	40
2.3.1.1.1. The International Committee for the Organisation of the Pierre de Coubertin Fair Play Awards.....	41
2.3.1.1.2. Panathlon	42
2.3.1.2. Vlaanderen	44
2.3.2. Het politieke niveau	46
2.3.2.1. Europa	46
2.3.2.2. België.....	47
2.4. Besluit	48
<i>Hoofdstuk 3: 1970-1980: een eerste kans voor de politiek</i>	<i>50</i>
3.1. De Vlaamse politieke sportsituatie	50
3.2. Het academische sportethische denken	52
3.3. De sportethische situatie en haar initiatieven.....	53
3.3.1. Het apolitieke niveau	53
3.3.1.1. Internationaal.....	53
3.3.1.2. Vlaams.....	54
3.3.2. Het politieke niveau	56
3.3.2.1. Europa	56
3.3.2.2. Vlaanderen	58
3.3.2.2.1. Sport voor Allen.....	58

3.3.2.2.2. Geweld in de sport	61
3.3.2.2.3. Statuut niet-betaalde sportbeoefenaar	62
3.3.2.2.4. Toekomstbeeld.....	63
3.4. Besluit	64
<i>Hoofdstuk 4: 1980-1991: van economische malaise naar medisch verantwoord sporten</i>	<i>66</i>
4.1. De Vlaamse politieke sportsituatie	66
4.2. Het academische sportethische denken	68
4.3. De sportethische situatie en haar initiatieven.....	69
4.3.1. Het apolitieke niveau	69
4.3.1.1. Internationaal.....	69
4.3.1.2. Vlaams.....	72
4.3.2. Het politieke niveau	74
4.3.2.1. Europa.....	74
4.3.2.2. Vlaanderen	75
4.3.2.2.1. Verderzetting van tradities: focus op fair play en geweldbestrijding	76
4.3.2.2.2. Sport voor Allen en de moeilijke relatie met topsport	78
4.3.2.2.3. Jeugdsport.....	80
4.3.2.2.4. Dopingbestrijding en de geboorte van medisch verantwoord sporten	81
4.4. Besluit	84
<i>Hoofdstuk 5: 1992-2003: een groeiende aandacht voor de sportbeoefenaar</i>	<i>86</i>
5.1. De Vlaamse politieke sportsituatie	86
5.2. Het academische sportethische denken	89
5.3. De sportethische situatie en haar initiatieven.....	90
5.3.1. Het apolitieke niveau	90
5.3.1.1. Internationaal.....	90
5.3.1.2. Vlaams.....	92
5.3.2. Het politieke niveau	93
5.3.2.1. Europa.....	93
5.3.2.2. Vlaanderen	96
5.3.2.2.1. Jeugdsport.....	97

5.3.2.2.2. Het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar	100
5.3.2.2.3. Doping.....	103
5.3.2.2.4. De eerste beleidsnota sport (1999-2004).....	104
5.4. Besluit	106
<i>Besluit Luik 2</i>	<i>108</i>
Luik 3: ethisch verantwoorde sportbeoefening.....	110
<i>Hoofdstuk 6: de totstandkoming vóór het politieke parcours.....</i>	<i>111</i>
6.1. De Vlaamse politieke sportsituatie	111
6.2. Sportethische <i>triggers</i>	114
6.2.1. Het kind in de sport.....	114
6.2.1.1. Misbruik	114
6.2.1.2. Panathlon-verklaring over ethiek in de jeugdsport.....	116
6.2.1.3. Symposium Sport op Jongerenmaat	118
6.2.1.4. Congressen Panathlon	121
6.2.2. Europa	122
6.2.3. Decreet medisch verantwoord sporten	123
6.2.4. De rol van Bert Anciaux en de beleidsnota sport (2004-2009)	126
6.2.5. Besluit	128
6.3. De beginnende vorming van het MEVS-decreet.....	129
6.3.1. De aanzet en werkverdeling	129
6.3.2. De informerende en inhoudelijke fase.....	130
6.3.3. Juridische inpassing van de gekozen methodiek	133
6.4. Besluit	134
<i>Hoofdstuk 7: het politieke parcours en de inhoudelijke invulling van het MEVS-decreet.....</i>	<i>136</i>
7.1. Het politieke parcours	136
7.1.1. De algemene vorming van een decreet	136
7.1.2. De specifieke vorming van het MEVS-decreet	138
7.2. De inhoudelijke analyse van het MEVS-decreet.....	142
7.2.1. De inhoudelijke veranderingen van het MEVS-decreet.....	142
7.2.1.1. Het voorontwerp van decreet.....	143

7.2.1.2.	Het advies van de Vlaamse Sportraad en de Raad van State	144
7.2.1.3.	Het ontwerp van decreet	146
7.2.1.4.	De commissie en de plenaire vergadering.....	147
7.2.2.	De sportethische definiëring	147
7.2.3.	Het doel van EVS	149
7.2.4.	Positieve kritiek.....	151
7.2.5.	Negatieve kritiek	152
7.3.	Besluit	155
<i>Hoofdstuk 8: het sportethische beleid: uitvoeringsbesluit en richtsnoeren</i>		<i>157</i>
8.1.	De methodiek.....	157
8.1.1.	De opties en de keuze voor de open coördinatiemethode.....	157
8.1.1.1.	De vier opties: zelfregulering of overheidsinmenging?.....	158
8.1.1.2.	De keuze voor de open coördinatiemethode	160
8.1.2.	De sportethische toepassing van de OC-methode	161
8.1.3.	Subsidiëring.....	163
8.2.	Het uitvoeringsbesluit <i>an sich</i>	165
8.2.1.	De totstandkoming van het uitvoeringsbesluit	165
8.2.2.	De inhoudelijke bespreking van het uitvoeringsbesluit	166
8.3.	De uitvoering in de praktijk	169
8.3.1.	De bekendmaking	170
8.3.2.	De politieke wissel van de wacht	173
8.3.3.	De binnengekregen richtsnoeren en het advies van de sportraad	173
8.3.4.	Het overlegmoment	174
8.3.5.	De EVS-werkgroep: bezieler van de uiteindelijke richtsnoeren	175
8.3.6.	Het besluit betreffende de vastlegging van de thema's en de richtsnoeren	175
8.4.	Besluit	177
<i>Hoofdstuk 9: de sportethische toekomst in politiek Vlaanderen</i>		<i>179</i>
9.1.	De uitvoering van het MEVS-besluit na de inwerkingstelling	179
9.1.1.	De gekozen richtsnoeren.....	179
9.1.2.	Hulp tijdens deze prille uitvoeringsfase	181

9.1.3. De eerste rapporteringsfase	183
9.2. De initiatieven na het MEVS-decreet	184
9.2.1. De opkomst van nieuwe sportethische thema's	184
9.2.1.1. Match fixing.....	184
9.2.1.2. Misbruik binnen gezagsrelaties en bedreiging van de seksuele integriteit van de jonge sporter	185
9.2.1.3. Overheidsopdracht betreffende EVS en de bestrijding van seksueel misbruik en geweld binnen de sport.....	187
9.2.2. Een decretale aanpassing?	188
9.3. Sportethiek in de toekomst	190
9.4. Besluit	191
<i>Besluit Luik 3</i>	193
Eindconclusie	196
Bibliografie	201
Lijst primair bronnenmateriaal	206
Lijst van afkortingen	214
Bijlagensectie	217
<i>Bijlage 1: geïnterviewden</i>	217
<i>Bijlage 2: vragenlijsten interviews</i>	219
<i>Bijlage 3: CD-ROM</i>	231
<i>Bijlage 4: online interviews</i>	234
<i>Bijlage 5: Panathlon-verklaring</i>	238
<i>Bijlage 6: kalender</i>	239
<i>Bijlage 7: de 17 richtsnoeren</i>	239

Inleiding

Met de Olympische Spelen, het Europees Kampioenschap Voetbal, de Tour de France en Wimbledon op het programma, maakt de wereld zich op voor een hete en vooral drukke sportzomer 2012. Kranten, tv-stations, radiozenders en andere media zullen talloze overuren kloppen om de sportieve prestaties van de betreffende atleten kenbaar te maken aan de massa, die op haar beurt overdonderd zal worden met statistieken, analyses en de graad van alle verdelingsmechanismen: de medaillespiegel.

Veel minder zal de aandacht gelegd worden op de contouren en de context van sport. Sport *an sich* is één zaak, haar inbedding in de maatschappij een ander. Sport fungeert immers als een spiegel voor de samenleving en vormt een ideale *tool* om maatschappelijke problemen te kadreren, te analyseren en zelfs op te lossen. Hierdoor kan sport een belangrijke functie vervullen bij onderwerpen als racisme, religie of etniciteit. Een niet te onderschatten karakteristiek, die maar al te vaak vergeten wordt.

De bekrompen visie dat sport louter het competitieve aspect inhoudt, heeft ook gevolgen op sportethisch vlak. Eeuwenlang werd het bestuderen van deze thematiek meer als uitzondering dan als regel beschouwd. Enkelingen hebben getracht sportethiek kenbaar te maken en hoewel de oude Grieken, het Olympisme van Pierre de Coubertin als het 20ste eeuwse Vlaamse politieke bestel allen op een of andere manier hebben getracht sportieve waarden te incorporeren, werden de ethische facetten van sport nooit expliciet als *case* behandeld.

In wat volgt zullen we specifiek focussen op de evolutie van het sportethische besef binnen de Vlaamse politiek. Hieruit zal blijken dat de explicitering van de sportethiek een recent gegeven is dat kan teren op een geschiedenis die start in de jaren 70 en culmineerde in het Vlaams decreet rond medische en ethisch verantwoorde sportbeoefening (MEVS-decreet) uit 2008. Sportethiek werd hierdoor niet langer een *non-issue*, maar kreeg van de beleidsmakers de nodige aandacht. Het bewustwordingsproces leek zo op Vlaams politiek vlak voltooid. Een mijlpaal.

Vraagstelling

In deze masterscriptie zal sportethiek dan ook het centrale onderwerp vormen en in drie specifieke luiken behandeld worden. Een eerste luik focust op het terminologische vlak. Hierin

vragen we ons af wat de definiëring en betekenis is van sport, ethiek en sportethiek. Is *sport + ethiek = sportethiek*? Zien we een evolutie van de sportethische betekenis? Is definiëring überhaupt wel nodig? Eveneens trachten we hier het belang van sportethisch onderzoek aan de man te brengen.

In het tweede luik verplaatsen we ons van het theoretische vlak naar het werkveld. In chronologisch opgebouwde hoofdstukken gaan we na hoe de interesse in sportethiek doorheen de tijd geëvolueerd is. Elk hoofdstuk leidt zichzelf in met een algemene schets van het Vlaamse sportlandschap en het wetenschappelijke, sportethische denken om vervolgens de ethische initiatieven op maatschappelijk en politiek niveau te bekijken. In een obligaat besluit kaarten we onze bevindingen aan.

Het derde en laatste luik behandelt een *case study*. Hierin staan ethisch verantwoord sporten (EVS) en het bijhorende decreet centraal. Een eerste hoofdstuk binnen dit luik kadert de fase die voorafgaat aan het politieke parcours van het MEVS-decreet. Logischerwijze focust het tweede hoofdstuk op dit politieke parcours. Eveneens zal er hier een inhoudelijke analyse van het decreet plaatsvinden. Ten derde komt het uitvoeringsbesluit aan bod om vervolgens af te sluiten met de impact die het MEVS-decreet kende op de sportethische bewustwording in het Vlaamse politieke bestel. Een toekomstvisie mag niet ontbreken.

Een besluit koppelt de drie luiken aan elkaar en richt zich nogmaals tot de overkoepelende vraag hoe sportethische bewustwording groeide en tot uiting gebracht werd in het Vlaamse politieke sportlandschap.

Afbakening

Hoewel sportethiek een relatief jonge discipline is en pas zeer recentelijk de nodige aandacht gekregen heeft, is een afbakening meer dan noodzakelijk om tussen de bomen het bos te blijven zien. We maken daarom een afbakening op zowel inhoudelijk, geografisch als chronologisch vlak.

Inhoudelijk richten we ons op twee zaken. Langs de ene kant is er het wetgevende en/of het politieke niveau. Daartegenover staat het maatschappelijke niveau, gekenmerkt door groeperingen of mensen. Om een duidelijke rode draad te creëren werd ervoor gekozen enkel het politieke spectrum aan een uitgebreid onderzoek te onderwerpen. Dit houdt evenwel niet in dat maatschappelijke initiatieven hierdoor genegeerd zullen worden. Integendeel, om een *top-*

down model te vermijden is het meer dan wenselijk ook deze kant van de samenleving te belichten. Alleen is het zo dat deze maatschappelijke, sportethische handelingen telkens opnieuw getoetst zullen worden aan het politieke niveau om zo de evolutie van sportethische bewustwording op dit *level* perfect te kunnen waarnemen.

Geografisch beperken we ons grotendeels tot Vlaanderen. De redenen hiervoor zijn tweeeërlei. Enerzijds zou het onnuttig zijn België in zijn geheel te benaderen, gezien sport een Vlaamse bevoegdheid is. Anderzijds is Vlaanderen een van de weinige en misschien zelfs de enige van de politieke beleidsmakers die sportethiek decretaal verankerd hebben. Deze focus op Vlaanderen doet ons echter geen oogkleppen opzetten. Ook voorname federale, Europese of zelfs globale initiatieven kunnen aan bod komen, zij het op een minder uitgewerkte schaal.

Tot slot is er het chronologische vlak, waar de keuzemogelijkheden in grote aantallen aanwezig waren. De waarden en normen van sport, ook al werden deze niet geëxpliciteerd, zijn immers zo oud als de sport zelf. Een beginpunt kiezen was dan ook geen sinecure. Uiteindelijk kreeg het jaar 1970, de eerste Belgische staatshervorming, de voorkeur. Hiermee conformeren we ons aan de inhoudelijke en geografische afbakening, die zich op het Vlaamse politieke landschap richt. De periode vóór het ontstaan van de gemeenschappen is dan ook secundair in deze masterscriptie en zal maar kort toegelicht worden. Gezien de toekomstvisie op het eind van deze dissertatie, ligt het eindpunt in het heden.

Methodologie

Openen doet dit werkstuk met een secundaire literatuurstudie. Deze studie resulteerde in vele nieuwe inzichten rond sportethiek, die vooral heeft bijgedragen tot de creatie van het eerste luik van deze eindverhandeling. Desalniettemin dient men in acht te nemen dat het doornemen van sportethische literatuur geen hoofddoel op zich was en daardoor eerder beperkt bleef. Het was en is namelijk niet de bedoeling om filosofische discussies te voeren rond de term sportethiek. Wel richten we ons tot haar politieke bewustwording door de jaren heen, iets wat in de reeds verschenen literatuur nooit expliciete aandacht kreeg.

Naast het doornemen van diverse boeken, tijdschriften en artikels, kent deze thesis uiteraard eveneens een goed uitgedokterde primaire studie. Gezien het feit dat dit werkstuk kampt met zowel een historisch als een hedendaags karakter, werd er dan ook op twee paarden, lees: bronnentypes, gewed.

Zo werd er alvast geopteerd de verslagen van de handelingen van de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement (1971-2011) door te nemen. Een logische keuze, gezien de politieke focus van deze verhandeling die vooropgesteld werd in de inhoudelijke afbakening. Deze verslagen zijn online beschikbaar en bijgevolg voor iedereen toegankelijk¹.

Elk van deze verslagen werd onderworpen aan hetzelfde kwalitatieve proces. Zo was de parlementaire agenda steevast het eerste om doorgenomen te worden om nadien met de hulp van een aantal vaste kernwoorden gedetailleerd op zoek te gaan naar sportethische kwesties². Aan een kwantitatief onderzoek werd er verzaakt, gezien er te weinig zoekresultaten waren om een adequate statistische analyse uit te voeren en het eveneens de bedoeling was het inhoudelijke van de plenaire vergadering te laten primeren.

Er wordt evenwel vaak gezegd dat het echte politieke werk gevoerd wordt in de betreffende commissies en dat er daar reeds een eerste agendagerelateerde schifting optreedt. Met de studie van de handelingen van de plenaire vergadering werd deze schifting bewust geïncorporeerd in het onderzoek. Op deze manier kunnen we namelijk het besluit nemen dat de sportethische zaken die de plenaire vergadering haalden, daadwerkelijk als belangrijke discussiepunten aanzien werden.

In hun taak de evolutie van het sportethisch besef in beeld te brengen, werden de handelingen van de plenaire vergadering bijgestaan door een reeks interviews. Naast hun historische taak dragen deze ook bij tot de hedendaagse invalshoek die deze dissertatie bevat. Hoewel er binnen deze verhandeling een grote waarde toegedicht wordt aan dit soort bronnen, mogen we allerminst blind zijn voor hun gevaren. Een mondelinge bron is immers een kind van selectie en vatbaar voor een spekkook aan interpretaties. Zowel de spreker, de vragensteller als de recipiënt manipuleren (on)bewust de boodschap die ze uitsturen of ontvangen. Dit besef moet ons kritisch doen staan tegenover elk interview.

In totaal vond er één inleidend gesprek plaats, werden acht personen onderworpen aan een mondelinge interview en hebben twee personen een ingevulde vragenlijst online doorgestuurd. De personen in kwestie zijn de volgende. Voor het inleidend gesprek: Patrick Ghelen. Voor de mondelinge interviews: Bert Anciaux, Sophie Cools, Achille Diegenant, prof. dr. Kristine De Martelaer, Alfons Roebben, prof. em. Yves Vanden Auweele, Jord Vandenhoudt en dr. An

¹ De verslagen werden via volgende link geraadpleegd:

http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/resultaat.action?pContext=OUDE_DOCS&hand_plen=On&selectId=7&groupingIds=8.

² De kernwoorden in kwestie waren sport, moraal, morele, ethiek en ethisch.

Vermeersch. Voor de online interviews: Jessica De Smet en Els Vanmol. Dit allegaartje mensen omvat een grote verscheidenheid aan spelers in het sportieve en sportethische landschap. Allen zijn op een of andere manier betrokken bij EVS of de bijhorende wijziging van decreet. Om het overzicht van deze verhandeling te bewaren, vindt u in de bijlagensectie een uitgebreide functiebeschrijving van de geïnterviewden en de reden van hun aanwezigheid in deze masterscriptie³. De gehanteerde vragenlijsten, die voor elke geïnterviewde anders was naargelang zijn of haar rol binnen EVS, kunt u eveneens terugvinden in dit gedeelte van de eindverhandeling⁴.

Het inleidend gesprek werd niet opgenomen als bron, terwijl de mondelinge en *online* interviews wel die status vergaarden. Zij zijn respectievelijk terug te vinden op de bijgevoegde CD-ROM⁵ en in de bijlagensectie⁶.

Tenslotte vermelden we nog een groep *varia* binnen het gehanteerde bronnenmateriaal. Deze groep kreeg de naam *varia* opgespeld, gezien zij een bont geheel vormt van onder meer brieven, beleidsnota's, memoires, verklaringen en verslagen van allerlei colloquia, groeperingen en symposia. Deze documenten werpen een diepere kijk op bepaalde sportethische zaken en bieden bijgevolg een duidelijke meerwaarde aan de masterscriptie in zijn geheel.

³ Cfr. bijlage 1.

⁴ Cfr. bijlage 2.

⁵ Cfr. bijlage 3: CD-ROM.

⁶ Cfr. bijlage 4.

Luik 1: terminologie

Hoofdstuk 1: sport en ethiek: een logische combinatie?

Het enige hoofdstuk van dit luik tracht beknopt duiding te brengen bij de complexe termen die sport en ethiek zijn. Een eerste deel brengt ons naar het gegeven sport en hoe verscheidene invalshoeken dit begrip totaal verschillende betekenissen verlenen. Vervolgens wordt hetzelfde proces gehanteerd om de notie ethiek beter te begrijpen. Uiteindelijk brengen we beide termen samen om deze te laten fusioneren. Of moeten we zeggen: “met elkaar te laten botsen?”

1.1. Sport: een beladen term

“Aanvankelijk was ik er bijna zeker van dat ik sport zou kunnen definiëren, maar nu ik er dieper over nadenk en het geprobeerd heb, raak ik in verwarring.”⁷

Met deze uitspraak zet sportfilosoof Howard Slusher meteen de toon. Het definiëren van sport lijkt op het eerste zicht zeer makkelijk, maar wanneer men er dieper op ingaat, stelt men vast dat een uniforme begripsomschrijving niet voor de hand ligt en er vaak een verkeerd belang gehecht wordt aan bepaalde elementen die sport mee vorm geven.

1.1.1. *Het bewegingsaspect*

Zo zien we in vele omschrijvingen een dominante rol van de fysieke component. Indien er geen fysieke activiteit waar te nemen valt, kunnen we immers niet over sport spreken. Dit klinkt vooralsnog logisch, maar zorgt eigenlijk voor meer problemen dan oplossingen. Althans, zo menen Tamboer & Steenbergen. Zij merken op dat niet elke bewegingshandeling *de facto* een sporthandeling is. Op deze manier zou er namelijk geen verschil bestaan tussen een hardloper en iemand die zijn laatste trein probeert te halen. Bijgevolg mogen we ons niet louter toespitsen op enkel de fysieke dimensie van sport. We moeten durven openstaan voor andere criteria die meebepalen wat sport en niet-sport is.⁸

⁷ (H.) SLUSHER, *Man, sport and existence: a Critical Analysis*, 1967, Philadelphia, Lea & Febiger, p. 44-45.

⁸ (J.) TAMBOER & (J.) STEENBERGEN, *Sportfilosofie*, 2000, Leende, Uitgeverij Davon, p. 24-26.

Een poging hiertoe werd ondernomen door Allen Guttmann. Hij hecht belang aan de fysieke factor, maar heeft daarnaast ook aandacht voor andere aspecten. In zijn definiëring vertrekt hij vanuit de notie *play*, die hij als autotelisch beschouwt. Vervolgens maakt hij het onderscheid tussen spontane en georganiseerde *play*. De georganiseerde variant noemt Guttmann *games*, die op hun beurt niet-competitief en competitief kunnen zijn. Competitieve *games* zijn *contests*. Deze komen voor in twee soorten: intellectuele en fysieke. Het zijn de fysieke *contests* die Guttmann als *sports* beschouwt. Concluderend kan sport hier als *autotelic physical contest* omschreven worden. Op deze manier wordt niet enkel het fysieke, maar ook de organisatievorm, de competitiedrang en de intentie van de sporter mee opgenomen in de beschrijving van sport.⁹

Gezien het feit dat er zeer diverse sportieve kenmerken geïncorporeerd worden in de bovenstaande definitie, lijkt deze op het eerste zicht dan ook zeer sluitend. Edoch, zijn er kleine barstjes waar te nemen. Wat moeten we bv. aanvangen met de term denksport? De bewegingshandeling is tijdens het dammen of schaken zeer miniem, maar een goede basisconditie is wel vereist om uren aan een stuk gefocust te blijven. Het zijn deze grensgevallen die de overheersende rol van het bewegingsaspect ondermijnen en ons dieper doen nadenken over de invulling van de notie sport. Tamboer & Steenbergen beschrijven het als volgt.

“Zouden bewegingshandelingen namelijk van meet af aan als een constituerend element van sporthandelingen worden begrepen, dan zouden activiteiten als schaken, dammen of bridge bij voorbaat worden uitgesloten. Zoals echter in het begrip ‘bewegen’ onvoldoende grond gevonden kan worden om ‘fitness’ als sport aan te merken, zo levert ‘niet-bewegen’ nog geen argument om niet van ‘sport’ – in dit geval ‘denksport’- te kunnen spreken.”¹⁰

1.1.2. Invalshoek

Los van bovenstaande criteria krijgt de omschrijving van sport ook vorm naargelang de gehanteerde invalshoek. Hierbij kunnen we twee extremen onderscheiden. Langs de ene zijde vinden we het essentialisme, dat uitgaat van de sport zelf. De andere kant wordt bevolkt door het operationalisme, waar sport door anderen gedefinieerd wordt.¹¹

Het essentialisme baseert zich op de ontologie van de sport. Het volgt de stelling dat sport zichzelf definieert. In deze visie vormt de essentie van de sport het centrale element. Er heerst

⁹ (A.) GUTTMANN, *Sports: the First Five Millennia*, 2004, Massachusetts, University of Massachusetts Press, p. 2.

¹⁰ (J.) TAMBOER & (J.) STEENBERGEN, *Sportfilosofie*, 2000, Leende, Uitgeverij Davon, p. 24-26.

¹¹ (H.) LENK, “Auf dem Wege zu einer analytischen Sportphilosophie” In: *Sportwissenschaft*, 1980, Vol. 10, nr. 4, p. 417-436.

immers een onwrikbaar geloof in het feit dat deze essentie intrinsiek aanwezig is in alle sporten en dat deze beschrijfbaar is. Hierdoor wordt het beschrijven van een uniforme sportdefinitie mogelijk. De huidige essentialistische opvatting onderscheidt zes voorwaarden waaraan voldaan moet worden om van een sport te kunnen spreken. Zo moet de activiteit een spel zijn dat zowel fysiek, competitief, geïnstitutionaliseerd en geglobaliseerd is en dat volgens specifieke regels verloopt.¹²

Hiertegenover staat het operationalisme. Sport wordt hierin gedefinieerd door hetgeen wat anderen, bv. de media, sport noemen. Op deze manier wordt de term sport ingevuld door externe instanties, die op basis van hun autoriteit hun eigen vooropgestelde omschrijving van sport gelegitimeerd zien. In deze visie is de definitie echter ondergeschikt aan de ideologische of maatschappelijke achtergrond van haar uitvinder, waardoor er nooit uniformiteit bereikt kan worden.¹³

Beide strekkingen zijn echter te radicaal om toepasbaar te zijn op sportethische vraagstukken. Zo heeft het essentialisme geen aandacht voor de socio-historische context van sport, terwijl bij het operationalisme net het omgekeerde het geval is. Het kiezen van een gulden middenweg is de enige manier om het beste van beide extremen naar boven te brengen. Dit *dubbelkarakter* van de sport verenigt op deze manier de essentie van de sport en haar inbedding in de maatschappij. Het is deze consensusvisie die we verderop ook voor de sportethiek dienen te hanteren.¹⁴

“Hence sport is characterized by (i) a certain autonomy, (ii) being embedded or ensconced in a wider network of institutional interests, and (iii) influenced (and constructed) by values and norms that are current in society at large.”¹⁵

1.1.3. Een veelheid aan paradoxen

Een andere opvatting over de sportieve begripsomlijning brengt ons naar het niveau van de tegenstellingen. Paradoxen zijn immers inherent aan de sport, waardoor een uniforme definiëring onmogelijk te vormen is. Een mooi voorbeeld hiervan is de verscheidenheid aan functies die de sportbeoefening toebedeeld krijgt. Zo moet deze enerzijds garant staan voor het

¹² (J.) STEENBERGEN, “The double character of sport” In: (J.) STEENBERGEN, (P.) DE KNOP & (A.) ELLING (eds.), *Values and norms in sport: critical reflections on the position and meanings of sport in society*, 2001, Maidenhead, Meyer & Meyer Sport Ltd., p. 34.

¹³ (J.) TAMBOER & (J.) STEENBERGEN, *Sportfilosofie*, 2000, Leende, Uitgeverij Davon, p. 27.

¹⁴ *Ibidem*, p. 27.

¹⁵ (J.) STEENBERGEN, *op. cit.*, p. 47.

samenbrengen van mensen en het stimuleren van het maatschappelijke gevoel, terwijl anderzijds het competitieve element instaat voor het segregeren van diezelfde samenleving.¹⁶

Maar ook naast de definiëring zijn de paradoxen binnen het sportieve niet te tellen. Regelgeving streeft het strikte na en tracht een wedstrijd in goede banen te leiden. Deze creatie van *voorspelbaarheid* strookt niet met de onvoorspelbaarheid die intrinsiek is aan sport en haar wedstrijdverloop. Eenzelfde verhaal horen we bij de relatie tussen lichaam en geest. Waar *Mens sana in corpore sano* in theorie nog als devies luidt, rept men in de praktijk met geen woord over de intellectuele capaciteiten van een topsporter. Zijn of haar indrukwekkende fysieke paraatheid komt daarentegen wel uitgebreid aan bod.¹⁷

Het zijn deze paradoxen die ook de sportethiek bezighouden. Dienen we de nadruk te leggen op de positieve, sociale taak van sport of moeten we net focussen op de negatieve gevolgen die de competitiegeest met zich meebrengt? We moeten ons bewust zijn van deze overwegingen wanneer we sport op een ethische manier gaan benaderen.

1.1.4. Besluit

Hoewel sport in het begin van deze paragraaf makkelijk te definiëren leek, was dit allerminst het geval. De oorzaken hiervan zijn divers. Zo is de omlijning van sport zeer afhankelijk van de gebruikte invalshoek, bestaat sport uit onnoembaar veel factoren en maken de paradoxen, inherent aan sport, de creatie van een uniforme omschrijving zéér moeilijk.

De enige conclusie die we derhalve kunnen trekken is dat er rond sport onmogelijk een eenheidsvisie kan bestaan. Dit is evenwel geen negatief punt. Het zou net schadelijk zijn indien de notie sport tot eenheidsworst gereduceerd zou worden. Haar verscheidenheid is een troef en moet ook op sportethisch vlak in acht genomen worden.

1.2. Ethiek: scheiding tussen goed en kwaad

“Ethiek is cultuur en cultuur is ethiek. Het zijn de ongeschreven wetten, gedragingen en normen van mensen die bepalen hoe ze met elkaar omgaan.”¹⁸

¹⁶ (D.) BODIN, (G.) SEMPÉ, (L.) ROBÈNE & (S.) HÉAS, “Ethics and sport in Europe” In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ, *Ethics and sport in Europe*, 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 11.

¹⁷ (P.-H.) FRANGNE, “Philosophy, ethics and sport” In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ, *Ethics and sport in Europe*, 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 34.

¹⁸ (A.) ROEBBEN, *mondeling interview*, 10/04/2012, Leuven.

Waar de notie ethiek op het eerste zicht veel moeilijker te definiëren lijkt dan de term sport, is de praktische kant van het verhaal net andersom. In tegenstelling tot sport heerst er over de invulling van de term ethiek veel meer consensus. Al hoeft deze daarom niet *de facto* correct te zijn.

1.2.1. Deeldiscipline van de filosofie

Termen als ethiek, moraliteit en filosofie worden vaak aanzien als synoniemen. Dit gebeurt evenwel ten onrechte. Ethiek en moraliteit zijn immers beiden deelaspecten van de moederdiscipline filosofie.

Deze moederdiscipline kent haar ontstaan in de Griekse Oudheid en wordt geëtymologiseerd als *wijsbegeerte*. Derhalve kan een tweede mythe de wereld uitgeholpen worden, namelijk dat filosofie een bepaalde overtuiging of ideologie is. Dit is allesbehalve waar. Een filosoof beheert de wijsheid, hij heeft ze niet in pacht. Hieruit volgt dat een filosoof de wijsheid dient te bestuderen en steeds opnieuw kritisch moet staan ten opzichte van fundamentele vragen en grondslagen. Hij of zij moet van filosofie een *doe-actie* maken en niet simpelweg bestaande theorieën navolging geven.¹⁹

“We are not among those who have ideas only between books, stimulated by books – our habit is to think outdoors, walking, jumping, climbing, dancing, preferably on lonely mountains or right by the sea where even the paths become thoughtful.”²⁰

De vernoemde fundamentele vragen zijn drieërlei. Een eerste focust op wat realiteit precies inhoudt. Hiermee komen we terecht op het terrein van de metafysica, de theologie en de ontologie. Ten tweede stelt de epistemologische vraag zich op. Men gaat hier op zoek naar de aard van de kennis. De slotvraag draait rond het hoe en wat van waarden, ook wel axiologie genoemd. Het is hier dat we ethiek in kunnen thuisbrengen.²¹

1.2.2. Verschillend van de moraliteit

Ondanks het feit dat beiden een focus hebben op normen en waarden, bevatten moraliteit en ethiek toch de nodige verschillen. Pierre-Henry Frangne ziet het als volgt.

¹⁹ (J.) TAMBOER & (J.) STEENBERGEN, *Sportfilosofie*, 2000, Leende, Uitgeverij Davon, p. 11-12.

²⁰ (F.) NIETZSCHE & (B.) WILLIAMS (ed.), *The Gay Science*, 2001 (1882), Cambridge, Cambridge University Press, p. 230.

²¹ (W.) MORGAN, “The Philosophy of sport: a historical and conceptual overview and a conjecture regarding its future” In: (J.) COAKLEY, *Handbook of sports studies*, 2000, Londen, Paul Chapman Publishing Ltd, p. 206.

“Morality involves a system of values which govern our acts and give every individual criteria on the basis of which he or she can distinguish what is prohibited from what is allowed, divide what may be done from what is desirable to do.”²²

In deze definitie geldt moraliteit als de universele basis voor correct handelen. Filosofen doen dan ook alle moeite van de wereld om deze basis te doorgronden. Het grote probleem ligt in het woord *universeel*. Deze impliceert dat menselijk handelen over de hele wereld dezelfde context kent. Een incorrecte gedachte. De context van menselijk handelen is namelijk regiogebonden, waardoor men aandacht moet hebben voor de geschiedenis en de specificiteit van elke streek en haar gedragingen. Deze opvatting brengt ons in het veld van de ethiek.²³

1.2.3. De studie van waarden

Ethiek vertoont dus zowel gelijkenissen als verschillen met de filosofie en de moraliteit. Nu dat aangetoond werd, rest ons enkel nog de vraag wat de ethiek zelf nu precies is.

Het is duidelijk dat ethiek in het teken staat van haar axiologische functie. Dit bestuderen van waarden wordt heel vaak in een zwart/wit-visie bekeken. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de ethische omschrijving die Tamboer & Steenbergen vooropstellen.

“In de ethiek gaat het om een systematische bezinning op geldende morele maatstaven en hun fundering. Morele maatstaven zijn – geschreven of ongeschreven – regels, op grond waarvan men het menselijk handelen als ‘goed’ of ‘slecht’, als ‘gepast’ of ‘ongepast’, kan beoordelen en waarderen.”²⁴

Ethische reflecties dienen in deze opvatting beargumenteerd en bediscussieerd te worden met derden. Alleen zo leert men hoe de ander waarden definieert. Dit proces zorgt ervoor dat ethiek een nieuwe functie krijgt: het verhelder van deze waarden²⁵. Deze waarden brengen een positieve connotatie met zich mee. Men gaat er immers van uit dat negatieve waarden geen platform verdienen, gezien niemand ze wil nastreven. Deze focus op het positieve is een wederkerend fenomeen in de meeste ethische begripsomschrijvingen, zoals hieronder met een voorbeeld wordt aangetoond.

²² (P.-H.) FRANGNE, “Philosophy, ethics and sport” In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ, *Ethics and sport in Europe*, 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 28.

²³ *Ibidem*, p. 28.

²⁴ (J.) TAMBOER & (J.) STEENBERGEN, *Sportfilosofie*, 2000, Leende, Uitgeverij Davon, p. 131.

²⁵ *Ibidem*, p. 133.

“The point of ethical enquiry is to enquire as to how people ought to treat one another, and in more collective terms, how people ought to comport themselves with regard to the common good.”²⁶

Niettegenstaande het belang van positieve waarden, mogen we evenmin blind zijn voor haar negatieve tegenhanger. Ethiek wordt dan wel algemeen aangenomen als een discipline die positieve waarden bevordert, haar etymologie bevestigt dit allerminst.

“The etymology of the word ethics prompts us, moreover, to give particular credence to this theory. The Greek word ethikos, ethike, from which the word ethics stems, means morals and, unless they are interpreted solely in the light of the Judeo-Christian moral code, morals do not necessarily have to be ‘good’.”²⁷

1.2.4. Theoretische specificiteit

Deze studie van waarden kent geen universeel karakter. Dat is namelijk weggelegd voor de moraliteit, zoals reeds werd aangetoond. Ethiek legt meer de nadruk op het karakteristieke van een (culture) regio, waardoor het bestuderen van de kenmerkende moraliteit van iedere samenleving ons zaken bijleert over hun specifieke ethische principes²⁸. Dit onderzoek impliceert logischerwijze dat ethiek rekening houdt met de complexiteit van de realiteit en alle componenten die deze realiteit vorm geven.

“Ethics therefore has to be understood within the different fields of human action, such as work, medical care, scientific research and the relationship of human beings with nature.”²⁹

Kunnen we ethiek daarom zien als een praktische actie? Neen, hoewel ethiek de universele wetten van de moraliteit toepast, blijft het focussen op de vraag hoe mensen met elkaar zouden moeten omgaan. Deze prescriptieve gedachte verschilt van het eerder praktisch aangelegde descriptieve, waar men daadwerkelijk onderzoekt hoe men met elkaar omgaat³⁰. Ethiek is dus eerder een zelf in te vullen theoretisch raamwerk waaraan we ons kunnen schikken en dat tevens een praktische test kan ondergaan. Zo kunnen we wel ethisch handelen, maar dat maakt van ethiek geen praktische discipline.

²⁶ (W.) MORGAN, “The Philosophy of sport: a historical and conceptual overview and a conjecture regarding its future” In: (J.) COAKLEY, *Handbook of sports studies*, 2000, Londen, Paul Chapman Publishing Ltd, p. 206.

²⁷ (D.) BODIN, (G.) SEMPÉ, (L.) ROBÈNE & (S.) HÉAS, “Ethics and sport in Europe” In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ, *Ethics and sport in Europe*, 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 11.

²⁸ (T.) GONZÁLEZ-AJA, “Historical and philosophical foundations of sports ethics” In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ, *Ethics and sport in Europe*, 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 38.

²⁹ (P.-H.) FRANGNE, “Philosophy, ethics and sport” In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ, *Ethics and sport in Europe*, 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 28.

³⁰ (W.) MORGAN, *op. cit.*, p. 206.

1.2.5. *Besluit*

Hieruit volgend moeten we de conclusie trekken dat ethiek een vaste plaats verworven heeft binnen het filosofische spectrum. Al moet men oppassen dat het modewoord ethiek niet foutief gehanteerd of opgevat wordt. Ethiek draait per slot van rekening rond axiologie en valt niet te verwarren met haar overkoepelende term filosofie of haar broedernotie moraliteit. Ondanks haar strakke positie binnen de wijsgerige wetenschap, dient men te blijven nadenken over de invulling van de axiologie en mag men geen oogkleppen opzetten wanneer ook negatieve ethische aspecten de revue passeren. Deze verdienen eveneens een aandachtige studie en leveren de onderzoeker nieuwe en nuttige informatie op.

1.3. Sport + Ethiek = Sportethiek?

“Compliance with the ethics which provide sport with its underlying values is now open to question. Sport faces problems of corruption, violence, drug taking, extremism and other forms of discrimination, but this is nothing more than a reflection of the societies in which it takes place. If, however, sport is to continue to benefit individuals and societies, it cannot ignore these scourges or the ethical values it draws on.”³¹

Deze quote uit 2011 toont aan dat sportethiek niet langer weg te denken is uit de politieke en maatschappelijke agenda. Als *hot topic* krijgt het stilaan gehoor in Vlaanderen, Europa en de wereld. In deze opmars is het belangrijk dat de kritische noot jegens het thema niet verdwijnt. Zo is het aangeraden na te gaan hoe sportethiek doorheen de geschiedenis gegroeid is en of haar parcours al dan niet over hobbelige wegen denderde. Hierbij poneren we een aantal vragen. Ten eerste stelt de vraag zich op of het zomaar mogelijk is sport en ethiek te laten fusioneren tot een nieuwe discipline. Is sport intrinsiek ethisch of heeft het een helpende hand nodig? Vervolgens gaan we op zoek naar een sportethische basis en ontstaanspunt. Bestaan deze en is het wel nuttig om ze aan te kaarten? Kunnen we daarnaast een evolutie van sportethische definities waarnemen? Tot slot vragen we ons af of een definiëring überhaupt wel noodzakelijk is.

³¹ (S.) FROSSARD, “Foreword: Reconciling ethics and sport is crucial” In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ, *Ethics and sport in Europe*, 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 5.

1.3.1. Sport en ethiek: geen intrinsieke combinatie

Het zijn vaak gehoorde citaten: “deelnemen is belangrijker dan winnen” en “sportbeoefening brengt de jeugd waarden en normen bij”. Het obligate vleugje ethiek achter deze uitspraken maakte van de sport een uitvoeringsmechanisme van de axiologie. Gesteund door het Olympisme werd deze gedachte doorheen de 20ste eeuw gestimuleerd om vandaag de dag nog steeds levend en wel te zijn.³²

Alleen, deze visie werd zelden onderworpen aan het nodige scepticisme. Maar al te vaak werd er aangenomen dat sport intrinsiek ethisch is. Een diepere inblik leert ons echter dat beide termen ook de nodige verschillen tonen, waardoor hun connectie als bij de haren getrokken lijkt.

“The other question attempts to understand what is lasting about this connection, or rather this missing connection between sport and ethics, relating to the sphere of historical anthropology.”³³

Dat sport wel degelijk onethisch kan zijn, vinden we terug bij vele auteurs. Zij stellen vaak vast dat de intrinsieke aard van sport simpelweg niet strookt met de invulling van positieve, ethische waarden. Billet en Debardieux menen bijvoorbeeld dat het concurrentiële karakter van (ploeg)sport automatisch zal leiden tot gepest, minachting en exclusie. Uit hun onderzoek blijkt dat vaak het zwakste spelertje van de groep hier het slachtoffer van wordt³⁴.

Er heerst dus als het ware een paradox tussen sport en ethiek. Een tegenstelling die mee in stand gehouden wordt door de paradoxale aard van de notie sport zelf. Ook zien we dat deze tegenstrijdigheden in verscheidene vormen voorkomen. Een eerste voorbeeld hiervan is de relatie tussen competitie en teamgeest. Zoals bovenstaand onderzoek aantoont, wil sport zowel mensen samenbrengen als ze het tegen elkaar laten opnemen. Dit laatste zorgt uiteraard voor de nodige wrijvingen die de sociale functie van sport bemoeilijken.

“while competitive sport can be a way of attaining moral perfection, it can also provide a means of reaching ends which we can describe as anti-ethical.”³⁵

³² (J.) TAMBOER & (J.) STEENBERGEN, *Sportfilosofie*, 2000, Leende, Uitgeverij Davon, p. 133.

³³ (D.) BODIN, (G.) SEMPÉ, (L.) ROBÈNE & (S.) HÉAS, “Ethics and sport in Europe” In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ, *Ethics and sport in Europe*, 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 11-12.

³⁴ (E.) BILLET & (E.) DEBARBIEUX, “Sport: a model of anti-ethical practice” In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ, *Ethics and sport in Europe*, 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 45-46.

³⁵ (T.) GONZÁLEZ-AJA, “Historical and philosophical foundations of sports ethics” In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ, *Ethics and sport in Europe*, 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 43.

Een ander voorbeeld is een tegenstelling die ook binnen de sport zelf heerst, namelijk de verhouding tussen lichaam en geest. Sport fungeert hier als de lichamelijke activiteit bij uitstek die geen analogieën toont met de geestelijke praxis van de filosofie en haar afgeleide, de ethiek. Beide disciplines schijnen zo niet voor elkaar gemaakt te zijn.³⁶

Los van het feit of deze paradoxen enigszins correct zijn, tonen ze aan dat sport, intrinsiek gezien, niet zomaar als ethisch beschouwd kan worden. Dit houdt echter niet in dat sport enkel maar onethisch is. Sport heeft alle kwaliteiten om bevorderend voor waarden te zijn en de ethische boodschap uit te dragen. Hiervoor is evenwel de bereidwilligheid nodig van sportbeoefenaar, -toeschouwer en –organisator. Een beknopte bloemlezing van hoe sportethiek vroeger en nu gepercipieerd werd, vindt u daarom in het volgende deelhoofdstuk.

1.3.2. Van Griekse basis tot wildgroei aan interpretaties

1.3.2.1. Competitiesport en het ideaal van de ἀρετή

Zoals wel meerdere zaken uit de moderne wereld kent ook competitiesport (ἀγών) haar oorsprong in het oude Griekenland. Meer dan op het behalen van een trofee, lag de sportieve nadruk in deze periode op de relatie tussen lichaam en geest. Er heerste immers een rotsvast geloof in het feit dat het uitoefenen van sport een ethische kracht met zich meebracht. Deze ethische kracht zou leiden tot een fysiek en geestelijk *perfecte mens*.

“The link between ethics and sport thus began with the codification of a particular kind of competition involving physical effort by a human being involved to the fullest, a person capable of thought and action, thereby promoting the idea of a healthy mind in a healthy body. Physical and mental health underpin human life, and go hand in hand with ethics with a view to the best possible human fulfillment.”³⁷

Dit ideaalbeeld werd vervat in de term καλοκαγαθία, een samenvoegsel van καλός, wat *mooi* betekent, en αγαθός, wat Grieks is voor *goed*. De meest bekende voorbeelden van een καλοκαγαθία zijn de kouροι-beelden. Met gebalde vuisten, strakke spieren en een afgetraind lichaam symboliseren zij het prototype van de Griekse volmaaktheid. Lichaam en geest zijn zo met elkaar verweven.³⁸

³⁶ (J.) TAMBOER & (J.) STEENBERGEN, *Sportfilosofie*, 2000, Leende, Uitgeverij Davon, p. 10.

³⁷ (L.) COULOUBARITSIS, “Historical and philosophical background” In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ, *Ethics and sport in Europe*, 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 21.

³⁸ (T.) GONZÁLEZ-AJA, “Historical and philosophical foundations of sports ethics” In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ, *Ethics and sport in Europe*, 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 43.

Het bereiken van dit ideaal kon via de sport en haar ethische aspecten. Zo zagen we net dat de *αγών* zich niet richtte op de overwinning *an sich*, maar wel op de zelfverbetering die hieruit voortvloeide. Centraal hierin stond de *αρετή*, vertaald als *excellence*, die versmolten was met het fysieke. Deze term representeert de drang en de wilskracht van een persoon om zijn capaciteiten ten volle te benutten en uit te breiden om zo beter te doen dan de ander. Een overwinning is bijgevolg niet belangrijk omwille van de verkregen prijs, maar wel omdat het aantoont dat de overwinnaar de grootste *αρετή* heeft.³⁹

Ondanks dit mooie gedachtegoed kwam het ethische aspect van de sport al snel onder vuur te liggen. De begeerte van de atleten om te winnen oversteeg het ideaal van de *καλοκαγαθία*. Zodoende doken reeds in de 4de eeuw v.C. de eerste gevallen van valsspelerij op. Om het sportethische dogma toch in stand te houden, probeerden de organisatoren quasi alles om de atleten toch maar in het gelid te houden. Zo ontsproten er onder meer zes bronzen standbeelden van Zeus aan de ingang van het stadion in Olympia. Deze werden gefinancierd met de boetes die valsspelers gekregen hadden. Op deze manier kwamen niet alleen de helden in de *picture* te staan, maar werden ook de verfoeilijken aan de kaak gesteld.⁴⁰ Dat de angst voor *cheating* desondanks bleef bestaan, bewijst volgend fragment.

“In Ancient Greece, some cities were so concerned about cheating that the athletes trained under the supervision of official judges (Hellandikai), as was the case in the gymnasium at Elis. Then they went in procession to Olympia, where they sacrificed a boar on the altar of Zeus Horkios (keeper of the oaths), swearing with their families and trainers that they would not cheat.”⁴¹

Derhalve kampte de Griekse Oudheid met een onverzoenbaar probleem: de theoretische ideologie van de *αρετή* en de *καλοκαγαθία* vond geen weerslag in de praktijk. Het verlangen om te winnen maakte van sommige atleten een beter mens, maar spoorde een meerderheid aan om kostte wat het kost de zegepalm en de bijhorende eeuwige roem te vergaren. Zonder hulp van haar beoefenaars kon sport haar ethische capaciteiten niet tot uiting laten brengen.

1.3.2.2. De waarheid achter het ridderideaal

Geen tijdperk waar meer foute gedachten over bestaan dan de Middeleeuwen. Als opvolger van de rijke Romeinse beschaving en voorloper van de grote ontdekkingsreizen, dreigen de

³⁹ (T.) GONZÁLEZ-AJA, “Historical and philosophical foundations of sports ethics” In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ, *Ethics and sport in Europe*, 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 38-39.

⁴⁰ *Ibidem*, p. 41.

⁴¹ (L.) COULOUBARITSIS, “Historical and philosophical background” In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ, *Ethics and sport in Europe*, 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 23.

Middeleeuwen vaak vergeten te worden. Zo ook op het sportieve vlak, waar men maar al te vaak de grote sprong maakt van de Griekse Oudheid naar de Nieuwste Tijd.

Een jammere zaak, zeker gezien deze periode zich kenmerkte met een niet te verwaarlozen sportief fenomeen: het ridderideaal. Ridders figureerden immers niet alleen op het slagveld of langs ronde tafels, maar namen ook deel aan toernooien, de sportieve uitlaatklep voor de goeude klasse. Vele ridderverhalen werden overgeleverd via troubadours. Deze stelden de ridder voor als een hoofs persoon, die de vrouwen met respect behandelde en armen en zwakkeren beschermde. Daarnaast volgde hij tijdens de toernooien strikt de regels en was hij nobel in het verlies. Sportethisch, zonder meer.⁴²

Maar is dit wel zo? Laten we ons niet te veel meeslepen door de heroïsche gezangen van troubadours en de liederlijke teksten van dichters? De waarheid leert ons dat riddertoernooien net zeer elitaire evenementen waren, waar de feodale heren de bestaande sociale en genderbepaalde hiërarchie wouden graag bevestigd zagen.⁴³

“Chivalry therefore was also a socially biased ideal, excluding outsiders such as peasants, serfs, and poor and marginalised people.”⁴⁴

Daarnaast moet het smetloze blazoën van de vredelievende ridder plaats ruimen voor het beeld van een strijder die wel eens misdaden durfde te plegen en geen aandacht had voor de minderbedeelden van de samenleving. Toernooien fungeerden eerder als geweldkanaliserend middel dan als wedstrijden waar *fair play* centraal stond. Eenzelfde conclusie kunnen we trekken uit de *sportwedstrijden* die de boeren beoefenden. Ook hier heerste chaos en geweld.⁴⁵

1.3.2.3. Pierre de Coubertin en de Olympische Eed

Deze segregerende functie van sport leek voorbijgestreefd wanneer een zekere Pierre de Coubertin op de proppen kwam. De vader van de moderne Olympische Spelen bracht met hem een sporttheoretische renaissance mee. Gebruik makend van het oude Griekenland als voorbeeld, kwam ook de ethische kracht van sport weer op het voorplan.

⁴² (D.) BODIN, (G.) SEMPÉ, (L.) ROBÈNE & (S.) HÉAS, “Ethics and sport in Europe” In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ, *Ethics and sport in Europe*, 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 13-14.

⁴³ (L.) COULOUBARITSIS, “Historical and philosophical background” In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ, *Ethics and sport in Europe*, 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 22.

⁴⁴ (D.) BODIN, (G.) SEMPÉ, (L.) ROBÈNE & (S.) HÉAS, *op. cit.*, p. 14.

⁴⁵ *Ibidem*, p. 13-14.

“If Pierre de Coubertin relied on Antiquity, that was because he wished to defend, not sport as relaxation, as a spectacle or trade, or as a distinctive practice, but a type of person and, more generally, a type of human relationship in which mutual respect was to be fundamental. He wished not only to reach out to the individual, but also that the latter could serve as a model on a universal scale.”⁴⁶

de Coubertin voorzag een prominente rol voor de atleet zelf. In zijn ideologie kwam het oude ideaal van de ἀρετή weer naar boven. Daarnaast koppelde hij sport ook los van de maatschappij. Politieke of socio-economische beslommingen zouden geen invloed hebben op de sportbeoefening, als ware deze een soort toevluchtsoord om alle problemen te vergeten.⁴⁷

Een bevestiging van zijn visie vindt de Coubertin terug in de Olympische Eed, een Griekse uitvinding die op de Olympische Spelen te Antwerpen in 1920 voor het eerst opnieuw uitgesproken werd. In zowel de oude als de nieuwe versie van deze eed worden de regels van de Olympische Spelen als heilig beschouwd en worden er zware waarschuwingen geuit jegens valsspelers. Deze echte *spirit of sportsmanship* moet de Coubertin als muziek in de oren geklonken hebben.⁴⁸

Dit beeld over de Coubertin en zijn sportieve inzichten is uitgegroeid tot de standaardopvatting over diens persoon. Gesterkt door uitspraken als “deelnemen is belangrijker dan winnen”, wat trouwens niet van hem afkomstig is, wordt de Coubertin vaak aanzien als de vader van de moderne sport en, niet onbelangrijk, de sportethiek. Een grondig oordeelkundig onderzoek was dan ook nodig om deze mythe te doorpikken.

Wanneer men dieper inging op deze thematiek ondervond men immers al snel dat de Coubertin de segregatie onder de bevolking in stand hield. Hij liet enkel aristocraten toe tot zijn Olympische Spelen en zijn conservatieve gedachten weigerden hem ook vrouwen te laten deelnemen. Pas in 1912, toen zijn institutionele troon begon te wankelen, kwam er een eerste democratiseringsfase. Sport bleef echter een elitaire bedoening.⁴⁹

“Sport was an elite activity meant to contribute to the edification of a society in which the people with power were expected to remain there, while the masses would be restricted to stimulating physical activities (such as gymnastics and military exercises), fortifying society’s foundations. Coubertin’s vision of

⁴⁶ (G.) ANDRIEU, “Might God be watching when we run?” In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ, *Ethics and sport in Europe*, 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 57.

⁴⁷ (D.) BODIN, (G.) SEMPÉ, (L.) ROBÈNE & (S.) HÉAS, “Ethics and sport in Europe” In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ, *Ethics and sport in Europe*, 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 13.

⁴⁸ (T.) GONZÁLEZ-AJA, “Historical and philosophical foundations of sports ethics” In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ, *Ethics and sport in Europe*, 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 37-38.

⁴⁹ (D.) BODIN, (G.) SEMPÉ, (L.) ROBÈNE & (S.) HÉAS, *op. cit.*, p. 14-15.

*sport was tied up with a view of a fixed pattern of society, which imposed traditional social destinies on the rulers and the ruled and on men and women.*⁵⁰

Door deze inzichten ging men opnieuw nadenken over de Griekse sportethische benadering, gezien de Coubertin zich volledig met deze visie had ingeladen en ze steevast navolging had gegeven. De bakermat van de democratie bleek bijgevolg veelal dezelfde trekken te vertonen als de ideeën van haar bewonderaar. Het was Louis Gernet in 1917 die het *Greek Miracle* voor het eerst wist te deconstrueren. Hij concludeerde dat het oude Griekenland een xenofobe slavendemocratie was met periodes van echte democratie⁵¹. Aristocratie was dus wel degelijk aanwezig en uitte zich vooral in de sport, waar vrije mannen van de hoge klassen de enige deelnemers waren. Zij werden capabel genoeg beschouwd om het als een van de weinigen te schoppen tot *καλοκαγαθοί*. Soms werden zij aangevuld met gewone burgers indien deze in een bepaalde sport uitblonken. Meteen is het ook duidelijk waarom er zoveel gevallen van *cheating* plaatsvonden. Een sportieve overwinning kon de persoon in kwestie namelijk een heel stuk laten opschuiven op de sociale ladder.⁵²

Deze stellingen laten een volledig nieuw beeld schijnen op de sportethische bakermat. Hoewel sportethische ideeën bij zowel de Grieken als de Coubertin aanwezig waren, is hun aanpak dat allerminst. Het lijkt dan ook verstandig om onze denkpijpe even te verplaatsen. Waarom de bakermat zoeken binnen het praktische veld? Kunnen we het ontstaan van de theoretische aanpak niet als een beginpunt voor sportethiek en sportethische bewustwording beschouwen? Laten we daarom eens kijken naar de wetenschappelijke discipline van de sportfilosofie die zich in het tweede deel van de 20ste eeuw gevestigd heeft.

1.3.2.4. Geboorte van de moederdiscipline

Sportfilosofie is een kind van *The Cultural Decade*, de jaren 60. Ontstaan in Anglo-Amerika kenmerkte dit decennium zich door verscheidene trends. Zo heerste er een economische groei en was politieke onrust nooit veraf. Gebeurtenissen als de moord op John F. Kennedy of de *I Have a Dream-speech* van Martin Luther King Jr. bewijzen dit. Ook op het intellectuele vlak was een evolutie merkbaar. Een nieuwe generatie babyboomers hadden neus voor vernieuwing en een broertje dood aan traditionele wetenschap. Wanneer zij de leeftijd bereikt hadden om

⁵⁰ (D.) BODIN, (G.) SEMPÉ, (L.) ROBÈNE & (S.) HÉAS, "Ethics and sport in Europe" In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ, *Ethics and sport in Europe*, 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 15.

⁵¹ (L.) GERNET & (A.) MICHEL (ed.), *Recherches sur le développement de la pensée juridique et morale en Grèce*, 2001 (1917), Parijs, s.n., 467p.

⁵² (D.) BODIN, (G.) SEMPÉ, (L.) ROBÈNE & (S.) HÉAS, *op. cit.*, p. 13.

universiteiten of *colleges* te bevolken, gingen zij volop experimenteren met nieuwe disciplines. Het is in dit kader dat in het midden van de jaren 60 sportfilosofie doorgang vond in de wetenschappelijke wereld om er nadien voorgoed te blijven.⁵³

Naast het maatschappelijke kader kunnen we nog twee andere redenen onderscheiden waarom sportfilosofie eindelijk op de wetenschappelijke kaart kwam te staan in deze periode. Eerst en vooral merken we de bloei op van *sport studies*, waar de sportfilosofie een onderdeel van is. Doordat deze in de jaren 60 losgekoppeld werd van de *Physical Education* oversteeg zij de traditionele pedagogische en educatieve thematiek om zo meer aandacht te kunnen besteden aan de sociologische, historische en filosofische studie van de sport. Personen als Howard Slusher⁵⁴ en Eleanor Metheny⁵⁵ worden hier als baanbrekend beschouwd.⁵⁶

Een tweede oorzaak situeren we opnieuw in de sfeer van de paradoxen. In een vorig hoofdstuk werd reeds aangetoond dat de sport zelf te kampen had en heeft met een paradox lichaam vs. geest. Deze houding heeft ook de wetenschappelijke sportethiek een halt toegeroepen. Er heerste als het ware een wederzijds scepticisme tussen sport en wetenschap. Sport werd namelijk omschreven als een barbaarse bezigheid, waar de spiritueel zelfingenomenen zich niet aan waagden. Sporters op hun beurt hadden geen nood aan filosofische inmenging. Zij zagen hun activiteiten als puur fysieke handelingen.⁵⁷

“Although there was a well-established tradition within philosophy of interrogating forms of life vital to societies and peoples, sport, despite its influence on cultures as diverse as ancient Greece and modern-day America, managed somehow to avoid serious philosophic scrutiny.”⁵⁸

De afwezige aandacht voor een gegeven als sportfilosofie kon daarbij gerelateerd worden aan het dominante filosofische paradigma van de 20ste eeuw, de analytische aanpak. Dit Angelsaksische model stelde verwetenschappelijking en verificatie van de filosofie boven een interpretatief model. In deze zoektocht naar waarheid werden alle deeldisciplines gemarginaliseerd om via een eigen Engels jargon het correcte antwoord op levensbeschouwelijke vragen te kunnen vinden. Door deze coconhouding verloren filosofen de

⁵³ (W.) MORGAN, “The Philosophy of sport: a historical and conceptual overview and a conjecture regarding its future” In: (J.) COAKLEY, *Handbook of sports studies*, 2000, Londen, Paul Chapman Publishing Ltd, p. 204.

⁵⁴ (H.) SLUSHER, *Man, Sport and Existence: a Critical Analysis*, 1967, Philadelphia, Lea & Febiger, 243p.

⁵⁵ (E.) METHENY, *Movement and Meaning*, 1968, New York, McGraw-Hill, 126p.

⁵⁶ (W.) MORGAN, *op. cit.*, p. 204.

⁵⁷ (J.) TAMBOER & (J.) STEENBERGEN, *Sportfilosofie*, 2000, Leende, Uitgeverij Davon, p. 9.

⁵⁸ (W.) MORGAN, *op. cit.*, p. 204.

voeling met de maatschappij, stelden ze zich superieur op en hadden ze geen oog voor disciplines als filosofische geschiedenis of sportfilosofie.⁵⁹

Om dit te doorbreken was er nood aan een krachtig signaal. Dat kwam er ook in de persoon van Paul Weiss. Deze Amerikaanse filosoof genoot groot respect van zijn collega's, wat hem tot een van de uitgangborden van de discipline maakte. Toen hij dan ook een werk schreef in 1969 rond de filosofische interpretatie van sport⁶⁰, brak hij een lans voor een nieuwe deeldiscipline. Het feit dat een groot denker als Weiss zich inlaadde met het sportieve thema toonde aan dat het bestuderen van sport allerminst tijdverdrijf was.⁶¹

De trein leek vertrokken en niet veel later zag de eerste sportfilosofische vereniging het levenslicht. *The Philosophical Society for the Study of Sport* (PSSS) werd in 1972 opgericht, kreeg Paul Weiss als voorzitter en kwam twee jaar later met een eigen tijdschrift op het toneel: *the Journal of the Philosophy of Sport*. Sport rukte zich zo los uit de marginaliteit en plaatste zich zo meer in het centrum van het filosofische denken en de samenleving.⁶²

1.3.2.5. Traditionele sportethiek: een uniforme zienswijze

De sportfilosofie was geboren en in haar zog sloop de sportethiek mee. Diens axiologische aard zorgde ervoor dat het onderzoeken van waarden en normen uitgroeide tot haar *core business*. Een kerntaak die zich vooral vertaalde in het opstellen van een correct kader van normen en waarden. Wie zich conformeerde aan dit kader deed aan ethisch sporten. Het is dus duidelijk dat de beginnende, traditionele sportethiek zeer beschrijvend en normatief was.⁶³

Kenmerkend was de dubbele opvatting die de nieuwe wetenschap met zich meedroeg. Enerzijds werd sportethiek beschouwd als een deugdenethiek. Het beoefenen van sport bracht immers deugden met zich mee. Een zeer typerend voorbeeld hierbij is het nastreven van *fair play* en het volgen van de regelgeving. De visie hield in dat wie *fair* was in de sport, dit ook in de samenleving zou tentoonspreiden. Deze houding werd beschouwd als de enige correcte

⁵⁹ (W.) MORGAN, "The Philosophy of sport: a historical and conceptual overview and a conjecture regarding its future" In: (J.) COAKLEY, *Handbook of sports studies*, 2000, Londen, Paul Chapman Publishing Ltd, p. 205.

⁶⁰ (P.) WEISS, *Sport: a philosophic inquiry*, 1969, Illinois, Southern Illinois University Press, 274p.

⁶¹ (W.) MORGAN, *op. cit.*, p. 205.

⁶² (J.) TAMBOER & (J.) STEENBERGEN, *Sportfilosofie*, 2000, Leende, Uitgeverij Davon, p. 10-11.

⁶³ *Ibidem*, p. 134.

sportmoraal en werd dan ook pedagogisch overgebracht als voorbeeldfunctie aan alle sporters.⁶⁴

Anderzijds spreken we over een prestatie-ethiek. Zo werd er in de traditionele sportethiek een groot belang gehecht aan het wedstrijdelement en de fysieke inspanning van de sporter. Waarden als wilskracht en doorzettingsvermogen stonden centraal en werden hoog aangeschreven. Genotsmiddelen, denk maar aan het triumviraat *roken-drinken-vrijen*, dienden afgezworen te worden om optimaal ethisch bezig te zijn. Desondanks moest het spelaspect van sport blijven bestaan. Een te grote nadruk op het competitieve zou van sport arbeid maken, waardoor de ethische kracht van de sportbeoefening niet tot uiting zou kunnen komen.⁶⁵

Concluderend zouden we kunnen zeggen dat de traditionele ethiek ook een individualistische ethiek was. De normatieve aanpak had de bedoeling een pakket van morele gedragsregels op te stellen. Deze gecreëerde sportethos moest zich profileren als de handleiding voor de jonge, beginnende sporter. Zaken als *fair play* en respect voor de reglementering werden zo geïndoctrineerd in de hoofden van de sportbeoefenaars. Enkel de sportbeoefenaars, want sportstructuren en sportorganisaties ontsprongen de dans. Sportethiek had daarom enkel toepassing op de sport zelf en de sporter.⁶⁶

Deze normatieve aanpak maakte de filosofen blind voor enige kritische noot jegens de aard van hun discipline. Sport omarmde *fair play* en teerde op het volgen van de regels. Zo is het altijd geweest en zo zal het altijd zijn. De idee hierachter was dat indien men *fair play* en de regels zou verbreken, men sport niet langer meer zou kunnen beoefenen. Deze op logica gebaseerde redenering zorgde ervoor dat men vastgeroest bleef in dit normatieve concept en niet verder ging nadenken over sportethiek en haar invulling.⁶⁷

“Niet waarden-overdracht, maar waarden-verheldering zien we als de primaire taak van ethische reflecties. Tegen die achtergrond dienen de morele maatstaven voor ‘goede’ sport, zoals in de traditionele sportethiek verwoord en gepropageerd, kritisch op hun houdbaarheid onderzocht te worden. Niet, om ze vervolgens door andere – ‘betere’ – maatstaven te vervangen, maar met het oog op een realistisch inzicht in de manier waarop dergelijke maatstaven met sport als zodanig verbonden zijn.”⁶⁸

⁶⁴ (J.) TAMBOER & (J.) STEENBERGEN, *Sportfilosofie*, 2000, Leende, Uitgeverij Davon, p. 134-135.

⁶⁵ *Ibidem*, p. 136-137.

⁶⁶ *Ibidem*, p. 134-137.

⁶⁷ (D.) SHOGAN & (M.) FORD, “A new sport ethics: taking König seriously” In: *International Review for the Sociology of Sport*, 2000, Vol. 35, nr. 49, p. 52-53.

⁶⁸ (J.) TAMBOER & (J.) STEENBERGEN, *op. cit.*, p. 138.

Maar hoe komt het dat men vast bleef zitten in deze visie? Langs de ene kant kunnen we veronderstellen dat men gegijzeld werd door een normatieve drang om een correct kader op te kunnen stellen. Deze verklaring *à la ze wisten niet beter* pleit de onderzoeker volledig vrij. Plausibeler lijkt echter de bewering dat men bewust het kritische aspect achterwege heeft gelaten. Traditionele sportethici zijn meesters in het bestuderen van *cheating* en het vrijwaren van de *fair play*. Door dit als het centrale punt van de sportethiek te stellen, blijven ze zelf heerser binnen het wetenschappelijke domein. Nieuwe gedachten brengen namelijk nieuwe denkers met zich mee.⁶⁹

1.3.2.6. Evolutie van de sportethische invulling en het nut van haar geschiedenis

Het gebrek aan kritische geest bij de traditionele sportethiek werd pas echt aan de kaak gesteld op het eind van de 20ste eeuw. Steeds vaker ging men in tegen de traditionele manier van werken. Dit resulteerde onder meer in een breder spectrum aan themata. Waar *fair play*, *cheating* en andere sportspecifieke onderwerpen de plak zwaaiden in de traditionele opvatting, werden nu andere thema's als daar waren inclusie, exclusie en dierenrechten geïntegreerd in de sportethische wetenschap.⁷⁰

Daarnaast ging men de normatieve aanpak in vraag stellen, waardoor ieder zijn eigen weg trachtte te vinden in de sportethische wereld. De denkmolen draaide op volle toeren en resulteerde bijgevolg in een wildgroei aan verschillende opvattingen. Hieronder volgen een aantal voorbeelden in wat het losrukken van het normatieve juk allemaal resulteerde.

Zo ging Pierre-Henry Frangne sport zien als een escapistisch instrument. Sport is ethisch omdat het ons doet ontsnappen uit de realiteit. In dit loskomen van de werkelijkheid krijgt de sportbeoefenaar de mogelijkheid om kritisch te staan t.o.v. de wereld waarin hij of zij leeft. Het ethische aspect ligt in het feit dat sport op deze manier vrijheid, verantwoordelijkheid en autonomie brengt voor de mensen zelf, gezien ze zich via sport kunnen loskoppelen van het maatschappelijke keurslijf waarin ze gestoken worden. Deze kracht is niet eigen aan de sport zelf, maar wordt aangewakkerd door de manier waarop de beoefenaar naar sport kijkt.⁷¹

⁶⁹ (D.) SHOGAN & (M.) FORD, "A new sport ethics: taking König seriously" In: *International Review for the Sociology of Sport*, 2000, Vol. 35, nr. 49, p. 50.

⁷⁰ (W.) MORGAN, "The Philosophy of sport: a historical and conceptual overview and a conjecture regarding its future" In: (J.) COAKLEY, *Handbook of sports studies*, 2000, Londen, Paul Chapman Publishing Ltd, p. 208-209.

⁷¹ (P.-H.) FRANGNE, "Philosophy, ethics and sport" In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ, *Ethics and sport in Europe*, 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 34-35.

Een ander voorbeeld is de visie van Eugen König. Hij verwerpt de stelling dat doping de pure sport zou bevuilden. Bij sport hoort namelijk competitie en prestatiedrang. Deze druk duwt de atleet tot de limieten van zijn lichamelijke kracht. Wanneer blijkt dat de atleet zijn fysieke capaciteiten niet voldoende zijn, wordt hij aangezet om via andere middelen de verwachtingen te bereiken. König wil hiermee aantonen dat het opstellen van een normatief kader niet de hoofdtaak is van de sportethicus, gezien de paradoxale aard van de sport de beoefenaar er toe dwingt de regels te breken. Daarom pleit hij er ook voor meer aandacht te besteden aan de sportbeoefenaar zelf. König wil weten wat, waarom en waardoor deze iets als sportethisch gaat zien. Ook hier is de blik van de sporter essentieel voor de sportethische opvatting.⁷²

Tamboer & Steenbergen menen dan weer dat een nieuwe sportethiek gebaseerd moet zijn op het dubbelkarakter van de sport. Het herbekijken van de relatie tussen sport en ethiek zal het moraliserende en belerende karakter van de traditionele ethiek doen vervagen en sportethische opvattingen in verband stellen met hun sociaal en historische context.⁷³

Deze verschillende denkwijzen tonen aan dat sportethiek vanaf het einde van de 20ste eeuw een nieuw tijdperk is ingegaan. Een tijdperk waarin tot op heden politieke, religieuze of persoonlijke ideologieën een diversiteit aan visies creëert. Een dominante stroming heeft zich vooralsnog niet aangemeld, maar dit past dan ook volledig in de trend van de kritische vragen die men zich stelt. Men verwerpt het kennismonopolie van de traditionele ethiek dat *cheating* als belangrijkste ethische probleem naar voor schuift, waardoor andere thema's achtergesteld worden. Het is daarom ook dat sportethische geschiedenis nuttig geacht moet worden. Het schetsen van de opvattingen doorheen de tijd vertoont evoluties in het sportethische denken. Hierdoor kunnen we niet alleen ethische initiatieven in hun correcte context plaatsen, maar wordt het verleden ook omgetoverd tot een leerplatform. Dit leerplatform leert onze geesten dat we te allen tijde kritisch moeten durven staan t.o.v. de sportethiek.⁷⁴

1.3.2.7. Besluit

Dit deelhoofdstuk vatte aan met een zoektocht naar een sportethische bakermat om te eindigen in de veelheid aan interpretaties die sportethiek vandaag de dag kent. Het strakke ideaal van de oude Grieken, de ridders, Pierre de Coubertin en de beginnende sportethische

⁷² (D.) SHOGAN & (M.) FORD, "A new sport ethics: taking König seriously" In: *International Review for the Sociology of Sport*, 2000, Vol. 35, nr. 49, p. 49-53.

⁷³ (J.) TAMBOER & (J.) STEENBERGEN, *Sportfilosofie*, 2000, Leende, Uitgeverij Davon, p. 138-139.

⁷⁴ (W.) MORGAN, "The Philosophy of sport: a historical and conceptual overview and a conjecture regarding its future" In: (J.) COAKLEY, *Handbook of sports studies*, 2000, Londen, Paul Chapman Publishing Ltd, p. 206.

wetenschap ketst daarmee stevig af tegen de hedendaagse kritische blik die elk aspect van sportethiek aan de nodige scepsis onderwerpt. De sport *an sich* werd niet langer aanzien als de sportethische motor. De relatie tot haar beoefenaars en context werd dat des te meer. Op de vraag wie nu de correcte visie hanteert of gehanteerd heeft, blijft het antwoord afwezig. Meer zelfs, het doorlopen van de sportethische geschiedenis heeft ons doen inzien dat deze vraag geen *issue* is. Sportethiek is geen verhaal van goed of fout. Veeleer is het een discipline die consequent in vraag gesteld moet worden om zo optimaal verder te kunnen ontwikkelen.

1.3.3. Definiëring: (on)nodig?

Tenslotte buigen we ons over de laatste vraag die we ons vooropgesteld hebben. Is een sportethische definitie überhaupt wel nodig? Een definitie impliceert immers een zekere vorm van orde, waardoor de mogelijkheden tot interpretatie beperkt zijn. Als strak keurslijf tracht het een term in het gelid te houden en deze te verduidelijken voor haar onderzoekers. De bovenstaande conclusie indachtig, lijkt een eenduidige definiëring dan ook weinig nut te hebben in een wereld van veranderende sportethische invullingen.

“I should say that trying to answer this question by coming up with a tight and convincing definition of the philosophy of sport will not prove helpful for the same reason it has not proved helpful to those who have sought a similar definition of philosophy. The reason is that philosophers tend to fret more about the nature, scope and aim of their intellectual craft, about what precisely it is that they do, than other intellectual workers in the vineyard, which means that their resultant conceptions of philosophy usually end up being contested rather than accepted.”⁷⁵

Dat een strakke begripsomschrijving niet op gejuich onthaald wordt, bleek al toen men op het eind van de 20ste eeuw sportethiek kritischer ging benaderen en de traditionele, normatieve aanpak het moest bekopen. Deze traditionele sportethiek werd ervan beschuldigd het enige en echte sportethische verhaal aan anderen op te leggen. Gegoten in een waar discours trachtten ze hun eigen positie en denkwijzen te bevestigen om zo de macht over het epistemologisch monopolie te behouden. Het discours en de bijhorende strakke definiëring bevestigde de bestaande orde en stond wetenschappelijke evolutie en kritische toepassing in de weg.⁷⁶

Een volgend minpunt van een definitie is dat ze zeer onwrikbaar is. Als meester van de standvastigheid geeft een begripsomschrijving vaak het antwoord op een ja/nee-vraag. Dat lukt

⁷⁵ (W.) MORGAN, “The Philosophy of sport: a historical and conceptual overview and a conjecture regarding its future” In: (J.) COAKLEY, *Handbook of sports studies*, 2000, Londen, Paul Chapman Publishing Ltd, p. 206.

⁷⁶ (D.) SHOGAN & (M.) FORD, “A new sport ethics: taking König seriously” In: *International Review for the Sociology of Sport*, 2000, Vol. 35, nr. 49, p. 55-57.

meestal aardig, tot het gedefinieerde begrip in kwestie onderhevig wordt aan historische verandering. Sportethiek doet hier met haar overgang van de traditionele aanpak naar de zeer kritische invalshoek dienst als een perfect voorbeeld. Deze schaduwachtige transitie van de sportethische betekenis is onmogelijk te vatten in een definitie. Deze is immers niet tijdloos en kan bijgevolg niet allesomvattend zijn.⁷⁷

Deze argumenten tonen aan dat sportethiek geen nood heeft aan een definitie en misschien wel beter af is zonder. In plaats van een keurslijf te creëren, dient men kritisch te staan t.o.v. de gedachten van anderen. Indien men zijn of haar mening met andersdenkenden laat botsen, krijgt men nieuwe inzichten. Inzichten die de diversiteit doen toenemen en de sporter beter laat nadenken over de complexiteit van de sportethische wereld en haar begrippen.⁷⁸

“Sportethische begrippen zijn zo ruim dat het moeilijk is om ze verstaanbaar over te brengen via een definitie. Je kunt niet via een definitie een stukje van de sportethische wereld accentueren, want dan verlies je hetgeen je wil overbrengen. Het moet de miljoenen kwadranten in de samenleving omvatten.”⁷⁹

1.3.4. Besluit

In dit deelhoofdstuk leerden we dat sport en ethiek twee termen zijn die niet zomaar te combineren vallen. Het competitieve aspect dat sport in zich heeft, maakt het moeilijk te geloven dat zij enkel positieve ethische gevolgen met zich meebrengt. Integendeel, sport kan intrinsiek zeker aanleiding geven tot onethische aangelegenheden. Het is dan ook belangrijk dat de verscheidene sportactoren dit inzicht hebben en zo de sport kunnen bijstaan om haar ethische kwaliteiten ten volle tot uiting te laten komen.

Vervolgens werd er getracht een sportethische bakermat te vinden. De oude Grieken, het ridderideaal, het Olympisme van Pierre de Coubertin, het debuut van de sportethische wetenschap en de hedendaagse opvattingen rond sportethiek werden allen onder de loep genomen. Hieruit bleek dat de zoektocht naar een ontstaanspunt voor deze eindverhandeling toch relevant is gebleken. De veranderingen waaraan sportethiek doorheen de tijd onderhevig is geweest, vindt men namelijk ook terug in de Vlaamse politieke denkwijze. Zo zullen we zien dat men in de Vlaamse politiek startte met aandacht te hebben voor sportspecifieke thema's

⁷⁷ (J.) MACALOON, “Are Olympic athletes professionals? Cultural categories and social control in US sport” In: (P.) STAUDOHR & (J.) MANGAN (eds.), *The Business of Professional Sports*, 1991, Chicago, University of Illinois Press, p. 264-297.

⁷⁸ (D.) SHOGAN & (M.) FORD, “A new sport ethics: taking König seriously” In: *International Review for the Sociology of Sport*, 2000, Vol. 35, nr. 49, p. 54.

⁷⁹ (A.) DIEGENANT, *mondeling interview*, 02/04/2012, Itterbeek.

om nadien de nadruk te leggen op de sportbeoefenaar en dat deze een eigen kritische invulling diende te geven aan het begrip sportethiek.

Dit hedendaagse standpunt jegens sportethiek deed ons ook meer en meer geloven dat een uniforme definiëring de sportethische bewustwording weinig tot geen goed zou doen. Sportethiek moet immers bepaald kunnen worden door de personen die de sport beoefenen en niet door een regeltje tekst. Elk mens vat sportbeoefening anders op, waardoor hij of zij de ethische invulling hiervan anders gaat percipiëren. Sportethiek is bijgevolg juist, noch fout.

1.4. Besluit

Met het laatste tussenbesluit kwam er ook een eind aan luik 1 van deze masterscriptie. In dit theoretisch gedeelte hebben we geprobeerd in drie deelhoofdstukken invulling te geven aan de complexe termen sport, ethiek en sportethiek. Dit was allerm minst een sinecure. Zo werd al snel duidelijk dat alle drie de termen geen sluitende omschrijving kennen en blootgesteld worden aan, al dan niet door ideologie gevormde, interpretaties.

Meer zelfs, eenheidsvisies werden aanzien als schadelijk voor de sportethische notie. Discussies over de betekenis van een term en het tegen elkaar laten botsen van beweringen, zorgden voor nieuwe ideeën. Deze maakten sport en ethiek niet minder duidelijk, maar gaven ze net een bredere opvatting mee als in een perfecte *voor elk wat wils-cultuur*. Deze verscheidenheid was ook kenmerkend voor de samengestelde term sportethiek, die doorheen de geschiedenis vele verschillende invullingen gekend heeft.

De aandacht en het belang van de sportethiek kreeg in de jaren 60 van de voorgaande eeuw een duwtje in de rug dankzij haar verwetenschappelijking. Het baanbrekende werk van Paul Weiss en de bijhorende oprichting van *The Philosophical Society for the Study of Sport* leken de sportfilosofie een vliegende start aan te bieden. Men kwam met nieuwe boeken, artikels en visies op de proppen. Daarnaast ging men kritisch staan t.o.v. voorgaande ideeën om zo het niveau van de regelgeving en de *fair play* te overstijgen.

Alleen, dat is de theorie. Dit zegt helemaal niets over de praktische toepassing van dit alles. In het volgende luik zullen we dan ook proberen de praktische successen van sportethiek in woorden te beschrijven. Met aandacht voor dit theoretische gedeelte zullen we op zoek gaan naar een gelijkaardige sportethische evolutie op het maatschappelijke en politieke vlak. Althans, indien we überhaupt over een sportethisch bestaan kunnen spreken.

Luik 2: Sportethische evolutie in de Vlaamse politiek

Waar de vorige pagina's de theoretische kant behandelden, plaatsen we ons m.b.v. luik 2 in het operationele veld. Verwijzend naar de algemene vraagstelling gaan we in dit deel resoluut op zoek naar de groei en de ontbolstering van de sportethische bewustwording in het Vlaamse politieke landschap. Het eigenlijke onderzoek van deze eindverhandeling begint in feite nu.

Om de sportethische evolutie op politiek vlak zo overzichtelijk mogelijk te houden, zal luik 2 opgedeeld worden in vier chronologische hoofdstukken. De periode voorafgaand aan de eerste Belgische staatsvorming (1970) zal als eerste aan bod komen. Vervolgens zal er aan de jaren 70 en 80 elk een hoofdstuk gewijd worden, waarbij specifieke ijkpunten extra aandacht zullen krijgen. De laatste periode die belicht zal worden zijn de lange jaren 90 die de eerste helft van de 21ste eeuw mee incorporeert. Dit hoofdstuk zal tevens een rechtstreekse inleiding vormen op luik 3, waar het behandelen van het medisch en ethisch verantwoord sportdecreet centraal staat.

Qua opbouw kent elk hoofdstuk hetzelfde stramien. Openen doen we stevast met een algemene schets van de Vlaamse sportsituatie. Daaropvolgend werpen we een korte blik op de academische sportethische discipline en haar voornaamste stromingen, werken en auteurs in de betreffende periode.

Nadien komen de sportethische situatie en haar initiatieven zelf aan bod. Het Vlaamse en internationale apolitieke niveau worden beknopt aangekaart. Met het apolitieke niveau bedoelen we logischerwijze de niet-politieke initiatieven, die toch op grote schaal uitwerking hebben. Hierbij denken we niet aan een sportethische spreekavond van een lokale voetbalploeg, maar eerder aan colloquia van groeperingen die zich tot doel stellen sportethiek in de *spotlights* te zetten. Het is niet het doel om binnen dit niveau een exhaustieve lijst van sportethische initiatieven op stellen. Eerder dienen deze initiatieven bij te dragen tot het oprichten van een omkadering, een contextuele schets voor de sportethische toestand.

Aan deze gecreëerde context wordt nadien het politieke niveau getoetst. Binnen dit politieke niveau wordt een onderscheid gemaakt tussen Europa en Vlaanderen. Lokaal politiek beleid laten we aan ons voorbijgaan. Het Vlaamse luik van dit politieke onderdeel omvat het eigenlijke onderzoeksthema. Dit zal in elke beschreven periode dan ook de hoofdmoot vormen. Eindigen doen we in ieder hoofdstuk met een besluit.

De gehanteerde bronnen voor dit onderzoeksluik zijn drieërlei. Zo zullen we gebruik maken van zowel afgenomen interviews, verslagen van de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement als van de groep *varia*, waar o.a. beleidsnota's, sportethische verklaringen en gepubliceerde symposia toe behoren. Meer informatie betreffende de gehanteerde interviews en de benaderde contactpersonen vindt u in de inleiding.

Concluderend trachten we met dit luik een antwoord te formuleren op de vraag hoe het gesteld is met de sportethische bewustwording in politiek Vlaanderen. Is er in wezen wel sprake van de nood aan sportethisch besef? Wanneer ontstond deze en waren er bepaalde *triggers* die de evolutie van sportethische bewustwording versnelden? Het zijn deze overpeinzingen die in luik 2 centraal staan.

Hoofdstuk 2: ante 1970: sportethische prehistorie?

“Sportethiek is voor mij het zuivere respecteren van de regels. Andere sportethische bekommelingen in de jaren 50 en 60 kan ik mij niet voor de geest halen. Ik had daarnaast ook niet de indruk dat er in deze periode reeds specifieke sportethische instellingen bestonden.”⁸⁰

Het eerste hoofdstuk van dit luik vormt meteen de uitzondering op de regel. Er zal namelijk geen beroep gedaan kunnen worden op de Vlaamse parlementaire verslagen. De simpele reden hiervoor is dat deze nog niet bestonden, gezien Vlaanderen als gemeenschap een kind is van de eerste staatsvorming in 1970. Het politieke luik van dit hoofdstuk zal dan ook eerder beperkt zijn, net zoals de geografische afbakening eerder rond België dan rond Vlaanderen zal gelegd worden.

2.1. De Belgische politieke sportsituatie

Starten doen we in de jaren 30 en 40 van de vorige eeuw. In dit interbellum werd sport aanzien als een individuele bekommernis. Sport belandde zo in de handen van particulieren, gezien de Overheid vond dat ze zich niet hoefde in te laden met deze materie. Deze gebrekkige interesse zorgde er eveneens voor dat sport genegeerd werd door het onderwijs. De lessen lichamelijke oefeningen beperkten zich daardoor tot het beoefenen van Zweedse, Deense en Duitse gymnastiek. Sport werd zelfs verboden binnen de schoolmuren⁸¹.

Na wereldoorlog II begon het tij echter te keren en nam de interesse van de Overheid voor het sportieve toe. Dit resulteerde in de oprichting van een eerste orgaan, de *Dienst voor de Lichamelijke Opvoeding & de Sport*, in 1945. Deze had tot doel een set van voorwaarden op te stellen waaraan nationale sportbonden moesten voldoen om in aanmerking te komen voor staatstoelagen. Deze eerste subsidies in 1948 luidden het einde in van de vooroorlogse sportkansarme generatie.⁸²

Een echte versnelling kwam er pas in 1956 toen op 15 maart het NILOS, *Nationaal Instituut voor Lichamelijke Opvoeding & Sport*, opgericht werd. Samen met haar Franstalige tegenhanger

⁸⁰ (A.) DIEGENANT, *mondeling interview*, 02/04/2012, Itterbeek.

⁸¹ (P.) DE KNOP, *Van invaller tot kernspeler. De toekomst van de sport in Vlaanderen*, 2004, Leuven, Van Halewyck, p. 9.

⁸² (J.) SCHEERDER, *Spelen op het middenveld. Vrijtijdssport als ontspanning, ontplooiing en ontmoeting*, 2004, Tielt, Lannoo, p. 37.

INEPS, *Institut National de l'Education Physique & du sport*, kreeg deze parastatale, residerend onder het ministerie van volksgezondheid, drie taken toegeschreven.⁸³

*“(i) Het op basis van kwantitatieve criteria subsidiëren van verenigingen en groeperingen die de aanmoediging van de lichamelijke opvoeding en van de sportbeoefening tot doel hebben, (ii) de uitbouw en het beheer van een aantal rijkssportcentra, en (iii) voorzien in kadervorming complementair aan het reeds vigerende aanbod vanuit de bestaande instellingen.”*⁸⁴

Het NILOS kende een nieuwe aanpassing in 1969 toen het omgetoverd werd tot een algemene directie binnen een ander ministerie, namelijk het ministerie van nationale opvoeding en Nederlandse cultuur. Hiermee ging een naamsverandering gepaard. NILOS werd Bloso, *Bestuur voor Lichamelijke Opvoeding, de sport & het Openluchtlevens*. De Franstalige variant werd omgedoopt tot ADEPS, *Administration de l'Education Physique, du Sport et de la Vie en Plein Air*.⁸⁵

Beide instellingen waren mee verantwoordelijk voor de toenemende interesse voor het sportieve. Hun werking bracht de sport niet alleen meer in de kijker, maar creëerde ook een structureel sportbeleidskader waarop de Vlaamse Overheid zich in de jaren 70 zou baseren om sportbeoefening te institutionaliseren. Bijgevolg kunnen we de jaren 50 en 60 beschouwen als een incubatieperiode voor de sport in politiek België.⁸⁶

Een kleine kanttekening is hier wel op zijn plaats. De notie sport werd in deze periode immers anders opgevat dan heden het geval is. Waar recreatie- en breedtesport nu het overgrote deel van de sportieve activiteit omvatten, werd sport tot eind jaren 60 gereduceerd tot prestatiesport. Kenmerkend hiervoor waren elementen als winst, wedstrijd en records. Sport werd dan ook beoefend omwille van de bevrediging die een overwinning met zich meebracht en niet omwille van het belang van fysieke activiteit. Daardoor werd sport aanzien als een activiteit voor jonge mensen die hierin zouden kunnen excelleren. Dat sport ook ouderen in beweging kon houden was een gedachte die afwezig was.⁸⁷

⁸³ (J.) SCHEERDER, *Spelen op het middenveld. Vrijtijdssport als ontspanning, ontplooiing en ontmoeting*, 2004, Tielt, Lannoo, p. 38.

⁸⁴ (J.) SCHEERDER, (M.) TAKS, (B.) VANREUSEL & (R.) RENSON, *30 jaar breedtesport in Vlaanderen. Participatie en beleid. Trends 1969-1999*, 2002, Sint-Amandsberg, Publicatiefonds voor Lichamelijke opvoeding, p. 112.

⁸⁵ (J.) SCHEERDER, *op. cit.*, p. 38.

⁸⁶ (P.) DE KNOP, (J.) SCHEERDER & (H.) PONNET, *Sportbeleid in Vlaanderen. Volume II: studies*, 2006, Brussel, Publicatiefonds Vlaamse trainerschool, p. 25.

⁸⁷ (P.) DE KNOP & (V.) DE BOSSCHER, *De organisatie van de sport in Vlaanderen*, 2011 (herziene uitgave), Brussel, VUBPRESS, p. 59.

Dit wordt ook bevestigd door de statistieken. Sport was een activiteit van voornamelijk jonge mannen, afkomstig uit een welgesteld gezin. Op het eind van de besproken periode, in 1969, hadden 19% van de Vlaamse mannen en slechts 9% van de Vlaamse vrouwen boven 30 jaar ooit aan vrijetijdssport gedaan. 8% van hen deed dit in clubverband, waar goede prestaties het hoofddoel waren, en 50% onder hen had in zijn of haar leven nog maar één sportsoort beoefend. Sportbeoefening was zo eerder de uitzondering dan de regel.⁸⁸

Concluderend kunnen we zeggen dat alles nog stond te gebeuren voor sport. Zowel op politiek als op maatschappelijk vlak was een denkswitch nodig om sport ten volle te laten floreren in de samenleving. Sportorganen als Bloso en ADEPS slaagden erin sport meer op de politieke agenda te brengen, maar bleven vastgeroest zitten in het ideaal van prestatiesport. Het zou wachten zijn tot het eerste *Sport voor Allen*-decreet in 1975 vooraleer sport dit ideaal zou kunnen overstijgen.

2.2. Het academische sportethische denken

In een vorig hoofdstuk toonden we aan dat sportethiek, als onderdeel van de sportfilosofie, nog in haar kinderschoenen stond op het eind van de jaren 60. Gestuwd door een veranderende mentaliteit op de intellectuele bühne, was het Paul Weiss die in 1969 met een eerste sportfilosofisch werk naar buiten kwam. De plaats van dit gebeuren was Anglo-Amerika, waardoor de sportfilosofische wetenschap nog een ver-van-mijn-bed-show leek voor Europa.

Dit was echter helemaal niet het geval. Meer zelfs, in het naburige Duitsland werd er gelijktijdig nagedacht over de filosofische aspecten van sport. Dit leidde in 1964 tot een eerste sportfilosofisch werk van de hand van Hans Lenk⁸⁹. Een boek dat vijf jaar jonger was dan dat van de uitgeroepen grondlegger Paul Weiss. Ondanks dit gegeven bleef Anglo-Amerika de titel van bakermat behouden. De reden hiervoor is dat zij op hun beurt net iets sneller waren met het institutionaliseren van de discipline in een wetenschappelijke vereniging en dito tijdschrift. Meer duiding hierrond vindt u in de bespreking van de volgende tijdsperiode.

⁸⁸ (J.) SCHEERDER, (M.) TAKS & (R.) RENSON, "Social Sports stratification in Flanders 1969-1999" In : *International Review for the Sociology of Sport*, 2002, Vol. 37, nr. 2, p. 223-224.

⁸⁹ (H.) LENK, *Werte, Ziele, Wirklichkeit der modernen Olympischen Spiele*, 1964, Stuttgart, K. Hofmann, 368p.

“Having published the First two volumes of articles on philosophy of sport, Hans Lenk is viewed – like Paul Weiss for the Anglo-American world – as the founder of German philosophy of sport in the sense of an explicit and systematically pursued discipline.”⁹⁰

Deze beginnende sportethiek was uiteraard sterk gebonden aan de traditionele opvatting rond deze materie. Zo heerste er een *top-down* aanpak, uitgaande van de onderzoekende filosofen, waardoor discussie op gang brengen moeilijk werd en nieuwe sportethische ideeën geen doorgang vonden. Dit klassieke patroon focuste voornamelijk op het belang van het wedstrijdelement, de *fair play* en het respecteren van de regels. Op deze manier verkreeg (het tegengaan van) het gebruik van doping een centrale plaats in de sportethische studie.

Ondanks de activiteit in Anglo-Amerika en, dichterbij huis, Duitsland, bestond er in academisch Vlaanderen en België weinig animo voor de thematiek. De oorzaak hiervoor ligt voor de hand. Sport was op het eind van de jaren 60 nog maar net de marginaliteit ontvlucht en trachtte zich in deze periode dan ook te profileren op het politieke en maatschappelijke vlak. Zo werd er in 1967 een *Studiecentrum voor de Fysieke Ontwikkeling* aan de KU Leuven opgericht, die een eerste onderzoek deed naar de fysieke activiteit van de mannelijke, Belgische, schoolgaande jeugd. Sport moest als onderzoeksdomein nog volop van de grond komen, laat staan dat sportethiek al een prominente rol had.⁹¹

2.3. De sportethische situatie en haar initiatieven

2.3.1. Het apolitieke niveau

Conform de sportieve geest van de jaren 50 en 60 werd sportethiek op het apolitieke niveau allerminst als een hoofdbekommernis beschouwd. Desondanks ontstonden er hier en daar een aantal organisaties en denkwijzen die het sportethische verhaal naar de voorgrond probeerden te brengen. Wat volgt is een beknopte schets van de voornaamste gebeurtenissen hierrond.

2.3.1.1. Internationaal

Op internationaal vlak onderscheiden we voor de periode ante 1970 twee organisaties, die hun sportethische invloed ondertussen globaal hebben kunnen verspreiden. Beiden kenden hun

⁹⁰ (C.) PAWLENKA, “Philosophy of Sport in Germany: An Overview of its History and Academic Research” In: *Journal of the Philosophy of Sport*, 2010, Vol. 37, nr. 2, p. 272.

⁹¹ (J.) SCHEERDER, (M.) TAKS, (B.) VANREUSEL & (R.) RENSON, *30 jaar breedtesport in Vlaanderen. Participatie en beleid. Trends 1969-1999*, 2002, Sint-Amansberg, Publicatiefonds voor Lichamelijke opvoeding, p. 112.

ontstaan in deze periode en hebben nauwe banden met de Olympische geest. Diens normen worden dan ook hoog in hun vaandel gedragen.

2.3.1.1.1. *The International Committee for the Organisation of the Pierre de Coubertin Fair Play Awards*

Vooreerst kijken we naar het *International Committee for the Organisation of the Pierre de Coubertin Fair Play Awards*. Deze organisatie zag het levenslicht op 5 december 1963 en is vandaag beter bekend onder de naam *International Committee for Fair Play* (CIFP) die in 1973 aangenomen werd.⁹² Haar uitgangspunt is dat sport enkel maar ethische waarde heeft wanneer haar essentie, de *fair play*, gevrijwaard en gestimuleerd wordt. Dat dit nauw aansluit bij de toenmalige denkwijze over sport blijkt uit onderstaande quote.

“Fair Play understood as respect for not only the written but the unwritten rules; fair play – the very spirit of sport – without which competition deteriorates into relentless and shameful combat.”⁹³

De belangrijkste taak van dit comité was en is het uitvaardigen van de *Pierre de Coubertin Fair Play Trophy*. Deze prijs is bestemd voor een sporter die zich doorheen het seizoen uitzonderlijk sportief gedragen heeft. Met veel toeters en bellen wordt de uitverkorene in de bloemetjes gezet tijdens een ceremonie in Parijs. Hij of zij kan ook rekenen op de nodige aandacht van het Internationaal Olympisch Comité (IOC), die jaarlijks een aantal vooraanstaande leden naar het evenement stuurt.⁹⁴

Zo wordt het meteen duidelijk dat CIFP nauw in contact stond (en staat) met de Olympische beleidsmakers. Dat blijkt niet enkel uit de aanwezige honorabelen op de jaarlijkse prijsuitreiking, maar ook uit de naamgeving van de oorspronkelijke organisatie en haar trofee. Met Pierre de Coubertin als lichtend voorbeeld wijkt de ideologie van het CIFP maar weinig af van deze van het IOC. Een stelling die gestaafd wordt door de huidige statuten van deze laatste organisatie, waar het sportethische luik zeer veel gelijkenissen vertoont met de doelstellingen van het CIFP.

“The IOC’ rol is to encourage and support the promotion of ethics and good governance in sport as well as education of youth through sport and to dedicate its efforts to ensuring that, in sport, the spirit of fair play prevails and violence is banned.”⁹⁵

⁹² (J.) HOBERMAN, “Toward a Theory of Olympic Internationalism” In: *Journal of Sport History*, 1995, Vol. 22, nr. 1, p. 29.

⁹³ (E.) HAHN & (A.) REMANS, *Promotion of Fair Play*, 1988, Brussel, Internationale Stichting De Backer-Van Ocken voor de Strijd tegen het Geweld in de Sport, p. 6.

⁹⁴ (J.) HOBERMAN, *op. cit.*, p. 29.

⁹⁵ INTERNATIONAL OLYMPIC COMMITTEE, *Olympic Charter*, 2011, Lausanne, International Olympic Committee, artikel 2, p. 14.

Een echt samenwerkingsverbond tussen beide instellingen kon dan ook niet langer uitblijven en kwam tot stand in de jaren 70. Dit zal in het volgende hoofdstuk aangekaart worden.

2.3.1.1.2. *Panathlon*

Veel belangrijker dan het CIFP was een organisatie die 12 jaar eerder op de proppen kwam, Panathlon. Gegroeid uit verscheidene samenkomsten van sportliefhebbende vrienden uit Venetië, werd op 12 juni 1951 trots de geboorte van de nieuwe vereniging aangekondigd. Disnar Sport, zoals de oorspronkelijke naam was, streefde naar meer sportethische bewustwording op een internationale schaal.⁹⁶

“Panathlon is a free, non-governmental, non profit-making Association, with legal status. The main aim of Panathlon is the achievement of the sporting ideal and the establishment of its cultural and moral values as a means towards the development and advancement of the individual and solidarity between men and peoples.”⁹⁷

Al snel bleek Disnar Sport niet te voldoen als naam. Het Venetiaanse dialectwoord *Disnar* strookte immers niet met de internationalisering die men wou bereiken. Nog binnen hetzelfde jaar koos men er dan ook voor om voortaan door het leven te gaan onder het ruimere Panathlon, een samenvoeging van het Griekse παν (alles) en αθλον (sportwedstrijd). Deze nieuwe naam werd bijgestaan door het Latijnse onderschrift *Ludis Jungit*, verbonden door sport.⁹⁸

De jonge organisatie bleek een schot in de roos. Ze verspreidde zich onder de vorm van nieuwe deelverenigingen gewind over heel Italië en stak in 1960 voor het eerst de landsgrenzen over. Met name Madrid, Barcelona en Parijs waren de eerste steden die de ideeën van Panathlon genegen waren en bijgevolg besloten een eigen suborganisatie op te richten. Dit resulteerde een jaar later in een eerste internationaal congres. Hiervoor vormden de Olympische vertrekken in Lausanne op 12 april 1961 het decor. Een nieuwe mijlpaal werd zes jaar later bereikt, toen op 14 september 1967 Buenos Aires interesse toonde in het ideeëngoed van de sportethische organisatie en Panathlon voor het eerst de oceaan overstak.⁹⁹

⁹⁶ (C.) MAGI, (R.) GROZIO & (S.) JACOMUZZI, *Panathlon International. 40 Years in the World of Sport*, 1991, Bologna, Bonechi, p. 17, 22 & 26.

⁹⁷ PANATHLON INTERNATIONAL, *Statute of Panathlon International*, 2012, Syracuse, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.panathlon.net>, artikel 2, p. 1.

⁹⁸ (C.) MAGI, (R.) GROZIO & (S.) JACOMUZZI, *op. cit.*, p. 22 & 26.

⁹⁹ *Ibidem*, p. 24, 42, 50 & 54-56.

De internationale verspreiding en snelgroeiende populariteit van de federatie gaven Panathlon de kans om als een van de eerste verenigingen sportethiek een plaats binnen de samenleving te geven. Deze opportuniteit werd helaas niet met beide handen gegrepen. Zo stonden de verschillende regionale afdelingen vooral bekend onder het mom *diner clubs*. Deze betiteling wijst op het feit dat de groeperingen een aristocratisch tintje hadden, waarbij de sportethische discussies het salon niet verlieten. Om deze connotatie van zich af te schudden diende Panathlon zich te bewijzen met tastbare resultaten, waardoor ze zich niet langer buiten, maar voortaan in de sportmaatschappij konden plaatsen. Dit resulteerde al snel in een aantal moties, charters en congressen.¹⁰⁰

Tot slot blikken we nog even terug op de centrale doelstelling van Panathlon. Zoals hierboven beschreven staat, wou men een bepaald sportideaal stimuleren waardoor sport haar positieve sociale rol ten volle zou kunnen uitvoeren. Analyse hiervan brengt ons bij de vaststelling dat dit sportideaal zich sterk conformeert aan de Olympische waarden. Iets wat we ook terugvinden in de basisidee van de initiatiefnemers.

“In the period between April and June 1951, a group of Venetians repeatedly met in the seat of the National Italian Olympic Games Committee, in Venice, with the idea of constituting an association ideologically inspired by Olympic values, aimed at consistently bringing the idea and the practice of athletic sports back to the purity of its origins, mindful however of the inevitable changes and developments that were part of the current social and historical conditions.”¹⁰¹

Dit promoten van de Olympische gedachte klonk het IOC als muziek in de oren. Ter stimulans bekroonden zij Panathlon in 1959 dan ook met een speciale erkenning, waardoor hun bekendheid uit de pan swingde. De vereniging ging het jaar nadien internationaal en mocht gebruik maken van de Olympische infrastructuur te Lausanne voor haar eerste internationaal congres. In ruil hiervoor kwam de focus van Panathlon nog meer op de Olympische Spelen en haar bijhorende waarden te liggen. Zo werd Panathlon al snel geïntegreerd als het Olympisch promotiemiddel bij uitstek.¹⁰²

“This particular aspect of its activity was to make Panathlon International one of the organizations in the service of sport, augmenting the esteem it was held in by the International Olympic Committee to the point of being considered a powerful telling movement in the framework of Olympic promotion.”¹⁰³

¹⁰⁰ (C.) MAGI, (R.) GROZIO & (S.) JACOMUZZI, *Panathlon International. 40 Years in the World of Sport*, 1991, Bologna, Bonechi, p. 45.

¹⁰¹ *Ibidem*, p. 17.

¹⁰² (C.) MAGI, *Panathlon International. 60 years in the world of sport*, 2011, Milaan, FrancoAngeli, p. 16.

¹⁰³ (C.) MAGI, (R.) GROZIO & (S.) JACOMUZZI, *op. cit.*, p. 44.

Het is dan ook correct om te stellen dat het beginnende Panathlon haar focus legde op een meer traditionele vorm van sportethiek. Met de Coubertin als peetvader kwam de nadruk te liggen op de *puurheid* van sport en het beschermen van haar *spirit*. Het betwisten van vals en oneerlijk spel, dat inging tegen de *Citius, Altius, Fortius*-gedachte,¹⁰⁴ vormde hier de primaire taak. Veel minder aandacht was er voor problemen betreffende gender of racisme. Dit waren zaken die de Coubertiaanse visie niet in acht nam en bijgevolg door Panathlon in deze periode niet werden aangekaart.

2.3.1.2. Vlaanderen

De invloed van bovenstaande verenigingen vond nog geen doorgang in onze contreien. Panathlon kende bijvoorbeeld pas in 1978 een eerste Vlaamse club. Dit hield desondanks niet in dat er geen sportethische interesse was in Vlaanderen. Volledig volgens het klassieke patroon lag de focus ook hier op *fair play* en regelnavolging. Dat dit nog in zijn kinderschoenen stond, bewijst dit citaat van Achille Diegenant.

“Bij de Katholieke Turnfederatie gebeurde Fair Play op basis van regels. Vooral ik mijn voorzitterschap aanvatte in 1974 werden deze reglementen echter opgesteld door de trainers, die alles in het voordeel van hun turners veranderden. Het objectiveren van de fair play was dus niet voor direct en heeft wel zijn tijd geduurd.”¹⁰⁵

Andere sportethische initiatieven waren eerder dun gezaaid, zeg maar onbestaande. Binnen de sportfederaties was er daarenboven niemand die zich om deze materie bekommerde. De Katholieke sportfederaties hadden wel telkens een aalmoezenier in hun rangen. Deze plaatste op elke bijeenkomst een ethisch woordje over hoe men met elkaar moest omgaan, zij het op christelijk geschoeide leest. Tot sportethische acties leidde dit evenwel niet.¹⁰⁶

Toch heeft het er alle schijn van dat Vlaanderen vóór 1970 vast bleef hangen in *prestatie-ethiek*, waar het correct laten verlopen van het wedstrijdelement de enige ethische bezorgdheid was. Dit was inderdaad zo waar te nemen aan de oppervlakte van de samenleving, maar daaronder ontkiemde een nieuwe trend. Een trend die sport ging zien als een instrument voor de massa. Diegenant ziet in deze ontwikkeling de creatie van een nieuw sportethisch ideaal. Van volksvermaak schakelde men over naar volksontwikkeling.

¹⁰⁴ “Sneller, Hoger, Sterker”, de lijfspreuk van de Olympische Beweging.

¹⁰⁵ (A.) DIEGENANT, *mondeling interview*, 02/04/2012, Itterbeek.

¹⁰⁶ *Ibidem*.

“Enerzijds heb je volksvermaak, anderzijds volksontwikkeling. Volksvermaak is geëvolueerd naar een ware economische activiteit en staat ten dienste van de persoon die komt kijken, die zich komt vermaken. Hiertegenover staat volksontwikkeling, een eerder sociaal aspect van sport waarbij het zelf aan sport en fysieke beweging doen de voldoening schenkt. Het ene focust dus op de toeschouwer, het ander ziet voordelen voor de sporter zelf. Volksvermaak is iets dat reeds bij de oude Grieken aanwezig was. Volksontwikkeling daarentegen kwam veel later.”¹⁰⁷

Dit ideaal van volksontwikkeling wou komaf maken met de eenzijdige denkwijze dat sport enkel via competitie haar kwaliteiten tentoonspreidt. Idealiter zou de recreatieve sporter in de kijker geplaatst moeten worden. Zo was althans de mening van de *Protest-generatie*, die deze stelling met hand en tand verdedigde. Deze non-conformistische aanpak paste perfect binnen de denksfeer van de jaren 60, waar creativiteit, emancipatie en kritisch denken centraal stonden. Verder meende de *Protest-generatie* dat breedte- en recreatiesport ook positieve gevolgen zouden hebben voor hun beoefenaars. Zo kan sport gezondheidsvoordelen of sociale effecten met zich meebrengen. Dit ideeëngoed leverde de aanhangers een nieuwe bijnaam op: de *Vroege Sport voor Allen-generatie*, verwijzend naar het decreet dat in het volgende decennium haar doorgang zou vinden.¹⁰⁸

Deze nieuwe inzichten pleitten voor een heroriëntering van het centrale element binnen de sportbeoefening. Zo zou niet langer de sport, maar wel de sporter als het belangrijkste deel van de relatie tussen beiden naar voor geschoven worden. Deze denkwijziging broeide in de jaren 60 en is volgens Diegenant het resultaat van de toegenomen humanisering van de sport.

“Het is belangrijk dat we aandacht hebben voor de humanisering van de samenleving, die zich ook doortrok in de sport. Zo krijgen we logischerwijze de humanisering van de sport. Met de humanisering van de sport kwam dan ook de bescherming van de sportbeoefenaar. In de bokssport voerde men zo bv. bokshandschoenen in. In andere sporten focuste men op het verbeteren van de infrastructuur om de kans op blessures te verkleinen. De humanisering van de samenleving vond dus zeker ook zijn doorgang in de sport.”¹⁰⁹

De opvattingen verspreidden zich en het nieuwe sportideaal won meer en meer ziele. Dat breedte- en recreatiesport in de toekomst belangrijk zou worden, leek louter een kwestie van tijd te zijn. Maar geldt dit ook voor de sportethische kant van het verhaal? Zo was het wel positief dat er meer aandacht kwam voor de sporter *an sich*, maar dat hield niet in dat er daarmee een lans gebroken werd voor meer en actiever sportethisch besef.

¹⁰⁷ (A.) DIEGENANT, *mondeling interview*, 02/04/2012, Itterbeek.

¹⁰⁸ (P.) DE KNOP, (J.) SCHEERDER & (H.) PONNET, *Sportbeleid in Vlaanderen. Volume II: studies*, 2006, Brussel, Publicatiefonds Vlaamse trainerschool, p. 27.

¹⁰⁹ (A.) DIEGENANT, *op. cit.*

2.3.2. *Het politieke niveau*

2.3.2.1. Europa

Sportbeleid en Europese politiek. Het is tot op heden geen succesvolle combinatie. Sportbeoefening wordt door de Europese Unie puur als een economische activiteit beschouwd. Haar socio-culturele of ethische kwaliteiten belanden maar al te snel in een weggemoffelde commissie of een orgaan zonder veel slagkracht.

Dit was in de jaren 50 en 60 niet anders. Logisch, net opgericht onder de naam *Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal* (EGKS) in 1955 lag de focus eerder op het uitbouwen van een krachtig politiek apparaat. Dit leidde tot het Verdrag van Rome (1957) en de creatie van de *Europese Gemeenschap voor Atoomenergie* (EURATOM) en de *Europese Economische Gemeenschap* (EEG)¹¹⁰. Tussen dit grote geweld moest het sportbeleid haar weg zien te banen.

Uiteindelijk vond deze onderdak bij de Raad van Europa. Deze werd in 1949 opgericht nadat tien landen, waaronder België, het Verdrag van Londen (1949) ondertekenden. De doelstellingen van deze raad waren divers en gingen van het verbeteren van de onderlinge eenheid tussen de lidstaten tot het veiligstellen van het gemeenschappelijke erfgoed. Ook het promoten van sport werd al snel een missiepunt. Om deze ambitie in beleid om te zetten werd er dan ook een subcommissie *Jeugd en Sport* in het leven geroepen, die moest opereren vanuit de commissie *Cultuur en Onderwijs*. Het grote probleem van de Raad van Europa is dat ze geen zeggingschap heeft en enkel maar de lidstaten aanbevelingen kan voorschotelen.¹¹¹

Dit weerhield de Raad er echter niet van om reeds na te denken over een aantal sportthema's. Zo werd het bestrijden van doping een *hot topic*, alsook het concept *Sport voor Allen*. Rond dit laatste werd reeds in 1966 een eerste ballonnetje opgelaten, waarna een werkgroep binnen de Raad vanaf 1968 de visie moest omzetten in een tastbaar iets. Op resultaat hiervan zou het evenwel wachten worden tot 1975 toen er een echt handvest rond deze thematiek opgesteld werd. Ondanks deze lange tijdsspanne zette deze mededeling aan tot nadenken. Ook in Vlaanderen, zoals we zagen, waar breedtesport steeds meer op het voorplan kwam te staan.¹¹²

¹¹⁰ (J.) ORBIE, (H.) VOS & (R.) COOLSAET, "Europese en internationale politiek" In: (C.) DEVOS (ed.), *De Kleermakers en de Keizer. Inleiding tot politiek en politieke wetenschappen*, 2006, Gent, Academia Press, p. 537-538.

¹¹¹ (P.) DE KNOP & (V.) DE BOSSCHER, *De organisatie van de sport in Vlaanderen*, 2011 (herziene uitgave), Brussel, VUBPRESS, p. 121.

¹¹² *Ibidem*, p. 121.

2.3.2.2. België

Gezien er pas vanaf 1970 sprake is van culturele autonomie voor Vlaanderen, worden we in dit deelhoofdstuk gedwongen om de sportgerichte politiek vanuit een Belgisch standpunt te bekijken. Zo zagen we reeds dat sportbeleid kortelings na de tweede wereldoorlog voor het eerst aandacht kreeg. Deze aandacht zou uiteindelijk resulteren in de oprichting van het NILOS, dat in 1963 herdoopt werd tot Bloso. Naast deze naamswijziging werd ook het sportieve beleid overgeheveld van het ministerie van volksgezondheid naar het ministerie van nationale opvoeding en Nederlandse cultuur. De vraag is nu of er in deze context reeds sportethische beslissingen genomen werden?

Aangezien sportbeleid nog alles te bewijzen had, kan het antwoord op deze vraag botweg geformuleerd worden als “neen”. Sport had andere varkentjes te wassen in haar beginfase, zoals we reeds gemerkt hebben bij het bekijken van de taakomschrijving die Bloso met zich meekreeg. Sportethiek was geen dringend probleem, waardoor het naar de achtergrond verdween.

Voor één thema werd er echter een uitzondering gemaakt: doping. Volledig gekaderd binnen de traditionele sportethische geest, gold doping als een gevaar voor het eerlijk verlopen van de competitiesport en haar ideaal, de *fair play*. Het was dan ook niet onlogisch dat, om dopinggebruik tegen te gaan, op 2 maart 1965 een eerste antidopingwet werd vastgelegd. Deze wet maakte het voor de sportfederaties mogelijk om controles uit te voeren, waarna het Belgisch strafrecht de sanctie over de sporter zou uitspreken.¹¹³

Deze theoretische bewoording vond geen weerslag in het praktische veld. De redenen hiervoor zijn tweërlei. Enerzijds was er pas in 1977 sprake van een dopinglijst met verboden producten. Dit doet het vermoeden rijzen dat de controleurs niet wisten waarnaar ze op zoek waren. Anderzijds was een strafrechtelijke veroordeling weinig zinvol, gezien dopingpraktijken amper vervolgd werden door het gerecht. Een specifieke sportieve sanctie kon nog niet uitgesproken worden¹¹⁴. Zo schijnt het dat de eerste sportethische stapjes van de politiek eerder klunzig waren.

¹¹³ (P.) DE KNOP, (J.) SCHEERDER & (H.) PONNET, *Sportbeleid in Vlaanderen. Volume I: trends, visies, cases en cijfers*, 2006, Brussel, Publicatiefonds Vlaamse trainersschool, p. 136.

¹¹⁴ *Ibidem*, p. 136.

2.4. Besluit

Dit eerste hoofdstuk van het tweede luik heeft ons doen inzien dat de sportethische bewustwording op politiek niveau nog een lange weg zal moeten afleggen vooraleer het in de 21ste eeuw wil uitmonden in een Vlaams decreet. In een periode waar het sportbeleid zich nog moest ontwikkelen en verder diende te groeien, zat sportethiek achteraan in de klas. Dit was ook buiten het politieke niveau het geval.

Afgezien daarvan, sijnelden een eerste groep sportethische initiatieven door tot op het niveau van de bevolking. Verenigingen als Panathlon toonden zo het belang van de Olympische waarden en de visie van Pierre de Coubertin aan, waarnaar elke zichzelf respecterende sporter zich moest richten. Deze vorm van sportethiek focuste evenwel te veel op het vrijwaren en het beschermen van de sport *an sich*. Zaken als vals spel en dopinggebruik, die het competitieve aspect oneerlijk zouden kunnen laten verlopen, werden aanzien als sportethische hoofdzonden. *Fair play* en het volgen van de regels werden zo hoofdprioriteit nummer één in de sportethiek.

De politieke wereld volgde gedwee. Zo ondernam het Belgische Parlement maar één sportethische actie: het uitvaardigen van de antidopingwet in 1965. Haar uitwerking werd daarentegen zo laks opgesteld dat er van een echt dopingbeleid eigenlijk geen sprake was.

Sportethiek leek vast te zitten in het traditionele denkkader, maar onderhuids ontwikkelde er zich een nieuwe visie. Volledig in de creatieve en kritische sfeer van de jaren 60 ontstond de gedachte van de breedtesport. Een sportinvulling die niet langer op enkel prestatie focuste, maar ook op de voordelen die sportbeoefening zou meebrengen voor de sporter in kwestie. De Raad van Europa liet hieromtrent al in 1966 een ballonnetje op, waarna de visie door anderen gehoord en overgenomen werd.

Deze *Vroege Sport voor Allen*-generatie was het resultaat van de geleidelijke humanisering van de samenleving, die de mens in zijn geheel centraler in de maatschappij ging plaatsen. Het ontstaan van de gedachten betreffende breedte- en recreatiesport waren hier de logische exponenten van. De jaren 60 fungeerden hierbij als een periode van incubatie. De jaren 70 moesten en zouden de periode worden van krachtdadig beleid.

Dit krachtdadig beleid zou zich evenwel enkel wagen op het vlak van de competitie- en breedtesport. De sportethische interesse in zijn geheel was namelijk nog niet voldoende ontwikkeld. Met de culturele autonomie op komst leek sport vooral werk te moeten maken van haar institutionalisering in het politieke beleid. Hierbij is het duidelijk dat de eerste Vlaamse

decreten niet rond exclusie of racisme binnen de sportclub zullen draaien, maar zich eerder zullen buigen over het subsidiëren van sportfederaties en het optrekken van het lage percentage sportbeoefende Vlamingen.

Hoofdstuk 3: 1970-1980: een eerste kans voor de politiek

“We hebben in de jaren 70 veel inspanningen gedaan om de mensen naar de sport te lokken. Maar om expliciet te zeggen dat sport de mensen eerlijker en meer respectvol zou maken? Neen, dat was niet het voornaamste doel.”¹¹⁵

Met dit derde hoofdstuk zijn we voor het eerst beland in onze onderzoekssfeer. Waar voorgaande delen teerden op secundaire literatuur en reeds bestaande stellingen, zullen vanaf deze periode de eigen onderzochte parlementaire verslagen de dominante rol spelen. Het wetenschappelijke en apolitieke kader zullen *gedegradeerd* worden tot contextschets voor de Vlaamse sportpolitieke acties.

Dat er over het sportbeleid in de jaren 70 veel te vertellen valt, is een vaststaand feit. Dankzij de overgehevelde bevoegdheden van het federale naar het gemeenschappelijke niveau dient Vlaanderen zo snel mogelijk een eerste eigen sportwerking op touw te zetten. Het is onze missie om op zoek te gaan naar ethische elementen die in dit beginnende beleid geslopen zijn.

3.1. De Vlaamse politieke sportsituatie

1970 staat voor eeuwig in het politieke geheugen van Vlaanderen gegrift. In dit jaar werd officieel de eerste Belgische staatshervorming geproclameerd. Deze kwam er nadat de vraag naar culturele autonomie zich in de jaren 60 op het voorplan geplaatst had. Lichte toegevingen vanuit de Overheid op dit vlak, zijnde het oprichten van geregionaliseerde departementen voor cultuur in 1962 of het splitsen van het ministerie van onderwijs in 1968, bleken niet aan deze vraag te voldoen. Dit vermoeden werd bevestigd toen zich in 1968 de *Leuvense Kwestie* voordeed. Door culturele autonomie te brengen trachtte de eerste Belgische staatshervorming niet te federaliseren, maar eerder te sussen.¹¹⁶

Van federalisering was er inderdaad nog geen sprake. Economisch getinte gewesten kwamen wel aan bod tijdens de besprekingen, maar zouden pas in een volgend decennium het levenslicht zien. Wel leidde de verworven culturele autonomie tot het oprichten van zogenoemde cultuurraden die zich konden buigen over, u raadt het al, culturele vraagstukken. Zo werd de oprichting van de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap in 1972

¹¹⁵ (A.) DIEGENANT, *mondeling interview*, 02/04/2012, Itterbeek.

¹¹⁶ (E.) WITTE, (J.) CRAEYBECKX & (A.) MEYNEN, *Politieke Geschiedenis van België. Van 1830 tot heden*, 2005, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, p. 437.

aanzien als een ware mijlpaal, zij het geplaatst in los zand. Deze raad had immers geen uitvoeringsinstrumenten en werd gefinancierd door de nationale instanties. Ook van specifieke verkozenen was er nog geen sprake. Er werd namelijk geput uit de Nederlandstalige verkozenen binnen de Belgische Kamer. De Raad kreeg een bevoegde minister die eveneens deel uitmaakte van de nationale regering. Deze werd de minister van Nederlandse cultuur en Vlaamse aangelegenheden genoemd.¹¹⁷

Het is in deze sfeer dat sport en politiek voor het eerst dicht naar elkaar toegroeiden. Met Bloso reeds sinds 1969 residerend onder het domein van de Nederlandse cultuur, werd nu ook het sportbeleid een Vlaamse aangelegenheid onder de Nederlandse Cultuurraad. Zo besloot de tweede vergadering van de Cultuurraad om de commissie voor *Jeugdbeleid, Permanente vorming en Sport* het leven in te roepen. Hierin werden voortaan de sportieve zaken besproken, vooraleer ze de plenaire vergadering zouden bereiken.¹¹⁸

Deze institutionalisering van sport diende een antwoord te formuleren op de vraag naar meer toegankelijke sportbeoefening, uitgaande van de *Vroege Sport voor Allen*-generatie. De te grote focus op het competitieve moest vervangen worden door een laagdrempelige sport, waar recreatie, sociale interactie en andere democratische waarden centraal stonden. Alleen, ook de Cultuurraad moest voor dit idee gewonnen worden. Sportbeleid werd in haar beginjaren namelijk aanschouwd als een marginaal gegeven en werd aanzien als cultuur met een kleine *c*, ondergeschikt aan hoogstaande literatuur of groteske musea. Deze houding bleef gelukkig maar een korte tijd aanwezig, waarna niet enkel het cultuurbegrip, maar ook het sportbegrip geleidelijk aan gedemocratiseerd werd.¹¹⁹

Een democratisering die ook in de beleidspolitiek duidelijk tot uiting zou komen. De sluimerende gedachten rond breedtesport werden in de jaren 70 steeds concreter en kregen in de eerste sportdecreten de nodige aandacht. Deze *ontsporting*, waarbij er afstand genomen werd van de te competitieve sportgedachte, deed de sportinvulling een nieuwe weg opdraaien. Langs de andere kant bleef deze competitie sportvisie staande. Meer zelfs, door de groeiende belangstelling voor breedte- en recreatiesport ging deze visie radicaliseren. Dankzij betere technologie, een toenemende mediabelangstelling en wetenschappelijke begeleiding kwam er

¹¹⁷ (E.) WITTE, (J.) CRAEYBECKX & (A.) MEYNEN, *Politieke Geschiedenis van België. Van 1830 tot heden*, 2005, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, p. 437-438.

¹¹⁸ CULTUURRAAD VOOR DE NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP, *Handelingen. Zitting 1971-1972*, 10/02/1972, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlament.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 2, p. 21-22.

¹¹⁹ (P.) DE KNOP, (J.) SCHEERDER & (H.) PONNET, *Sportbeleid in Vlaanderen. Volume II: studies*, 2006, Brussel, Publicatiefonds Vlaamse trainersschool, p. 27.

nog een grotere prestatiegerichtheid. Deze *versporting* stond haaks op de *ontsporting*, wat de beide houdingen verder uit elkaar deed drijven.¹²⁰ Iets wat ook op politiek vlak tot uiting kwam.

“Bij het opmaken van de bevoegdheidsverdeling na de eerste staatshervorming ging de amateursport immers naar de gemeenschappen, maar de beroepssport bleef nationaal.”¹²¹

Dit kon het *Sport voor Allen*-ideaal echter niet deren. Het besef voor de nood aan meer sportbeoefening kwam aan de oppervlakte piepen en vond haar weg doorheen de samenleving en de Vlaamse politiek. De vraag stelt zich nu of de sportethische aandacht mee in dit zog kon sluipen. De bredere blik, weg van enkel het competitieve van de sport, bracht de sporter meer in de kijker. Sport werd zo een instrument waaruit haar beoefenaar positieve elementen kon halen. Baanbrekend voor de sportinvulling, maar was het dat ook voor de sportethiek? Vielen er daarnaast nog andere sportethische ontwikkelingen waar te nemen?

3.2. Het academische sportethische denken

De jaren 70 kenmerkten zich door het ontstaan van sportfilosofische groeperingen. De Anglo-Amerikaanse wereld maakte kennis met de in 1972 opgerichte *Philosophic Society for the Study of Sport* (PSSS) en haar tijdschrift *Journal of the Philosophy of Sport*, dat twee jaar later een eerste editie de wereld instuurde. In Europa ontstond er in Duitsland binnen de *Deutsche Vereinigung für Sportwissenschaft* in 1976 een *Sektion Sportphilosophie*. Beide verenigingen spoorden andere onderzoekers aan om sportfilosofische publicaties te creëren en uit te brengen.¹²²

Zo leek een eerste fase van institutionalisering zich te voltrekken. Althans, binnen de kleine niche van de sportwetenschappen. Buiten het academische veld bleven sportfilosofie en -ethiek een marginale aangelegenheid, die geen of amper aandacht kreeg van de maatschappelijke spelers. Een volgende onderzoeksconclusie van Debra Shogan & Maureen Ford voor de Canadese sportwereld weerspiegelt de situatie in Anglo-Amerika.

¹²⁰ (P.) DE KNOP & (V.) DE BOSSCHER, *De organisatie van de sport in Vlaanderen*, 2011 (herziene uitgave), Brussel, VUBPRESS, p. 59-60.

¹²¹ (A.) DIEGENANT, *mondeling interview*, 02/04/2012, Itterbeek.

¹²² (C.) PAWLENKA, “Philosophy of Sport in Germany: An Overview of its History and Academic Research” In: *Journal of the Philosophy of Sport*, 2010, Vol. 37, nr. 2, p. 272.

“In the 1970s and the early 1980s, sport ethics was a discourse of only a few academics and rarely taken up by government officials, sport administrators and coaches in Canada or by the sport media.”¹²³

De gehanteerde opvatting van deze eerste academische sportfilosofen wijzigde daarentegen lichtjes. De regerende *top-down* aanpak, die belang hechtte aan de puurheid van de sport en haar verloop, kreeg concurrentie van nieuwe, sportethische thema's. Zo onderscheidt William Morgan vijf clusters die in de jaren 70 de academische sportethiek vorm gaven.

“The First cluster, deals with the issue of sportsmanship. The second cluster focuses on the competitive character and complexion of sport and the pervasive problem of cheating. The third cluster examines gender issues in sport. The fourth cluster of essays explores the moral standing of animals in order to assess the moral standing of sports that feature them as objects of athletic exploit. The fifth, and last, cluster of essays targets the use of drugs by athletes to boost their performance.”¹²⁴

De ontwikkelingen die zich over de oceaan en in het naburige Duitsland voltrokken, lieten Vlaanderen voorsnog Siberisch koud. In het vorige hoofdstuk zagen we dat de jaren 60 de academische sportwetenschap nog uit de marginaliteit moesten halen. Aandacht voor sportethiek was er dan ook hoegenaamd niet. Het aansluitende decennium sloot zich hierbij aan. Sportstudies haalden weinig filosofische onderwerpen aan, maar gingen zich meer richten tot sociologische werkstukken¹²⁵. Een logische evolutie, gezien de opkomst van het *Sport voor Allen*-ideaal de focus deed verleggen naar de bevolking en haar sportactiviteiten. Het bleef dus wachten op een sportethisch academisch kader.

3.3. De sportethische situatie en haar initiatieven

3.3.1. Het apolitieke niveau

3.3.1.1. Internationaal

Hoewel de ideeën rond breedtesport algemeen ingang vonden, waren de jaren 70 allerminst een zwarte periode voor verenigingen die de Olympische idealen trouw bleven. Het *International Committee for Fair Play* (CIFP) bijvoorbeeld denkt met mooie herinneringen terug aan deze periode. Zij publiceerde binnen deze tijdsspanne niet alleen een aantal basisdocumenten en charters, maar kende daarnaast ook erkenning en naaste

¹²³ (D.) SHOGAN & (M.) FORD, “A new sport ethics: taking König seriously” In: *International Review for the Sociology of Sport*, 2000, Vol. 35, nr. 49, p. 52-53.

¹²⁴ (W.) MORGAN, “The Philosophy of sport: a historical and conceptual overview and a conjecture regarding its future” In: (J.) COAKLEY, *Handbook of sports studies*, 2000, Londen, Paul Chapman Publishing Ltd, p. 206.

¹²⁵ (J.) SCHEERDER, (M.) TAKS, (B.) VANREUSEL & (R.) RENSON, *30 jaar breedtesport in Vlaanderen. Participatie en beleid. Trends 1969-1999*, 2002, Sint-Amansberg, Publicatiefonds voor Lichamelijke opvoeding, p. 112.

samenwerkingsverbanden met de UNESCO en het IOC. Vooral met deze laatste waren de banden en denkwijzen zeer nauw met elkaar verbonden.¹²⁶

“The International Committee for Fair Play is an ideological sideshow, an institutionalized (and virtually invisible) Olympic conscience that exists as a minor part of the IOC entourage. At the same time, its hortatory, inspirational activity points to the IOC’s self-appointed role as leader of a kind of crusade of global reconciliation that is ‘beyond politics’, and thus to a metagenre of transnational movements, including the IOC, that we may call the ‘evangelical internationalisms’.”¹²⁷

Ook Panathlon zette haar opmars verder in de jaren 70. De institutionalisering van de vereniging werd in deze periode een feit en het aantal georganiseerde congressen steeg exponentieel. Door deze internationalisering kwam de focus van Panathlon evenwel nog meer op de Olympische Spelen en haar gedachtegoed te liggen.¹²⁸

Veel interessanter is de aandacht voor een nieuwe thematiek die in deze periode vaker aandacht kreeg: geweld. Meer en meer werd agressie op en rond het sportveld een probleem. Er was dan ook nood aan een orgaan om dit alles te bestrijden. Dit orgaan kwam er in 1972 toen de Fransman Charles Drago de *International Association for Non-Violent Sport* (IANVS) oprichtte. Deze organisatie streefde naar een snelle internationalisering, waarbij het via informatie- en educatiecampagnes wou doordringen tot de geesten van de sportactoren. De noemer geweld bleek hierbij veel breder te zijn dan enkel fysieke agressie. De IANVS wou immers elk potentieel gevaar dat de sport zou kunnen bedreigen aanpakken.¹²⁹

“It is stressed that the IANVS wishes to denounce and to combat all forms of violence, not merely primary and visible violence. Its concern and activity are directed towards anything that threatens, distorts, and spoils sport, from doping to chauvinism, from commercial exploitation to political exploitation.”¹³⁰

3.3.1.2. Vlaams

De opkomst van breedte - en recreatiesport in Vlaanderen zorgde voor een nieuwe dynamiek in het Vlaamse sportlandschap. Federaties dienden hun structuren te veranderen en clubs moesten zich voorbereiden op een explosieve toename van hun ledenaantal. Ethische

¹²⁶ (E.) HAHN & (A.) REMANS, *Promotion of Fair Play*, 1988, Brussel, Internationale Stichting De Backer-Van Ocken voor de Strijd tegen het Geweld in de Sport, p. 6-7.

¹²⁷ (J.) HOBERTMAN, “Toward a Theory of Olympic Internationalism” In: *Journal of Sport History*, 1995, Vol. 22, nr. 1, p. 30.

¹²⁸ (C.) MAGI, *Panathlon International. 60 years in the world of sport*, 2011, Milaan, FrancoAngeli, p. 16.

¹²⁹ (E.) HAHN & (A.) REMANS, *op. cit.*, p. 7.

¹³⁰ *Ibidem*, p. 7.

implicaties werden vooralsnog niet geëxpliciteerd, maar dat sport meer gehumaniseerd moest worden stond wel buiten kijf.

“Ethiek werd inderdaad nooit geëxpliciteerd. Dat wil echter niet zeggen dat deze ondergronds niet aanwezig was. Een jonge wielrenner kreeg bv. van zijn moeder vooraf een spuit met dopering en als hij niet won, kreeg hij achteraf een pak slaag van zijn vader. Door de humanisering van de samenleving begonnen we zo na te denken over de bescherming van deze jonge sporter. Zo is ook de ethiek van de sport gegroeid. Dat kon ook niet anders. Je bent met mensen, waar je een bepaalde filosofie over hebt, bezig. Je beschouwt de mens als een gegeven dat iets waard is, die je beschermt en helpt te ontwikkelen. Dat is ethiek. Omgekeerd kan natuurlijk ook, dat je de mens niets waard vindt, maar dat zou onethisch zijn.”¹³¹

Wanneer sportethiek dan toch in de kijker kwam te staan, was dat in navolging van de internationale trends. Zo drong de focus op geweld in de sport zich ook op in het Vlaamse sportlandschap. Dit resulteerde in een eerste congres hieromtrent in 1976, ingericht door Sporta. Dat geweld, conform de internationale visie, ook hier in een breder kader geplaatst werd, blijkt uit de oprichting van de *Fair Play Club Belge* (FPCB). De FPCB was een rechtstreeks gevolg van het Sporta-congres en vereenzelvigde de geweldproblematiek met de klassieke sportethische opvatting in een 10 punten tellend programma.¹³²

De nieuwbakken organisatie kreeg al snel gehoor in het sportieve veld. De oprichting van Panathlon Vlaanderen in 1978 zorgde daarnaast voor de nodige extra steun. Bijgevolg kon de FPCB quasi meteen haar stempel drukken op de Vlaamse sportwereld. Een mooi voorbeeld hiervan is de afgesloten samenwerking met *L'union Belge des Sociétés de Football Association* (URBSFA). Dit verbond tot samenwerking leidde niet alleen tot de oprichting van een commissie *Lutte contre la violence* binnen de URBSFA in 1978, maar zorgde er ook voor dat een van de populairste Belgische sporten aandacht begon te creëren voor sportethische thematiek.¹³³

Hoewel, zo vernieuwend was dit niet. Ondanks de focus op geweld en het veranderen van de mentaliteit, bleven termen als *fair play* en dopingbestrijding de sportethische betekenis mee vorm geven. De institutionalisering van breedte- en recreatiesport zorgde dan wel voor meer aandacht op de sporter zelf en het integreren van alle bevolkingstypen, echte ethische bekommernissen had deze nieuwe sportopvatting niet.

¹³¹ (A.) DIEGENANT, *mondeling interview*, 02/04/2012, Itterbeek.

¹³² (E.) HAHN & (A.) REMANS, *Promotion of Fair Play*, 1988, Brussel, Internationale Stichting De Backer-Van Ocken voor de Strijd tegen het Geweld in de Sport, p. 53-54.

¹³³ *Ibidem*, p. 50.

“Waren er binnen de verscheidene initiatieven rond breedtesport ook die ethiek, waarden en normen in de sport benadrukt? Neen, dat had er niets mee te maken. Deze activiteiten hebben getracht mensen in beweging te krijgen in functie van hun gezondheid.”¹³⁴

Concluderend mogen we dan ook stellen dat sportethiek niet de hoofdbekommernis was van de Vlaamse sportwereld. Ethisch bewustzijn was wel aanwezig, maar werd nooit expliciet in de kijker geplaatst. Daarnaast bleef de oude invulling welig tieren en ondanks de aandacht voor geweldbestrijding en breedtesport ontstonden er geen sportethische organisaties met een interesse voor nieuwe thema's als daar zijn racisme, integriteit of exclusie.

“De manier waarop men nu praat over sportethiek, was totaal afwezig in het verleden. Begrippen als rechtvaardigheid en respect voor de ander bestonden natuurlijk wel, maar waren inherent aan de sport.”¹³⁵

3.3.2. Het politieke niveau

3.3.2.1. Europa

De eerste Europese bekommernis rond sport kwam vanuit de Raad van Europa. Zij gingen sport niet louter als een economisch instrument zien, maar hadden daarnaast aandacht voor de bijdrage die sportbeoefening aan de maatschappij kon brengen. Dit resulteerde in een bepaalde visie, eigen aan de tijdsgeest, waarbij breedtesport centraal kwam te staan. Reeds in 1968 moest een werkgroep de toepasbaarheid van deze *Sport voor Allen*-visie nagaan. Uiteindelijk zou dit leiden tot het *Europees Sport voor Allen Handvest*, dat een voorbeeld voor de Europese lidstaten diende te worden.

21 maart 1975 was de dag waarop dit handvest werd aangenomen door de eerste samenkomst van Europese ministers van sport te Brussel. Een dik jaar later, op 24 september 1976, werd het charter ook door het *Comité van ministers* van de Raad van Europa aanvaard. Hiermee was het startschot voor breedtesport gegeven.¹³⁶

Hoewel, in West-Duitsland (1959) en Noorwegen (1967) organiseerde men reeds activiteiten die de breedte- en recreatiesport moesten stimuleren. Ook in Vlaanderen had men begin de jaren 70 een aantal breedtesportactiviteiten op touw gezet. Om zich aan het nieuwe charter te conformeren was een lichte herziening van het eigen beleid wel noodzakelijk, opdat in heel Europa een gelijkaardige institutionalisering van *Sport voor Allen* bereikt zou worden. Ondanks

¹³⁴ (A.) DIEGENANT, *mondeling interview*, 02/04/2012, Itterbeek.

¹³⁵ *Ibidem*.

¹³⁶ (J.) SCHEERDER & (A.) VERMEERSCH, “Sport en beleid in Europees perspectief. Een inleidend kader” In: (J.) SCHEERDER, (C.) VAN TUYCKOM & (A.) VERMEERSCH (eds.), *Europa in beweging. Sport vanuit Europees perspectief*, 2007, Gent, Academia Press, p. 15-16.

het feit dat de Raad van Europa geen zeggingschap heeft over de lidstaten heen, werd het handvest zonder gemor uitgevoerd.¹³⁷

Maar wat hield het *Europees Sport voor Allen Handvest* nu precies is? Deze korte, maar krachtige beleidsvisie werd verwoord in 8 artikels¹³⁸. Deze artikels achten sport een belangrijk deel van de sociaal-culturele ontwikkeling en menen dat sportbeoefening een recht is voor iedereen. Verwijzend naar de *Universele Verklaring van de Rechten van de Mens* mocht er dan ook geen onderscheid gemaakt worden tussen verscheidene bevolkingsgroepen.

“Article 1: Every individual shall have the right to participate in sport.

Article 2: Sport shall be encouraged as an important factor in human development and appropriate support shall be made available out of public funds.

Article 3: Sport, being an aspect of socio-cultural development, shall be related at local, regional and national levels to other areas of policy-making and planning such as education, health, social service, town and country planning, conservation, the arts and leisure services.”¹³⁹

Maar is dit sportethisch te noemen? Deels wel, uit de beginartikels blijkt duidelijk dat de focus verlegd wordt van de sport zelf naar haar beoefenaar. Verder is het recht op sportbeoefening een ethische uitspraak, maar geen sportethische. Deze onderschrijft namelijk het belang van de vrijheid van de mens en kaart niet het belang van sport aan. Dat wordt in artikel 3 wel gedaan, maar verder dan de bijzin “being an aspect of socio-cultural development” komt het handvest niet. Het is de verdienste van dit charter dat het breedtesport mee op de kaart gezet heeft, maar sportethisch besef heeft het amper gebracht.

Meer bezig op het sportethische vlak was het *Comité directeur pour le développement du sports* (CDDS). Deze werd in 1976 in het leven geroepen om de driejaarlijkse vergaderingen tussen de Europese sportministers voor te bereiden. Om dit naar behoren te kunnen doen, kreeg het CDDS bijstand van een departement sport en twee comités. Het zijn vooral deze comités die zich bezighielden met sportethische thematiek. De een was immers verantwoordelijk voor geweld in de sport, terwijl de ander zich richtte op de dopingproblematiek. Ook in Europa kwam

¹³⁷ (P.) DE KNOP & (V.) DE BOSSCHER, *De organisatie van de sport in Vlaanderen*, 2011 (herziene uitgave), Brussel, VUBPRESS, p. 121-122.

¹³⁸ COUNCIL OF EUROPE, *European Sport for All charter*, 1975, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.coe.int>, 8 artikels, 1p.

¹³⁹ *Ibidem*, artikel 1-3, p. 1.

de interesse in geweldsbestrijding dus de kop opsteken, maar bleef sportethiek eerder gebonden aan haar traditionele thema's.¹⁴⁰

3.3.2.2. Vlaanderen

De eerste staatshervorming maakte het voor Vlaanderen mogelijk een eigen cultureel beleid uit te stippelen. Met sport als een van de bevoegdheden lag er een zware brok op de politieke tafel. Een sportbeleid stamp je namelijk niet zomaar eventjes uit de grond. Dit vergt jaren onderzoek, discussie en wetsvoorstellen. Zo ook in de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap, waar doorheen de jaren 70 aan sneltempo decreetontwerpen aan- en afgevoerd werden.

Het is geen sinecure om binnen deze ontstaanschaos op zoek te gaan naar sportethische interesse. Een goede opdeling is dan ook noodzakelijk. In wat volgt onderscheiden we drie *cases* die ons meer kunnen vertellen over de sportethische geest in de jaren 70. Het betreft hier de *Sport voor Allen*-idee, geweld in de sport en het statuut van de niet-betaalde sportbeoefenaar. Eindigen doen we met een concluderend en toekomstgericht woordje.

3.3.2.2.1. *Sport voor Allen*

Net als West-Duitsland en Noorwegen kende ook Vlaanderen reeds vóór het bestaan van het *Europees Sport voor Allen Handvest* activiteiten die de breedtesport aanwakkerden. Het sterke geloof in eigen kunnen, de economisch bevorderende situatie en de incubatie in de jaren 60 maakten een vroeg *Sport voor Allen*-beleid mogelijk. Daarnaast waren er ook twee machthebbende personen die deze visie genegen waren en beschouwd kunnen worden als de wegbereiders voor *Sport voor Allen* in Vlaanderen: minister van Nederlandse cultuur Frans Van Mechelen (CVP) en directeur-generaal van Bloso, Armand Lams. Zij lanceerden vanaf 1970 de eerste promotieacties rond actieve sportbeoefening.¹⁴¹

“De grote promotor van ‘Sport voor Allen’ was trouwens Frans Van Mechelen, die deels met de Sportiva en de gezinskilometer op de proppen kwam. Hij zei ook dat alle sociale organisaties aangespoord moesten worden

¹⁴⁰ (J.) SCHEERDER & (A.) VERMEERSCH, “Sport en beleid in Europees perspectief. Een inleidend kader” In: (J.) SCHEERDER, (C.) VAN TUYCKOM & (A.) VERMEERSCH (eds.), *Europa in beweging. Sport vanuit Europees perspectief*, 2007, Gent, Academia Press, p. 27.

¹⁴¹ (J.) SCHEERDER, *Spelen op het middenveld. Vrijtijdssport als ontspanning, ontplooiing en ontmoeting*, 2004, Tielt, Lannoo, p. 41.

*om deelname aan sport te promoten. 'Sport voor Allen' had dus betrekking op de link tussen sport en mensen uit de samenleving. De breedtesport dus.*¹⁴²

Met Bloso als aanstoker en de gemeenten als uitvoerder zagen de eerste initiatieven het levenslicht. *Sportbiënnale 70, Sportiva 71, Sportbiënnale 1972* en *Sport+* (1973-1975) wouden niet alleen de bevolking sensibiliseren tot meer sportbeoefening, maar trachtten deze verkregen houding ook te institutionaliseren, opdat deze voor altijd in de hoofden van de mensen aanwezig zou zijn.¹⁴³ In het behalen van dit doel waren de activiteiten alvast geslaagd, meent de Cultuurraad bij monde van Diegenant.

*"Wat de motivering betreft wou ik signaleren dat acties zoals sportbiënnale, sportiva, de gezinskilometer, de sportiefste klas, de sportiefste gemeente, sport plus, de bevolking in Vlaanderen hebben aangesproken. De validen en minder-validen ontdekken in steeds grotere getale de weldaden van de sportbeoefening. Deze acties zijn geslaagd dank zij de originaliteit van de gevoerde actie, de volledige en enthousiaste medewerking van de administratie, dank zij het gehoor en de steun die zij bij de massamedia gevonden hebben. Ze slaagden ook omdat ze een antwoord brachten op een breed aanwezige, fundamentele nood."*¹⁴⁴

De sensibilisering tot meer breedtesport kwam op kruissnelheid en werd daarbovenop gesteund door Europa die met een uniform charter kwam aandraven. Vlaanderen was voor het handvest reeds een goede Europese leerling en stelde alles in het werk om deze status te behouden. Een belangrijke rol hierbij was weggelegd voor de gemeenten. Zo waren deze reeds een uitstekende partner gebleken in het *Sport voor Allen*-verhaal. Ze hielpen trouw met de verscheidene promotiecampagnes en investeerden in eigen infrastructuur. Om de breedtesport verder te consolideren besloot de Cultuurraad dan ook om de gemeentelijke sportdiensten voortaan te subsidiëren. Hierdoor zouden deze gemeengoed worden in Vlaanderen en telkens over de nodige middelen kunnen beschikken. Op deze manier werd de lokale sportstimulatie voor de komende jaren verzekerd,¹⁴⁵ zo zag ook Marcel Coucke (CVP).

"Dit alles heeft ertoe geleid dat vooral de plaatselijke besturen bijzondere inspanningen zijn gaan leveren om aan de steeds stijgende behoeften tegemoet te komen. Vele gemeentebesturen in het Vlaamse land hebben zich in de eerste plaats ingezet om de nodige infrastructuur op te bouwen, maar ook om het initiatief te nemen tot organisaties die de gezonde ontspanning dienden te propageren. Vele van deze

¹⁴² (A.) DIEGENANT, *mondeling interview*, 02/04/2012, Itterbeek.

¹⁴³ (J.) SCHEERDER, (M.) TAKS, (B.) VANREUSEL & (R.) RENSON, *30 jaar breedtesport in Vlaanderen. Participatie en beleid. Trends 1969-1999*, 2002, Sint-Amandsberg, Publicatiefonds voor Lichamelijke opvoeding, p. 114.

¹⁴⁴ CULTUURRAAD VOOR DE NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP, *Handelingen. Bijzondere zitting 1974*, 25/06/1974, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 5, p. 129.

¹⁴⁵ (P.) DE KNOP & (V.) DE BOSSCHER, *De organisatie van de sport in Vlaanderen*, 2011 (herziene uitgave), Brussel, VUBPRESS, p. 81-82.

*gemeenten hebben hierdoor zware financiële verplichtingen op zich genomen. Het aantal gemeenten dat aan de sport- en vrijetijdsbesteding een voorname rol toewijst groeit jaarlijks, zelfs dagelijks nog aan.*¹⁴⁶

het *Decreet van 7 december 1976 betreffende de toekenning van weddetoelagen voor sportfunctionarissen belast met de animatie en die werkzaam zijn in erkende gemeentelijke sportcentra die de sport en de sportieve vrijetijdsbesteding in de Nederlandstalige gemeenschap bevorderen*, zoals het decreet volmondig heet, miste haar uitwerking niet. De geschoolde sportfunctionarissen gingen over tot het opstellen van een kader binnen elke gemeente, waardoor sportpromotie nog efficiënter de burger zou bereiken. Deze evolutie ging gepaard met jaarcampagnes, opgezet vanuit Bloso. Hierin stond telkens een bepaalde doelgroep in de kijker. De vuurdoop werd gegund aan de vijftigplussers (1978) om daarna de kinderen (1979), de vrouwen (1980) en tot slot de gehandicapten (1982) in de verf te zetten.¹⁴⁷

Deze fascinatie voor breedtesport had echter geen negatieve invloed op het topsportgebeuren. Er heerste als het ware een strikt tweesporenbeleid, waar beide sportvarianten probleemloos naast elkaar konden leven. De reden voor dit succes is makkelijk verklaarbaar. Terwijl breedtesport te midden van de samenleving zat, werd topsport hier volledig uit weggehaald. Beiden zaten dus niet in elkaars vaarwater¹⁴⁸. Jos Chabert (CVP), nieuwbakken minister van Vlaamse cultuur en Vlaamse zaken, bevestigt dit in het begrotingsdebat van 1973.

*“Tenslotte wens ik ook de voorbereiding van onze topatleten niet te verwaarlozen. De van overheidswege toegekende steun aan de topsport vindt immers zijn verantwoording in de bedoeling de sportbeoefening meer ingang te doen vinden.”*¹⁴⁹

De vraag is nu of deze *Sport voor Allen*-beweging een sportethische implicatie met zich meebracht? Hoewel er meer nadruk kwam te liggen op de sporter en niet op de sport zelf, is dit niet *de facto* een ethisch initiatief. Zo merken we doorheen de politieke jaren 70 op dat *Sport voor Allen* vooral gekoppeld werd aan sportinfrastructuur en gezondheid. Het aanzetten tot sport had de bedoeling de fysieke fitheid te verhogen en geen sportethisch besef te creëren.

Was er dan geen enkel ethisch aspect aan het *Sport voor Allen*-gebeuren? Neen, ook deze stelling zou te overtrokken zijn. Integratie en inclusie waren twee ethische aspecten die via de

¹⁴⁶ CULTUURRAAD VOOR DE NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP, *Handelingen. Zitting 1976-1977, 19/10/1977*, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlament.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 1, p. 15.

¹⁴⁷ (J.) SCHEERDER, (M.) TAKS, (B.) VANREUSEL & (R.) RENSON, *30 jaar breedtesport in Vlaanderen. Participatie en beleid. Trends 1969-1999*, 2002, Sint-Amandsberg, Publicatiefonds voor Lichamelijke opvoeding, p. 114.

¹⁴⁸ (A.) DIEGENANT, *mondeling interview*, 02/04/2012, Itterbeek.

¹⁴⁹ CULTUURRAAD VOOR DE NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP, *Handelingen. Zitting 1972-1973, 03/04/1973*, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlament.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 6, p. 188.

breedtesport meer aandacht kregen. De vernoemde jaarcampagnes tonen dit aan. Sport was niet langer een activiteit die per se gewonnen moest worden. Deelnemen aan de sport werd net zo belangrijk.

3.3.2.2.2. *Geweld in de sport*

Geweld in de sport werd niet alleen voor de apolitieke wereld een belangrijk agendapunt. Ook op het beleidsniveau werd eind jaren 70 meer dan gewone aandacht besteed aan deze thematiek. Een eerste toonbeeld van deze interesse was het internationaal congres *La violence dans le sport*, georganiseerd op 7 en 8 september 1977 door minister van Vlaamse cultuur en Vlaamse zaken Rika De Backer-Van Ocken (CVP) en haar Waalse tegenhanger Jean-Maurice Dehousse (PS). Dit gebeurde in samenwerking met Sporta¹⁵⁰. Dat beide gemeenschappen rond dit thema zo nauw de handen in elkaar sloegen, toont aan dat sportethiek de nodige belangstelling kon genieten.

Dit congres vormde de start tot meer. In haar zog volgde er niet alleen een overzichtelijk en krachtadig congresverslag dat nauwe banden met *fair play* aanhaalde¹⁵¹, maar ook een nieuwe organisatie: de *International Association for the Campaign against Violence associated with Sport*. Deze vereniging werd opgericht in 1977 en was een initiatief van minister De Backer-Van Ocken, die toen de organisatie zich in 1980 omdoopte tot een *foundation* haar nam gaf aan de stichting. Het was de bedoeling om sportief geweld zo goed mogelijk te documenteren om nadien de sportactoren advies te verlenen rond hoe men een einde konden stellen aan deze problematiek.¹⁵²

*“This foundation, which has considerable support and resources, set itself an ambitious programme for action and expansion, ranging from a stock-taking of all initiatives throughout the world in the campaign against violence, to a study of the texts of regulations to be proposed to the authorities and to the sports impurities. Four international working groups were set up, to deal with: 1) action in relation to the public authorities; 2) research; 3) action in relation to the sports federations; 4) relations with the media.”*¹⁵³

De Belgische fascinatie voor geweld in de sport beïnvloedde niet veel later ook het internationale apolitieke veld. Zo was Panathlon danig onder de indruk van het congres dat het

¹⁵⁰ (E.) HAHN & (A.) REMANS, *Promotion of Fair Play*, 1988, Brussel, Internationale Stichting De Backer-Van Ocken voor de Strijd tegen het Geweld in de Sport, p. 49.

¹⁵¹ (A.) CAUWELS, (U.) BRAEMS & (U.) CLAEYS, “Geweld in de wereld, geweld in de sport” In: *Sportacahier*, 1977, Leuven, Acco, nr. 7, 163p.

¹⁵² (E.) HAHN & (A.) REMANS, *op. cit.*, p. 7.

¹⁵³ *Ibidem*, p. 7.

in 1979 haar *General Assembly* te Firenze rond dezelfde thematiek liet draaien. Het grote aantal aanwezige Vlamingen en Belgen maakten van het congres een levendig debat.¹⁵⁴

Zo werd geweld eind jaren 70 een belangrijk strijdpunt op de Vlaamse sportieve agenda. Net als op het internationale niveau bleef de thematiek nauw verbonden met *fair play*. Het rotsvaste geloof dat eerlijk spel het geweld zou verdrijven heerste en toont daarom aan dat de traditionele sportethische thema's ook in deze periode nog bleven zegevieren.

3.3.2.2.3. *Statuut niet-betaalde sportbeoefenaar*

De derde *case* die behandeld zal worden, is meteen de meest ethische: het statuut van de niet-betaalde sportbeoefenaar. In het sportklimaat tijdens de jaren 70 was de recreatieve sporter immers eigendom van zijn of haar sportclub. De sportbeoefenaar in kwestie was onvrij en had niet de mogelijkheid zomaar van sportclub te veranderen. Dit nieuwe ontwerp van decreet wou deze wantoestanden aanpakken en de sporter de rechten geven die hij verdient.

Deze problematiek kwam in een stroomversnelling te zitten toen bekend atleet Emiel Puttemans in 1974 een dispuut uitvocht met de Koninklijke Belgische Atletiekbond (KBAB). De onverenigbare meningsverschillen zorgden ervoor dat de KBAB Puttemans een schorsing oplegde, waardoor hij niet langer kon deelnemen aan buitenlandse atletiekmeetings. De totstandkoming van deze schorsing was schrijnend. Puttemans kreeg geen enkele verdedigingsmogelijkheid en werd overgelaten aan de willekeur van de onpartijdige KBAB.¹⁵⁵ CVP-er Constant De Clercq vond dit ongehoord en meende dan ook dat het tijd was voor actie.

“Mijnheer de Voorzitter, Mevrouw de minister, Dames en Heren, de niet-betaalde sportbeoefenaar, voor wie de sport een vrijetijdsbesteding is en blijft moet, naast het recht op een degelijke bescherming wat zijn vrijheid en zijn gezondheid betreft, ook kunnen beschikken over de meest elementaire normen en criteria van een rechtsbedeling.

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van 10 december 1948 in haar artikel 10 zegt : „Een ieder heeft, in volledige gelijkheid, het recht dat zijn zaak billijk en openlijk wordt onderzocht door een onafhankelijke en onpartijdige rechtbank, die zal beslissen hetzij over zijn rechten en verplichtingen, hetzij over de gegrondheid van elke tegen hem gerichte beschuldiging op strafrechtelijk gebied.

Mijn vraag aan de minister is dan ook dat ten spoedigste de bevoegde commissie van deze Cultuurraad het voorstel van decreet tot vaststelling van het statuut van de niet-betaalde sportbeoefenaar, heden bij het

¹⁵⁴ (C.) MAGI, *Panathlon International. 60 years in the world of sport*, 2011, Milaan, FrancoAngeli, p. 20.

¹⁵⁵ CULTUURRAAD VOOR DE NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP, *Handelingen. Bijzondere zitting 1974*, 04/06/1974, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlament.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 4, p. 98-99.

*Bureau ingediend, zou onderzoeken, ten einde aan de ganse problematiek van de niet-betaalde sportbeoefenaar, door middel van het decreet, een rechtvaardige oplossing te kunnen voorbehouden.*¹⁵⁶

Die actie kwam er ook in het volgende politieke jaar. Op 18 februari 1975 werd het *Decreet tot vaststelling van het statuut van de niet-betaalde sportbeoefenaar* besproken en goedgekeurd. Hierdoor kende de sportieve rechtszekerheid haar geboorte en zou de sporter voortaan een vrij persoon zijn, die niet langer eeuwig door zijn of haar club opgeëist kon worden. Dit decreet past dan ook volledig binnen de democratisering van de sport en het opwaarderen van haar beoefenaars. In het licht van deze opvatting is deze maatregel dus ethisch te noemen, gezien ze de universele rechten van de mens incorporeert in de Vlaamse sportwereld.

*“Gezien, zoals reeds vermeld bij de inleiding, de amateuristische sportbeoefening in de jongste jaren enorm is toegenomen, is het noodzakelijk dat een voldoende wettelijke regeling bestaat tussen sportbeoefenaars en clubs en sportbonden, omdat deze laatste vaak te weinig aandacht hebben voor de individuele menselijke problemen en rechten van hun leden. Om deze en andere redenen die nog nader zullen worden verklaard en toegelicht door de heer De Clercq zelf, is het statuut met waarborgen inzake de vrijheid en de rechtszekerheid van de niet-betaalde sportbeoefenaars, dat heden tot stand komt, een belangrijke stap in de richting van een ethisch verantwoorde sportbeoefening.*¹⁵⁷

Hoe mooi de ideeën waren, hoe moeilijk de uitwerking ervan bleek te zijn. In de praktijk bleven sporters namelijk vaak gebonden aan de sportclubs, waardoor een herziening van het decreet in de jaren 80 aan de orde was. Ook de specifieke rechtbanken, die zowel dopingvervolging moesten nastreven als de bescherming van de sporter dienden te vrijwaren, bleven onbestaande. Toenmalig bevoegd minister De Backer-Van Ocken was hier immers niet voor te vinden.

*“Het is de vraag of rechtszekerheid van de sportlui wel door een bijzondere rechtbank beter beveiligd wordt dan door de bestaande arbeidsrechtbanken. We mogen de sportlui niet afvoeren naar uitzonderingsrechtbanken en de rechtsbedeling niet al te veel in afzonderlijke colleges opsplitsen.*¹⁵⁸

3.3.2.2.4. Toekomstbeeld

Nu de fase van institutionalisering erop zat, diende het sportbeleid verder te evolueren. In deze lineaire opvatting zou er logischerwijze ook meer aandacht moeten komen voor zaken uit de sportieve periferie, zoals sportethiek. Medio jaren 70 werd dit immers nog niet geëxpliciteerd.

¹⁵⁶ CULTUURRAAD VOOR DE NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP, *Handelingen. Bijzondere zitting 1974*, 04/06/1974, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 4, p. 98-99.

¹⁵⁷ *Idem, Handelingen. Zitting 1974-1975*, 18/02/1975, nr. 10, p. 183.

¹⁵⁸ *Idem, Handelingen. Bijzondere zitting 1974*, 02/07/1974, nr. 6, p. 159.

Zo stelde Diegenant in deze periode vijf pijlers van het sportbeleid op. Hoewel de ethische ondertoon hierin aanwezig was, werd deze niet uitdrukkelijk vermeld.

“Naar ons gevoel berust een sportbeleid op vijf pijlers : de motivering, de infrastructuur, de technische en administratieve begeleiding - wij investeren immers in mensen - de medische begeleiding, de rechterlijke begeleiding en de verzekering.”¹⁵⁹

Een lustum later, in 1979, stipuleerde de verklaring van het algemeen sportbeleid opnieuw een aantal aandachtspunten¹⁶⁰. Met de evoluties op vlak van breedtesport en bescherming van de sporter in het achterhoofd, leek de volgende logische stap een sportethische vermelding. Dit was geenszins het geval. Men sprak wel over het intensifiëren van de strijd tegen doping en geweld in de sport, maar de term ethiek viel niet één keer.

Veel meer lag de nadruk op het bewerkstelligen van de breedtesport door de dienstverlening en de infrastructuur te verbeteren. Dit ging hand in hand met de vraag naar meer budget. Geld vormde de rode draad doorheen de volgende legislaturen. Enkel de hervorming van het *Decreet tot vaststelling van het statuut van de niet-betaalde sportbeoefenaar* moest de sportethische eer hoog houden.

“Mijnheer de Voorzitter, op twee punten van de voorliggende regeerverklaring wil ik nader ingaan: namelijk het beleid inzake sport en het beleid inzake gezondheidszorg. Over het sportbeleid zegt de regeerverklaring twee dingen : ten eerste, het statuut van de niet betaalde sportbeoefenaar moet worden aangepast ; ten tweede, er moet een coördinatie tot stand komen voor het functioneel en dagrond gebruik van de sportinfrastructuur opgericht door de openbare besturen en scholen. Wat het statuut van de niet-betaalde sportbeoefenaar betreft, moet inderdaad worden vastgesteld dat dit decreet niet afdwingbaar is. Er moet ook worden vastgesteld dat naar ons gevoel ten onrechte, in sportmiddens de indruk wordt gewekt dat alles wat de wet voorschrijft, fout is. Er wordt een aversie gekweekt. De wetgever moet de sport niet bemoederen. Wel moet hij erop staan dat in alle sectoren van de samenleving, rechtvaardigheid, gelijkheid en menselijkheid heerst. ‘Entre le faible et le fort’ zei Lacordaire, ‘la liberté opprime, la loi protège’.”¹⁶¹

3.4. Besluit

De jaren 70 dienen beschouwd te worden als een bepalende fase voor het Vlaamse sportbeleid, maar niet voor de Vlaamse sportethiek. Verscheidene initiatieven gaven een aarzelende insteek richting meer sportethische bewustwording, maar de al te vaak afwezige explicitering van deze

¹⁵⁹ CULTUURRAAD VOOR DE NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP, *Handelingen. Bijzondere zitting 1974*, 25/06/1974, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 5, p. 129.

¹⁶⁰ *Idem, Handelingen. Bijzondere zitting 1979*, 15/05/1979, nr. 4, p. 148.

¹⁶¹ *Idem, Handelingen. Zitting 1979-1980*, 17/06/1980, nr. 10, p. 359.

term en het gebrek aan specifieke ethische maatregelen op politiek vlak maken van dit decennium geen hoogvlieger op sportethisch vlak.

Desondanks waren er een aardig aantal gebeurtenissen en evoluties die als sportethisch aanzien kunnen worden. We herinneren ons de groeiende focus op geweld, waar organisaties als de *International Association for Non-Violent Sport*, *Le Fair Play Club Belge* en de *International Association for the Campaign against Violence associated with Sport* het mooiste voorbeeld van zijn. Geweld werd in deze verenigingen echter te vaak gekoppeld aan *fair play* en regelgeving, waardoor de themata van de traditionele sportethiek de bovenhand bleven nemen.

De ontkieming van het *Sport voor Allen*-ideaal kwam evenwel met een nieuw sportaccent op de proppen. Niet langer lag de focus op het vrijwaren van de sport zelf, maar werd de nadruk op de sportbeoefenaar gelegd. Gestimuleerd door een Europees handvest profileerde Vlaanderen zich als een van de betere leerlingen van de klas in het voeren van een recreatief sportbeleid. Sportethisch was dit evenwel amper. Hoewel men de sportieve waarden onderstreepte, viel de aandacht van dit *Sport voor Allen*-beleid vooral op de infrastructurele gevolgen en de positieve effecten op de sporter zijn of haar gezondheid. Slechts eenmalig dook er een uitzondering op. Met de goedkeuring van het 'Decreet tot vaststelling van het statuut van de niet-betaalde sportbeoefenaar' kwam niet enkel de democratisering, maar ook het ethische van de sport naar voor.

Deze uitzondering was niettemin te weinig om te kunnen spreken van echt sportethisch besef in de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap. Deze stelling gaat ook op voor het eind van de jaren 70 toen na de Belgische verkiezingen van 1978 nieuwe sportieve doelen werden uitgestippeld. Ethiek kreeg hier geen expliciete vermelding en werd bijgevolg geen streven op zich.

De vraag die we ons moeten stellen is of de jaren 80 beterschap zullen brengen. Het hierboven besproken decennium stelde zich op als de ideale broeihaard voor het decretaal verankeren van het sportbeleid. De verzorgingsstaat met een financiële en culturele bloei bleef jammer genoeg niet duren. Reeds in het slot van de jaren 70 begon de economische crisis zich te manifesteren om in de jaren 80 volledig te ontpoppen. In tijden van crisis zien we dat sport al snel daalt van Cultuur naar cultuur. Dit resulteert meestal in een lager budget, waarna enkel de noodzakelijke elementen van het beleidsdomein nog gefinancierd en gestimuleerd worden. Het is dan ook zeer twijfelachtig of net deze periode de sportethiek een duwtje in de rug zal geven.

Hoofdstuk 4: 1980-1991: van economische malaise naar medisch verantwoord sporten

“Ik kan me niet herinneren dat er in de jaren 80 grote belangstelling bestond voor sportethiek. Het thema kreeg echter maar aandacht toen er nood aan was, bv. wanneer er te grove tackles voorkwamen op een voetbalveld.”¹⁶²

De jaren 80 stellen zich op als een periode waarin de verzorgingsstaat geconfronteerd werd met haar limieten. De financiële crisis enerzijds en de desindustrialisatie van de samenleving anderzijds, legden het schrijnend gebrek aan langetermijndenken in de jaren 70 bloot. Hierdoor verdween de gekende samenleving en haar beschermend gevoel van stabiliteit. In de plaats hiervan kwam er een volledig nieuwe tijdsgesest. In de nieuwbakken opvatting diende elke frank twee maal omgedraaid te worden.¹⁶³ Wat voor invloed had dit op het sportbeleid en, belangrijker, op de sportethiek?

4.1. De Vlaamse politieke sportsituatie

Naast de economische ontwikkelingen, werd ook het politieke bestel grondig door elkaar geschud in het begin van de jaren 80. Tien jaar na de eerste staatsvorming drong er zich namelijk een tweede op. Na maanden bakkeleien en het aan- en afvoeren van nationale regeringen werd er in augustus 1980 eindelijk een voorstel tot staatsvorming goedgekeurd door de Belgische Kamer. Deze hield onder meer in dat er naast cultuurgebonden ook gewestelijke deelregeringen opgericht moesten worden, die vooral economische bevoegdheden kregen. Vlaanderen koos ervoor om de gemeenschapsregering en de gewestregering te laten samenvloeien. Deze maatregel zou leiden tot de oprichting van de Vlaamse Raad.¹⁶⁴

Deze raad werd op dezelfde wijze samengesteld als de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap voorheen. Er werden dus geen aparte Vlaamse verkiezingen ingesteld. De zetelende leden waren simpelweg alle Vlamingen die via de nationale verkiezingen verkozen waren. De leiding van deze kersverse instelling kwam vanaf 22 december 1981 in de handen terecht van een eerste Vlaamse Executieve onder leiding van de CVP-er Gaston Geens. De

¹⁶² (A.) DIEGENANT, *mondeling interview*, 02/04/2012, Itterbeek.

¹⁶³ (J.) SCHEERDER, (M.) TAKS, (B.) VANREUSEL & (R.) RENSON, *30 jaar breedtesport in Vlaanderen. Participatie en beleid. Trends 1969-1999*, 2002, Sint-Amansberg, Publicatiefonds voor Lichamelijke opvoeding, p. 116.

¹⁶⁴ (E.) WITTE, (J.) CRAEYBECKX & (A.) MEYNEN, *Politieke Geschiedenis van België. Van 1830 tot heden*, 2005, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, p. 438-439.

liberale Karel Poma (PVV) werd minister van cultuur, waaronder ook het domein sport resideerde.¹⁶⁵

Deze politieke ingreep en de economische situatie hadden nefaste gevolgen voor het sportbeleid. Zo was er vooreerst de toename van het aantal bevoegdheden. Doordat er niet enkel culturele, maar ook meer economisch getinte beleidsdomeinen door de Vlaamse Raad ingevuld moesten worden, verdween het thema sport van de voorgrond. De economische situatie zorgde er immers voor dat het oplossen van de financiële crisis en het omvormen van het staatsbestel een prioriteit werd. Het uitstippelen van een krachtadig sportbeleid was dit niet.¹⁶⁶

Daarnaast speelde de politieke ideologie van de bevoegde minister ook een rol. Als liberaal koos Poma ervoor om de economische problematiek op te lossen via een strenge besparingsoperatie. De minister was dan ook niet geneigd om veel nieuwe initiatieven via overheidssubsidiëring te ondersteunen. Zijn opvolger, mede PVV-er Patrick Dewael, hield in het tweede deel van de jaren 80 er dezelfde ideeën op na. Hij stimuleerde vooral de privatisering en sponsoring van het sportgebeuren met een zo laag mogelijke overheidsinmenging. Op deze manier kreeg sport een commercialiserend kantje dat sindsdien enkel maar gegroeid is.¹⁶⁷

Ondanks dit ongunstige economische en politieke klimaat kon het sportbeleid in de jaren 80 toch rekenen op een aantal nieuwe ontwikkelingen. Zo focuste Bloso, dat in 1982 tot *Administratie voor Sport & Openlucht recreatie* herdoopt zou worden, voortaan op een betere samenwerking tussen het gemeentelijke, provinciale en nationale niveau. Een andere maatregel was de oprichting van de *Vlaamse Sportfederatie* (VSF) in 1989 die de taak kreeg om de sportfederaties in Vlaanderen bij te staan.¹⁶⁸

De grootste vernieuwing was evenwel de grote nadruk die van nu af aan op de jeugdsport werd gelegd. In het kader van het *Sport voor Allen*-beleid werd er in de jaren 70 reeds geïnvesteerd in schoolsport, maar deze belangstelling voor jongeren bereikte pas echt een hoogtepunt in het decennium erna. Dit kwam doordat men steeds meer ging inzien hoe de fysieke conditie van de

¹⁶⁵ (E.) WITTE, (J.) CRAEYBECKX & (A.) MEYNEN, *Politieke Geschiedenis van België. Van 1830 tot heden*, 2005, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, p. 439.

¹⁶⁶ (P.) DE KNOP, (J.) SCHEERDER & (H.) PONNET, *Sportbeleid in Vlaanderen. Volume II: studies*, 2006, Brussel, Publicatiefonds Vlaamse trainersschool, p. 29.

¹⁶⁷ (J.) SCHEERDER, (M.) TAKS, (B.) VANREUSEL & (R.) RENSON, *30 jaar breedtesport in Vlaanderen. Participatie en beleid. Trends 1969-1999*, 2002, Sint-Amansberg, Publicatiefonds voor Lichamelijke opvoeding, p. 117.

¹⁶⁸ (P.) DE KNOP, (J.) SCHEERDER & (H.) PONNET, *op. cit.*, p. 29-30.

jeugd steevast achteruit ging. Vrezend voor de socio-economische en medische gevolgen hiervan, werd jongerensport het nieuwe *Sport voor Allen*.¹⁶⁹

Bij dit alles moet vermeld worden dat de tegengestelden *versporting* en *ontsporting* nog verder uit elkaar gedreven werden. Topsport bleef in de jaren 80 professioneler en wetenschappelijker worden, terwijl de breedtesport meer en meer naar individuele sportactiviteiten ging grijpen, waarbij informele en niet-sportieve bewegingen dominant werden. Skateboarden en snowboarden zijn de beste voorbeelden van deze *Vroege glijgeneratie*.¹⁷⁰

Concluderend kunnen we stellen dat de jaren 80 het bewijs zijn van de geslaagde institutionalisering van sport die een decennium eerder gestart werd. Het feit dat de economische malaise de sportieve activiteit van de bevolking niet deed achteruit slaan, is hier het beste bewijs van. Langs de andere kant moeten we besluiten dat deze periode amper nieuwe impulsen bracht voor het sportbeleid. Als een soort *donker decennium* maakten de jaren 80 de brug tussen institutionalisering en de herwonnen bloei een decennium later.¹⁷¹ Sportethische groei lijkt zo bij voorbaat onmogelijk.

4.2. Het academische sportethische denken

De sportfilosofische groeperingen die zich in de jaren 70 ontwikkeld hadden, kregen in het aansluitende decennium weinig nieuw gezelschap. Het economische klimaat deed de aandacht voor sportfilosofie en –ethiek immers geen goed. Dit klimaat zorgde er eveneens voor dat de sportfilosofische visie onveranderd bleef. Net als in de jaren 70 bleef de traditionele opvatting heersen, zij het met een gegroeide interesse voor de sporter als gevolg van de breedtesport.

Pas op het eind van de jaren 80 ging men kritischer staan tegenover de bestaande denkwijze. Zo stelde Claudia Pawlenka vast dat men in (West-)Duitsland rond deze periode het gangbare geloof in een *philosophy of sport* in vraag ging stellen. Veel meer was men geneigd om eerder over een *sport philosophy* te spreken. Op deze manier zou sport niet langer filosofische theorieën importeren, maar eerder vanuit haar eigenheid bijdragen leveren aan de filosofische wetenschap. Deze *emancipated sport philosophy* ontwikkelde zich verder in de jaren 90 om in

¹⁶⁹ (J.) SCHEERDER, (M.) TAKS, (B.) VANREUSEL & (R.) RENSON, *30 jaar breedtesport in Vlaanderen. Participatie en beleid. Trends 1969-1999*, 2002, Sint-Amandsberg, Publicatiefonds voor Lichamelijke opvoeding, p. 117-119.

¹⁷⁰ (P.) DE KNOP, (J.) SCHEERDER & (H.) PONNET, *Sportbeleid in Vlaanderen. Volume II: studies*, 2006, Brussel, Publicatiefonds Vlaamse trainerschool, p. 30.

¹⁷¹ (J.) SCHEERDER, (M.) TAKS, (B.) VANREUSEL & (R.) RENSON, *op. cit.*, p. 119.

de 21ste eeuw echt dominant te worden.¹⁷² De stroom aan nieuwe theorieën die hieruit zou voortvloeien werden reeds in het eerste hoofdstuk besproken.

De situatie voor Vlaanderen bleef daarentegen onveranderd. Ondanks de ontwikkelingen in buurland (West-)Duitsland kon academische sportfilosofie in onze contreien amper een voet aan grond krijgen. Veeleer ging de sportieve aandacht uit naar andere thema's, zoals bijvoorbeeld jeugdsport. Zo werd er in 1985 aan de Vrije Universiteit Brussel (VUB) het *Jongeren Adviescentrum voor sport* (JAS) opgericht. Dit onderzoekscentrum trachtte de deelname en begeleiding van jongeren in de georganiseerde sport in kaart te brengen. Dit is allerm minst verbazend te noemen, gezien de grote interesse die er in de jaren 80 heerste voor de fysieke activiteit van jongeren.¹⁷³

Eenzelfde verhaal noteren we bij de verschenen Vlaamse wetenschappelijke literatuur. Ook hier kwam sportethiek als randverschijnsel wel naar voor, maar kon het geen plaatsje in het middelpunt van de aandacht veroveren. Zo stelde ook prof. em. Yves Vanden Auweele vast toen hij onderzoek deed naar ethiek in jeugdsport.

“Het enige wat u dan zult terugvinden is het stimuleren van de positieve waarden van de sport. Toen ikzelf aan mijn onderzoek begon, heb ik ook getracht de literatuur van vroeger door te nemen. In mijn onderzoek verwijst ik naar een aantal artikels uit de jaren 80, maar dat is eerder zeer sporadisch te noemen. In onze streken werd sportethiek allesbehalve als een specifiek en belangrijk topic behandeld.”¹⁷⁴

4.3. De sportethische situatie en haar initiatieven

4.3.1. Het apolitieke niveau

4.3.1.1. Internationaal

Hoewel het economische klimaat nieuwe sportethische initiatieven weinig groeikansen kon aanbieden, was de intensiteit rond de klassieke sportethische thema's nog nooit zo groot geweest. Dit is evenwel niet de verdienste van de jaren 80, maar van het decennium daarvoor waarin organisaties als de *International Committee for Fair Play* (CIFP) en de *International Association for Non-Violent Sport* (IANVS) de kans kregen om een krachtige basis op te stellen,

¹⁷² (C.) PAWLENKA, “Philosophy of Sport in Germany: An Overview of its History and Academic Research” In: *Journal of the Philosophy of Sport*, 2010, Vol. 37, nr. 2, p. 275.

¹⁷³ (J.) SCHEERDER, (M.) TAKS, (B.) VANREUSEL & (R.) RENSON, *30 jaar breedtesport in Vlaanderen. Participatie en beleid. Trends 1969-1999*, 2002, Sint-Amansberg, Publicatiefonds voor Lichamelijke opvoeding, p. 117.

¹⁷⁴ (Y.) VANDEN AUWEELE, *mondeling interview*, 23/04/2012, Leuven.

waar ze in een latere periode van zouden kunnen profiteren. Daarnaast zagen deze organisaties in dat enkel onderlinge samenwerking hun boodschap de nodige kracht zou bijzetten.

Deze samenwerking kwam er reeds in juni 1981, toen de CIFP, de IANVS en de *Stichting Rika De Backer*, volmondig de *Fondation Internationale Rika De Backer-Van Ocken pour la lutte contre la Violence associée au Sport*, de *International Entente for Non-Violent Sport and for Fair Play* stichtten. Elk van de betrokken organisaties meende dat de doeleinden van de organisaties zodanig dicht bij elkaar lagen dat *partnership* hun bedoelingen enkel maar sneller tot uiting zou laten komen.¹⁷⁵ Deze gemeenschappelijke ambitie kan verwoord worden in één zin.

*“Finally, what is wanted is the formation of a vast common front in the world, for the protection of sport, with the help of all who are concerned about the development of sport and who wish to make their contribution to the work.”*¹⁷⁶

Dat de entente meteen een bepaalde status genoot, werd een jaar later duidelijk toen men een eerste symposium organiseerde te Monaco op 16 en 17 november 1982. Op dit evenement mocht men onder meer leden van de Raad van Europa, Panathlon, de internationale sportpers en IOC-voorzitter Juan Antonio Samaranch ontvangen. De besproken thema's draaiden rond geweld en *fair play*. De eerder klassieke onderwerpen die ook in de jaren 70 dominant waren.¹⁷⁷

Daarnaast kenden de jaren 80 ook een aantal specifieke thema's die in deze periode tot uiting kwamen. Zo zagen we in het inleidende hoofdstuk dat de Vlaamse sportwereld volop investeerde in jeugdsport. Deze focus op jongeren was leefde ook op het internationale niveau. Panathlon vond het zelfs de moeite waard om binnen een tijdsspanne van vier jaar twee internationale congressen rond dit onderwerp te organiseren. Lausanne vormde tussen 21 en 24 mei 1981 het decor voor een congres rond *Familie en Sport*, waar de educatieve rol van sport voor kinderen uit de doeken gedaan werd, terwijl in het jaar van de jeugd in 1985 er in Barcelona een bijeenkomst was rond *Sport en Opvoeding*.¹⁷⁸

Een tweede kenmerkende thematiek die in de jaren 80 aan bod kwam, was de toenemende commercialisering van de sport. Dit was niet enkel een fenomeen dat zich in Vlaanderen voordeed, maar over de hele wereld. Dit nieuwe verschijnsel werd door traditionele sportethici met de nodige argwaan bekeken. Het stijgende belang van geld zou namelijk een gevaar vormen

¹⁷⁵ (E.) HAHN & (A.) REMANS, *Promotion of Fair Play*, 1988, Brussel, Internationale Stichting De Backer-Van Ocken voor de Strijd tegen het Geweld in de Sport, p. 7.

¹⁷⁶ *Ibidem*, p. 8.

¹⁷⁷ *Ibidem*, p. 9.

¹⁷⁸ (C.) MAGI, *Panathlon International. 60 years in the world of sport*, 2011, Milaan, FrancoAngeli, p. 20 & 22.

voor de puurheid van de sportbeoefening. Als voorbeeld verwijzen we opnieuw naar Panathlon, waar uit de 31ste *Assembly of Presidents of Panathlon International* in 1984 een motie rond sponsoring voortvloeide met de volgende aanbevelingen.

“Panathlon affirms that:

- 1) *sponsoring must serve sport and not make use of it;*
- 2) *the sport federations must be on the alert and keep the rules of their sport in their domain and that their rightful prerogatives (organization and implementation of the contest, statue of the athletes, etc.) be always absolutely respected;*
- 3) *that the ideal sponsor is the one who understands sport, who loves it, who helps its human, moral and social values to be affirmed and spread.”*¹⁷⁹

De meest in het oog springende sportethische gebeurtenis dienen we echter op het eind van de betreffende tijdsperiode te situeren. Op 20 en 21 oktober 1987 werd er immers een officiële *meeting* rond de verduidelijking, verspreiding, bescherming en promotie van sportethiek georganiseerd te Lausanne. Deze bijeenkomst was het resultaat van een samenwerking tussen de vernoemde entente en het IOC. De aanwezigen waren niet van de minsten. Zo waren onder meer de *Association of National Olympic Committees* (ANOC), de *General Association of International Sports Federations* (GAISF), de *Association Internationale de La Presse Sportive* (AIPS), de UNESCO en leden van de Raad van Europa tekenden allemaal present.¹⁸⁰

Op deze *meeting* werd een tekst aangenomen, waarin elke partij zich borg stelde om de strijd tegen geweld, doping en overdreven commercialisering verder te zetten. Enkel op deze manier zouden de pure sportieve waarden kunnen overleven. Daarnaast spoorde de entente elke sportieve speler aan om zich een aantal sportethische doelstellingen op te stellen. Zo kreeg de media bijvoorbeeld de taak om zeer *faire* sporters extra *in the picture* te plaatsen. Tot slot trachtte de entente het IOC ervan te overtuigen om, in navolging van Panathlon in 1982, haar als officiële partner te erkennen.¹⁸¹

Het moge bijgevolg duidelijk zijn dat sportethiek op deze bijeenkomst zeer nauw verbonden was met de Olympische waarden. De sterke samenwerking die er heerste tussen de entente en het IOC (én Panathlon) zorgde ervoor dat doping- en geweldbestrijding, *fair play* en het aankaarten van de gevaren van commercialisering het sportethische canon vormden. De drie vermelde

¹⁷⁹ (C.) MAGI, (R.) GROZIO & (S.) JACOMUZZI, *Panathlon International. 40 Years in the World of Sport*, 1991, Bologna, Bonechi, p. 174.

¹⁸⁰ (E.) HAHN & (A.) REMANS, *Promotion of Fair Play*, 1988, Brussel, Internationale Stichting De Backer-Van Ocken voor de Strijd tegen het Geweld in de Sport, p. 19.

¹⁸¹ *Ibidem*, p. 19-21.

instanties monopoliseerden dit als het ware, waardoor kritische kanttekeningen dan ook moeilijk gehoor konden vinden. Is het bijvoorbeeld wel ethisch verantwoord om een jeugdsporter al van jongs af aan *sportmanship* te laten nastreven, opdat hij een voorbeeld zou vormen voor de samenleving? In de traditionele sportethische visie die ook op de vermelde *meeting* heerste, was dit een vanzelfsprekendheid. De sport *an sich* overtreft hier het belang van de sporter.

4.3.1.2. Vlaams

Ook in de Vlaamse sportwereld blijft de focus op *fair play* en geweldbestrijding tijdens de jaren 80 groot. Zo kwam de *Fair Play Club Belge* (FPCB) in deze periode op de proppen met *Le manifeste du fair play* (1984), een brochure die het hoe en wat van *fair play* uitlegde (1987) en allerhande slogans vooropstelde die eerlijk spel dienden te promoten en geweld te verbannen. Een soortgelijke actie stelde de *Vereniging van de Vlaamse Leerkrachten* in 1986 op poten. Via een brochure hielden ze een aanklacht tegen het geweld in sportstadia.¹⁸²

Ondanks de veelvuldige initiatieven rond deze klassieke sportethische onderwerpen, vormde de aandacht voor jeugdsport de dominante toon. Men leefde immers in de overtuiging dat de jongste generatie aan fysieke conditie ingeboet had. Conform de *Sport voor Allen*-mentaliteit moest de jeugd dan ook wakker geschud worden en inzien dat sportbeoefening vitaal was voor hun sociale ontwikkeling en hun gezondheid. Het medische en fysieke doel oversteeg de sportethische meerwaarde.

Deze houding resulteerde in tal van activiteiten. Uitschieters waren onder meer de *Lentespelen* van het BOIC, waar een doelgroep van 8 tot 11 jaar aangespoord werd om via sport te wedijveren met elkaar, en de initiatieven van de *Koning Boudewijnstichting*, die zich toeleghden op de sociale integratie van maatschappelijk kwetsbare jongeren via sport. Deze laatste kwamen echter pas echt tot uiting in de jaren 90.¹⁸³

Het grootste evenement werd evenwel door de *Bond voor Lichamelijke Opvoeding* (BVLO) georganiseerd. Deze vzw organiseerde op 6 maart 1982, in samenwerking met de *Vlaamse Vereniging voor Specialisten Sportgeneeskunde* (VVSS), een congres rond het subject *Kind in de*

¹⁸² (E.) HAHN & (A.) REMANS, *Promotion of Fair Play*, 1988, Brussel, Internationale Stichting De Backer-Van Ocken voor de Strijd tegen het Geweld in de Sport, p. 56-57.

¹⁸³ (J.) SCHEERDER, (M.) TAKS, (B.) VANREUSEL & (R.) RENSON, *30 jaar breedtesport in Vlaanderen. Participatie en beleid. Trends 1969-1999*, 2002, Sint-Amansberg, Publicatiefonds voor Lichamelijke opvoeding, p. 118.

*Sport*¹⁸⁴. De uitkomsten van deze conferentie haalden zelfs de plenaire vergadering van de Vlaamse Raad, bij monde van VU-politicus Jan Caudron.

*“Door het onderwijs wordt gevraagd : de uitbreiding van het aantal uren LO en sport in het lager onderwijs, meer middelen in het secundair onderwijs en verplicht stellen van LO en sport voor de studenten hoger onderwijs. Het Nationaal Nederlandstalig Verbond van Ouderverenigingen - NVO - steunt deze eisen. Voor deze sport in verenigingsverband vragen deze verenigingen dat meer clubs onder pedagogische en sportmedische begeleiding voor jongeren zouden tot stand komen. Dit om jongeren te beschermen tegen de negatieve invloeden van de grote sport zoals geweld, commerciële uitbuiting, doping, opgefokte prestatiezucht. Het congres verzet zich tegen een overdreven sportbeoefening, die vanuit medische en sociologische overwegingen moet worden afgeraden. Mag ik van de geachte minister vernemen welk beleid hij concreet voorstelt om de lichamelijke opvoeding en de sportbeoefening van jongeren verantwoord aan te moedigen en de resoluties van het congres van de bevoegde organisaties BVLO en WSS in realiteit om te zetten.”*¹⁸⁵

De goede bedoelingen ten spijt verbleken voorgaande activiteiten op sportethisch vlak met het Sporta-congres dat plaatsvond op 29 november 1980. Met als thema *Sport en Ethiek* werd voor een van de allereerste malen in de Vlaamse sportwereld de nadruk gelegd op de notie ethiek. Dat net Sporta de aanzet hiertoe gaf, hoeft geen verbazing. Al in het verleden kwam zij in nauw contact met onder meer de FPCB en stelde de vzw zich tot doel de positieve aspecten die inherent zijn aan sport te verdedigen met oog voor zowel sporter als supporter.¹⁸⁶

Tijdens het congres werd de ethische visie van Sporta nog duidelijker. Zo werd al snel de veranderende sportwereld aan de kaak gesteld. De opkomende commercialisering en het weinig efficiënte statuut van de niet-betaalde sportbeoefenaar waren, volgens de vzw, een bedreiging voor de drie pijlers van ethische sportbeoefening: vrijheid, solidariteit en gerechtigheid.¹⁸⁷

*“Mogen wij dan stilzwijgend toezien dat de vrijheid van sommige sportlui beknot wordt, dat het staatsapparaat steeds meer dirigerend optreedt in de sportorganisatie, dat mensen als dingen verhandeld, in een bepaalde richting gestuwd of gemanipuleerd worden?”*¹⁸⁸

Deze zeer sterke nadruk op de vrijheid van de sporter is volgens het congres onvermijdelijk. Om ethisch te werk te gaan moet de beoefenaar de macht en de mogelijkheid hebben om zijn eigen

¹⁸⁴ VLAAMSE RAAD, *Handelingen. Zitting 1981-1982, 14/06/1982*, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 13, p. 381.

¹⁸⁵ *Ibidem*, p. 381.

¹⁸⁶ (W.) DE BOCK, *Sportapostolaat in een evoluerende maatschappij. Inhoudsanalyse van het tijdschrift Sporta(kerel)*, 2009, Gent, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, p. 14 & 42-43.

¹⁸⁷ (H.) VAN PELT, (F.) VAN MECHELEN, (L.) BROECKAERT et. al., “Sport en Ethiek” In: *Sportacahier*, 1982, Acco, Leuven, nr. 11, p. 7 & 10.

¹⁸⁸ *Ibidem*, p. 7.

route uit te stippelen. Hierbij is het niettemin van levensbelang dat de sporter op deze weg ook kennis maakt met bepaalde normen en waarden. In een wereld waar commercialisering en sport steeds dominantier wordt, lijkt deze kennismaking verre van een natuurlijk gebeurtenis. Het is dan ook hier dat de bijeenkomst een paradox ziet tussen enerzijds de ultieme vrijheid en anderzijds het dirigerende staatsapparaat dat als een alwetend iets de sporter de enige correcte waarden aanleert.

“Jonge mensen zullen altijd achter hun eigen grenzen willen kijken. Daarom is sport onuitroeibaar. Een nijpende vraag daarbij is: wie voedt hen op sport te bedrijven. Wie voedt hen op tot het zelfbeheer van hun eigen sport, zonder doping, zonder collectieve waanzin, zonder huizenhoge salarissen. Want een sportbeleving die men in zijn jeugd heeft geleerd, inspireert tot trouw aan de sport en niet aan de inhoud die ideologen, zakenlui en kwakzalvers er aan trachten te geven.”¹⁸⁹

Met dit congres werd, als een van de zeldzame keren, verder gekeken dan *fair play* of geweldbestrijding. Deze traditionele waarden kwamen wel degelijk aan bod, maar door zowel ethiek als de sportbeoefenaar tot het centrale uitgangspunt te maken werd er een nieuwe invalshoek aangeboord. Deze van het kritische nadenken. Veel meer dan de vrijheid van de sporter was het net deze kritische opstellingen tegen de gangbare sportethische aanpak dat als licht revolutionair aanzien mag worden.

4.3.2. Het politieke niveau

4.3.2.1. Europa

Terwijl sportethiek zich op het apolitieke Europese niveau kon blijven profileren, was er onder de beleidsmakers veel minder animo voor het *topic*. Dit was evenwel niet enkel het geval voor het ethische luik van sport, maar voor het volledige sportbeleid. Zo kampte de sportwereld in de jaren 80 met een chronisch gebrek aan verkregen aandacht vanuit het Europese politieke bestel. Een coherent beleid was afwezig en sport werd aanzien als economisch middel of propaganda-instrument voor de Europese eigenheid.¹⁹⁰

Sport kwam slechts sporadisch aan de oppervlakte drijven, niet zelden na een bepaalde *case*. Één hiervan was het *Heizeldrama* te Brussel, waar op 29 mei 1985 tijdens de finale van Europacup I tussen Liverpool en Juventus 39 mensen op de overrompelde tribunes het leven

¹⁸⁹ (H.) VAN PELT, (F.) VAN MECHELEN, (L.) BROECKAERT et. al., “Sport en Ethiek” In: *Sportacahier*, 1982, Acco, Leuven, nr. 11, p. 12.

¹⁹⁰ (J.) SCHEERDER & (A.) VERMEERSCH, “Sport en beleid in Europees perspectief. Een inleidend kader” In: (J.) SCHEERDER, (C.) VAN TUYCKOM & (A.) VERMEERSCH (eds.), *Europa in beweging. Sport vanuit Europees perspectief*, 2007, Gent, Academia Press, p. 15-16.

lieten. Welke consequenties dit had voor het Vlaamse sportbeleid komt in het volgende deelhoofdstuk aan bod, maar de Raad van Europa besloot al snel de *Convention on Spectator Violence and Misbehaviour at Sports Events* in te stellen. Dit charter, dat opgesteld werd op 19 augustus 1985, werd niet veel later ook door Vlaanderen aangenomen en had het doel geweld onder sportsupporters te verbannen.

1. *“The Parties, with a view to preventing and controlling violence and misbehaviour by spectators at football matches, undertake, within the limits of their respective constitutional provisions, to take the necessary steps to give effect to the provisions of this Convention.*
2. *The Parties shall apply the provisions of this Convention to other sports and sports events in which violence or misbehaviour by spectators is to be feared, as appropriate to the specific requirements of such sports and sports events.*”¹⁹¹

Een tweede, en tegelijk laatste, *case* waren de vele dopinggevallen die zich in onder meer het wielrennen en de atletiek voordeden. Om dit tegen te gaan werd een gelijkaardig initiatief genomen door de Raad van Europa. Zo ontstond op 16 november 1989 de *Anti-Doping Convention*. Deze wou sportbevorderende middelen de wereld uit helpen.

“The Parties, with a view to the reduction and eventual elimination of doping in sport, undertake, within the limits of their respective constitutional provisions, to take the steps necessary to apply the provisions of this Convention.”¹⁹²

4.3.2.2. Vlaanderen

Waar het Europese niveau een snipperdecennium neemt, blijft in Vlaanderen de sportcarrousel vrolijk draaien en is sport een vaak voorkomend agendapunt. Zij het gebracht door oppositieleden die meer budget willen voor het sportbeleid, zij het de beleidsmakers die verder willen teren op de jaren 70 en nieuwe aspecten, zoals de focus op jeugdsport, proberen te installeren. Hierin worden ze evenwel belemmerd door de maatschappelijke situatie. De economische crisis die doorheen de jaren 80 woedt, brengt noodzakelijke besparingen met zich mee. Beleidsdomeinen als sport zijn de eerste die geslachtofferd worden. Om dit tegen te gaan stimuleerde de Vlaamse Executieve, met op kop de liberale ministers van cultuur Karel Poma (1981-1985) en Patrick Dewael (1985-1992), de uitbesteding van sportactiviteiten aan de privésector. Dit moest het sportbeleid laten continueren, zoals Constant De Clercq in twee zinnen weergeeft.

¹⁹¹ COUNCIL OF EUROPE, *Convention on Spectator Violence and Misbehaviour at Sports Events*, 1985, Straatsburg, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://conventions.coe.int/>, artikel 1, p. 2.

¹⁹² COUNCIL OF EUROPE, *Anti-Doping Convention*, 1989, Straatsburg, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://conventions.coe.int/>, artikel 1, p. 3.

“Wij worden geconfronteerd met enerzijds die objectieve nood aan sport - ook subjectief steeds meer aangevoeld door de bevolking - en anderzijds de terugval van de beschikbare middelen. Aan ons dit dilemma op te lossen : meer doen met minder geld.”¹⁹³

Ondanks de benarde en aparte situatie leek de bevoegdheid sport echter geen of weinig last te hebben van eventuele barrières. De budgettering verminderde, maar bestaande thema's als *fair play* en geweldbestrijding bleven nieuwe initiatieven produceren. Nieuwe onderwerpen zoals de jeugdsport, het hervormen van het statuut van de niet-betaalde sportbeoefenaar en het ontstaan van het eerste decreet rond medisch verantwoorde sportbeoefening (MVS) kregen een breed platform binnen de plenaire vergadering van de Vlaamse Raad. De interesse was zelfs zo groot dat vanuit de commissie cultuur een aparte commissie sport ontsproot¹⁹⁴. In wat volgt overlopen we de voornaamste sportieve materies die ook aan sportethiek gekoppeld kunnen worden. Dit doen we aan de hand van vier grote delen. Een eerste deel bekijkt het voortvloeien van de traditionele sportethische kwesties, een tweede spitst zich meer toe op de *Sport voor Allen*-ideologie en de moeilijke relatie met topsport, een derde bekijkt de jeugdsport en tot slot wordt de dopingproblematiek aangekaart die zal leiden tot het eerste MVS-decreet.

4.3.2.2.1. *Verderzetting van tradities: focus op fair play en geweldbestrijding*

De samenwerking die de *Fair Play Club Belge* (FPCB) en de *L'Union Belge des Sociétés de Football Association* (URBSFA) op het eind van de jaren 70 op poten gezet hadden, kreeg in 1980 een nieuwe partner: de gemeenschappen. Zowel De Backer-Van Ocken, minister van Vlaamse zaken en Vlaamse cultuur, als haar Franstalige collega Michel Hansenne (PSC) werkten mee aan de organisatie van *L'Action Fair Play*. Deze actie, die op 13 en 20 april 1980 gelanceerd werd, had het doel de meest *faire* voetballer in de hoogste voetbalafdelingen te vinden. Deze aandacht voor *fair play* in een populaire sport als voetbal legde de belangstelling voor sportethiek geen windeieren.¹⁹⁵

“In de jaren 80 kreeg sportethiek echter maar aandacht toen er nood aan was, bv. wanneer er te grove tackles voorkwamen op een voetbalveld. Voetbal, een ware economische activiteit, diende hiervoor als uitstekend uithangbord.”¹⁹⁶

¹⁹³ VLAAMSE RAAD, *Handelingen. Zitting 1984-1985*, 20/02/1985, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 20, p. 611.

¹⁹⁴ *Idem*, *Handelingen. Zitting 1985-1986*, 13/12/1985, nr. 5, p. 103.

¹⁹⁵ (E.) HAHN & (A.) REMANS, *Promotion of Fair Play*, 1988, Brussel, Internationale Stichting De Backer-Van Ocken voor de Strijd tegen het Geweld in de Sport, p. 49.

¹⁹⁶ (A.) DIEGENANT, *mondeling interview*, 02/04/2012, Itterbeek.

Op het vlak van geweldbestrijding kon men in de jaren 80 ook verder bouwen op de funderingen die in het vorige decennium gelegd werden. De *Fondation Internationale Rika De Backer-Van Ocken pour la lutte contre la Violence associée au Sport* was zo een van die grondvesten. Deze vereniging was niet zelden het gespreksonderwerp van de plenaire vergadering. Met De Backer-Van Ocken zelf als bevoegde minister tot 1981 had de stichting op beleidsniveau de ideale *spokesperson*.

“Tevens is het zeker het geachte lid niet onbekend dat het geweld in de sport mijn bijzondere aandacht wegdraagt. In het kader van de pas opgerichte internationale stichting ter bestrijding van het geweld in de sport, zullen zowel op nationaal als op internationaal vlak acties ondernomen worden op verschillende sporttakken. De jongeren zullen in deze acties een bijzondere plaats innemen.

Ik heb reeds gealludeerd aan de Stichting voor de Bestrijding van het Geweld in de Sport. De internationale collega's hebben deze naam gegeven aan die stichting. De stichting wordt gefinancierd door de landenleden. De activiteiten van de stichting zijn vooral gericht op wetenschappelijk en beleidsvoorbereidend terrein, tot nu toe althans. Het is de uitdrukkelijke bedoeling dat men via de federaties in de verschillende landen de reglementeringen en wetten zou veranderen. Er hebben wel sensibiliseringscampagnes plaatsgehad, bijvoorbeeld onze fair-play-actie in samenwerking met de Belgische Voetbalbond, en met de Franse Gemeenschap.”¹⁹⁷

Geweld in de sport kreeg nog meer aandacht na het *Heizeldrama*. Doordat dit Europese drama plaats vond in Brussel, voelde de Vlaamse Raad zich genoodzaakt krachtdadig op te treden. Zo werden de Engelse hooligans die mee het drama veroorzaakt hadden voor een Brusselse rechter gebracht en wou men op beleidsniveau de veiligheid in en rond voetbalstadia promoten¹⁹⁸. Een eerste echte beleidsnorm kwam er pas in 1988 toen de reeds vermelde Europese *Convention on Spectator Violence and Misbehaviour at Sports Events* door Vlaanderen werd aangenomen. Dit gaf aanleiding tot een hevig debat waarin onder andere VU-er Jan Caudron zijn ongezouten mening gaf over de thematiek. Hij meende dat het vele geweld op televisie en de immense geldbedragen die in de sport omgingen de oorzaak waren van de verloedering van de sportieve waarden. Tevens vond hij het jammer dat de ruwe praktijken op het veld niet aangepakt werden.

“Mijnheer de Voorzitter, de oorzaken van de ontaarding van de sport zitten in de macht van het geld en de nefaste rol die de televisie speelt in de opvoeding van onze jeugd. Inderdaad, de enorme financiële belangen die de profsport domineren kunnen niet anders dan uitmonden in brutaal spel, in omkoperij, in het vervalsen van de uitslag, in doping en in geweld dat als een vonk overslaat van de spelers naar de toeschouwers. Wij zijn ver af van het voetbalspel van weleer dat in Engeland ontstaan is en dat synoniem

¹⁹⁷ VLAAMSE RAAD, *Handelingen. Zitting 1980-1981*, 01/07/1981, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlament.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 19, p. 736.

¹⁹⁸ (E.) HAHN & (A.) REMANS, *Promotion of Fair Play*, 1988, Brussel, Internationale Stichting De Backer-Van Ocken voor de Strijd tegen het Geweld in de Sport, p. 50.

was van fair play en ontspannend volksvermaak. Nu is voetbal oorlog, zegt Rinus Michels, en gans de wereld is op 29 mei 1985 getuige geweest van het Heizeldrama.

*Willen wij het ontspoorde hooliganisme met succes bestrijden, dan moet eerst het ruwe spel op het veld ophouden, want dit werkt aanstekelijk en slaat dus gemakkelijk over naar het publiek. Ook de VU betreurt dat deze overeenkomst enkel het geweld rond het veld aanpakt maar de brutaliteiten op het veld ongemoeid laat.*¹⁹⁹

Hoewel deze case een nieuwe wind joeg doorheen het thema, waren de subsidietoelagen er niet naar. Zo rekte de begroting van 1982 nog 1,6 miljoen frank uit voor projecten tegen het geweld in sport²⁰⁰, een bedrag dat in 1990 nog maar 300.000 frank bedroeg²⁰¹. De focus op geweldbestrijding bleef bestaan, maar diende met een minimum aan middelen te gebeuren.

4.3.2.2.2. *Sport voor Allen en de moeilijke relatie met topsport*

Het *Sport voor Allen*-beleid ligt in het begin van de jaren 80 in het verlengde van het vorige decennium. Met grote overtuiging verspreidde men vanuit de Vlaamse Raad het ideaal van de breedte- en recreatiesport. De unanieme erkenning van het *Europees Sport voor Allen Handvest* in 1981 zette deze ambitie kracht bij²⁰². Ook een aantal nieuwe activiteiten trachtten de breedtesport te stimuleren, zoals minister Poma in 1984 aantoonde.

*“Mijn aandacht gaat evenzeer naar de sportpromotie. Zo is er dit jaar de sensibilisatie-actie ‘Sport is tof en ‘t kan best in je buurt’. Deze nieuwe sportcampagne heeft tot doel het sport voor-allen-beleid te bevorderen. Deze actie wordt thans toegespitst op een samenwerking met de gemeenten.*²⁰³

In deze periode kende het *Sport voor Allen*-beleid twee grote thema's die we met sportethiek zouden kunnen verbinden. Ten eerste was er het statuut van de niet-betaalde sportbeoefenaar. Deze beleidsnorm, die in 1975 in een decreet gegoten werd, kampte met haar praktische uitwerking. Zo was een sportbeoefenaar wel in theorie vrij om van club te veranderen, maar was dit op het sportveld zelf allerm minst het belang, aldus De Clercq.

“Twee punten vallen hier vooral op. Vooreerst dat er telkens sprake is van misbruik van vertrouwen, van het niet-verdedigen en van contracten. Dit zijn essentiële taken waar de overheid moet ingrijpen. Derhalve moet bij de herziening van het decreet, die u heeft aangekondigd, aandacht worden besteed aan de vereisten waaraan een decreet en ook een wet moeten voldoen. Zij moeten namelijk bestrijden, beschermen en een dienst betekenen voor de betrokkenen.

¹⁹⁹ VLAAMSE RAAD, *Handelingen. Zitting 1988-1989*, 24/11/1981, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 6, p. 97 & 99.

²⁰⁰ *Idem, Handelingen. Zitting 1981-1982*, 30/06/1982, nr. 20, p. 762.

²⁰¹ *Idem, Handelingen. Zitting 1989-1990*, 14/12/1989, nr. 20, p. 666.

²⁰² *Idem, Handelingen. Zitting 1980-1981*, 26/03/1981, nr. 11, p. 434.

²⁰³ *Idem, Handelingen. Zitting 1983-1984*, 09/02/1984, nr. 15, p. 537.

*Mijn conclusie is dan ook, mijnheer de minister, dat ten spoedigste – ik zou zeggen hoogdringend en dit overeenkomstig de beleidsverklaring van 21 januari 1982 van de Vlaamse Executieve het decreet zou worden herzien, maar ook omwille van het feit dat bepaalde toestanden in sportmiddens blijven bestaan die gewoonweg in strijd zijn met de elementaire beginselen van sociale rechtvaardigheid en van rechtsbedeling.*²⁰⁴

Aansluitend beloofde minister Poma werk te maken van een hervorming van het decreet. Dit liet evenwel op zich wachten, waardoor opvolger Dewael plots belast werd met deze eis van sommige parlementsleden. Eind de jaren 80 werd de roep om een hervorming steeds luider, maar het zou nog wachten zijn tot medio jaren 90 vooraleer een nieuw statuut van de niet-betaalde sportbeoefenaar op papier zou staan.

Het tweede *ethische* aspect van breedtesport groeide uit haar relatie met de topsport. In de jaren 80 vochten beide sportieve invalshoeken voor de weinig aanwezige financiële steun. Zeker in de tweede helft van dit decennium was dat het geval. Toen topsport het pleit leek te winnen, haalden de voorstanders van *Sport voor Allen* de grove middelen boven. Ze schilderden topsport af als een onethische praktijk die verzuurd was door overcommercialisering en de alles goedkeurende drang om te winnen. Breedtesport bracht daartegenover niet enkel gezondheid, maar ook levensvreugde. Zo verwoordde VU-er Van Steenkiste het alvast.

*“Wie te allen prijze moet winnen, bevordert de ontaarding van de sport en een anti-sportieve houding met uitlopers in brutaal geweld, overcommercialisering, omkoperij, en ander bedrog zoals doping en fiscale fraude. In de allereerste plaats moet de sport ten dienste staan van volksgezondheid en van levensvreugde. Wij zien de beweging, ‘Sport voor Allen’ als de gedroomde uitdager van de massamoordenaars : hart- en vaatziekten. Voeg daarbij gezonde eet- en drinkgewoonten en het leven zal kwalitatief beter en de mensen gelukkiger worden.”*²⁰⁵

Ondanks deze argumentatie bleven de grootste investeringen naar de topsport gaan. Activiteiten rond breedtesport bleven wel aangemoedigd worden, maar het was duidelijk dat de *drive* uit de jaren 70 afwezig was en een remonte meer dan noodzakelijk leek. Deze remonte zou eveneens een nieuwe nadruk op het sportethische belang moeten leggen. Met het accent op topsport en het falen van de nieuwe beschermingsregel voor de niet-betaalde sportbeoefenaar was *Sport voor Allen* in de jaren 80 allerminst een ethisch succes.

²⁰⁴ VLAAMSE RAAD, *Handelingen. Zitting 1983-1984*, 09/02/1984, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlament.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 15, p. 520.

²⁰⁵ *Idem, Handelingen. Zitting 1985-1986*, 20/06/1986, nr. 26, p. 778.

4.3.2.2.3. Jeugdsport

Een specifieke aandacht in dit decennium ging uit naar de jeugdsport. Cijfers hadden aangetoond dat jongeren niet langer over een sterke fysieke conditie beschikten. Het apolitieke niveau beantwoordde deze stelling met een resem promotie-initiatieven. Daarnaast heerste er ook op het beleidsniveau de nodige aandacht voor deze problematiek in de debatten. Zo kwam bijvoorbeeld het aantal uren lichamelijke opvoeding op school vaak naar voren. Hier spreekt Caudron zich over de materie uit.

“1984 is het jaar van de schoolsport. Vanop de tribune heb ik reeds meermalen gepleit voor méér bewegingsopvoeding in onze scholen. Eén uur lichamelijke opvoeding per dag zou ons streefdoel moeten zijn zoals dit reeds in verschillende buurlanden het geval is.”²⁰⁶

Deze groeiende interesse voor jeugdsport bracht een aantal ethische discussiepunten met zich mee. Zo reeds in 1982 toen er sprake was om de leeftijdsgrens voor competitieve wielrenners te verlagen tot 12 jaar. Dit hield in dat jongeren reeds op zeer vroege leeftijd competitief met elkaar zouden strijden. Dit stond haaks op het ideaal van de breedtesport en leidde logischerwijze tot een aantal kritische opmerkingen, onder andere van Herman Vanderpoorten (PVV).

“Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, collega’s, naar verluidt zouden de organisatoren van - de tot nog toe in België verboden – fietscrossen en wielervedstrijden voor kinderen sterk aandringen op een officiële erkenning van deze door sommige verenigingen gewraakte sportbeoefening. Blijkens inlichtingen zou de BWB zelfs bereid zijn dergelijke organisaties onder zijn bescherming te laten plaatsen. Sportmedisch wijst men nochtans op de gevaren en nefaste gevolgen voor de kinderen zelf : het overschrijden van de fysiologische grenzen door kortstondige maximale inspanningen en een overbelasting van de psychische mogelijkheden onder invloed van het wedstrijdkader, prestatiedrang en supportersaanmoedigingen.”²⁰⁷

Opvallend is hier de tweevoudige argumentatie. Enerzijds wordt er gewag gemaakt van de sportmedische gevolgen voor het kind, anderzijds krijgt ook het psychische kader, wat ons naar ethiek doet leunen, de waarde van een argument. Deze kanttekening is belangrijk, gezien ze tegenwicht biedt aan een topsportpolitiek die jonge sporters, zowel op fysiologisch als op psychisch vlak, tot het uiterste doet drijven. Eenzelfde fenomeen onderscheiden we drie jaar later wanneer de minimumleeftijd voor wielrenners in een decreet, *Bepaling van de minimumleeftijd voor deelnemers aan wielervedstrijden* (5 maart 1985), neergegoten wordt. Willy Seeuws, SP, nam hierbij het woord.

²⁰⁶ VLAAMSE RAAD, *Handelingen. Zitting 1983-1984*, 08/02/1984, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlament.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 13, p. 482.

²⁰⁷ *Idem, Handelingen. Zitting 1982-1983*, 14/12/1982, nr. 6, p. 152.

“Heren ministers, het is voor ons duidelijk dat dit slechts een eerste stap kan zijn op neventerreinen, onder meer van wiel- en motorsport die door kinderen wordt beoefend, maar ook van andere zware en soms gevaarlijke topsporten waar evenzeer een dringende bescherming nodig is van jongeren die te vroeg en met onvoldoende medische en pedagogische begeleiding in de competitiesport worden geworpen. Daarover zijn alle deskundigen het eens. Aldus zal het kind kunnen worden beschermd tegen de negatieve invloeden die wij toch ook bij de grote sporten moeten onderkennen en waarbij geweld, commerciële en andere problemen zoals doping en opgefokte prestatiezucht moeten worden vermeden.”²⁰⁸

Concluderend kunnen we dus stellen dat de vraag naar reglementering rond jeugdsport niet enkel medisch, maar ook ethisch geïnspireerd was. Hoewel het medische aspect nog steeds de dominante toon vormde, mogen we zeker durven stellen dat dit decreet en dito visie op jeugdsport een opener was naar meer sportethische bewustwording.

4.3.2.2.4. Dopingbestrijding en de geboorte van medisch verantwoord sporten

Als laatste behandelen we het *topic* doping. Doping kan samen met *fair play* en geweldbestrijding als het triumviraat van de traditionele sportethiek aanzien worden. Met een eerste wetgeving in 1965 was het uitroeien van dopinggebruik een van de eerste bekommernissen van het Vlaamse en Belgische sportbeleid. Deze antidopingwet kampte evenwel met de nodige kinderziekten, waardoor krachtadig optreden onmogelijk werd gemaakt. Pas in de jaren 80 werd het onderwerp weer opgerakeld, zoals hier door Caudron.

“Sedert er met de sport voor sommigen zo veel geld te verdienen is, is er ook geen houden meer aan. Van de sportbeoefenaars wordt steeds méér en méér geëist. Terwijl regelmatig wereldrecords worden gebroken, verdoezelt men het feit dat tevens ook levens worden gebroken van mensen die te ver zijn gegaan. Al bijna twintig jaar wordt strijd geleverd tegen dopingmisbruik in de topsport maar de kwaal woekert onverminderd voort. Over dit probleem zegt Dr. Dönicke het volgende : ‘Doping blijft uit ethische maar vooral uit medische overwegingen altijd onaanvaardbaar’.

Waar het om gaat, is alleen de wil van de sport, de wil van de politieke leiders ook, om het dopingprobleem volledig uit te bannen. In ons land bestaat er en antidopingwetgeving die op zich goed was, maar nu wel verouderd is en in de praktijk erg mank loopt.”²⁰⁹

Wat direct opvalt is dat dopinggebruik hier meer als een medische dan als een ethische bezorgdheid voorgesteld wordt. Dat blijkt ook uit het feit dat deze opmerking van Caudron gericht is aan SP-er Roger De Wulf, Vlaams minister van gezondheidsbeleid. Het bestrijden van dopinggebruik kreeg daarnaast ook te kampen met een versnipperd politiek sportbeleid, gezien

²⁰⁸ VLAAMSE RAAD, *Handelingen. Zitting 1984-1985*, 05/03/1985, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 23, p. 908.

²⁰⁹ *Idem, Handelingen. Zitting 1983-1984*, 17/05/1984, nr. 25, p. 1056-1057.

deze thematiek in de bevoegdheid van zowel de Vlaams minister van gezondheidsbeleid als de Vlaams minister van cultuur viel.

De opmerkingen van Caudron en co vielen niet in dovemansoren. Op 21 februari 1985 werd er een *Vlaamse Antidopingcommissie* opgericht, die vanaf 1987 controles ging uitvoeren. De dopinglijst werd geactualiseerd en de bevoegdheden van de controlearts werden duidelijker gedefinieerd. Desondanks bleef het merendeel van de op doping betrapte atleten achter zonder enige sanctie.²¹⁰

Het aanpakken van dopingmisbruik werd in het Vlaanderen van de tweede helft van de jaren 80 desalniettemin een belangrijk doel. De *Vlaamse Antidopingcommissie* kreeg navolging van de Europese *Anti-Doping Convention* en een hele reeks informatiecampagnes. Deze hadden, volgens nieuwbakken Vlaams minister van volksgezondheid Jan Lenssens (CVP), niet enkel oog voor het repressieve, maar ook voor het preventieve aspect.

“In september wordt de informatie voortgezet, maar op de jongeren gericht. Dit gebeurt in afspraak met de schoolsportfederaties. Aan de 10 tot 14-jarigen zal een brede informatie gegeven worden over sport en gezondheid en voor de 15 tot 18-jarigen zal de dopingproblematiek in de sport worden toegelicht, zodat wij op die wijze niet alleen het repressieve aspect hanteren, met name de controle, maar ook het preventieve aspect, wat mijns inziens voor de jongeren veel belangrijker is dan de uitgevoerde controles, die wij echter moeten blijven uitvoeren omdat telkens opnieuw bewezen wordt dat de kwaal op verre na niet is uitgeroeid.”²¹¹

Een echte doorbraak kwam er pas op 21 maart 1991 toen de Vlaamse Raad het *Decreet inzake medisch verantwoorde sportbeoefening* (MVS) goedkeurde. Binnen dit decreet werd een nieuwe reglementering voor doping uitgedokterd. Zo zouden betrapte sporters voortaan niet langer strafrechtelijk, maar wel disciplinair geschorst kunnen worden. Een positieve dopingplas bleef zo niet zonder gevolgen.²¹²

Naast het dopingaspect omvatte het MVS-decreet nog veel andere zaken. Zo reguleerde het voortaan de sportmedische keuring en begeleiding van sporters, responsabiliseerde het de sportverenigingen rond MVS en legde het nieuwe bepalingen op betreffende de

²¹⁰ (P.) DE KNOP, (J.) SCHEERDER & (H.) PONNET, *Sportbeleid in Vlaanderen. Volume I: trends, visies, cases en cijfers*, 2006, Brussel, Publicatiefonds Vlaamse trainersschool, p. 136-137.

²¹¹ VLAAMSE RAAD, *Handelingen. Bijzondere zitting 1988, 08/06/1988*, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 19, p. 458.

²¹² (P.) DE KNOP, (J.) SCHEERDER & (H.) PONNET, *op. cit.*, p. 137.

leeftijdsgrenzen voor deelname aan sportwedstrijden. Hierdoor verviel het eerdere decreet rond de minimumleeftijd voor deelnemers aan wielervedstrijden uit 1985.²¹³

“Hiervoor vertrekt men van drie uitgangspunten : ten eerste, een bundeling van alle reglementeringen inzake medisch verantwoorde sportbeoefening ; ten tweede, een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van de sportbeoefenaars, sportverenigingen en de Vlaamse overheid en ten derde, de beteugeling van doping, niet via het strafrecht, maar met disciplinaire maatregelen. Deze drie uitgangspunten schragen het decreet.”²¹⁴

Ondanks de naam van het MVS-decreet omvatten haar verscheidene pijlers ook vele ethische aspecten. Zo zagen we reeds hoe ethisch het vastleggen van een minimumleeftijd bij sporters kon zijn en hoe dopinggebruik niet louter medisch, maar ook ethisch onverantwoord was. Vooral dit tweede zorgde voor de nodige ethische discussie. PVV-er André Denys stelde openlijk de vraag wie er allemaal gecontroleerd kon worden op dopinggebruik. Hij pleitte voor een *eerlijke sportethiek*, waarin zowel amateursporters als topsporters, Vlamingen en Walen, Belgen als Fransen, aan dezelfde regelgeving onderworpen zouden worden.

“Er waren ook meningsverschillen over het feit dat de eerlijke sportethiek voorrang moet krijgen op al het andere. Eén van de meest gevoelige punten is dezelfde wijze van controleren en sanctioneren bij grote of kleine sportbeoefenaars en bij grote - of kleine sportverenigingen.”²¹⁵

Een andere bemerking binnen het dopingartikel van het MVS-decreet was dat er een cumulatie van het medische en ethische aspect heerste. Dopingmisbruik is hierbij de som van zowel ongezonde als prestatiebevorderende middelen. Een gezond, maar prestatiebevorderend middel werd dus nog steeds toegelaten. Het zijn dit soort ideeën die aantonen dat sportethiek zich nog verder diende te ontwikkelen op het eind van de jaren 80 en doorheen de jaren 90. Niettemin waren er een aantal raadsleden die dit probleem reeds aankaartten. Robert Garcia, SP, was een van hen.

“Het gebruik van produkten die niet op de lijst overeenkomstig artikel 22 voorkomen, wordt slechts als dopingpraktijk bestempeld indien schade aan de gezondheid en kunstmatig opdrijven van het rendement wordt beoogd. Het cumuleren van het medische en het ethische aspect, dus het toebrengen van mogelijke schade en het opvoeren van het rendement, zou kunnen inhouden dat produkten die niet op de lijst overeenkomstig artikel 22 voorkomen en die geen schade aan de gezondheid veroorzaken, maar wel het rendement opvoeren, gebruikt mogen worden. Het kunstmatig opdrijven van het prestatievermogen van

²¹³ (J.) SCHEERDER, (M.) TAKS, (B.) VANREUSEL & (R.) RENSON, *30 jaar breedtesport in Vlaanderen. Participatie en beleid. Trends 1969-1999*, 2002, Sint-Amandsberg, Publicatiefonds voor Lichamelijke opvoeding, p. 120.

²¹⁴ VLAAMSE RAAD, *Handelingen. Zitting 1990-1991*, 19/03/1991, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlament.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 43, p. 1441.

²¹⁵ *Ibidem*, nr. 43, p. 1449.

de sportbeoefenaar, zelfs wanneer het zou gebeuren zonder gevaar voor zijn gezondheid, is noch min noch meer een competitievervalsing die om zuiver ethische redenen niet kan worden aanvaard.

Niet alleen omwille van het ethische aspect van onder meer competitievervalsing, maar louter omwille van medische redenen moet het gebruik van deze produkten volledig worden verboden. Alle andere produkten zouden dan op een tweede lijst komen. Hun gebruik of het overschrijden van de eventueel vastgelegde maximale dosissen wordt eveneens verboden, maar dan meer om het ethische aspect in de sport, dan om het eventueel eveneens aanwezige medische aspect. Ik heb de indruk dat via deze opsplitsing van produkten in twee lijsten, de nadruk op twee sterk verschillende aspecten van de dopingproblematiek, met name op het medische en het louter ethische aspect, wordt gelegd.”²¹⁶

Ethiek werd op deze manier nog verbonden met het medische aspect. Er was geen ethisch probleem indien er geen medisch probleem was. Pas na de millenniumwisseling zouden de eerste plannen opduiken om dit decreet om te vormen tot MEVS: decreet medisch en ethisch verantwoorde sportbeoefening, waarbij er zou uitgegaan worden van twee aparte identiteiten, die wel aan elkaar gekoppeld kunnen worden. We kunnen dit decreet dan ook aanzien als een rechtstreekse voorloper van de ingevoerde beleidsmaatregel rond ethisch verantwoord sporten (EVS).

4.4. Besluit

“Meer doen met minder geld”, klonk de opdracht voor het sportbeleid in de jaren 80. De besparingspolitiek nam een hap uit het sportieve budget, maar verwachtte dezelfde resultaten als in de jaren 70. Vernieuwing van infrastructuur, verbeteren van de topsportcultuur en het aanzetten van jongeren tot sportbeoefening waren de drie speerpunten van dit sportieve beleid. Ethiek moest het zien te rooien met een plaatsje achter de schermen en een minimum aan financiële interesse.

Dit weerhield de discipline er evenwel niet van om de nodige interesse in haar te laten vergaren. Buiten de politiek om bleef er een grote belangstelling bestaan voor traditionele onderwerpen als *fair play* en geweldbestrijding. Nieuwe organisaties richtten zich op om de sportethische boodschap de wereld in te sturen. Deze toenemende aandacht voor het thema creëerde een overlapping aan doelstellingen. Het logische gevolg was dat de verenigingen die dezelfde doelen nastreefden, zouden gaan samenwerken om zo nog krachtiger in de maatschappij te staan. De *International Entente for Non-Violent Sport and for Fair Play* was zo'n

²¹⁶ VLAAMSE RAAD, *Handelingen. Zitting 1990-1991*, 19/03/1991, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlament.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 43, p. 1452.

samenwerkingsverband. Hun nauwe band met het IOC zorgde ervoor dat ze hun sportethische boodschap konden overbrengen aan de grootste en machtigste spelers uit de sportwereld.

Ook in Vlaanderen bleef de aandacht voor de klassieke thema's groot. Gekoppeld aan de stijgende interesse voor jeugdsport, resulteerde dit in evenementen als de *Lentespelen* en het congres *Kind in de Sport*, georganiseerd door BVLO en WSS. Het toenemende geweld in de sport en de gevaren die overcommercialisering met zich meebracht, leidde zelfs tot een specifiek congres *Sport en Ethiek*, uitgaande van Sporta. Sportethiek werd hier voor een van de eerste malen in een breder spectrum geplaatst, belandde in het centrum van de sportbeoefening en focuste sterk op de sporter zelf.

De politieke wereld bleef niet achter. Ondanks de economische situatie en de nood aan andere zaken kwam sportethiek zeer regelmatig aan bod in de debatten. Zij kon haar stempel drukken bij het *Heizeldrama*, was een argument voor de breedtesport om zich op gelijke voet te plaatsen met de topsport, schetste het psychische belang van een sportend kind en werd een doorslaggevende factor bij het al dan niet bestraffen van dopingzondaars.

Concluderend mogen we dan ook stellen dat de sportethische aandacht niet beïnvloed werd door de economische maltoestand. Integendeel, de interesse voor de thematiek leek geen enkele invloed te ondervinden van de financiële ontwikkelingen. Deze trend is enerzijds wel logisch te noemen, gezien de sportethiek voorheen nooit zware financiële investeringen gekend heeft en het louter van ideeën moest hebben.

De vraag naar de toekomst toe is dan ook waar deze ideeën in zullen voortvloeien. De oprichting van het MVS-decreet was een eerste aanzet tot ethisch verantwoord sporten. Een echte institutionalisering kunnen we dit evenwel nog niet noemen. Brengen de jaren 90, waar *relance* het codewoord vormt, hiervoor soelaas?

Hoofdstuk 5: 1992-2003: een groeiende aandacht voor de sportbeoefenaar

“Sportethiek omvat het begrip fair play, doch overstijgt dit in belangrijke mate.”²¹⁷

In dit laatste hoofdstuk van luik 2 gaan we een laatste maal op zoek naar kenmerken van de manifestatie van sportethische bewustwording in politiek Vlaanderen. De benaderde periode, 1992-2003, profileert zich alvast als een tijdsvak waarin het politieke beleid niet stil stond. Met de economische crisis achter de rug en het verwerken van twee staatshervormingen kort na elkaar was de dynamiek binnen de Vlaamse politiek groter dan ooit. Ook het sportbeleid kende een aantal ingrijpende veranderingen. De vraag is of deze veranderingen ook sportethische gevolgen met zich meebrachten.

5.1. De Vlaamse politieke sportsituatie

Het begin van de jaren 90 zorgde voor afwisselende gevoelens in het politieke België. Langs de ene kant was er een hoerastemming. De vierde staatshervorming, die uitgevoerd werd in 1993 op basis van de Sint-Michielsakkoorden, bracht immers de werkelijke federalisering van het land met zich mee. Naast een aantal extra bevoegdheden werd de Belgische Senaat hervormd en de rechtstreekse verkiezing van de deelparlementen vastgelegd. Vooral dit laatste maakte van Vlaanderen en Wallonië twee aparte politieke entiteiten.²¹⁸

Anderzijds werd België geconfronteerd met de opkomst van extreemrechts. De lokale verkiezingen op 24 november 1991 betekenden voor het Vlaams Blok de politieke doorbraak. Deze *Zwarte Zondag* zorgde ervoor dat de politieke machthebbers voortaan een andere houding dienden te hanteren bij het aanpakken van nieuwe dossiers en problemen.²¹⁹

In Vlaanderen heerste dit besef zeer sterk. De politieke ontwikkelingen, gecombineerd met de opkomst van de individualisering, de globalisering en de ontkerkelijking van de maatschappij, deed de Vlaamse Raad grijpen naar de idee van de welvaartstaat. Met de jaren 70 als precedent

²¹⁷ (M.) MAES, “Sport en ethiek in Europees perspectief” In: (J.) SCHEERDER, (C.) VAN TUYCKOM & (A.) VERMEERSCH (eds.), *Europa in beweging. Sport vanuit Europees perspectief*, 2007, Gent, Academia Press, p. 311-312.

²¹⁸ (E.) WITTE, (J.) CRAEYBECKX & (A.) MEYNEN, *Politieke Geschiedenis van België. Van 1830 tot heden*, 2005, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, p. 447-449.

²¹⁹ *Ibidem*, p. 372.

creëerde men de *actieve welvaartstaat*, waarin de burger centraal stond. Een idee dat op het sportieve vlak zeker tot uiting kwam.²²⁰

Onder de CVP-ministers Hugo Weckx (1992-1995) en Luc Martens (1995-1999) veranderde de aanpak van het sportbeleid definitief. De kwantitatieve aanpak uit het verleden werd langs de kant geschoven voor een meer kwalitatieve invulling. Niet langer was het bevorderen van het ledenaantal het doel, maar wel het stimuleren van de maatschappelijke waarde die sport kon betekenen voor haar beoefenaar. Zo kreeg sport de niet expliciet vermelde opdracht de multiculturele samenleving bij te staan en deze te doen slagen. Sport bleek namelijk de ideale *tool* om integratie te bevorderen.²²¹ Zo geeft ook de regeerverklaring uit 1992 weer.

“In de sector volksontwikkeling zullen de structuren en de regelgeving geordend worden. De Vlaamse Regering zal de sport voor allen gedachte als een integratie- en participatiemiddel promoten en daarbij de voorrang geven aan promotie van de sport voor de jeugd.”²²²

Deze nieuwe belangstelling voor het beleidsdomein sport resulteerde in een aantal kersverse initiatieven. Zo werd onder meer de *Stichting Vlaamse Schoolsport* (SVS) erkend (1993), veranderden de voorwaarden tot erkenning van gemeentelijke sportdiensten (1995) en de Vlaamse sportfederaties (1999) en zagen de topsportscholen het levenslicht (1998)²²³. Het paradedepartement werd echter in 1997 voorgesteld toen minister van cultuur Luc Martens met het *Strategisch Plan voor Sportend Vlaanderen* kwam aandragen. Deze tekst was het resultaat van een stuurgroep *Sportend Vlaanderen* en stelde volgend missiestatement voorop.

“Een sportbeleid voeren om enerzijds zo veel mogelijk mensen in Vlaanderen zo regelmatig mogelijk te laten sporten, in zo goed mogelijke, kwaliteitsvolle omstandigheden, en anderzijds, om de bijzonder getalenteerde sporters optimale ontplooiingskansen te verschaffen en dit met uitdrukkelijke vrijwaring van de integriteit van de sport.”²²⁴

Deze verklaring omarmde zowel de breedtesport als de topsport en leidde tot onder meer een nieuw beleidsplan voor de *Vlaamse Trainersschool* (VTS) en de oprichting van de Vlaamse

²²⁰ (P.) DE KNOP, (J.) SCHEERDER & (H.) PONNET, *Sportbeleid in Vlaanderen. Volume II: studies*, 2006, Brussel, Publicatiefonds Vlaamse trainersschool, p. 30.

²²¹ (P.) DE KNOP, *Van invaller tot kernspeler. De toekomst van de sport in Vlaanderen*, 2004, Leuven, Van Halewyck, p. 12-13.

²²² VLAAMSE RAAD, *Handelingen. Bijzondere zitting 1992*, 30/01/1992, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 4, p. 39.

²²³ (J.) SCHEERDER, (M.) TAKS, (B.) VANREUSEL & (R.) RENSON, *30 jaar breedtesport in Vlaanderen. Participatie en beleid. Trends 1969-1999*, 2002, Sint-Amandsberg, Publicatiefonds voor Lichamelijke opvoeding, p. 120.

²²⁴ (P.) DE KNOP & (V.) DE BOSSCHER, *De organisatie van de sport in Vlaanderen*, 2011 (herziene uitgave), Brussel, VUBPRESS, p. 100-101.

Sportraad in 1998. Dit plan en de ander vermelde initiatieven toonden aan dat het politieke niveau het sportbeleid weer stevig in eigen handen nam.²²⁵

Een nieuwe stimulans voor het sportbeleid kwam er in 1999. In navolging van het *Strategisch Plan voor Sportend Vlaanderen* werd een afdeling *Jeugd en Sport* opgericht binnen de administratie *Cultuur* van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Een aparte cel *Sport* moest alle sportieve materie groeperen, voorbereiden en evalueren²²⁶. Dit samenvoegen van de sportieve onderwerpen in de administratie kende ook navolging op het regeringsniveau. Zo was de regering Dewael (1999-2004), sinds 1992 spreken we over Vlaamse Regering en niet langer over Vlaamse Executieve, de eerste die een minister van sport bezat. VU-er Johan Sauwens kreeg de eer om dit nieuwbakken beleidsdomein te leiden en een integraal sportbeleid te creëren.²²⁷ Dat dit de bedoeling was, blijkt alvast uit de regeerverklaring uit 1999.

“Door de groepering van de bevoegdheden inzake sportbeleid zal de regering een integraal beleid op de sporen zetten, dat de sport als maatschappelijk fenomeen vanuit een globale visie benadert. Zowel de recreatie-, competitie- als topsport zullen daarin hun plaats vinden. De regering schrijft daarvoor meer middelen in op haar begroting.”²²⁸

Het ministerschap van Sauwens moest het sportbeleid definitief verankeren in de Vlaamse politiek. Met een strakke beleidsnota als uitgangspunt en het hoogste sportbudget in 25 jaar leek een sterke start verzekerd. Politieke ontwikkelingen dachten hier evenwel anders over. Tot en met het jaar 2003 was de ministerpost sport onderhevig aan een stoelendans. In deze tijdsspanne van vier jaar kwamen respectievelijk Sauwens, Bert Anciaux (VU), Guy Vanhengel (VLD) en Marino Keulen (VLD) aan het hoofd te staan van de sportpolitiek. Efficiënt sportbeleid werd hierdoor onmogelijk gemaakt en het zou wachten worden tot de campagne *Zet sport op 1* (2003) vooraleer de meerwaarde die sport een samenleving kan geven opnieuw verspreid werd.

“Hiermee wil men bereiken dat Vlaanderen zich bewust wordt van het maatschappelijke belang van sport in de samenleving. Men wil de meerwaarde van sport in de verf zetten. Een meerwaarde die veel verder reikt dan de voor de hand liggende aspecten zoals de algemene fitheid van de bevolking. Men wil ook die

²²⁵ (P.) DE KNOP, (J.) SCHEERDER & (H.) PONNET, *Sportbeleid in Vlaanderen. Volume II: studies*, 2006, Brussel, Publicatiefonds Vlaamse trainerschool, p. 32.

²²⁶ (P.) DE KNOP & (V.) DE BOSSCHER, *De organisatie van de sport in Vlaanderen*, 2011 (herziene uitgave), Brussel, VUBPRESS, p. 115.

²²⁷ (J.) SCHEERDER, (M.) TAKS, (B.) VANREUSEL & (R.) RENSON, *30 jaar breedtesport in Vlaanderen. Participatie en beleid. Trends 1969-1999*, 2002, Sint-Amandsberg, Publicatiefonds voor Lichamelijke opvoeding, p. 123.

²²⁸ VLAAMS PARLEMENT, *Handelingen. Zitting 1999-2000, 27/09/1999*, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 2, p. 6.

dimensies benadrukken die vooralsnog onderbelicht werden: het economische belang van sport, de gemeenschapsvorming, het sociale netwerk, de integratie, de opvoedkundige waarde...»²²⁹

5.2. Het academische sportethische denken

Op het eind van de jaren 80 zagen we vanuit Duitsland de *emancipated sport philosophy* opduiken. Men begon kritisch te staan jegens het bestaande incorporeren van filosofische theorieën om zo meer ruimte te geven aan eigen gecreëerde sportfilosofische gedachten. Deze trend zette zich door in de jaren 90 en resulteerde in een *boom* van Duitse publicaties. Ook over de oceaan, waar de *Philosophic Society for the Study of Sport* in 1999 haar naam wijzigde in *International Association for the Philosophy of Sport (IAPS)*, doken er kritische stemmen op.²³⁰

Deze nieuwe denkwijze stelde de sportfilosofie danig in vraag. De fundamenteën van ethiek, als onderdeel van deze discipline, werden eveneens onderworpen aan een oordeelkundige vraagstelling. Hierdoor begon de traditionele sportethiek te wankelen. De normatieve aanpak, die sterk belerend was en de ethische waarde van de sport *an sich* trachtte te vrijwaren, kreeg concurrentie van een hele reeks nieuwe ethische interpretaties. De drang naar individualisering, die in de jaren 90 zeer sterk tot uiting kwam, lag hiervoor mee aan de basis.

In Vlaanderen begon het tij nog niet te keren. Nederland kende in 2000 bv. wel het werk van Tamboer & Steenbergen²³¹, maar bij de zuiderburen bleef het vooralsnog stil. Ook vanuit de politiek werden weinig signalen gegeven om van sportethisch onderzoek een topprioriteit te maken. Patrick Dewael investeerde in 1990 in een *Interuniversitair Onderzoekscentrum voor Sportbeleid (IOS)*, maar verder dan een aantal onderzoeken rond fysieke conditie en sportparticipatie bij jongeren kwam deze niet.²³²

²²⁹ (P.) DE KNOP, *Van invaller tot kernspeler. De toekomst van de sport in Vlaanderen*, 2004, Leuven, Van Halewyck, p. 13-14.

²³⁰ (C.) PAWLENKA, "Philosophy of Sport in Germany: An Overview of its History and Academic Research" In: *Journal of the Philosophy of Sport*, 2010, Vol. 37, nr. 2, p. 273.

²³¹ (J.) TAMBOER & (J.) STEENBERGEN, *Sportfilosofie*, 2000, Leende, Uitgeverij Davon, 215p.

²³² (J.) SCHEERDER, (M.) TAKS, (B.) VANREUSEL & (R.) RENSON, *30 jaar breedtesport in Vlaanderen. Participatie en beleid. Trends 1969-1999*, 2002, Sint-Amansberg, Publicatiefonds voor Lichamelijke opvoeding, p. 121.

5.3. De sportethische situatie en haar initiatieven

5.3.1. *Het apolitieke niveau*

5.3.1.1. Internationaal

De jaren 90 waren op internationaal apolitiek niveau een periode met twee gezichten. Enerzijds was er het begin van het decennium, waarin er organisaties ontstonden als bijvoorbeeld de *European Fair Play Movement* (1993)²³³ die verder doorgingen op het elan van de vorige decennia. Anderzijds was er de periode vlak voor de millenniumwisseling waar men een specifieke belangstelling ging uiten voor de dopingproblematiek. Opvallend hierbij was dat men voor het eerst de drang had een sportethische code neer te pennen en te verspreiden. Dit gegeven is een duidelijk teken van hoe ethiek rond sport op meer en meer aandacht kon rekenen.

Maar laten we eerst het onderwerp doping aankaarten. In het vorige hoofdstuk zagen we reeds hoe op 16 november 1989 de *Anti-Doping Convention* in het leven geroepen werd. Dit wettelijk instrument had goede bedoelingen, maar kon niet vermijden dat dopinggevallen zoals de *Festina-affaire* in de Ronde van Frankrijk (1998) plaats bleven grijpen. Deze *case* was voor het IOC een rechtstreekse aanleiding om zelf het initiatief te nemen. Haar voorzitter, Juan Antonio Samaranch, besloot dan ook om in februari 1999 te Lausanne de eerste *World Conference on Doping in Sport* te organiseren. Deze conferentie bracht atleten, sportorganisaties en politici samen om een oplossing te zoeken voor de dopingproblematiek. De idee van een uniform en onafhankelijk controlecentrum hierrond ontsproot zich en werd niet veel later omgezet in realiteit. Zo zag in november 1999 de *World Anti-Doping Agency* (WADA) het levenslicht.²³⁴ Haar doel was duidelijk.

“The object of the Foundation is: to promote and coordinate at international level the fight against doping in sport in all its forms including through in and out-of-competition; to this end, the Foundation will cooperate with intergovernmental organizations, governments, public authorities and other public and private bodies fighting against doping in sport, inter alia the International Olympic Committee (IOC),

²³³ (G) GANDOLFI (ed.), “Fair play, sponsors, doping” In: *Sport. Ethics. Cultures*, 2004, Rapallo, Panathlon International, Vol. 3, p. 283.

²³⁴ (A.) DE FRANTZ, “Foreword” In: (W.) WILSON & (E.) DERSE (eds.), *Doping in Elite Sport. The Politics of Drugs in the Olympic Movement*, 2001, Champaign, Human Kinetics Publishers, p. IX-X.

*International Sports Federations (IFs), National Olympic Committees (NOC) and the athletes; it will seek and obtain from all of the above the moral and political commitment to follow its recommendations.*²³⁵

In tegenstelling tot vorige initiatieven werd het WADA beschouwd als een heuse vernieuwing. Haar onafhankelijke werking en de steun die het kreeg van zowel de politieke als niet-politieke sportwereld, waren ongezien en zorgden ervoor dat het WADA een werkbasis kon creëren²³⁶. Deze basis werd op de tweede *World Conference on Doping in Sport* in Kopenhagen (5 maart 2003) bijgestaan door een *Anti-Doping Code*, die een uniforme codex van verboden middelen en procedures liet erkennen door alle aanwezigen. Ook in Vlaanderen werd de code aangenomen.

*“Misschien zitten we op een scharniermoment, want begin maart vond in Kopenhagen een conferentie van het WADA plaats, het Wereld Anti Doping Agentschap. Die moest een einde maken aan de ongelijkheid tussen internationale, nationale en regionale reglementen, methodes van controle en sancties. Dat is gebeurd door samen een code te ondertekenen. Alle belangrijke sportbonden en ook heel wat nationale regeringen hebben zich bereid verklaard voortaan samen te strijden tegen doping. Zij erkennen elkaars uitspraken en schorsingen en bovenal erkennen ze het gezag van de WADA, die ontstaan is binnen het BOIC maar een onafhankelijke koers vaart.”*²³⁷

In dit dopinggewoel werd er binnen de statuten van het WADA ook een klein woordje geplaatst over waarom dopinggebruik precies een sportieve misdaad is. Wat ons hier direct opvalt is dat de opgegeven redenen weinig nieuwe gedachten vertonen. De klassieke denkwijze, waar er gevaar bestaat voor de gezondheid van de sporter en de integriteit van de sport, blijft dominant. De ethische dilemma's die de dopingnemende sporter zelf moet ondergaan krijgen niet de minste aandacht.

*“The object of the Foundation is: to reinforce at international level ethical principles for the practice of doping-free sport and to help protect the health of the athletes.”*²³⁸

Gelijktijdig met de oprichting van het WADA voerde het IOC ook op intern vlak een aantal sportethische wijzigingen door. Naar aanleiding van een omkopingschandaal tijdens de verkiezing van de gaststad voor de Olympische Winterspelen van 2002, werd in 1999 de IOC

²³⁵ WORLD ANTI-DOPING AGENCY, *Constitutive Instrument of Foundation of the World Anti-Doping Agency*, 1999, Lausanne, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.wada-ama.org/en/About-WADA/Statutes/>, artikel 4, p. 1.

²³⁶ (L.) BOWERS, “Science and the Rules Governing Anti-Doping Violations” In: (D.) THIEME & (P.) HEMMERSBACH (eds.), *Doping in Sports*, 2010, Berlijn, Springer, p. 516.

²³⁷ VLAAMS PARLEMENT, *Handelingen. Zitting 2002-2003*, 02/04/2003, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 48, p. 64.

²³⁸ WORLD ANTI-DOPING AGENCY, *op. cit.*, artikel 4, p. 2.

Ethics Commission opgericht. Haar oorspronkelijke taak bestond erin de IOC-leden en de kandidaturen van Olympische gaststeden de nodige ethische regels bij te brengen.²³⁹

Om hierin te slagen stelde de *Ethics Commission* een *IOC Code of Ethics* op. Deze code, ontstaan in 1999, deed alle Olympische partijen nieuwe trouw zweren aan het Olympische ideaal van Pierre de Coubertin. Aan de hand van zes kernwoorden, “Integrity, resources, candidatures, relations with states, confidentiality and implementation”, trachtte de code ervoor te zorgen dat schandalen uit het verleden nooit meer navolging zouden krijgen. De *IOC Code of Ethics* was dan ook meer gericht op het gedrag van de Olympische beleidshebbers dan op dat van de sporter zelf.²⁴⁰

Toch was er één kernwoord dat zich op de sportbeoefenaar *an sich* toeleegde. Het gedeelte rond *dignity* kende immers zes artikels die niet louter op het vrijwaren van de sport of de Olympische Spelen gebaseerd waren. Integendeel, er werd net gefocust op de waardigheid van het individu, waardoor zaken als discriminatie en mishandeling van de atleten nu ook op Olympische schaal verankerd werden. Dit stimuleerde de aandacht voor deze onderwerpen doorheen de hele sportwereld.

1. *“Safeguarding the dignity of the individual is a fundamental requirement of Olympism.*
2. *There shall be no discrimination between the participants on the basis of race, gender, ethnic origin, religion, philosophical or political opinion, marital status or other grounds.*
3. *All doping practices at all levels are strictly prohibited. The provisions against doping in the World Anti-Doping Code shall be scrupulously observed.*
4. *All forms of harassment of participants, be it physical, professional or sexual, and any physical or mental injuries to participants, are prohibited.*
5. *All forms of participation in, or support for betting related to the Olympic Games, and all forms of promotion of betting related to the Olympic Games are prohibited.*
6. *The Olympic parties shall guarantee the athletes conditions of safety, wellbeing and medical care favourable to their physical and mental equilibrium.”²⁴¹*

5.3.1.2. Vlaams

Volledig in de trend van de individualisering werd sportbeoefening in de jaren 90 een individuele activiteit. De oorspronkelijke *Sport voor Allen*-gedachte, waarbij het sporten in

²³⁹ (B.) MALLON & (J.) HEIJMANS, *Historical Dictionary of the Olympic Movement*, 2011, Lanham, Scarecrow Press, p. 118.

²⁴⁰ INTERNATIONAL OLYMPIC COMMITTEE, *Olympic Charter*, 2011, Lausanne, International Olympic Committee, artikel 22, p. 48-49.

²⁴¹ INTERNATIONAL OLYMPIC COMMITTEE, *IOC Code of Ethics*, 2007, Peking, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.olympic.org/ethics-commission>, artikel 1, p. 1.

groepsverband centraal stond, moest het meer en meer afleggen tegen opkomende bewegingsactiviteiten waar een persoonsgericht traject voor kon uitgestippeld worden. Sport werd eventueel nog wel in clubverband gedaan, zolang het individu er kon primeren. Deze *Pragmatische generatie*, ook wel de *Late glijgeneratie* genoemd, zorgde ervoor dat maatschappelijke initiatieven gericht op de massa uitbleven.²⁴²

Door het uitblijven van deze maatschappelijke initiatieven kunnen we de meest ethische niet bespreken. Wel merken we op dat deze nadruk op de persoonlijke ontwikkeling van de sporter niet de enige heersende houding binnen de sportwereld was. Sport had nog steeds een belangrijke integrerende functie, die minstens evenwaardig was aan haar individuele nut. Vooral de Vlaamse politiek wou de integratie via sport stimuleren. Bijgevolg zal dit dan ook aan bod komen in een volgend deelhoofdstuk.

5.3.2. Het politieke niveau

5.3.2.1. Europa

In de jaren 80 zag Europa sport louter als een economisch gegeven dat tegelijk kon dienen als promotie-instrument voor de Europese identiteit. Deze houding nam een heuse wending in het decennium daarop toen de Europese instellingen een transitie ondergingen. Zo werd niet langer de economische integratie van de Europese lidstaten het doel, maar begon politiek Europa ook sociale en culturele standpunten in te nemen zoals de Raad van Europa haar dit voordeed in de jaren 70 en 80. Het sportbeleid kreeg hierdoor een *facelift*. Sport zou niet langer als een puur economische activiteit aanzien worden, maar de nadruk zou komen te liggen op haar socio-culturele aspecten.²⁴³

Om deze visie te kunnen omzetten in daden kon de Europese Gemeenschap (EG) rekenen op een niet te verwaarlozen *case*. Op 15 december 1995 werd immers het *Bosman-arrest* uitgesproken door het Europese Hof van Justitie. Dit arrest stipuleerde dat voetballers voortaan vrije spelers waren wanneer hun contract bij een club afliep. Voorheen diende hiervoor door de nieuwe club nog een transfersom betaald te worden. Het Europese Hof van Justitie meende dat dit indruiste tegen het vrije verkeer van werknemers. De Europese rechtsinstellingen zorgden er

²⁴² (P.) DE KNOP, (J.) SCHEERDER & (H.) PONNET, *Sportbeleid in Vlaanderen. Volume II: studies*, 2006, Brussel, Publicatiefonds Vlaamse trainerschool, p. 32.

²⁴³ (J.) SCHEERDER & (A.) VERMEERSCH, "Sport en beleid in Europees perspectief. Een inleidend kader" In: (J.) SCHEERDER, (C.) VAN TUYCKOM & (A.) VERMEERSCH (eds.), *Europa in beweging. Sport vanuit Europees perspectief*, 2007, Gent, Academia Press, p. 35.

zo voor dat de onafhankelijke sportwereld gebonden werd aan de Europese regels. Vanaf dit moment kwam sport dan ook veel vaker terecht op de Europese politieke agenda, waar haar socio-culturele eigenschappen duchtig gestimuleerd werden.²⁴⁴

Dit resulteerde in een aantal Europese acties, die deze nieuwe dimensie van het sportbeleid in de verf wou zetten. De verklaringen van Amsterdam (1997) en Nice (2000) waren hier een mooi voorbeeld van. Deze intergouvernementele en niet-bindende uiteenzettingen etaleerden de maatschappelijke betekenis van sport, net als haar culturele, sociale en educatieve waarde.²⁴⁵

Ook op het Europese beleidsvlak werden de nodige acties ondernomen. Zo stelde de Europese Commissie in december 1999 het *Helsinki-Report* op. Hierin werd de nieuwe sportieve boodschap uit de doeken gedaan. Een herhaling van deze zienswijze werd vier jaar later neergepend in de Europese grondwet (juni 2003) en een echt praktische toepassing van de nieuwe invulling kwam in 2004 op het voorplan toen het *European Year of Education through Sport* werd afgekondigd.²⁴⁶ Deze had de volgende twee doelstellingen.

1. *“het gebruikmaken van de door de sport getransporteerde waarden om jongeren de kennis en vaardigheden mee te geven die nodig zijn om hun fysieke mogelijkheden, hun bereidheid tot het leveren van prestaties en hun sociale capaciteiten in een multiculturele context verder te kunnen ontwikkelen.*
2. *De uitwisseling van ‘good practice’ stimuleren ten aanzien van de vraag hoe sport een bijdrage aan de sociale integratie van kansarme groepen kan leveren”²⁴⁷*

Deze nieuwe sportieve opvatting had positieve voordelen voor de sportethiek. Gezien sport voortaan als een sociale aangelegenheid werd aanzien, is dit enerzijds wel logisch te noemen. Een eerste initiatief was het oprichten van de *Code of Sports Ethics*, meteen de meest in het oog springende sportethische vernieuwing. Deze code, uitgaand van de Raad van Europa, werd op 24 september 1992 als appendix toegevoegd aan het *European Sports Charter* dat op haar beurt

²⁴⁴ (P.) DE KNOP & (V.) DE BOSSCHER, *De organisatie van de sport in Vlaanderen*, 2011 (herziene uitgave), Brussel, VUBPRESS, p. 126.

²⁴⁵ (M.) MAES, “Sport en ethiek in Europees perspectief” In: (J.) SCHEERDER, (C.) VAN TUYCKOM & (A.) VERMEERSCH (eds.), *Europa in beweging. Sport vanuit Europees perspectief*, 2007, Gent, Academia Press, p. 314.

²⁴⁶ (J.) SCHEERDER & (A.) VERMEERSCH, “Sport en beleid in Europees perspectief. Een inleidend kader” In: (J.) SCHEERDER, (C.) VAN TUYCKOM & (A.) VERMEERSCH (eds.), *Europa in beweging. Sport vanuit Europees perspectief*, 2007, Gent, Academia Press, p. 21 & 23-24.

²⁴⁷ (P.) DE KNOP & (V.) DE BOSSCHER, *op. cit.*, p. 127.

de vernieuwing van het *Europees Sport voor Allen Handvest* uit 1975 was. Een herziening van de code volgde op 16 mei 2001.²⁴⁸

Deze allereerste sportethische Europese code stelde zich een aantal doelen voorop. Zo was het de bedoeling een ethisch raamwerk te creëren dat een verdediging zou vormen tegen de gevaren van de moderne maatschappij. Deze ondermijnde namelijk de traditionele aard van de sport. De sporters, de sportieve en politieke instituties en de jeugd dienden hier allen bewust van te zijn²⁴⁹. Wat hier meteen bij opvalt, is de navolging die gegeven wordt aan de traditionele sportethische opvatting, waarbij het vrijwaren van de sport het doel is. Dit vermoeden wordt gesterkt door de constante herhaling van de notie *fair play* in de code. Deze wordt echter als volgt gedefinieerd.

*“Fair play is defined as much more than playing with the rules. It incorporates the concepts of friendship, respect for others and always playing within the right spirit. Fair play is defined as a way of thinking, not just a way of behaving. It incorporates issues concerned with the elimination of cheating, gamesmanship, doping, violence (both physical and verbal), the sexual harassment and abuse of children, young people and women, exploitation, unequal opportunities, excessive commercialization and corruption.”*²⁵⁰

Deze duiding weerlegt ons vermoeden van daarnet. *Fair play* is in deze definitie niet enkel het respecteren van het spel en haar regels, het is eveneens het respecteren van de tegenstander. Hierdoor wordt binnen de code ook een nadruk op de persoon gelegd. Deze focus op de sportbeoefenaar zelf kadert binnen de individualiseringstendens die zich in de jaren 90 ontwikkelde.

Een rechtstreekse opvolger kende de *Code of Sports Ethics* niet onmiddellijk. Wel werd er voortaan op de meeste initiatieven, activiteiten of bijeenkomsten een blik geworpen op de sportethische situatie. Het *Bosman-arrest* gaf bijvoorbeeld aanleiding tot het herbekijken van het werkstatuut van de sporter, waar de aandacht voortaan meer op diens persoon gelegd zou worden. De voetballer werd belangrijker dan de club. De verklaring van Nice bevatte daarnaast een sportethisch woordje waarin de sportethiek als een noodzakelijkheid naar voor geschoven werd.

²⁴⁸ ENLARGED PARTIAL AGREEMENT ON SPORT, “Defence and promotion of ethics in sport” In: In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ, *Ethics and sport in Europe*, 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 98.

²⁴⁹ COUNCIL OF EUROPE, *Revised Code of Sports Ethics*, 2001, Straatsburg, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.coe.int>, artikel 1, p. 1.

²⁵⁰ *Ibidem*, artikel 2, p. 1.

“De verklaring van Nice verwijst duidelijk naar de specificiteit van de sport. Concreet verwijst men naar de maatschappelijke, educatieve en culturele functie van de sport. Daarnaast wordt klemtoon gelegd op de noodzakelijke rol van ethiek en solidariteit voor het behoud van de maatschappelijke rol van de sport.”²⁵¹

Hetzelfde verhaal vinden we terug bij een aantal Europese verenigingen. De *European Non-Governmental Sport Organisation* (ENGSO) plaatste sinds 1995 stevast een aantal ethische kwesties op haar agenda en de *European Physical Education Association* (EUPEA) vaardigde in 2002 de *Code of Ethics and Good Practice Guide for Physical Education* uit. Dit groeide uit tot een belangrijk basisinstrument voor L.O.-leerkrachten en begeleiders van jeugdsporters.²⁵²

Tot slot dient het vermeld te worden dat de *Code of Sports Ethics* tevens een aanzet was tot *good governance*. Samen met de *IOC Code of Ethics* werd er gehamerd op een correcte en menswaardige interactie en organisatie van sportactiviteiten. De ethische richtlijnen waren per slot van rekening ook op de sportorganisatoren en –beleidsmakers gericht.²⁵³

Ter besluit mogen we stellen dat de Europese jaren 90 de deuren naar sportethische bewustwording hebben opengezet. De diverse codes en verklaringen hebben voor de verspreiding gezorgd, maar het is wel de gedachtewijziging, waarbij de socio-culturele waarde van sport centraal geplaatst werd, die als fundamenteel beschouwd moet worden voor de start van een sportethisch beleid en dito bewustzijn. Marc Maes is dezelfde mening toegedaan.

“Het moge duidelijk zijn dat de Europese ministers van de Sport zich opengesteld hebben om de brede ethische dimensie van de sport in hun beleidsstrategie op te nemen. Specificiteit van de sport, met vooral de educatieve dimensie en het genereren van waarden, staan daarbij op één. Zeer veel belang wordt eveneens gehecht aan de strijd tegen doping, aan acties tegen geweld, aan integratie, aan deugdelijk bestuur en aan ‘fair play’.”²⁵⁴

5.3.2.2. Vlaanderen

Kwaliteit was het kernwoord van het Vlaamse sportbeleid in het laatste decennium van de 20ste eeuw. Door niet langer de nadruk te willen leggen op het ledenaantal en ander cijfermateriaal trachtte de Vlaamse Overheid de sociale kenmerken van het sportgebeuren extra in de kijker te plaatsen. Sport was een middel om de multiculturele samenleving te doen slagen. Deze had een stevige knauw gekregen na de overwinning van het Vlaams Blok op *Zwarte Zondag*.

²⁵¹ (M.) MAES, “Sport en ethiek in Europees perspectief” In: (J.) SCHEERDER, (C.) VAN TUYCKOM & (A.) VERMEERSCH (eds.), *Europa in beweging. Sport vanuit Europees perspectief*, 2007, Gent, Academia Press, p. 314.

²⁵² *Ibidem*, p. 318-319.

²⁵³ ENLARGED PARTIAL AGREEMENT ON SPORT, “Defence and promotion of ethics in sport” In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ, *Ethics and sport in Europe*, 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 98.

²⁵⁴ (M.) MAES, *op. cit.*, p. 320.

Met dit besef ging er een nieuwe dynamiek gepaard binnen het politieke sportbestel dat uiteindelijk zou uitmonden in een eerste Vlaams minister van sport. Deze aanstelling symboliseerde het sterke geloof in de gezondheidkundige en sociale rol van sport. De vraag is evenwel hoe het was gesteld met haar ethische functie? Groeide in Vlaanderen eenzelfde besef als dat het geval was in Europa?

Voor de jaren 90 onderscheiden we vier sportethische gebeurtenissen, visies of initiatieven. Als eerste punt gaan we dieper in op de jeugdsport en al haar facetten vooraleer de brug gemaakt wordt naar de hervorming van het statuut van de niet-betaalde sportbeoefenaar en het fenomeen mensenhandel in de sport. Nadien komt de dopingproblematiek aan bod om tot slot een korte blik te werpen op de eerste beleidsnota sport (1999-2004).

5.3.2.2.1. *Jeugdsport*

Het belang van een sportieve jongere werd reeds in het vorige decennium algemeen aangenomen en bleef dat ook tijdens de jaren 90. Deze periode hield zich dus ook actief bezig met het stimuleren van de jeugd tot sportbeoefening. Kenmerkend hiervoor waren een aantal nieuwe campagnes die specifiek op de jongste sportbeoefenaars gericht waren. Zo liet Bloso de leuze *Als het kriebelt, moet je sporten* (1992-1996) los op de bevolking en werd er na de millenniumwisseling het *Contract Jeugdsport* in 2000 en de *Flexibele Opdracht voor de Leerkracht Lichamelijke Opvoeding* (FOLLO) in 2001 op poten gezet. Beiden hadden de intentie om het jeugdsportbeleid kwalitatief te verbeteren, bouwend op een goede samenwerking tussen zowel de scholen, de clubs als de gemeenten.²⁵⁵

Naast deze acties werd ook beleidsmatig de nadruk op jeugdsport gelegd. Zo werd het aangekaart in het *Strategisch Plan voor Sportend Vlaanderen* (1997) om nadien prominent aanwezig te zijn in het nieuwe decreet op sportfederaties dat gewijzigd werd in 1999 en opnieuw in 2001. Het volgen van een specifiek jeugdsportbeleid, dat de oprichting van een jeugdsportfonds inhield wat dit beleid moest ondersteunen, was een van de vier facultatieve opdrachten die een sportfederatie aanvullende subsidies kon bezorgen. Met deze maatregel wou de Vlaamse Overheid de interesse voor jeugdsport nog meer doen aanwakkeren.²⁵⁶ Tot slot werd, tot groot jolijt van CVP-er Joachim Coens, ook een recordbedrag van 50 miljoen frank vrijgemaakt, specifiek voor de jeugdsport.

²⁵⁵ (P.) DE KNOP, (J.) SCHEERDER & (H.) PONNET, *Sportbeleid in Vlaanderen. Volume II: studies*, 2006, Brussel, Publicatiefonds Vlaamse trainersschool, p. 32.

²⁵⁶ (P.) DE KNOP & (V.) DE BOSSCHER, *De organisatie van de sport in Vlaanderen*, 2011 (herziene uitgave), Brussel, VUBPRESS, p. 155.

“Voor ons is die eerste aanzet, dus die vijftig miljoen frank, bijzonder belangrijk. Deze middelen moeten ons inziens gaan naar een goede sporttechnische, sportmedische en sportpedagogische omkadering van jongeren, met het levenslang-sport-beleven als doelstelling. Dit is voor ons veel belangrijker dan de puur commerciële vedettencultus die door sommigen in de sport wordt gehanteerd.”²⁵⁷

Deze grote focus op de sportbeoefening bij jongeren bracht verscheidene ambities met zich mee. Een eerste doel van het jeugdsportbeleid werd geïnspireerd door de gebrekkige fysieke conditie van de jonge sporters, iets wat ook al in de jaren 80 aan de kaak gesteld werd. De fascinatie hierop was zo groot dat Bloso vanaf 1993 jaarlijks een overzicht maakte van de fysieke fitheid van jongeren, gebruik makend van de *Eurofit-testbatterij*. Dit was volgens de Raad van Europa het meest betrouwbare instrument om fysieke fitheid te meten.²⁵⁸ Een tweede doel van het jeugdsportbeleid was het bijbrengen van waarden via sport, zoals Kris Van Dijck (VU) illustreert.

“Onze sportclubs zijn immers de grootste jeugdverenigingen. Hun opvoedend karakter is niet te loochenen. De wijze waarop ze met kinderen en jongeren werken, hen weten te motiveren, hen leren omgaan met leeftijdsgenoten en volwassenen, en hen waarden bijbrengen, is een niet te onderschatten meerwaarde in het opvoedingsproces van de Vlaamse jeugd.”²⁵⁹

Het laatste doel dat deze nadruk op jeugdsport zich vooropstelde, was het hanteren van de sportbeoefening als middel tot integratie van kansarme of allochtone jongeren. Sport werd hier dus gebruikt voor een sociaal-ethisch doel: het aanpakken van de diversiteit. Deze nadruk op integratie kwam in de jaren 90 sterk naar voor. Een belangrijke organisatie hierbij was de *Koning Boudewijnstichting* die met initiatieven als *Sportclubs bekennen kleur* (1995) en de *Buurtbal*-campagnes (sinds 1989) de volledige samenleving wou betrekken bij het sportgebeuren.²⁶⁰

Dat dezelfde zienswijze ook op politiek niveau aanwezig was, blijkt uit de talloze vermeldingen binnen debatten dat sport een integrerende functie heeft die jongeren weghoudt van misdaad en problemen. Ter aantoning hiervan worden twee quotes meegegeven. De ene afkomstig van Jef Sleenckx (SP) uit het begin van de beschreven tijdsperiode, de ander uit de mond van André Denys (VLD) na de millenniumwisseling.

“Ten zevende, het multiculturele karakter in de sport en jeugdwerkinitiatieven dient te worden bevorderd. Migrantenjongeren worden nog te vaak geassocieerd met problemen. Voor een deel onder hen is dit

²⁵⁷ VLAAMS PARLEMENT, *Handelingen. Zitting 1998-1999*, 16/12/1998, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 24, p. 11.

²⁵⁸ (J.) SCHEERDER, (M.) TAKS, (B.) VANREUSEL & (R.) RENSON, *30 jaar breedtesport in Vlaanderen. Participatie en beleid. Trends 1969-1999*, 2002, Sint-Amandsberg, Publicatiefonds voor Lichamelijke opvoeding, p. 112.

²⁵⁹ VLAAMS PARLEMENT, *Handelingen. Zitting 1995-1996*, 03/07/1996, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 63, p. 3212.

²⁶⁰ (J.) SCHEERDER, (M.) TAKS, (B.) VANREUSEL & (R.) RENSON, *op. cit.*, p. 122.

*terecht, maar het mag toch wel eens gezegd worden dat dit voor de meerderheid helemaal niet zo is. Bij dit alles wordt vaak vergeten dat jongeren die nergens aan sport kunnen doen of die niet welkom zijn in de traditionele vrijetijdsvoorzieningen, zich gaan vervelen en zich onledig gaan houden, wat vanzelfsprekend ook kan leiden tot vervelende en nefaste situaties.*²⁶¹

*“De heer Verrijken zegt dat sportsubsidies worden gebruikt om de integratie van migranten te bevorderen. Ik ben daar een zeer groot voorstander van. Sport is een uitstekend middel om de integratie in kansarme wijken te bevorderen. Sport is niet alleen een uitstekend middel om agressie kwijt te raken, maar ook om de karaktervorming te bevorderen.*²⁶²

De jeugdsport die hierboven besproken werd, kadert men binnen de breedtesport. Uiteraard is er ook een topsportvariant van de jongerensport. In het verleden zagen we reeds dat breedtesport en topsport vaak tegenovergestelde meningen en bedoelingen hadden, wat leidde tot de nodige discussie. Hierin werden clichés als “breedtesport levert ons geen medailles op” en “topsport is onethisch” vlijtig gehanteerd. In de jaren 90 dook dezelfde problematiek op. Uit het *Strategisch Plan voor de Sport* kwam namelijk de oprichting van de topsportscholen voort in 1998. Dat breedtesport en topsport zich nog steeds bleven verhouden als twee tegengestelden, blijkt uit hetgeen prof. em. Yves Vanden Auweele hieromtrent meegemaakt heeft.

*“Toen men bezig was met het oprichten van de topsportscholen, heb ik een brief gestuurd naar de bevoegde instanties met de boodschap dat een topsportschool positief was, maar dat er ook ruimte moest zijn voor psycho-sociale begeleiding van spelers, trainers en ouders. Kinderen kunnen bij intensieve sportbeoefening er namelijk helemaal aan onderdoor gaan. Op die brief heb ik nooit antwoord gekregen, waarna ik het dan maar in de krant gezet heb. Meteen werd ik uitgenodigd op het kabinet, dat me meedeelde dat ik een maand later mijn zegje kon doen in de commissie, die topsportscholen moest voorbereiden. Daar werd ik door de federaties uitgescholden voor rotte vis, omdat ik vroeg om psycho-sociale begeleiding. Puur omwille van de inhoud van de brief dus. Het feit dat ik daar aandacht voor vroeg, was blijkbaar een aanval. Alsof ik niet wou dat die scholen er zouden komen.*²⁶³

Deze *tip* van prof. em. Vanden Auweele bereikte ook de plenaire vergadering en werd hier op een vriendelijkere wijze onthaald. Jeugdsport was immers uitgegroeid tot zo'n belangrijk gegeven dat haar voornaamste sociaal-ethische elementen ook in de topsportwereld geïmplementeerd moesten worden. Zeker binnen de topsportscholen, die naast een sportieve ook een onderwijsfunctie hadden, was het belangrijk dat het kind naast de sportbeoefening ook nog kind kon zijn. De rol van de begeleiders was hierin cruciaal, aldus Coens.

²⁶¹ VLAAMSE RAAD, *Handelingen. Zitting 1993-1994*, 26/01/1994, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlament.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 24, p. 1038-1039.

²⁶² VLAAMS PARLEMENT, *Handelingen. Zitting 2001-2002*, 19/12/2001, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlament.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 17, p. 15.

²⁶³ (Y.) VANDEN AUWEELE, *mondeling interview*, 23/04/2012, Leuven.

“Terzake is er nood aan een bijzonder goed doordachte begeleiding, wetenschappelijk ondersteund en met de nodige aandacht voor de verschillende aspecten van de sport. Met name de techniek, de medische benadering, de pedagogische en psychosociale elementen zijn bij die sportbegeleiding van belang. Het lijkt ons evident dat alle begeleiders en trainers in deze scholen een pedagogische opleiding moeten hebben, dat in psychosociale begeleiding wordt voorzien in het takenpakket van de begeleiders en dat er wordt voorzien in een specifieke bijscholing van de begeleiders. Het gaat hier immers over onderwijs.”²⁶⁴

Uit dit alles mogen we besluiten dat de ethische kant van dit jeugdsportbeleid vooral tot uiting kwam wanneer sport gehanteerd werd ter bestrijding van de diversiteit en ten voordele van de integratie. De idee dat sport deze sociaal-ethische functies in zich heeft, is doorheen de jaren 90 algemeen gedachtegoed geworden. Het is dan ook niet onlogisch dat het sociale aspect van sport ook deels gevrijwaard werd binnen de topsport. Resultaten bereiken is één, dit op een menswaardige manier doen is twee.

5.3.2.2.2. *Het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*

Op 18 februari 1975 stemde de toenmalige Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap het *Decreet tot vaststelling van het statuut van de niet-betaalde sportbeoefenaar* goed. Hierin stond vermeld dat de sporter voortaan een vrij man was en zonder problemen van sportclub zou kunnen veranderen. De uitwerking van het decreet moest niettemin nog worden bijgesteld. In de praktijk kwam het immers nog te vaak voor dat de sporters in kwestie enkel na het betalen van een transfer- of afkoopsom naar een andere club konden verhuizen. Deze wantoestanden werden in de jaren 80 besproken, maar een concrete decreetswijziging kwam er toen niet uit de bus. In het volgende decennium barstte de discussie weer los, waarna een nieuwe poging tot beleidswijziging zou volgen. Het was Caudron die de thematiek voor het eerst weer op de agenda plaatste. Wat opmerkelijk was aan zijn uitspraak is dat er opnieuw een grote nadruk op de jeugdsport gelegd werd, volledig conform het gedachtegoed van de jaren 90. Dat dezelfde praktijken ook bij volwassenen voorkwamen, werd niet beklemtoond.

“De voornaamste kritiek geldt een totaal onaanvaardbaar transfersysteem, waardoor kinderen van zes en zeven jaar door het plaatsen van hun handtekening tot de leeftijd van vijfendertig jaar eigendom zijn van de club en daar slechts weg kunnen wanneer de ouders enorme afkoopsommen betalen, soms honderdduizenden franken. Het alternatief is niet meer spelen of naar de rechter gaan met tijdverlies en

²⁶⁴ VLAAMS PARLEMENT, *Handelingen. Zitting 1997-1998, 09/07/1998*, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 56, p. 22.

*advocatenkosten tot gevolg. Wat door sommigen een illegale mensenhandel wordt genoemd, bestempelen anderen als een opleidingsvergoeding. Dat klinkt beter.*²⁶⁵

Deze *illegale mensenhandel* strookte volgens de Vlaamse Raad niet met voorgaande verdragen, decreten of besluiten die zich over de rechten van het kind ontfermd hadden of de Vlaamse arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding bepaalden. Deze hield namelijk in dat elke werknemer vrij diende te zijn om van werkgever te veranderen. Dit moest gelden voor de hele samenleving, dus ook voor de sportwereld.

*“Er wordt inderdaad gezondigd tegen het verdrag inzake de rechten van het kind dat op 29 november 1989 te New York werd aangenomen, met het oog op de bescherming en het welzijn van het kind. Naast de inbreuken tegen het Belgisch, het Europees en het internationaal recht, betekent het transfersysteem eveneens een inbreuk tegen het besluit van de Vlaamse regering van 21 december 1988 houdende de organisatie van de arbeidsbemiddeling en de beroepsopleiding. Artikel 33 van dat besluit verbiedt de arbeidsbemiddeling tegen betaling. Ook het decreet van 25 februari 1975 tot vaststelling van het statuut van de niet-betaalde sportbeoefenaar wordt overtreden, aangezien daarin de vrije transfer wordt gegarandeerd.”*²⁶⁶

Dat deze problematiek dringend toe was aan een oplossing blijkt uit de vele apolitieke initiatieven die rond deze thematiek genomen werden. Zo waren de *Nationale Diensten en Onderzoekscentrum voor het Spelende Kind* (NDO), de *Bond voor Grote en Jonge Gezinnen*, de *V.Z.W. Jeugd, voetbal en vrijheid* en Sporta allemaal onafhankelijk bezig met het zoeken naar een oplossing. Op hun initiatief werd niet veel later de extraparlamentaire werkgroep *Rechten van het Kind in de Sportwereld* in het leven geroepen. Deze had de taak om het decreet uit 1975 aan te passen, opdat het ook in de praktijk zou werken.²⁶⁷

De aanzet tot wijziging was gegeven, maar er bestond nog steeds een risico bestond dat na het instellen van de werkgroep de kwestie weer naar de achtergrond zou verhuizen. Hiertoe kreeg het evenwel niet de kans, gezien nog geen twee jaar later het *Bosman-arrest* uitgesproken werd. Dit sterk staaltje Europese jurisdictie bevestigde de vrijheid van de voetballer, dat uitgebreid werd tot elke sporter, waarna het de Vlaamse decreetswijziging in een versnellingsfase bracht. Dat het *Bosman-arrest* het laatste duwtje in de rug vormde voor het nieuwe decreet is wel opvallend te noemen, gezien dit arrest draaide rond een professionele volwassen voetballer. In Vlaanderen legde men daarentegen vooral de nadruk op de jeugd.

²⁶⁵ VLAAMSE RAAD, *Handelingen. Zitting 1992-1993*, 17/03/1993, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 39, p. 1489.

²⁶⁶ *Ibidem*, nr. 39, p. 1489.

²⁶⁷ *Ibidem*, nr. 39, p. 1492.

“Naast het feit dat op basis van eigen vaststellingen van de deskundige en de verwijzing naar de situatie in andere landen geen correlatie kan aangetoond worden tussen transfervergoedingen en kwalitatieve jeugdopleidingen, heeft het ontwerp van decreet uiteraard ingespeeld op de nieuwe juridische feitelijkheid van het arrest Bosman.”²⁶⁸

Desalniettemin werd de decreetswijziging kort daarna een feit op 24 juli 1996. Deze stipuleerde de herwonnen vrijheid van de (jonge) amateursporter en kon hierbij teren op Europese rechtsregels waardoor de uitwerking ervan gegarandeerd werd. Daarnaast sprak men niet langer over de niet-betaalde, maar wel over de niet-professionele sportbeoefenaar. Het decreet zelf was opgebouwd rond artikel 3. Hierin werd de vrijheidsregeling vastgelegd.

“§ 1. De niet-professionele sportbeoefenaar heeft het recht de overeenkomst tussen hem en zijn sportvereniging jaarlijks te beëindigen.

§ 2. De betaling van enige vergoeding onder welke vorm of benaming dan ook, bij de regelmatige beëindiging van een overeenkomst tussen een niet-professionele sportbeoefenaar en zijn sportvereniging, naar aanleiding van of gekoppeld aan de overgang van de niet-professionele sportbeoefenaar van de opgezegde sportvereniging naar een andere vereniging, is verboden. Dit is evenzeer het geval wanneer de niet-professionele sportbeoefenaar zijn overeenkomst regelmatig beëindigt om naar een andere sportvereniging over te gaan en daar een professioneel statuut aanneemt.

§ 3. Interne reglementen van de sportfederaties, die onder meer bepalingen bevatten over de voorwaarden en de wijze van aansluiting, de opleiding en de financiering van de opleiding en de algemene werking van de federatie en de sportverenigingen, mogen niet in strijd zijn met de vrijheidsregeling zoals bepaald in dit artikel.”²⁶⁹

Op deze manier werd de bescherming van de Vlaamse sporter decretaal verankerd. Buitenlanders die bij een Vlaamse club hun sport kwamen beoefenen vielen evenwel buiten de regelgeving. Iets dat niet onopgemerkt bleef in de praktijk. Zo was er immers sprake van een heuse *mensenhandel* van voornamelijk Afrikaanse spelers in de voetbalsport. Deze sporters werden via loze beloften van makelaars naar onze contreien gelokt, waar ze als objecten behandeld werden en niet van dezelfde rechten konden genieten als hun autochtone ploeggenoten. Denys kaart deze situatie aan.

“Het is een beklijvend rapport, omdat het werd geïllustreerd met een aantal zeer schrijnende voorbeelden van jonge, vooral Afrikaanse voetballers die naar hier werden gelokt door een aantal voetbalmakelaars. Ze worden enkel beschouwd als een economisch of sportief product. Er wordt op geen enkele wijze rekening gehouden met de menselijke aspecten van jonge voetballers of hun opvoeding. Het Vlaams Parlement heeft een decreet voor de niet-professionele sportbeoefenaar goedgekeurd, met de bedoeling de

²⁶⁸ VLAAMS PARLEMENT, *Handelingen. Zitting 1995-1996, 03/07/1996*, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 62, p. 3161.

²⁶⁹ *Ibidem*, nr. 63, p. 3218.

*misbruiken tegenover de Vlaamse jongeren in de sportwereld te vermijden. We hebben de morele plicht om dit ook te doen voor buitenlandse, jonge sportlui.*²⁷⁰

Men werd zich snel bewust van deze problematiek en nog voor het nieuwe millennium werd er via een interdepartementale werkgroep een resolutie opgesteld om deze mensenhandel in de sport een halt toe te roepen. Ook buitenlandse sporters kregen voortaan gelijkaardige arbeidsrechten en een humane behandeling. Met deze maatregel wou Vlaanderen aantonen dat haar sportbeleid geschoeid was op een ethische leest, volledig in lijn met de idee achter *good governance*. Het feit dat de aandacht vooral uitging naar een menswaardige behandeling van de sporter toont ook aan dat de sportethische nadruk meer dan ooit op de sporter zelf kwam te liggen. Coens vat dit perfect samen.

“Het gaat hier inderdaad over mensenhandel. In deze resolutie is er sprake van een ethische benadering van een aantal problemen : meer bepaald inzake de vraag hoe wij in het algemeen met mensen omgaan en, meer specifiek, hoe we met hen omgaan in de sport. Maar ondanks het feit dat we ook hier niet alle wetgevende, uitvoerende of controlerende maatregelen zelf in handen hebben, voelen we ons ook moreel bevoegd. Dat brengt met zich mee dat we de ambitie hebben om een bepaald sportbeleid uit te sluiten. Voor ons is het heel duidelijk dat het sportbeleid in Vlaanderen moet gebaseerd zijn op ethische principes, kwaliteit en het principe van menselijke waardigheid binnen de sport.

*We hebben getracht deze rode draad in het Vlaamse sportbeleid ook te realiseren met het decreet houdende de medische verantwoorde sportbeoefening. Ook kwam dit aan bod in het decreet over het statuut voor de niet-professionele sportbeoefenaar. Vlaanderen heeft binnen zijn bevoegdheid de duidelijke keuze gemaakt om de jonge sporters te beschermen tegen om het even welke vorm van uitbuiting of onvrijheid. We hopen dat deze lijn wordt voortgezet met deze resolutie, nu ook ten aanzien van niet-Vlaamse jongeren die komen sporten in Vlaanderen. Daar moet aandacht zijn voor een kwalitatief, ethisch en menselijk sportbeleid, specifiek gericht tot jongeren.*²⁷¹

5.3.2.2.3. *Doping*

In de jaren 90 zagen we dat het dopingbeleid op internationaal vlak vorm begon te krijgen. De oprichting van het WADA op het einde van dit decennium gold hierbij als het hoogtepunt van een lang denkproces en de start van de effectieve strijd tegen doping. Vlaanderen, die met het MVS-decreet reeds een aantal maatregelen opgesteld had om dopingmisbruik tegen te gaan, werkte volop mee aan het ontstaan van het *World Anti-Doping Agency* en achtte een internationale samenwerking op het vlak van dopingbestrijding noodzakelijk. Minister Sauwens liet in 2000 het volgende optekenen.

²⁷⁰ VLAAMS PARLEMENT, *Handelingen. Zitting 1997-1998*, 18/03/1998, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 34, p. 15.

²⁷¹ *Idem, Handelingen. Zitting 1998-1999*, 14/10/1998, nr. 6, p. 29.

“Sinds eind vorig jaar is er een samenwerking met de Europese ministers van sport naar aanleiding van de oprichting door het IOC van het WADA, het World Anti Doping Agency. Het was de sportsector zelf die daartoe vragende partij was en zo zijn commerciële belangen wilde verdedigen. De sportsector is immers bezorgd om zijn imago en wil absoluut vermijden opnieuw te worden geplaagd door een dopingschandaal zoals dat van de Ronde van Frankrijk. Daarbij is de grote bekommernis van de Europese ministers van sport niet verzeild te geraken in een rechter-en-partij-toestand. We werken dan ook ten volle mee aan het operationaliseren van mondiale en Europese richtlijnen inzake toegelaten producten, dopingcontroles, enzovoort.”²⁷²

Het vermijden van de *rechter-en-partij-toestand* waar Sauwens over spreekt, kwam duidelijk tot uiting in het Vlaamse sportbeleid. Het MVS-decreet, dat in 1996 een aantal lichte aanpassingen onderging, stelde immers zowel een straffende als een preventieve campagne op. Op deze manier werd de sporter niet louter op de vingers getikt door de instanties bevoegd voor de dopingcontrole, maar werden ze ook geïnformeerd en begeleid tijdens hun sportieve loopbaan. Om dit tweesporenbeleid goed te bewandelen, werden er een aantal specifieke initiatieven ondernomen. Zo werd er in 2000 een samenwerking aangegaan met het *Federaal Departement van Justitie en Politie* om de dopingstraffen beter te kunnen uitvoeren, terwijl het preventieve luik gesteund werd door de oprichting van de *dopinglijn* (2001) die alle mogelijke informatie rond doping beschikbaar stelde.²⁷³

Vlaanderen zette in het begin van de 21ste eeuw zo meer in op het bestrijden van dopinggebruik. Hierin bleef het de internationale tendens volgen door na het erkennen van het WADA ook de *Anti-Doping Code* aan te nemen die op de tweede *World Conference on Doping in Sport* in Kopenhagen (5 maart 2003) opgesteld werd. Deze nieuwe beleidsmaatregelen werden in 2004 geïntegreerd in het reeds bestaande decreet rond medisch verantwoorde sportbeoefening.

5.3.2.2.4. *De eerste beleidsnota sport (1999-2004)*

Het invoeren van sport als een apart beleidsdomein bracht het opstellen van een specifieke beleidsnota als verplichting met zich mee. Een beleidsnota is een soort plan, waarin de bevoegde zijn beleid voor de komende regeerperiode uit de doeken doet en een aantal doelstellingen naar voor brengt. Naast de beleidsnota bestaan er ook een hele reeks beleidsbrieven. Zij hebben hetzelfde doel als de nota, maar worden jaarlijks opgesteld.

²⁷² VLAAMS PARLEMENT, *Handelingen. Zitting 1999-2000, 29/03/2000*, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 50, p. 3-4.

²⁷³ (P.) DE KNOP, (J.) SCHEERDER & (H.) PONNET, *Sportbeleid in Vlaanderen. Volume I: trends, visies, cases en cijfers*, 2006, Brussel, Publicatiefonds Vlaamse trainerschool, p. 136.

Wanneer we met een kritische blik kijken naar de eerste beleidsnota sport, opgesteld door minister Sauwens, kunnen we een drietal sportethische zaken waarnemen. Ten eerste is er in de nota vaak sprake van de integriteit van de sport. Hierbij werd de nadruk gelegd op de schadelijke gevolgen die dopinggebruik, geweld en het niet volgen van de regels der *fair play* voor de sport zelf kunnen hebben. Deze opvatting tracht de pure sport te beschermen en heeft weinig of geen aandacht voor haar beoefenaar.

“Een sportbeleid voeren om zoveel mogelijk mensen in Vlaanderen zo regelmatig mogelijk te laten sporten op ieders prestatieniveau, in kwaliteitsvolle omstandigheden en dit met uitdrukkelijke vrijwaring van de integriteit van de sport”²⁷⁴

Een tweede sportethisch gegeven in deze nota is de integrerende functie die aan sport toegeschreven wordt. Dit sociaal-ethisch aspect ligt volledig in de denkrichting van de jaren 90 en vormt een belangrijk aspect binnen deze beleidsnota. Hierin wordt de nadruk gelegd op de sportbeoefenaar zelf en zijn sociale omgeving.

“Daarnaast groeit het allochtone bevolkingsdeel verder aan (weliswaar beperkt). De integratie van deze bevolkingsgroep in het Vlaamse cultureel- maatschappelijke leven vormt een belangrijke opdracht zowel voor de overheid als voor de burger. Sport is hierbij een uitstekend instrument.”²⁷⁵

Tot slot duikt in de nota de idee van een sportethische code op. Deze code, waar niets van in huis is gekomen, hanteerde de idealen van de traditionele sportethiek. Het doel was namelijk om via een codex aan regels de bevolking duidelijk te maken wat sportief gedrag was. Door dit gedrag na te streven zou de *eerlijke krachtmeting* weer het centrum van de sportbeoefening worden.

“Elke sportbeoefenaar en/of bij de sport betrokkene moet een referentiekader krijgen dat hem of haar in staat moet stellen een verantwoorde keuze te maken. De meest elementaire sportwet, die van de eerlijke krachtmeting, moet hersteld worden. Een sportethische code dringt zich op als we ‘sportief gedrag’ op het sportveld centraal willen stellen.”²⁷⁶

Het moge duidelijk zijn dat het vermelden van sportethiek niet automatisch leidt tot nieuwe ethische gedachten. De sportethische code, waarvan sprake, is een traditionele opvatting met een grote aandacht voor het vrijwaren van de intrinsieke waarden van de sport. De aandacht voor de sporter is, los van het gedeelte rond integratie, ondergeschikt aan de sport. Dit is frappant, zeker gezien er doorheen de jaren 90 een aantal beleidsmaatregelen genomen

²⁷⁴ (J.) SAUWENS, *Beleidsnota Sport 1999-2004*, 2000, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.cjism.vlaanderen.be/beleidsdocumenten>, stuk 157, nr. 1, p. 11.

²⁷⁵ *Ibidem*, p. 6.

²⁷⁶ *Ibidem*, p. 5.

werden die net een nieuw, verfrissend en anders elan gaven aan het sportethische besef binnen de Vlaamse politiek.

5.4. Besluit

De jaren 90 kenmerkten zich als een periode met veel aandacht voor individualisering en globalisering. Het sportbeleid was onderhevig aan deze nieuwe stromingen, wat resulteerde in een nieuwe visie op de sportbeoefening. Niet langer zou sport als een louter economische of competitieve activiteit aanschouwd worden, maar zou haar sociaal en maatschappelijk nut mee primeren.

Deze gedachte drong in het laatste decennium van de 20ste eeuw door tot op het Europese echelon. De *Code of Sports Ethics* maakte gebruik van een ruime interpretatie van de term *fair play* die zo de sportethische nadruk deels legde op de sportbeoefenaar. De verklaring van Nice en het uitroepen van het *European Year of Education through Sport* bracht vervolgens de sociale rol van sport volledig op het voorplan. Eenzelfde evolutie viel te noteren binnen de pas gevormde *IOC Ethics Commission* die de nadruk legde op de rol van de individuele sporter en het begrip *good governance*, waarbij de idee was dat de verscheidene sportniveaus op een ethisch verantwoorde manier met elkaar zouden moeten omgaan.

Ook in Vlaanderen begon men stilaan dezelfde zienswijze te hanteren. De nadruk op jeugdsport, ontsproten in de jaren 80, hechtte niet langer enkel en alleen belang aan de fysieke voordelen van de sportbeoefening, maar ook aan de integrerende waarde van de sport. Organisaties als de *Koning Boudewijnstichting* stelden alles in het werk om via sport kansarme en allochtone jongeren maatschappelijke opportuniteiten aan te bieden.

Deze humane omgang met de sporter werd ook decretaal vastgelegd in het gewijzigde decreet rond de niet-professionele sportbeoefenaar. Met deze hertekende beleidsregel, gestuwd door het *Bosman-arrest*, kreeg de (jonge) amateursporter zijn of haar vrijheid terug en kon deze naar believen wisselen van sportclub. De hieruit stromende resolutie rond mensenhandel in de sport toonde aan dat het menswaardig behandelen van de sportbeoefenaar een *key point* geworden was binnen de Vlaamse Overheid.

Een aparte plaats bleef weggelegd voor de dopingproblematiek. Deze onderging met de oprichting van het WADA een zeer ingrijpende gebeurtenis die tot vandaag de dag nog sterk voelbaar is. Vlaanderen ging mee in dit internationale verhaal en beschouwde dopinggebruik als

een bedreiging voor de gezondheid van de sporter en de integriteit van de sport. De ethische gevolgen voor de sportbeoefenaar werden amper belicht.

Tot slot werd op het einde van de periode in kwestie een Vlaams minister van sport in het leven geroepen. De eerste beleidsnota hamerde op de integrerende taak van de sportbeoefening, maar liet zich daarnaast inladen met een aantal traditionele opvattingen rond sportethiek. Zo kwam enerzijds de klemtoon op de sport zelf te liggen, terwijl er anderzijds meer aandacht uitging naar de sportbeoefenaar. Zo eindigden de Vlaamse jaren 90 met een tweeledige kijk op de sportethiek.

Besluit Luik 2

In het begin van dit tweede luik stelden we ons de vraag hoe de sportethische bewustwording in politiek Vlaanderen gegroeid was. Met behulp van een aantal tijdsgebonden hoofdstukken hebben we getracht een ethische rode draad te trekken doorheen het sportbeleid in al haar facetten. In dit beknopte besluit kunnen we niet anders dan concluderen dat de sportethische opvatting en de aandacht hiervoor een heuse evolutie heeft ondergaan.

Vooreerst was er de periode vóór de jaren 70. Sport was hierin een particuliere aangelegenheid waar de Belgische Overheid geen of weinig aandacht voor had. Haar ethische betekenis reikte niet verder dan de Olympische waarden die via internationale verenigingen als het IOC en Panathlon aan de man gebracht werden. Sportethiek focuste hierbij op onderwerpen als *fair play*, vals spel en andere zaken die de integriteit van de sport konden aantasten. Onderhuids groeide echter een beginnende aandacht voor breedtesport. Deze *Vroege Sport voor Allen*-gedachte zou de sport meer in het teken van de sporter stellen, volledig eigen aan de humanisering van de samenleving die zich in deze periode doorzette.

Dit *Sport voor Allen*-idee werd in Vlaanderen tijdens de jaren 70 geïnstitutionaliseerd door de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap. Zo ontstond er aandacht voor de positie van de sporter, zij het gebaseerd op vooral een kwantitatieve invalshoek. De bedoeling was namelijk om zoveel mogelijk mensen aan het sporten te krijgen. Hoe groter de massa, hoe beter de sportieve effecten tot uiting zouden komen. De aandacht voor het individu ging hierin verloren. Slechts sporadisch kwam de sporter werkelijk in het centrum van de belangstelling te staan, zoals het geval was tijdens de vorming van het *Decreet tot vaststelling van het statuut van de niet-betaalde sportbeoefenaar*. Hiernaast bleef de sportethische focus vooral gericht op de traditionele themata, waar menig organisatie zich over boog. De jaren 70 waren een bepalende fase voor de start van het Vlaamse sportbeleid, maar een explicitering van sportethiek bleef uit.

De jaren 80 bleken vooralsnog weinig beterschap te brengen. Door de economische crisis ging het sportbeleid kopje onder en werden sportieve investeringen zeer nauwlettend uitgevoerd. Geld voor sportethische initiatieven was er niet, maar dat vormde geen breuk met het verleden toen sportethiek eveneens amper financiële middelen kreeg van de Vlaamse Overheid. Sportethiek was een discipline die het in deze periode vooral van haar ideeën en samenwerking moest hebben. Dit resulteerde op globaal niveau in de oprichting van de *International Entente*

for Non-Violent Sport and for Fair Play, waaruit de traditionele sportethische waarden verspreid werden. In Vlaanderen werd daarnaast een eerste congres rond ethiek in de sport georganiseerd door Sporta. Deze apolitiek initiatieven drongen stilaan door tot het beleidsniveau, waar er zich ondertussen een grote belangstelling voor de fysieke en psychische toestand van de jeugdsporter ontwikkeld had. De puur ethische initiatieven focusten op de dopingproblematiek. Iets dat uiteindelijk zou resulteren in het decreet rond medisch verantwoorde sportbeoefening.

Met de economisch betere jaren 90 kwam het sportbeleid weer volop in de schijnwerpers te staan. De initiatieven uit voorgaande decennia werden in deze periode decretaal vastgelegd, waardoor het sportbeleid definitief losgerukt werd uit de handen van particulieren en een volwaardige bevoegdheid werd van de Vlaamse Overheid. Deze veranderingen gingen gepaard met een wijziging van de gangbare visie op sport. Niet langer werd er gekeken naar de kwantiteit van de sportbeoefening, maar wel naar de kwalitatieve invulling ervan. De individualisering, die kenmerkend is voor de jaren 90, zorgde ervoor dat elke sporter een traject op maat verdiende. De humanisering van de samenleving leek zo volmaakt.

In deze visie werd sport meer en meer geprezen voor haar sociale aspecten. Iets wat door grote internationale instituties vastgelegd werd in onder meer de *Code of Sports Ethics* en de *IOC Ethics Commission*. In Vlaanderen vertaalde dit zich in een grote accentuering van de integrerende rol die jeugdsport heeft voor kansarmen en allochtonen, maar ook in een hervorming van het statuut van de niet-betaalde sportbeoefenaar. Deze kwestie zorgde ervoor dat een menswaardige behandeling voor elke sporter een nieuwe hoofdbekommernis werd. De sportethische betekenis verplaatste zich zo van de sport naar de sporter.

Maar wat brengt de toekomst? De eerste minister van sport, VU-er Johan Sauwens, liet in zijn beleidsnota blijken dat een sportethische gedragscode een noodzaak was. Deze code diende enerzijds de integriteit van de sport te beschermen en keerde hiervoor terug naar de traditionele sportethiek, waarin de sportbeoefenaar slechts een pion was. Het bestrijden van doping werd hierbij vooropgesteld als de primaire taak. Anderzijds werden in deze code de sociaal-ethische kwaliteiten van sport geroemd en gingen deze meer en meer een rol spelen binnen de bestaande regelgeving. Een specifiek sportethisch decreet drong zich zo op en leek niet langer te kunnen uitblijven. Dat dit besef tot sportethische verankering niet over een geëffend pad liep, toont het verleden aan.

Luik 3: ethisch verantwoorde sportbeoefening

Het laatste luik van deze masterscriptie legt de klemtoon op het decreet rond medisch en ethisch verantwoorde sportbeoefening (MEVS-decreet). Dit decreet, bekrachtigd op 21 november 2008, is de allereerste Vlaamse beleidsnorm die specifiek rond sportethiek draait en heet voluit het *Decreet houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*. Het ethische aspect ligt hierbij niet in de titel, maar wel in de aangebrachte wijzigingen.

Om dit decreet de nodige duiding te geven en binnen de juiste context te plaatsen, werd er geopteerd om te werken rond 4 fasen, elk vervat in een apart hoofdstuk. Een eerste hoofdstuk bekijkt de totstandkoming van het decreet tot aan het politieke parcours. Met dit laatste wordt het verplichte stappenplan bedoeld dat elk nieuw decreet moet doorlopen binnen de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement. Bij deze totstandkoming wordt er, na een politieke situatieschets, gezocht naar eventuele *triggers* die het sportethisch bewustzijn een duwtje in de rug gegeven hebben. Ook de beginnende uitwerking van de EVS-materie zal hier in de verf gezet worden. Het volgende hoofdstuk gaat verder door op de totstandkoming, maar vat aan vanaf het politieke parcours. Hierbij wordt eerst de algemene vorming van een decreet toegelicht, voordat dit kader toegepast wordt op het MEVS-decreet. De inhoudelijke evaluatie van deze nieuwe beleidsnorm zal eveneens in dit hoofdstuk plaatsvinden.

Als voorlaatste zal de uitvoering van het besluit aan bod komen. Ook hier wordt de totstandkoming kort geschetst, maar zal de meeste aandacht ongetwijfeld uitgaan naar de bespreking van de gehanteerde implementatie en methodiek. Ten laatste werpen we nog een blik naar de toekomst. Hierbij werpen we de vraag op of ethisch verantwoord sporten en het bijpassende decreet een startpunt vormen voor sportethische bewustwording op maatschappelijk niveau.

Op vlak van bronnenmateriaal zullen de meeste interviews pas nu hun nut kunnen bewijzen. Zij worden bijgestaan door de vermelde groep *varia* van losse documentatie die onder meer verklaringen, congresverslagen en parlementaire documenten bevat.

Hoofdstuk 6: de totstandkoming vóór het politieke parcours

In dit openingshoofdstuk van het nieuwe luik trachten we duiding te geven bij de ontstaanscontext van het allereerste wetmatig sportethisch instrument. Hierbij ondernemen we een zoektocht naar eventuele *triggers*. Deze kunnen zowel in de vorm van verklaringen, congressen als personen voorkomen. Het is belangrijk dat bij elk van deze *triggers* gekeken wordt naar hun bijdrage tot het ontstaan van het MEVS-decreet of de sportethische bewustwording. Een tweede taak van dit hoofdstuk beslaat het blootleggen van de beginnende vorming van het decreet. Hoe werd de pas ontsproten idee verder uitgewerkt, alvorens het de politieke kanalen bereikte?

6.1. De Vlaamse politieke sportsituatie

Om op bovenstaande vragen een antwoord te formuleren is het noodzakelijk dat eerst de Vlaamse politieke sportsituatie geschetst wordt. Deze kende namelijk vanaf 2004 een paar ingrijpende veranderingen. Zo begon Bert Anciaux (Spirit) in dit jaar aan zijn tweede termijn als Vlaams minister van sport. Door de volledige legislatuur uit te zitten in de regering Leterme I (2004-2007) en Peeters I (2007-2009) maakte hij komaf met de stoelendans die zich vanaf 2001 ingezet had. Het sportministerschap kende zo een eerste periode van standvastigheid.

Nog ingrijpender was de hervorming van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Deze instelling ondersteunde de ministers in hun beleid met behulp van 7 departementen. Het sportbeleid werd hierbij ingedeeld in de afdeling *Jeugd en Sport* die resideerde onder de administratie *Cultuur* die op haar beurt onder het departement *Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur* vertoefde. Dit leidde tot een sterke *top-down* manier van werken.²⁷⁷

Deze bestaande structuur werd onder de regering Dewael I (1999-2003) reeds in vraag gesteld. Dit leidde ertoe dat op 19 juli 2002 een decreet goedgekeurd werd dat het bestaande ministerie zou hervormen. Deze reorganisatie zou tegen 1 april 2006 voltooid moeten zijn en kreeg de naam *Beter Bestuurlijk Beleid* (BBB) met zich mee. Het nieuwe systeem deed 13 nieuwe beleidsdomeinen ontstaan. Elk van hen kende een ministerie dat gevormd werd door een departement, verantwoordelijk voor de ondersteuning, decreetgeving en beleidsvoorbereiding van de bevoegde ministers, en de *Intern verzelfstandigde agentschappen zonder rechtspersoonlijkheid* (IVA -), verantwoordelijk voor de beleidsuitvoering. Het sportbeleid kwam

²⁷⁷ (J.) VANDENHOUDT, *mondeling interview*, 30/03/2012, Brussel.

terecht onder het departement *Cultuur, Jeugd, Sport en media* (CJSM) dat op haar beurt deel is van het gelijknamige beleidsdomein. Sport werd op deze manier volledig losgerukt uit het gezondheidskundige beleidsdomein. Hierdoor kon het meer en meer een eigen koers gaan varen.²⁷⁸

Met het oog op de oprichting en uitwerking van het MEVS-decreet greep er binnen BBB een andere belangrijke hervorming plaats. Het *Team medisch verantwoord sporten* (MVS), waar later ethisch verantwoord sporten deel van zou uitmaken, werd immers van beleidsdomein veranderd. Niet langer vertoefde het onder de administratie *Gezondheidszorg* dat het departement *Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur* boven zich zag, maar werd het voortaan ingedeeld onder de *Diensten van de Secretaris-Generaal* in het departement CJSM. Op deze manier werd het thema MVS meer als sport dan als volksgezondheid aanzien.²⁷⁹

Deze nieuwe regeling zorgde eveneens voor het verdwijnen van de *top-down* aanpak. Voortaan heerste er eerder een *bottom up*-visie waarbij de agentschappen hun eigen ideeën konden gaan realiseren. Deze nieuwe beleidsnorm leidde tot een zekere *baronie*. Elk agentschap ging namelijk meer en meer een eigen koers varen en zich onafhankelijker opstellen. Hierdoor werd en wordt beleidsuitvoering soms bemoeilijkt.²⁸⁰

Binnen het sportbeleid geldt de relatie tussen Bloso en het departement CJSM als het mooiste voorbeeld hiervan. Als IVA met rechtspersoonlijkheid (IVA +), waardoor Bloso geen lid van het ministerie is, is het haar taak om het sportbeleid uit te voeren, de kwaliteit en het aanbod van de sportparticipatie te verhogen en een integraal Vlaams topsportbeleid helpen ondersteunen. Hiermee komt Bloso deels in het vaarwater van het departement CJSM terecht dat louter de bevoegde minister volgt. Versnippering van het sportbeleid en het opduiken van een sporadische strubbeling zijn de logische gevolgen.²⁸¹

Los van de structurele veranderingen bracht 2004 ook inhoudelijke vernieuwingen met zich mee. De nieuwe legislatuur 2004-2009 was immers verplicht een nieuwe beleidsnota sport op te stellen. Deze toonde aan dat Anciaux sterk wou inzetten op een tweesporrenbeleid. Enerzijds was er de verbreding van de breedtesport, de focus op jeugd en de aandacht voor kansarme groepen. Anderzijds kwam er een grote nadruk te liggen op het topsportbeleid. Zo kreeg het

²⁷⁸ (P.) DE KNOP & (V.) DE BOSSCHER, *De organisatie van de sport in Vlaanderen*, 2011 (herziene uitgave), Brussel, VUBPRESS, p. 99.

²⁷⁹ (J.) VANDENHOUDT, *mondeling interview*, 30/03/2012, Brussel.

²⁸⁰ *Ibidem*.

²⁸¹ (P.) DE KNOP & (V.) DE BOSSCHER, *op. cit.*, p. 104 & 111.

Topsportactieplan, opgesteld in 2003 onder Marino Keulen, navolging onder Anciaux, werd er een topsportmanager aangeduid en stegen de topsportbudgetten met een aanzienlijk bedrag²⁸². Deze dubbele doelstelling kwam ook tot uiting in de regeerverklaring.

*“Sport is belangrijk. Wij willen de sportparticipatie verbreden, ook voor personen met een handicap en leden van kansengroepen. Een kwalitatieve opleiding, een aangepaste infrastructuur en een duurzame financiering moeten de kenmerken zijn van een eigen Vlaams sportmodel. Jeugdsport moet nog sterker worden aangemoedigd. We willen ook werk maken van een efficiënt gebruik van de sportinfrastructuur van de gemeenten en van de scholen. Jonge beloftevolle topsporters zullen alle kansen krijgen op een aangepast onderwijs en op een hoogwaardige ondersteuning.”*²⁸³

Decretaal gaf deze beleidsnota aanzet tot een aantal wijzigingen. Zo werd ten eerste het *Sport Voor Allen*-beleid op 9 maart 2007 hervormd. Het sportbeleid van de gemeentelijke sportdiensten, dat hiermee gepaard ging, werd voortaan niet langer kwantitatief, maar wel kwalitatief bekeken. Via een verplicht beleidsplan dienden de gemeenten bepaalde doelstellingen voorop te stellen. Zo verdween het consequent belerende vingertje en maakte het plaats voor een evaluatie van de al dan niet behaalde doelstellingen. Op het vlak van subsidies werd er een facultatieve opdracht *Jeugdsport* uitgeschreven. Deze was er specifiek op gericht om ethisch verantwoorde jongerensport te stimuleren. Op deze manier werd de keuze om een ethische doelstelling na te streven beloond met de nodige extra middelen.²⁸⁴

Een andere belangrijke decreetswijziging was deze rond de medisch verantwoorde sportbeoefening in 2004. Deze ging de dopingwetgeving nog strenger vastleggen. Er werd bijvoorbeeld besloten dat het voortaan mogelijk moest zijn om op elk moment van de dag controles te kunnen uitvoeren en dat men voortaan ook bloedstalen kon afnemen. Daarnaast werd er strenger ingezet op het bestrijden van genetische doping. Deze maatregelen zorgden ervoor dat Vlaanderen tegen 2006 volledig conform was aan de internationale regelgeving, opgesteld door het WADA en de Raad van Europa.²⁸⁵

Met deze structurele en inhoudelijke veranderingen in het achterhoofd snijden we de sportethische thematiek aan. De verplaatsing van het team MVS en de hervorming van het *Sport voor Allen*-decreet toonden aan dat er ruimte was voor de sportethiek om door te groeien

²⁸² (P.) DE KNOP, (J.) SCHEERDER & (H.) PONNET, *Sportbeleid in Vlaanderen. Volume II: studies*, 2006, Brussel, Publicatiefonds Vlaamse trainersschool, p. 33.

²⁸³ VLAAMS PARLEMENT, *Handelingen. Zitting 2004, 22/07/2004*, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 3, p. 8.

²⁸⁴ (P.) DE KNOP & (V.) DE BOSSCHER, *De organisatie van de sport in Vlaanderen*, 2011 (herziene uitgave), Brussel, VUBPRESS, p. 88-91.

²⁸⁵ (P.) DE KNOP, (J.) SCHEERDER & (H.) PONNET, *op. cit.*, p. 137-138.

tot een centraal thema. In het volgende deelhoofdstuk zullen we kijken welke gebeurtenissen, personen of groeperingen deze doorgroeimogelijkheid omgezet hebben in daadwerkelijke doorstroming.

6.2. Sportethische triggers

Een *trigger* is een mechanisme dat een bepaald proces in gang zet. In het geval van deze *case study* betekent dit dat we op zoek gaan naar een bepaalde aanleiding die het sportethische besef in Vlaanderen sterk heeft aangewakkerd. Zo sterk dat een institutionalisering van de sportethiek niet langer te vermijden viel. In dit overzicht van eventuele *triggers* werd er geopteerd om geen chronologische, maar wel een thematische opsomming te hanteren. Op deze manier blijft het inzicht in het onderwerp ten volle behouden. De aangekaarte thema's behandelen ten eerste de aandacht die uitgaat naar de jeugdsport, werpen vervolgens een blik op de Europese initiatieven, kijken aansluitend naar de rol van het MVS-decreet om tot slot de persoon van Bert Anciaux aan te kaarten, inclusief zijn beleidsnota sport.

6.2.1. *Het kind in de sport*

6.2.1.1. Misbruik

Jeugdsport werd sinds de jaren 80 als een belangrijke pijler van het Vlaamse sportbeleid beschouwd. "De jeugd is de toekomst van morgen", was een uitspraak die zowel opging voor de topsportwerking als de breedtesport. Gezien het grote belang van deze bevolkingsgroep kwamen er doorheen de jaren 90 maatregelen om de jeugd te beschermen. Het gewijzigde statuut voor de niet-professionele sportbeoefenaar en de strenge focus op de begeleiding binnen de topsportscholen waren hier voorbeelden van. Op deze wijze kon een kind zich als kind gedragen en werd het niet aanzien als koopwaar.

Hoewel deze maatregelen hun effect niet gemist hebben, waren ze verre van voldoende. Andere vormen van misbruik bleven immers onder de radar zitten. De mooiste illustratie hiervan was de weinige aandacht die verleend werd aan de seksuele variant van kindermisbruik binnen de sport. Tot diep in de jaren 90 kwam deze thematiek amper aan bod. Het was wachten tot prof. dr. Yves Vanden Auweele, ondertussen op emeritaat, zich in de vermelde materie ging verdiepen om deze zo de belangstelling te geven die ze verdiende. De aanleiding voor zijn onderzoek was een persoonlijke ervaring die hem deed inzien dat er nood was aan structuren om dit soort misbruik tegen te gaan.

“Het meisje in kwestie was toen 12 jaar en had anorexia. Ik heb toen met haar geneeshaar, ouders en trainer gesproken en hen voorgesteld eerst haar dieet aan te passen om pas daarna naar de oorzaken te zoeken. De ouders en het meisje bleven echter weg. Pas 5 jaar later kreeg ik een telefoontje van een psychiatrisch instituut dat dat meisje mij wou spreken. Zij heeft mij toen opgezocht, samen met een psychiatrisch verpleegkundige gezien ze schrik had om alleen te komen, waarna alles aan het licht kwam. Ik heb toen navraag gedaan bij de federaties, het Bloso en het BOIC om te kijken tot welke structuren dit meisje zich kon wenden. Zij hadden veel sympathie voor mijn bezorgdheid, maar deelden mee dat er hier geen structuren voor bestonden. Aankloppen bij de jeugdbescherming was de enige mogelijkheid. Dat heb ik dan ook gedaan. Zij zeiden me dat ze pas bij een klacht in actie konden treden en op vermoedens niet konden verdergaan. Vervolgens heb ik het meisje in kwestie aangeraden een klacht in te dienen en bracht ik haar in contact met iemand van het BOIC. Op het laatste moment zegt ze deze afspraak echter af en besluit ze om alles te vergeten en achter zich te laten. Dit was persoonlijk voor mij het beginpunt om dieper op deze materie in te gaan. Ik vond het noodzakelijk dat er structuren geïnstalleerd zouden worden om dit soort slachtoffers te helpen. De bestaande methode van klacht neerleggen en enkel sympathie kweken kon niet voor mij.”²⁸⁶

Deze case vormde voor prof. em. Vanden Auweele de drijfveer om een onderzoek rond seksueel misbruik op te stellen. Hierbij werd er een beroep gedaan op de studenten lichamelijke opvoeding van de Katholieke Universiteit Leuven. Zij dienden een lijst vol stellingen te quoteren volgens enerzijds, toelaatbaarheid en anderzijds, eigen ondervinding. Dezelfde studie werd later door een student overgedaan aan de Vrije Universiteit Brussel. De resultaten toonden aan dat maar liefst 1/4de van de vrouwelijke respondenten reeds met ongewenste seksuele handelingen in contact was gekomen.²⁸⁷ Dit verrassend grote aantal deed prof. em. Vanden Auweele nog meer interesseren in het onderwerp, waarna hij buitenlandse expertise opzocht.

“Ik heb een jaar lang gedachten uitgewisseld met specialisten uit het buitenland rond deze thematiek. Naar aanleiding van het onderzoek rond seksueel misbruik, ben ik gaan zoeken naar mensen die in dezelfde richting dachten als mezelf. Ik wou slachtoffers niet alleen als klinisch psycholoog helpen, maar ik probeerde ook het systeem kritisch in vraag te stellen en te hervormen.”²⁸⁸

Deze nieuwe inzichten en de opvallende resultaten leidden in 2004 tot het boek *Ethics in Youth Sport: Analyses and Recommendations*²⁸⁹, wat het allereerste werk rond dit type misbruik in Vlaanderen was. Deze nieuw aangeboorde thematiek bracht prof. em. Vanden Auweele in contact met Panathlon. Niet veel later gaf zijn eigenste onderzoek aanleiding tot het opstellen van de *Panathlon-verklaring over ethiek in de jeugdsport*. Hierbij werd het seksuele misbruik uit

²⁸⁶ (Y.) VANDEN AUWEELE, *mondeling interview*, 23/04/2012, Leuven.

²⁸⁷ (L.) COLPAERT, “Seksueel misbruik, ook in de sport” In: *VSF Echo Magazine*, 2007, nr. 3, p. 3.

²⁸⁸ (Y.) VANDEN AUWEELE, *op. cit.*

²⁸⁹ (Y.) VANDEN AUWEELE (ed.), *Ethics in Youth Sport: Analyses and Recommendations*, 2004, Leuven, Lannoo, 199p.

het centrum gehaald om zo de sportethische behandeling van jongeren veel ruimer te kunnen opvatten.

“Dit boek was de aanleiding tot de Panathlon-verklaring ‘Ethiek in de Jeugdsport’. Panathlon en ik besloten wel om alles ruimer te trekken, wat zo de declaratie in 2004 tot gevolg had. Seksueel misbruik verloor zijn positie als centraal topic, maar gelukkig werd het breder getrokken. Het is pas nu met het seksueel misbruik in de Kerk, dat haar sportieve variant meer onder de aandacht komt.”²⁹⁰

Door meer de aandacht te gaan vestigen op seksueel kindermisbruik in de sportwereld brak prof. em. Vanden Auweele eveneens een lans voor meer sportethische bewustwording in jongerensport. Dat zijn onderzoek ook aanleiding gaf tot het oprichten van de meer algemene Panathlon-verklaring doet hem tevens onrechtstreeks verbinden met het ontstaan van het MEVS-decreet. De Panathlon-verklaring gold hiervoor namelijk als een van de uitgangspunten, zoals in het volgende gedeelte beschreven zal worden.

6.2.1.2. Panathlon-verklaring over ethiek in de jeugdsport

Op 24 september 2004 tijdens het 12de EASM European Sport Management Congres werd op het deelsymposium *European Conference on ethics in competitive Youth Sports* de Panathlon-verklaring²⁹¹ gelanceerd. Deze verklaring stelde zich tot doel heldere gedragsregels vast te leggen bij het nastreven van de positieve waarden in de jeugdsport.²⁹²

Bij de totstandkoming van dit charter baseerde men zich, naast de aanleiding die het werk van prof. em. Vanden Auweele gegeven had, op drie bestaande documenten. Deze waren het Verdrag inzake de *Rechten van het Kind* van de Verenigde Naties (1989), het charter van de Rechten van het Kind van de *Service des Loisirs de la Jeunesse* van het Kanton Genève (1986) en de resoluties van het Congres van Avignon (1995). Deze voegden allen belangrijke accenten toe aan de uiteindelijke verklaring.²⁹³ Daarnaast speelden ook een aantal internationale specialisten een niet te onderschatten rol.

“bij Panathlon hebben ons voor onze definitie gebaseerd op een jaar van internationale gesprekken rond wat sportethiek en sportwaarden eigenlijk zijn. Deze definitie moest daarnaast ook in de praktijk omgezet

²⁹⁰ (Y.) VANDEN AUWEELE, *mondeling interview*, 23/04/2012, Leuven.

²⁹¹ Cfr. bijlage 5.

²⁹² (F.) HENDRICKX, *Ethisch Verantwoord Sporten – een aanvangsnota voor het beleid*, 2007, s.l., onuitgegeven document, p. 16.

²⁹³ (V.) DE DONDER, “Panathlon Verklaring, ontstaan en situering” In: VSF, *Sport op Jongerenmaat. Publicatie symposium 7 juni 2006*, 2006, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsesportfederatie.be>, p. 17.

*kunnen worden. De gecontacteerde personen kwamen vnl. uit Europa, maar waren, beroepsgewijs, een bont allegaartje: sociologen, ethici, psychologen en filosofen. Allen passeerden ze de revue.*²⁹⁴

De sterke onderbouw en de status van de gehanteerde experts zorgden ervoor dat de verklaring al snel algemene doorgang vond in de sportwereld. Panathlon International nam met veel graagte de verklaring over en maakte er een doel van de verklaring verder te verspreiden. Eenzelfde geluid viel te bespeuren bij de *General Association of International Sports Federations* (GAISF), alsook bij het IOC dat meer dan enthousiast was over de Panathlon-verklaring. Hierdoor won de verklaring aan internationale aandacht, wat ertoe leidde dat steeds meer en meer organisaties de verklaring gingen ondertekenen en uitdragen.²⁹⁵

Dat de verklaring op de nodige bijval kon rekenen is voor een groot deel te danken aan haar inhoudelijke meerwaarde en structuur. Zo is de Panathlon-verklaring opgebouwd rond vijf kernthema's die door alle mogelijke sportniveaus nagestreefd moeten worden. Een eerste thema benadrukt het nastreven van de positieve waarden van de sport, waar het kind leert om om te gaan met competitiesport en tegelijk ethische principes bijleert. De tweede pijler wil discriminatie bannen, terwijl het derde kernthema kinderen wil beschermen tegen de negatieve gevolgen van sport en hun omgeving. Ten vierde wordt in de verklaring de steun van sponsors en media met open armen ontvangen, mits zij de hoofddoelstellingen van de jeugdsport niet tegen de borst stoten. Tot slot wordt al het voorgaande gekaderd in een tienpuntenlijst onder de titel *Rechten van het Kind in de Sport*.²⁹⁶

Baserend op de 5 pijlers, kunnen we zeggen dat deze verklaring een kind van haar tijd is. De focus op jongeren kwam bijvoorbeeld in de jaren 90 helemaal op dreef, terwijl ook de integriteit van de sport in deze periode meer en meer plaats moest ruimen voor een focus op de sporter zelf. Ook de aandacht voor de integrerende rol van sport stamt uit deze tijdsperiode. De waarschuwing voor gevaren als sponsors en media is daarnaast een restant uit de jaren 80 toen de commercialisering van de sport zich ontwikkelde. Derhalve mogen we stellen dat de Panathlon-verklaring zeker aandacht besteed heeft aan ideeën die zich in het verleden reeds ontsponnen hadden. Iets wat niet onlogisch is, gezien de ontstaansdata van de drie gehanteerde basisdocumenten.

²⁹⁴ (Y.) VANDEN AUWEELE, *mondeling interview*, 23/04/2012, Leuven.

²⁹⁵ (V.) DE DONDER, "Panathlon Verklaring, ontstaan en situering" In: VSF, *Sport op Jongerenmaat. Publicatie symposium 7 juni 2006*, 2006, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamssportfederatie.be>, p. 18.

²⁹⁶ PANATHLON VLAANDEREN, *Panathlon-verklaring over ethiek in de jeugdsport*, 2004, Gent, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.panathlonvlaanderen.be/>, 5 artikels, 1p.

Naast haar internationale erkenning groeide de interesse voor de verklaring ook binnen het Vlaamse politieke bestel. Na het document aandachtig gelezen en doorgenomen te hebben, besloot minister Anciaux om Panathlon Vlaanderen en de *Vlaamse Sportfederatie* (VSF) de opdracht toe te wijzen de Panathlon-verklaring te verspreiden onder de bevolking. Dit resulteerde in de oprichting van het project *Sport op Jongerenmaat*, waar we in het volgende deel uitgebreid op terugkomen. Om dit project te stimuleren maakte Anciaux een bedrag van 40.000 euro vrij. Daarnaast nodigde hij zelf, omstreeks de jaarwisseling 2005-2006, een groot aantal sportfederaties uit op het kabinet om daar de verklaring te komen ondertekenen.²⁹⁷

De politieke wereld leek gewonnen voor het charter en dat bleek ook uit het ontwerp van decreet rond ethisch verantwoord sporten. Hierin wordt namelijk duidelijk vermeld dat de Panathlon-verklaring een bron voor deze decreetswijziging was en ook de bewustwording rond de thematiek mee de hoogte heeft ingejaagd. De verklaring verdient zodoende een prominent plaatsje onder de *triggers*.

*“Het onderhavige ontwerp wenst ook gebruik te maken van bestaande initiatieven die reeds aanwezig zijn op het vlak van de ethisch verantwoorde sportbeoefening. Het belangrijkste document hierin is de ‘Panathlon-verklaring’ van 24 september 2004. Deze verklaring is internationaal bekend en bevat een zeer brede consensus met betrekking tot engagementen die alle betrokkenen in de sport dienen te nemen om kinderen in de sport maximale ontplooiingskansen en optimale bescherming te bieden. Deze verklaring werd opgesteld met het oog op een zo groot mogelijk bereik. De Vlaamse Regering heeft reeds, in samenwerking met de Vlaamse Sportfederatie, initiatieven genomen om een maximale onderschrijving te bekomen. Er zijn reeds tal van grote sportfederaties die zich ten aanzien van de verklaring hebben geëngageerd. De Vlaamse Regering streeft naar een nog verdere ondertekening van de Panathlon-verklaring.”*²⁹⁸

6.2.1.3. Symposium Sport op Jongerenmaat

Het project *Sport op Jongerenmaat* werd ingegeven door de Panathlon-verklaring, zoals hierboven werd aangetoond. Dit initiatief van minister Anciaux gaf de VSF en Panathlon Vlaanderen de opdracht om ethisch verantwoorde sportbeoefening bij jongeren te stimuleren aan de hand van de vooropgestelde verklaring. Hiervoor dienden alle sportniveau dit charter te ondertekenen en na te streven. Dit project bracht zo een zekere sportethische eenheid met zich

²⁹⁷ (V.) DE DONDER, “Panathlon Verklaring, ontstaan en situering” In: VSF, *Sport op Jongerenmaat. Publicatie symposium 7 juni 2006*, 2006, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamssportfederatie.be>, p. 19.

²⁹⁸ VLAAMS PARLEMENT, “Memorie van toelichting” In: *Ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 02/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 1, p. 8-9.

mee. De aandacht voor ethiek in de (jeugd)sport werd gebundeld op nationaal niveau waardoor het de nodige aandacht kreeg, aldus prof. dr. Kristine De Martelaer.

“In het verleden werd er geen aandacht besteed aan lokale, sportethische initiatieven. Deze waren namelijk te klein en kwam bijgevolg nooit in de media. In 2004 kwam Panathlon echter met haar verklaring, waarna het via samenwerking met het VSF het lokale niveau oversteeg. Dit was zeer belangrijk. Daarnaast zorgde De Panathlon-verklaring ook voor een duidelijke eenheidsvisie, waar iedereen zich wel in kon vinden. Het is immers contraproductief wanneer de verscheidene Vlaamse sportactoren met een verscheidene ethische visie op de proppen zouden komen.”²⁹⁹

Om haar ideeën kracht bij te zetten richtte *Sport op Jongerenmaat* een gelijknamige website op. Hierop kon men terecht om informatie in te winnen rond de Panathlon-verklaring en werd er de mogelijkheid gegeven om deze online te ondertekenen³⁰⁰. Veel efficiënter was evenwel het gelijknamige symposium dat, mede op initiatief van Anciaux, op 7 juni 2006 te Brussel georganiseerd werd. Op dit congres werden alle sportniveaus bijeengebracht in de hoop dat dit een aantal handige werkinstrumenten voor het project zou opleveren. Deze *tools*, in de vorm van brochures, folders e.d., zouden daarna binnen de VSF in een werkgroep *Sport op Jongerenmaat* verder uitgediept moeten worden.³⁰¹

Om dit doel te bereiken werd het symposium opgedeeld in twee fasen. De voormiddagssessie zou een algemene inleiding geven over de sportethische problematiek in de jeugdsport, terwijl men 's namiddags aan de hand van vijf werkgroepen praktische oplossingen zou bedenken. Deze werkgroepen besloegen de vijf actoren die op het symposium aanwezig waren: sportfederaties, media, sponsors, onderwijs en Overheid.³⁰²

Deze laatste werkgroep en haar uitkomsten lijken ons voor dit onderzoek uiteraard de meest interessante. Binnen deze werkgroep stelde men zich openlijk de vraag welke rol de Overheid in deze kwestie diende te spelen. Was het haar taak om sanctionerend te werk te gaan of was een stimulerende en adviserende functie meer opportuun? Deze vraagstelling werd aanvankelijk toegepast op twee thema's. Enerzijds was er het nastreven van een gezond sportbeleid op jongerenformaat, anderzijds kaartte men de bredere sportparticipatie op ethisch vlak aan. Deze laatste werd nog eens onderverdeeld in de volgende drie punten: *Grenzen aan de Jeugdsport*, *Tolerantie drop-out versus maximale participatie* en *bevorderen van fair play*, zij het in de brede

²⁹⁹ (K.) DE MARTELAER, *mondeling interview*, 04/05/2012, Gent.

³⁰⁰ <http://www.sportopjongerenmaat.be>

³⁰¹ VSF, *Sport op Jongerenmaat. Publicatie symposium 7 juni 2006*, 2006, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsesportfederatie.be>, p. 1 & 85.

³⁰² *Ibidem*, p. 3.

betekenis van het woord.³⁰³ Uit dit onderlinge debat stroomden uiteindelijk een aantal beleidsaanbevelingen, waarvan er een paar een duidelijke sportethische connotatie met zich meedroegen.

- 1) *“Richtlijnen (met concrete voorbeelden) opmaken met betrekking tot de ethische aspecten van de sport voor medici, paramedici, trainers en begeleiders actief in de (jeugd)sportbegeleiding.*
- 2) *Bij het gebruiken van het begrip ‘ethiek in de sport’, dit niet beperkend verbinden tot enkele populaire en/of vage elementen maar voldoende ruim omschrijven, promoten en er als overheid zelf het voortouw in nemen.*
- 3) *Verder wetenschappelijk onderzoek uitvoeren naar de mate en het aandeel van onethisch gedrag in en rond de jeugdsport in Vlaanderen. In kaart brengen van drop-out in Vlaamse sportclubs, de zwakke punten blootleggen en adviezen formuleren.*
- 4) *Meldpunt(en) oprichten voor overtredingen tegen de ethische richtlijnen en code. Voorgesteld wordt om een centraal onpartijdig meldpunt onder te brengen bij het Kinderrechtencommissariaat voor wat betreft rechtenschendingen van minderjarigen in de sport. Dit meldpunt voor de schendingen van kinderrechten geldt zowel voor schendingen op het pedagogische, seksuele als medische vlak.*
- 5) *De Vlaamse overheid stimuleert via decretale subsidies de sportfederaties en lokale sportdiensten om aandacht te hebben voor kansengroepen (jongeren van allochtone origine, kinderen en jongeren met een handicap, sociaal-economisch zwakke kinderen, obese kinderen...). Een sportclub dient zoveel mogelijk een inclusief beleid te voeren naar alle kinderen en jongeren.*
- 6) *Federaties aanzetten om fairplaydoelstellingen en maximale participatiekansen te integreren in hun jeugdcompetities.*
- 7) *Alle gekwalificeerde VTS trainers onderschrijven het belang van ethisch handelen. Vanaf 2007 bevat het VTS-diploma een formulering omtrent ethisch handelen in de sport.”³⁰⁴*

Deze beleidsaanbevelingen zijn een mengeling van oude denkwijzen, verwijzend naar aanbeveling 5 en 6 rond integratie en participatie, als nieuwe ideeën die dringend in het politieke bestel vastgelegd moeten worden. Zo wordt een sportethische code opnieuw voorgesteld (aanbeveling 1), wordt de oprichting van een meldpunt om misbruik te melden gestimuleerd (aanbeveling 4) en is er een dringend verzoek om het begrip ethiek in de sport voldoende ruim te omschrijven, opdat deze meer zou omvatten dan enkel de integriteit van de sport zelf.

De verdienste van dit symposium is dus dat het ethische karakter van de jeugdsport in de kijker geplaatst werd. Hierdoor groeide de bewustwording rond het thema en werden er door alle sportniveaus maatregelen vooropgesteld om in de toekomst ethisch verantwoorde sportbeoefening bij jongeren aan de man te brengen. Het congres gold hier dan ook als een aanstoker, zo meent Sophie Cools.

³⁰³ VSF, *Sport op Jongerenmaat. Publicatie symposium 7 juni 2006*, 2006, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsesportfederatie.be>, p. 55-56.

³⁰⁴ *Ibidem*, p. 61-62 & 64.

“De VSF heeft het symposium ‘Sport op Jongerenmaat’ mee georganiseerd. Vanaf hier is ethiek echt wel een thema geworden. Het expliciete werd immers meer en meer impliciet naar voor gebracht. Dit is opvallend, gezien men normaal eerst vanuit de politieke wereld een initiatief lanceert om daarna pas aan de uitwerking te denken. Bij sportethiek gebeurde via dit congres dus het omgekeerde. Daarnaast zorgde dit symposium er ook voor dat de federaties meer aandacht gingen besteden aan sportethiek. Als wij met een aandachtspunt op de proppen komen, wordt dit namelijk snel overgenomen door de federaties en vice versa.”³⁰⁵

De Overheid werd eveneens extra geprikkeld door dit symposium. Zij was de organisator van het gebeuren en kreeg hiervoor in de plaats een aantal duidelijke beleidsaanbevelingen, die niet zouden misstaan in een decretale verankering. Zo dacht ook de Vlaamse Sportraad die in haar advies rond het MEVS-decreet de resultaten van dit congres graag nog meer tot uiting zag komen in de decreetswijziging.

“Op 7 juni 2006 organiseerden Panathlon Vlaanderen en de Vlaamse Sportfederatie, op verzoek van Vlaams minister Bert Anciaux, het symposium Sport op Jongerenmaat. Het symposium leverde onder meer maatregelen op voor een jeugd vriendelijkere sport, waaronder de oprichting van een meldpunt, en bijzondere aandacht voor de sportethiek in de opleiding van de trainers. In de tekst die nu voorligt, is daar maar gedeeltelijk rekening mee gehouden. Het kabinet-Anciaux reageert dat het decreet enkel principes vastlegt. Er wordt niets van boven opgelegd. De sector kan zelf aangeven waarrond wordt gewerkt. Sportfederaties kunnen thema’s kiezen. De concrete invulling kan bijvoorbeeld uit het symposium komen.”³⁰⁶

6.2.1.4. Congressen Panathlon

Tot slot delen we nog mee dat er tijdens de vorming van het decreet nog twee andere, gelijkaardige congressen plaatsgrepen. Beiden werden georganiseerd door Panathlon International en vonden plaats in Vlaanderen. Een eerste kreeg de locatie Antwerpen toegewezen en ging door op 22 en 23 november 2007 onder de werktitel *Ethics an Sport – Youth and Managers*.³⁰⁷ Veel baanbrekende maatregelen kwamen hier, mijns inziens, evenwel niet uit voort.

Veel grootser was de *World Conference on the Panathlon Declaration* die tussen 5 en 7 november 2008 in Gent georganiseerd werd. Het overkoepelende thema van deze driedaagse was de *Implementation of Ethics in Youth Sports*. Conform dit thema, werd er tijdens dit congres een formele verbintenis opgesteld die de Panathlon-verklaring beter in de praktijk moest

³⁰⁵ (S.) COOLS, *mondeling interview*, 26/04/2012, Gent.

³⁰⁶ VLAAMSE SPORTRAAD, *advies betreffende voorontwerp van decreet inzake ethisch verantwoorde sportbeoefening*, 22/04/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlament.be>, D SP 165-03, p. 2.

³⁰⁷ (C.) MAGI, *Panathlon International. 60 years in the world of sport*, 2011, Milaan, FrancoAngeli, p. 67.

omzetten. Deze verbintenis kreeg de steun van onder meer het IOC, de GAISF en de Vlaamse Regering.³⁰⁸ De late datum van deze conferentie, twee weken voor de afkondiging van het decreet, maakte het helaas onmogelijk om nieuwe inzichten uit deze bijeenkomst te integreren in het MEVS-decreet, de tip van de Vlaamse Sportraad ten spijt.

“Het is niet duidelijk welke externe deskundigen over dit voorontwerp van decreet werden geconsulteerd. Op 5-7 november 2008 heeft in Gent de Panathlon World Conference plaats. De voorbereiding is in handen van een werkgroep waarin heel wat expertise verzameld zit. Misschien kan die groep zich de komende weken ook eens over dit decreet buigen?”³⁰⁹

6.2.2. Europa

Ten tweede verplaatsen we ons naar het Europese niveau. Het is van betekenis dat we hier het onderscheid maken tussen enerzijds de niet-bindende aanbevelingen van de Raad van Europa en de Europese Commissie die het Europees Parlement wetsvoorstellen kan voorleggen. Bij elk van deze organen valt een zaak te melden die haar invloed geuit kan hebben op het MEVS-decreet. Een eerste is de *Code of Sports Ethics*, opgesteld in 1992 vanuit de Raad van Europa om daarna in 2001 herziend te worden. Deze niet-bindende verklaring kenmerkte zich door een specifieke nadruk te leggen op de jongerensport en het ethisch raamwerk dat hierrond gevormd moest worden. Bovendien spoorde de code de Europese regeringen aan om werk te maken van deze thematiek en ze beleidsmatig vast te leggen. Met het MEVS-decreet werd aan deze voorwaarde voldaan.

“Met een regeling inzake het ethisch verantwoord sporten sluit de Vlaamse Gemeenschap aan bij de ‘Code of sports ethics’, die als aanbeveling Nr. R(92)14Rev werd aanvaard door de Raad van Europa op 24 september 1992 en herzien op 16 mei 2001. Volgens deze code hebben de overheden onder meer de volgende verplichtingen: – het bevorderen van de aanvaarding van hoge ethische normen in alle geledingen van de samenleving waarin de sport werkzaam is;– het stimuleren en ondersteunen van organisaties en personen die gezonde ethische principes in hun werk in de sport hanteren; – het ondersteunen van initiatieven die gericht zijn op het bevorderen van de fair play in de sport, in het bijzonder ten aanzien van jongeren, en het aanmoedigen van instanties om fair play als een centrale doelstelling in hun werk te hanteren.”³¹⁰

³⁰⁸ (C.) MAGI, *Panathlon International. 60 years in the world of sport*, 2011, Milaan, FrancoAngeli, p. 66.

³⁰⁹ VLAAMSE SPORTRAAD, *advies betreffende voorontwerp van decreet inzake ethisch verantwoorde sportbeoefening*, 22/04/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, D SP 165-03, p. 2.

³¹⁰ VLAAMS PARLEMENT, “Memorie van toelichting” In: *Ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 02/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 1, p. 4.

Langs de andere kant was er het eveneens niet-bindende *Witboek Sport*, uitgebracht door de Europese Commissie in 2007. Dit witboek had niet zozeer een invloed op de vorming van het MEVS-decreet, maar het vroeg de Europese lidstaten wel om meer ethische aspecten vast te leggen in hun sportbeleid. Gezien de Europese Commissie de bezieler was van het witboek kwam de sportethische thematiek al dichterbij de wetgevende Europese organen terecht. Thema's als inclusie, dopingbestrijding, integratie, racisme en *good governance* werden expliciet in de kijker geplaatst.³¹¹

Als bijlage werd aan dit witboek het *Pierre de Coubertin Actieplan* toegevoegd³¹². Hierin wordt het witboek vertaald in 53 concrete punten. Zo ook de ethische thema's die in de vorige alinea beschreven staan. Op deze manier wil het actieplan de Europese lidstaten aanzetten tot meer sportethische bewustwording en hen de nood aan politieke verankering hieraan doen inzien.

6.2.3. Decreet medisch verantwoord sporten

Ten derde stellen we ons de vraag welke rol het MVS-decreet gespeeld heeft in het ontstaan van haar sportethische variant. Dit decreet, opgesteld in 1991 en gewijzigd in 2004, omvatte de Vlaamse dopingregelgeving naar Europees model. Naast deze eerder traditionele component van sportethiek viel vanuit het beleidniveau te horen dat dit decreet ook reeds aanzien kon worden als een product van de ethisch verantwoorde sportbeoefening.

*“Het decreet op medisch verantwoorde sportbeoefening zou ook moeten gehanteerd en gelezen worden als een decreet op ethisch verantwoorde sportbeoefening met bijzondere aandacht voor de mentale en fysieke gezondheid van jonge sportende kinderen.”*³¹³

Dit bestaande decreet werd in 2007 opgeheven toen een nieuw decreet met dezelfde titulatuur haar opwachting maakte. Het doel hierbij was om de Vlaamse dopingregelgeving opnieuw te conformeren aan de WADA-regelgeving. In dit nieuwe decreet werden geen nieuwe sportethische maatregelen vooropgesteld, maar kwam wel de boodschap voor dat een ethisch luik binnen de contouren van het MVS-decreet op komst was. Dit waren de woorden van Bert Anciaux, die later door de Vlaamse Sportraad werden overgenomen in het advies rond het MEVS-decreet.

³¹¹ EUROPEAN COMMISSION, *White Paper on Sport*, 2007, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://ec.europa.eu/sport>, p. 7-9 & 16.

³¹² EUROPEAN COMMISSION, *Action Plan “Pierre de Coubertin”*, 2007, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://ec.europa.eu/sport>, 6p.

³¹³ (B.) ANCIAUX, “Openingstoespraak” In: VSF, *Sport op Jongerenmaat. Publicatie symposium 7 juni 2006*, 2006, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamspesportfederatie.be>, p. 14.

“Maar ik wil verder gaan. U weet dat we niet alleen een antidopingbeleid – waar vandaag de nadruk op ligt – voeren, maar ook een medisch verantwoord sportenbeleid moeten ontwikkelen. Ik zal daar initiatieven voor nemen. U weet ook dat ik het decreet wil verruimen tot ethisch verantwoord sporten. We zullen daarover in de loop van het jaar nog voorstellen aan het parlement voorleggen.”³¹⁴

“Dit voorontwerp van decreet komt niet als een verrassing. Toen Vlaams minister Bert Anciaux in augustus 2006 advies vroeg over het nieuwe decreet medisch verantwoord sporten, waren er al plannen om aan het decreet een ethisch luik toe te voegen. De Vlaamse Sportraad was mee vragende partij voor de inbreng van een ethische dimensie.”³¹⁵

Er rijzen bij deze decreetswijziging twee vragen op. Ten eerste dient er een antwoord geformuleerd te worden op de vraag wat er toe geleid heeft dat dit ethische luik net op dit moment extra aandacht verdiende. Het antwoord hierbij is uiteraard niet eenduidig te formuleren, maar valt zeker en vast te koppelen aan de groeiende sportethische bewustwording die zich ontwikkeld had.

“De aanleiding is de vaststelling dat er enerzijds een verregaande uitwerking is van de dopingbestrijding, zowel op internationaal als op Vlaams vlak, maar dat tal van andere problemen die in dezelfde sfeer liggen, nog niet volledig uitgewerkt zijn. Zo is er het nieuwe decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening. Dit beleidsinitiatief zou kunnen aangevuld worden met een aantal aanpalende aspecten, die, samen met de dopingbestrijding, onder de noemer ‘ethisch verantwoord sporten’ kunnen worden gebracht.”³¹⁶

Specifieker stootte vooral het bestaande statuut van de sportbegeleider tegen de borst. Deze werd reeds vastgelegd in het *Decreet tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar* in 1996 en hield in dat de begeleider niet tuchtrechterlijk gestraft kon worden. Gezien de WADA-code hier dezelfde mening op nahield, zorgde dit ervoor dat de begeleider geen enkele sportieve schorsing kon oplopen. Een wijziging van het decreet rond het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar drong zich zo op en vormde samen met de hervorming van het MVS-decreet uit 2007 de totstandkoming van het MEVS-decreet.

“Een tweede belangrijk element in het decreet wenst de rol van de ‘entourage’ bij dopingpraktijken aan te pakken. Het is immers niet wenselijk dat het systeem van tuchtsancties bij dopingpraktijken alleen sporters viseert. Ook begeleiders uit de entourage van de sporter en die op actieve of passieve manier hebben

³¹⁴ VLAAMS PARLEMENT, *Handelingen. Zitting 2006-2007, 28/03/2007*, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 32, p. 5.

³¹⁵ VLAAMSE SPORTRAAD, *advies betreffende voorontwerp van decreet inzake ethisch verantwoorde sportbeoefening*, 22/04/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, D SP 165-03, p. 1.

³¹⁶ VLAAMS PARLEMENT, “Reguleringsimpactanalyse” In: *Ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 02/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 1, p. 39.

*meegewerkt aan het dopinggebruik, moeten tuchtrechtelijk vervolgd kunnen worden. Thans kunnen deze personen enkel strafrechtelijk worden vervolgd. Het is eigen aan de strafrechtelijke weg dat een grondig en langdurig proces voorafgaat aan het treffen van een uiteindelijke sanctie. In vele gevallen kunnen deze personen, na de bestraffing, ook snel hun plaats weer innemen in de sportwereld. Een tuchtrechtelijk lik-opstuk beleid is hier dan ook meer wenselijk, zonder daarbij de weg naar de strafrechtelijke vervolging uit te schakelen.*³¹⁷

Een tweede vraag doet ons nadenken over waarom ethisch verantwoord sporten een onderdeel is van het MVS-decreet. Hierbij stuiten we op een tweeledig antwoord. Zo werd vooreerst de juridische gemakkelijheid, die deze wijziging met zich mee zou brengen, als antwoord opgegeven.

*“Een ontwerp van decreet dat rechtstreeks ethisch verantwoorde sportbeoefening wenst te implementeren behoorde zowel juridisch als maatschappelijk niet tot de mogelijkheden. Juridisch, omdat de juridische afdwingbaarheid zeer moeilijk te bekomen is. Het thema ethisch verantwoorde sportbeoefening is geen vaststaand gegeven en evolueert ook in de tijd. Om het beoogde effect te bekomen, namelijk meer en continue aandacht voor het aspect ethiek in de sport, is het beter om dit op te nemen in de bestaande beleidsinstrumenten en via deze instrumenten het aspect ethiek op te nemen in het beleid.”*³¹⁸

Ten tweede beschouwde de Vlaamse Overheid en haar minister van sport medisch en ethische sportbeoefening als twee zeer gelijklopende begrippen. In het verleden werden gezondheid, dopinggebruik en ethiek vaak aan elkaar gekoppeld. De verbondenheid was zo nauw dat de problematiek rond medisch verantwoorde sportbeoefening zelfs resideerde onder de administratie *Gezondheidszorg*. De opvatting, anno 2008, is weinig veranderd. Zo blijkt uit de memorie van toelichting bij het MEVS-decreet en het interview met Bert Anciaux.

*“Het komt de Vlaamse Regering voor dat de voorkeur voor een decretaal optreden plaats grijpt via een uitbreiding van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening (decreet MVS). In dit decreet kunnen de aspecten ‘ethisch verantwoord sporten’ wordt ingebouwd. Dit lijkt in het bijzonder passend op conceptueel vlak, aangezien gezondheid, doping, fair play en ethiek in de sport zeer nauw met elkaar verbonden zijn. Een en ander geniet meteen het voordeel dat het decreet MVS een breed toepassingsgebied heeft.”*³¹⁹

³¹⁷ (B.) ANCIAUX, *Beleidsbrief Sport 2008-2009*, 2008, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.cjism.vlaanderen.be/beleidsdocumenten>, stuk 1904, nr. 1, p. 118.

³¹⁸ VLAAMS PARLEMENT, “Kindefectrapport” In: *Verslag namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media betreffende ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 27/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 2, p. 25.

³¹⁹ VLAAMS PARLEMENT, “Memorie van toelichting” In: *Ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 02/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 1, p. 6.

“Ik heb dat bewust samen gezet. Mijn basisidee was om medisch uit te breiden naar ethisch, om dat daar veel maatschappelijke problemen onder vallen. Het moest bij elkaar blijven. De Raad van State had het graag anders gezien, maar dat was duidelijk een verschil in visie. Indien je beiden afzonderlijk geplaatst zou hebben, zou de betekenis verloren gegaan zijn.”³²⁰

Concluderend zouden we kunnen stellen dat de decretale verankering van het sportethisch besef in drie fasen liep, dat startte bij het MVS-decreet in 2007. Hierin werd de zo gezegde eerste fase voltrokken door de hernieuwde WADA-code opnieuw volledig te implementeren. Dit vormde volgens de beleidsmakers een basis voor de volgende twee ethische aanpassingen: het invoeren van de notie ethisch verantwoord sporten en het aanpassen van het statuut van de sportbegeleiders. Deze laatste maatregelen moesten tot uiting komen in het daadwerkelijke MEVS-decreet.³²¹

6.2.4. De rol van Bert Anciaux en de beleidsnota sport (2004-2009)

Uit de beschrijving van voorgaande *triggers* werd reeds duidelijk dat minister van sport Bert Anciaux in de legislatuur 2004-2009 een belangrijke rol gespeeld heeft bij de totstandkoming van het MEVS-decreet en de groei van de sportethische bewustwording. Het beste voorbeeld hiervan was de stimulans die de minister gaf aan het project *Sport op Jongerenmaat*, waar de Panathlon-verklaring centraal stond. In wat volgt gaan we dieper in op de rol die minister Anciaux in de hele thematiek gespeeld heeft. Hiervoor baseren we ons op de persoonlijke overtuiging van de minister en op de beleidsnota sport (2004-2009).

Laten we beginnen met beknopt de persoonlijke sportethische overtuiging van de minister te schetsen. Deze kwam reeds tijdens zijn eerste fase als minister van sport (2001-2002) sterk tot uiting toen hij, naar eigen zeggen, ervoor ijverde om een ethisch luik in de WADA-code te integreren. Binnen WADA vond men dit een goed idee, maar achtte men er de tijd evenwel nog niet rijp voor.³²²

Deze aandacht voor het sportethische kwam terug tijdens de tweede periode van Anciaux als minister van sport. Hierin ging hij zijn sportethische opvatting associëren met zijn visie op jeugdbeleid, waarvoor hij tussen 2004 en 2009 ook bevoegd Vlaams minister van was. Binnen

³²⁰ (B.) ANCIAUX, *mondeling interview*, 24/04/2012, Brussel.

³²¹ VLAAMS PARLEMENT, “Memorie van toelichting” In: *Ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 02/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 1, p. 3.

³²² (B.) ANCIAUX, *op. cit.*

dit beleidsdomein legde de minister zeer sterk de nadruk op het ethisch omgaan met jongeren, meer bepaald het tegengaan van onderlinge discriminatie. Discriminatie percipieerde hij immers als een onrechtvaardigheid. Wanneer de Panathlon-verklaring rond jeugdsport dan ook opdook, was Anciaux meteen gewonnen voor de idee.³²³ Eenzelfde geluid horen we bij Alfons Roebben.

“Een belangrijke rol was natuurlijk weggelegd voor minister Anciaux zelf. Er was nood aan definiëring van de ultieme cluster aan morele begrippen. Dat was nodig! De minister had hetzelfde gevoel: hij voelde intuïtief aan dat er iets was dat niet gedekt was en aan regelgeving ontbrak. Ik denk dat het sterk uit de kluiten gewassen onrechtvaardigheidsgevoel van de minister een echte trigger was. Dit paste hij toe in al zijn beleidsdomeinen. Zo kwam hij ook bv. op voor autistische jongeren.”³²⁴

Deze persoonlijke overtuiging leefde verder in de beleidsnota en de verscheidene beleidsbrieven rond het thema sport. In deze documenten kunnen we een duidelijke evolutie waarnemen waarin de aandacht voor de ethische thematiek van matig naar zeer sterk gaat. Zo blijft de beleidsnota 2004-2009, opgesteld in het begin van de legislatuur, nog relatief op de vlakke. Het enige ethische initiatief dat op til stond, naast het extra beklemtonen van de integrerende rol van sport, was het oprichten van een sportethische code.

“De Vlaamse overheid zal tevens een ethische code uitwerken voor de organisatie en de begeleiding van jeugdsport uitgaande van :

- 1) *de Internationale UN-conventie van de Rechten van het Kind*
- 2) *wetenschappelijke onderzoeken m.b.t. de kwaliteit van de jeugdsport*
- 3) *advisering van experts ter zake.”³²⁵*

Twee jaar later tijdens de jaargang 2006-2007 hanteerde de beleidsbrief sport een totaal andere invalshoek. Sportethiek was hierin een prominent gegeven geworden, wat aangetoond werd door het vermelden van een zeer uitgebreid verslag van de aanloop, het verloop en de uitkomsten van het symposium *Sport op Jongerenmaat*³²⁶. Een jaar later werd er in de volgende beleidsbrief voor het eerst gewag gemaakt van de oprichting van het MEVS-decreet, wat Anciaux graag nog eens herhaalt in de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement.

“In mijn beleidsbrief staat daarom dat we in 2008 het vernieuwde decreet op het medisch verantwoord sporten willen uitbreiden tot een nieuw decreet op het ethisch verantwoord sporten waarin staat dat alle federaties, en vanzelfsprekend alle federaties die middelen van ons krijgen, een actieplan op touw moeten

³²³ (B.) ANCIAUX, *mondeling interview*, 24/04/2012, Brussel.

³²⁴ (A.) ROEBBEN, *mondeling interview*, 10/04/2012, Leuven.

³²⁵ (B.) ANCIAUX, *Beleidsnota Sport 2004-2009*, 2004, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.cjism.vlaanderen.be/beleidsdocumenten>, stuk 103, nr. 1, p. 36.

³²⁶ (B.) ANCIAUX, *Beleidsbrief Sport 2006-2007*, 2006, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.cjism.vlaanderen.be/beleidsdocumenten>, stuk 971, nr. 1, p. 40-42 & 61.

*zetten om ethisch verantwoord sporten te promoten en een grotere verantwoordelijkheid moeten opnemen om onethisch gedrag aan te pakken.*³²⁷

Dat de sportethische bewustwording in een niet te stoppen versnellingsfase zat, werd aangetoond door de laatste beleidsbrief sport van de besproken legislatuur. Hierin kwam sportethiek prominenter naar voor dan ooit tevoren. We mogen dan ook besluiten dat Anciaux zijn ethische opvattingen in het sportbeleid liet doorschijnen en zo een betekenisvolle bijdrage geleverd heeft aan de vorming van het decreet. Een logische conclusie, gezien Anciaux als bevoegde minister alle verantwoordelijkheid toegeschreven kreeg.

*“Het nieuwe decreet ethisch en medisch verantwoord sporten zal begin 2009 operationeel zijn voor uitvoering met inbegrip van de richtsnoeren die samen met de sector werden opgemaakt. Op die manier krijgt de aandacht voor de ethische waarden van en in de sport een concrete invulling in de beleidsplannen en in de dagelijkse sportpraktijk. Ik heb daar heel wat bedenkingen bij die we hier heel uitgebreid gaan bespreken. Het komt erop neer dat die club, die federatie en de Vlaamse overheid samen, hand in hand, een positief beleid moeten opzetten, gericht tegen discriminatie, racisme en elke vorm van onethisch gedrag. We gaan dat in een decreet zetten en in elk convenant opleggen aan de federaties. Zij wensen trouwens tot op heden positief te evolueren. Zij willen meewerken. Het zal niet bij loze beloften blijven. Dit is belangrijk. Ik erken het probleem. Ik wil dit bij de wortel aanpakken.”*³²⁸

6.2.5. Besluit

Het is duidelijk dat een eenzijdig verhaal niet van toepassing is op de totstandkoming van het MEVS-decreet. Verscheidene componenten hebben elk hun invloed gehad op het uiteindelijke decreet, waardoor diens totstandkomingsparcours niet *in linea recta* van beginpunt naar eindpunt liep. Toch kunnen we, ons inziens, een ietwat vage rode draad herkennen in dit parcours en de groei van de sportethische bewustwording.

Zo werd alles in een stroomversnelling gebracht door de Panathlon-verklaring. Dit charter, zelf geïnspireerd door bestaande documenten als daar bijvoorbeeld ware het onderzoek van prof. em. Yves Vanden Auweele, werd al snel internationaal overgenomen waardoor het kon rekenen op een grote hoeveelheid aandacht.

De wijdverspreide verklaring bereikte op een gegeven moment de oren van de Vlaams minister van sport Bert Anciaux. Geprikkeld door de thematiek en uitgaande van een persoonlijke overtuiging drong de minister erop aan om het project *Sport op Jongerenmaat* in het leven te

³²⁷ VLAAMS PARLEMENT, *Handelingen. Zitting 2007-2008, 07/11/2007*, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 9, p. 24.

³²⁸ (B.) ANCIAUX, *Beleidsbrief Sport 2008-2009*, 2008, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.cjism.vlaanderen.be/beleidsdocumenten>, stuk 1904, nr. 1, p. 21.

roepen. Verantwoordelijken VSF en Panathlon Vlaanderen kregen de opdracht om de verklaring tot in de diepste wortels van het Vlaamse sportbestel kenbaar te maken. Via een symposium werden niet alleen de sportfederaties, maar ook de andere spelers uit het sportieve landschap in kennis gesteld van dit charter rond ethische jeugdsport.

De nood aan institutionalisering van de sportethiek kon men derhalve niet langer wegdenken. Daarom kwam men met de idee opzetten om een drieledig sportethisch plan in de Vlaamse politiek te verankeren. Deze nieuwe maatregelen zouden toegevoegd worden aan het MVS-decreet, wat zowel juridisch als inhoudelijk het best aansloot bij de EVS-materie. Een eerste fase werd voltrokken in 2007 toen de dopingbestrijding een update kreeg. Voor de twee andere streefdoelen, het invoeren van de notie EVS en het wijzigen van het statuut van de sportbegeleider, was het evenwel wachten tot 21 november 2008. Op deze dag zou het MEVS-decreet officieel bekrachtigd worden.

6.3. De beginnende vorming van het MEVS-decreet

Verscheidene *triggers* hebben sinds 2004 aanleiding gegeven tot sportethische politieke verankering. Dit besef dat er nood was aan institutionalisering van de sportethiek, leidde tot een eerste fase in het lange vormingsproces dat het MEVS-decreet doorlopen heeft. Dit beginstadium stond volledig in het teken van het *voorbereidende* werk dat aan elk decreet voorafgaat. Dit gebeurt steevast achter de schermen en eindigt waar de politieke decreetvorming begint. In dit deelhoofdstuk zullen we specifieke aandacht besteden aan dit proces. Hierbij onderscheiden we drie subperiodes: de aanzet en werkverdeling, de informerende en inhoudelijke fase en het juridisch inpassen van de gekozen methodiek.

6.3.1. *De aanzet en werkverdeling*

Het vorige hoofdstuk eindigde met de conclusie dat sportethische institutionalisering niet langer kon uitblijven. Zich richtend op drie doelen, wouden de beleidsmakers sportethiek decretaal verankeren. Een eerste doel werd reeds bereikt in 2007 toen de dopingregelgeving, na een update, volledig conform de WADA-code werd. Dit eerste succesje moest een voorbeeld vormen voor het te vernieuwen statuut van de sportbegeleider en het invoegen van het begrip ethisch verantwoord sporten. Om dit te bereiken gaf minister Anciaux in 2007 de opdracht om het bestaande MVS-decreet uit te breiden.

“Vanuit de vaststelling dat in de sport bepaald gedrag niet tolereerbaar is of te wensen over laat, willen we een instrument creëren om op dit gedrag correctieve invloed uit te oefenen. Daarom gaf ik in 2007 opdracht om het decreet medisch verantwoord sporten uit te breiden met een ethisch luik.”³²⁹

Deze opdracht kwam terecht in de handen van een hiervoor opgerichte stuurgroep. Deze stuurgroep trachtte de thematiek duidelijk af te bakenen en omspeelde vlijtig alle mogelijke problemen die ze op haar baan tegenkwam. De reguleringsimpactanalyse van het MEVS-decreet somt alle leden van de werkgroep op.

“Concreet is er gewerkt met een stuurgroep, die bestond uit een vertegenwoordiging van de administratie CISM, meer bepaald leden van het Team medisch verantwoord sporten, een vertegenwoordiging van het Kabinet van de minister van sport, en een deskundige van de Faculteit Rechtsgeleerdheid van de KU Leuven.”³³⁰

Deze stuurgroep was echter louter een theoretische constructie die in de praktijk nooit is samengekomen of zelfs ooit werd samengesteld. De realiteit toont eerder aan dat het werk bij deze beginnende vorming in de handen lag van slechts een viertal mensen. In de eerste plaats was er Alfons Roebben. Hij was raadgever sport binnen het kabinet Anciaux en kreeg van de minister de opdracht om het MEVS-decreet vorm te geven. Roebben werd nauw opgevolgd door adjunct-kabinetschef Paul De Knop die op zijn beurt weer onder de supervisie van de minister zelf stond. Anciaux' leuze was namelijk de volgende.

“Ik heb altijd 100% verantwoordelijkheid. Elk gemaakt decreet is een door mij geforceerd decreet.”³³¹

Een vierde betrokken persoon was prof. dr. Frank Hendrickx, gespecialiseerd in het sportrecht. Deze professor werd aangesteld door het kabinet om een juridische oplossing te vinden voor de inwerkingstelling van ethisch verantwoord sporten. Bij dit karwei kwam hij in contact met zowel minister Anciaux als Roebben.

6.3.2. De informerende en inhoudelijke fase

Als de door Anciaux aangeduide verantwoordelijke was het de taak van Alfons Roebben om zich te verdiepen in de Vlaamse sportethische situatie. Een eerste stap hierbij was het doornemen

³²⁹ (B.) ANCIAUX, *Beleidsbrief Sport 2008-2009*, 2008, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.cism.vlaanderen.be/beleidsdocumenten>, stuk 1904, nr. 1, p. 117.

³³⁰ VLAAMS PARLEMENT, “Reguleringsimpactanalyse” In: *Ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 02/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 1, p. 51.

³³¹ (B.) ANCIAUX, *mondeling interview*, 24/04/2012, Brussel.

van de nodige literatuur en congresverslagen rond sportethiek in Vlaanderen en de wereld. Hierbij stootte Roebben al meteen op een probleem.

“Ik ben veel in een bibliotheek geweest om de gangbare definities te bekijken en te checken wat ethiek precies inhield. Zo heb ik aardig wat boeken doorgenomen, waardoor ik op het eind van deze reeks wel inzicht had in de materie. Ik blokte echter telkens weer af op het feit dat dit alles veel te theoretisch was. We hadden nood aan een praktische toepassing die werkte. De Panathlon-verklaring is bv. een prachtig iets, dat wijde verspreiding kent. Maar wat gebeurt er nadat de federaties deze onderschrijven? Niets. Op deze problematiek heb ik geprobeerd een antwoord te bieden.”³³²

Deze botsing tussen theorie en praktijk was ook Anciaux een doorn in het oog. Hij vreesde dat de sportethische organisaties hun denkwijzen niet zouden kunnen vertalen tot op het niveau van de amateursporter. “Ik kreeg de kriebels van sommige congresverslagen die niets meer waren dan hoogdravende beschouwingen”, liet de minister optekenen. “Dat was net het gevaar, dat niemand in de praktijk deze verklaringen zou begrijpen of aanvoelen.”³³³ De sportethische beleidsmakers dienden dan ook op zoek te gaan naar een andere methode om zich te informeren. Hierbij zou men de wetenschappelijke literatuur eerder links laten liggen.

Om deze problematiek te vermijden ging Roebben zich voortaan meer richten op het mondelinge contact. Door met deskundige personen in conversatie te gaan, hoopte hij meer inzicht te krijgen in een eventueel praktische toepassing van EVS. “Een man op zichzelf vindt namelijk niets uit”, was de idee van Roebben³³⁴.

Deze gesprekjes gebeurden op allerlei manieren. De ene keer stapte Roebben recht op de expert in kwestie af na een congres of conferentie, de andere keer werd de betrokken persoon uitgenodigd op het kabinet om rustig een praatje mee te slaan. De opgedane kennis uit deze conversaties zette Roebben aan het peinzen. Soms vielen gesprekjes evenwel zwaar tegen en stak de oude strijd tussen theorie en praktijk terug de kop op, aldus Roebben.

“Deze gesprekken waren vaak het gevolg van een bepaalde conferentie of lezingen, waarna ik hen achteraf aansprak en zij mij tips gaven en met raad bijstonden. Zij fungeerden dan ook eerder als een bron voor mij, een stimulerende bron. Daarnaast heb ik ook vergaderingen belegd met mensen waarvan je dacht ‘hier kom je geen stap mee vooruit’. Het draaide hier vooral rond sportethici die met grootspraak en grote begrippen afkwamen, maar geen aandacht hadden voor de praktische toepassing.”³³⁵

³³² (A.) ROEBBEN, *mondeling interview*, 10/04/2012, Leuven.

³³³ (B.) ANCIAUX, *mondeling interview*, 24/04/2012, Brussel.

³³⁴ (A.) ROEBBEN, *op. cit.*.

³³⁵ *Ibidem*.

Onder de gesprekspartners van Roebben zaten onder meer gewezen sporters, huidige sporters met een dopingverleden en (sportethische) experts. Onder hen was ook prof. em. Yves Vanden Auweele. Hij herinnert zich dit gesprek nog levendig en benadrukt het informatieve karakter ervan.

“Ik heb Roebben eens gezien op het Kabinet. Ik heb hem mijn boek overhandigd. Later zei hij mij dat hij daar rekening mee ging houden. Dit was een puur informatief gesprekken, want er was eigenlijk zelfs geen afspraak geregeld. Ik ondervond wel veel interesse vanuit Roebben. Ook sympathie. We hebben daar wel geen uren of dagen zitten discussiëren. Ik heb simpelweg mijn ideeën over de thematiek toegelicht.”³³⁶

Hoewel Anciaux deze taak toevertrouwd had aan Roebben, achtte de minister het belangrijk om naast De Knop ook zelf een superviserende rol te spelen. *In Casu* betekende dit dat ook de minister de nodige contacten uitnodigde om enerzijds op de hoogte te blijven van sportethische zaken en anderzijds zelf praktische ideeën op te doen. Deze contacten waren zeer divers, zo meent Anciaux zich te herinneren.

“Gezien ik zelf ook wel wat supervisie deed, heb ik ook personen gesproken. Ik baseer me namelijk niet enkel op verslagen, ik neem die nog eens af. Hierdoor heb ik heel wat mensen gezien. Prof. dr. Frank Hendrickx, gewezen voetbalscheidsrechter Frans Van Den Wijngaert, IOC-voorzitter Jacques Rogge en gewezen sporters als Robert Van De Walle en Gaston Roelants passeerden net als vertegenwoordigers van de gemeentelijke sportdiensten de revue. Ook heb ik met mijn Franstalige collega gepraat over deze materie. Deze vond dit alles zeer boeiend, maar zag het niet als een echt probleem.”³³⁷

Daarnaast had de minister ook een gesprek met Eddy De Smedt, in de hoedanigheid van het BOIC. Anciaux meent dat De Smedt zeer enthousiast stond tegenover het onderwerp, maar dat de logge structuur van het BOIC ervoor zorgde dat zij niet konden meestappen in het sportethische verhaal. Dit is, ons inziens, op zijn minst opvallend te noemen, gezien moederorganisatie IOC graag prat ging en gaat op haar ethische bekommernissen. Ook prof. em. Vanden Auweele is van mening dat het BOIC weinig tot geen interesse toonde in sportethiek buiten de Olympische Spelen om.

“In het BOIC was ik nogal teleurgesteld. Marc Maes trachtte nog ethiek op de agenda te plaatsen, maar na hem kwam men daar nooit meer toe. Ze waren eigenlijk blij dat ethische thema's door Panathlon werden overgenomen. Het is jammer dat een organisatie als het BOIC, dat zeer veel moreel gezag geniet, hier niet meer de nadruk op legt.”³³⁸

Al deze zaken in acht genomen kan men evenwel zeggen dat de gesprekjes een positief resultaat opleverden. De beleidsmakers kregen de nodige informatie, terwijl de

³³⁶ (Y.) VANDEN AUWEELE, *mondeling interview*, 23/04/2012, Leuven.

³³⁷ (B.) ANCIAUX, *mondeling interview*, 24/04/2012, Brussel.

³³⁸ (Y.) VANDEN AUWEELE, *op. cit.*

contactpersonen een positief gevoel verkregen door het feit dat er sportethische verankering op til stond. We moeten er ons wel van bewust zijn dat deze conclusie vooral gestaafd wordt door de meningen van de beleidsmakers zelf. Inhoudelijk was de zaak afgerond. Het kwam er nu op aan een juridisch haalbare methodiek te installeren.

6.3.3. Juridische inpassing van de gekozen methodiek

Tot slot diende de inhoudelijke kennis omgegoten te worden in een toepasbare juridische methodiek. Na een aantal overlegmomenten werd er een consensus bereikt om *gestuurde zelfregulering* voorop te zetten. Hierbij zouden de instanties zelf verantwoordelijk zijn voor het oprichten van bindende maatregelen om ze nadien ook verder uit te voeren en te handhaven³³⁹. De rol van de Overheid zou hierin beperkt zijn tot het nagaan of de bestaande maatregelen al dan niet nagestreefd werden. Op deze manier werd de bewustwording op het praktische niveau aangewakkerd en liet de Overheid het belerende vingertje achterwege. Alfons Roebben schetst hoe de keuze voor dit idee tot stand kwam.

“Al snel bleek dat we met een enorm dilemma zaten. Moesten we straffend te werk gaan of waren de clubs en federaties vrij om te doen wat ze willen? We moesten een keuze maken: ofwel het directieve van een wet, ofwel het straffende van een wet. We kozen uiteindelijk voor dit eerste, mits de voorwaarde dat begrippen als zelfregulering de nodige duiding met zich meekregen.”³⁴⁰

Dat de idee van *gestuurde zelfregulering* uiteindelijk de voorkeur kreeg, was grotendeels te danken aan prof. dr. Frank Hendrickx. Deze toonde reeds in 2007 via een aanvangsnota aan welke de juridische mogelijkheden waren, maar liet hierbij een duidelijke voorkeur voor het vernoemde systeem blijken³⁴¹. Nadat besloten werd om *gestuurde zelfregulering* te hanteren als methodologisch uitgangspunt gaf prof. dr. Hendrickx vorm aan het volledige juridische kader, wat zou resulteren in de open coördinatiemethode (OCM of OC-methode). Het precieze ontstaan en verloop van deze gekozen methodiek zal in hoofdstuk 8 verder toegelicht worden, gezien dit eerder aansluit bij de uitvoering van het decreet. Roebben laat het alvast niet na om de loftrompet boven te halen wanneer we bij hem polsen naar de bijdrage van prof. dr. Hendrickx.

“De verdienste van prof. dr. Hendrickx ligt erin dat hij het volledige juridische kader aangepakt heeft. Hij heeft dat ook verdedigd t.o.v. de minister, die zelf ook snel mee was in ons verhaal. Het inhoudelijk ethische

³³⁹ (F.) HENDRICKX, *Ethisch Verantwoord Sporten – een aanvangsnota voor het beleid*, 2007, s.l., onuitgegeven document, p. 7.

³⁴⁰ (A.) ROEBBEN, *mondeling interview*, 10/04/2012, Leuven.

³⁴¹ (F.) HENDRICKX, *op. cit.*, p. 7-9.

*was niet aan hem besteed. Daarnaast was het ook een idee van prof. dr. Hendrickx om het MEVS-decreet in te voegen in het MVS-decreet om alles zo snel mogelijk algemeen geldend te maken. Dit was ook nodig om het statuut van de begeleiders binnen het MVS-decreet te krijgen.*³⁴²

Concluderend kunnen we zeggen dat met het vormen van het juridische kader een einde kwam aan de eerste vormingsfase van het MEVS-decreet. De legislatuur bevond zich in haar laatste werkingsjaar, waardoor de volgende stap snel genomen moest worden. Deze omvatte het politieke parcours dat de decreetswijziging moest doorlopen. Dit hield onder meer in dat de nodige adviezen ingewonnen moesten worden en dat het decreet gewapend diende te zijn tegen eventuele pittige discussies binnen de bevoegde commissie en de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement. Het volgende hoofdstuk zal dieper ingaan op deze aspecten van de decreetswijziging.

6.4. Besluit

In dit zesde hoofdstuk gingen we op zoek naar de ontstaanscontext van het MEVS-decreet. Met de BBB-hervormingen achter de rug en terend op een beleidsnota waarin sportethiek licht aangekaart werd, leken de omstandigheden voor een allereerste sportethische politieke verankering beter dan ooit tevoren. De nodige *triggers* zorgden er daarnaast voor dat sportethische bewustwording aan belangstelling gewonnen had.

In dit bewustwordingsproces waren er belangrijke rollen weggelegd voor de Panathlon-verklaring, het symposium *Sport op Jongerenmaat* en de bevoegde minister Bert Anciaux. Allen droegen ze bij tot de creatie van een driefasenplan, wat moest leiden tot sportethische verankering in de Vlaamse wetgeving. De dopingproblematiek was de eerste klif die omzeild werd. Vervolgens werden het statuut van de sportbegeleider en de omschrijving van het begrip ethisch verantwoorde sportbeoefening de doelen die via een hervorming van het MVS-decreet (2007) het driefasenplan zouden moeten voltooien.

Om deze hervorming te doen slagen was het noodzakelijk dat EVS in een eerste fase goed uitgedacht en uitgewerkt zou worden, opdat de decreetswijziging het politieke parcours zou kunnen doorstaan. Om dit alles in goede banen te leiden vertrouwde de minister op zijn adjunct-kabinetschef Paul De Knop en zijn raadgever sport Alfons Roebben. Deze laatste kreeg de opdracht toegewezen om de decretale ambities kracht bij te zetten en de beginnende uitwerking grotendeels op zich te nemen. Hiervoor laadde hij zich in met de nodige literatuur en

³⁴² (A.) ROEBBEN, *mondeling interview*, 10/04/2012, Leuven.

congresverslagen. Deze schonken Roebben wel een algemeen beeld van de sportethische situatie, maar hadden kennelijk elke voeling met de praktijk verloren.

Gezien het overbrengen van de vele sportethische codes, traktaten en verklaringen naar de praktijk net de doelstelling van het MEVS-decreet was, opteerde Roebben om via persoonlijke gesprekken met experts, sportethici en sportlieden tot betere inzichten te komen. Dit lukte aardig, waardoor er stilaan een beeld gevormd werd van de decretale invulling. Een beeld dat ook bij Anciaux ontstond. Ondanks het vertrouwen in zijn medewerkers nam de minister zelf graag de touwtjes in handen en nodigde hij menig persoon uit om zo een eigen opvatting te creëren.

Het ideeëngoed leek gevormd, maar het juridische kader stond nog in haar kinderschoenen. Om dit proces ook op gang te brengen, diende er eerst een keuze gemaakt te worden met welke methode men EVS in de praktijk wou brengen. Prof. dr. Frank Hendrickx sprak hierbij een voorkeur uit voor een systeem van zelfregulering, waarbij de instanties zelf hun beleid konden uitstippelen en de Overheid louter ging kijken of de vooropgestelde eindtermen behaald werden. Het systeem vergaarde algemene consensus, waarna prof. dr. Hendrickx zelf het volledige juridische kader voor zijn rekening nam en het eindresultaat ging voorleggen aan minister Anciaux.

Op deze manier kwam er een einde aan de fase vóór het politieke parcours. Hoewel deze periode volledig achter de schermen plaatsvond, is ze daarom niet minder interessant gebleken. Integendeel, het bespreken van eventuele *triggers* en het *voorbereidende* onderzoek is vitaal gebleken om na te gaan wie of wat een dominante rol gespeeld heeft bij de totstandkoming van het MEVS-decreet en haar uitwerking.

Hoofdstuk 7: het politieke parcours en de inhoudelijke invulling van het MEVS-decreet

Een volgende stap in de totstandkoming van de decreetswijziging brengt ons tot op het politieke niveau. De beslissingen, genomen in een eerste vormingsfase, dienden immers decretaal vastgelegd te worden om zo daadwerkelijk van kracht te kunnen zijn. In dit hoofdstuk gaan we dieper in op deze afgelegde weg. Zowel de algemene totstandkoming van een decreet als de specifieke toepassing ervan op de EVS-materie zullen in een eerste deel aan bod komen.

Vervolgens werpen we een blik op de inhoudelijke aspecten van het decreet rond ethisch verantwoorde sportbeoefening. Hierbij zal er in een eerste deel nagegaan worden welke evolutie de artikels van het MEVS-decreet ondergaan hebben. Zo zullen we opmerken dat het voorontwerp van decreet op een aantal vlakken verschilt van het uiteindelijk door het Vlaams Parlement goedgekeurde decreet. De redenen achter deze aanpassingen verdienen onze bijzondere aandacht.

Binnen het inhoudelijke niveau is er nadien plaats gemaakt om de definiëring van de term EVS onder de loep te nemen en de doelen achter het MEVS-decreet op te sommen. Het decretale standpunt zal hiervoor als uitgangspunt dienen. Tot slot zullen de voornaamste positieve en negatieve punten van het decreet uiteengezet worden. Deze zijn onderbouwd door kritieken, afkomstig van verscheidene adviesorganen, geëngageerde politici en de geïnterviewde bronnen.

7.1. Het politieke parcours

7.1.1. *De algemene vorming van een decreet*

Om de voorgeschreven totstandkoming van een Vlaams decreet te schetsen, richten we ons tot het beleidsdomein *Bestuurszaken* van de Vlaamse Overheid. Dit beleidsdomein zag in 2006 het levenslicht na *Beter Bestuurlijk Beleid* en houdt zich onder meer bezig met het thema *Wetsmatiging*. Hierin wordt een gedetailleerd stroomschema meegedeeld dat het verloop van een nieuw of vernieuwd decreet van begin tot eind beschrijft. Dit stroomdiagram onderscheidt binnen dit politieke parcours zes te doorlopen fasen.³⁴³

³⁴³ BELEIDSDOMEIN BESTUURZAKEN, “Stroomschema” In: <http://www.bestuurszaken.be/stroomschema>, geraadpleegd op 27/07/2012.

In een eerste fase dient er kennisgemaakt te worden met de thematiek en stellen de initiatiefnemers van het decreet of de decreetswijzing een dossier op. Dit dossier bevat een voorontwerp van decreet, wat de voorloper is van het uiteindelijke decreet, een memorie van toelichting, waarin er door de indiener van het decreet de nodige toelichting wordt gegeven, en de reguleringssimpactanalyse (RIA), die zich buigt over de positieve en negatieve gevolgen van de mogelijke beleidsopties. Vervolgens worden de nodige adviezen aan dit dossier verleend. Het betreft hier een financieel, taalkundig en wetgevingstechnisch advies, een bijkomend advies over de RIA en de kind- en jongere- effectrapportage (JoKER), die peilt naar de effecten van het decreet op kinderen en jongeren. Wat volgt is een eerste interkabinettenwerkgroep (IKW), waarin het kabinet van de vakminister het voorstel voorlegt aan de andere kabinetten. Hierna worden het noodzakelijke begrotingsakkoord en het akkoord rond de bestuurszaken aangevraagd en, hopelijk, goedgekeurd. Vervolgens agendeert men de thematiek binnen de Vlaamse Regering, die nadien het decreet een eerste principiële goedkeuring geeft.

De tweede fase loopt zeer gelijkaardig met de eerste. Opnieuw worden een aantal adviezen ingewonnen, waarvan deze van de bevoegde *Strategische Adviesraad* (SAR) de belangrijkste is. Deze kunnen, indien nodig, aangevuld worden met een reeks externe adviezen naargelang het thema van het voorontwerp van het decreet. Hierna volgt een nieuwe IKW en agendering, wat uiteindelijk leidt tot de tweede principiële goedkeuring.

Het derde stadium wordt ingeleid door het advies van de Raad van State, waarna een derde IKW leidt tot een derde agendering, die uitmondt in de definitieve goedkeuring van het dossier door de Vlaamse Regering. Hierdoor transformeert het voorontwerp van decreet in een ontwerp van decreet en wordt de materie doorgestuurd naar het Vlaams Parlement. Hier zal de vierde fase voltrokken worden.

Deze vierde trap in de totstandkoming van het decreet stelt zich tot doel het ontwerp van decreet te laten goedkeuren door de zetelende parlementsleden. Dit proces begint in de bevoegde commissie die een hertekend basisdossier voor de neus geschoven krijgt. Deze bevat nog steeds het voorontwerp van decreet, de RIA en de memorie van toelichting, maar wordt aangevuld met het definitieve ontwerp van decreet, het JoKER-advies en de adviezen van de gemachtigde SAR en de Raad van State. Dit dossier wordt vervolgens bediscussieerd en er is de mogelijkheid om vanuit de commissie eventuele amendementen voor te stellen. Nadat de commissie het ontwerp van decreet goedgekeurd heeft, wordt deze verzonden naar de plenaire

vergadering. Hier vindt hetzelfde proces plaats als in de commissie, zij het voorafgegaan door het commissaire verslag.

Wanneer de plenaire stemming positief uitdraait, verstuurt de voorzitter van het Vlaams Parlement het ontwerpdecreet naar de Vlaamse Regering die de stemming bekrachtigt. Voortaan is er niet langer sprake van een ontwerp van decreet, maar van een decreet. In deze vijfde fase zetten de minister-president en de bevoegde minister ook hun handtekening onder dit nieuwe decreet. Tot slot volgt er een publicatie in het Belgisch Staatsblad, waarna er 10 dagen verstrijken, tenzij anders aangegeven, alvorens het decreet in werking treedt.

7.1.2. De specifieke vorming van het MEVS-decreet

De voorgeschreven politieke totstandkoming is ook grotendeels van toepassing op het MEVS-decreet. Een diepere inkijk leert ons dat dit proces er een was van lange adem. Tussen het eerste advies, de JoKER, en de afkondiging van het decreet in het Belgisch Staatsblad zitten ruim acht maanden tijd. In wat volgt zal een chronologische opbouw geschetst worden van de voornaamste zaken en documenten die in de zes vermelde fasen voorkwamen. Voor een globaal overzicht van het politieke verloop wordt er verwezen naar de bijlagensectie, waar een kalender alle data verzameld heeft³⁴⁴.

Ten eerste werpen we een blik op de openingsfase van de decretale totstandkoming. Hierin werd een basisdossier bekendgemaakt, waar een drietal belangrijke documenten deel van uitmaakten. Het voorontwerp van decreet was een van hen. Deze schriftuur was een voorloper van het uiteindelijke decreet en bevatte 12 artikels, die onderverdeeld werden in drie hoofdstukken: algemene bepalingen, wijzigingsbepalingen en slotbepalingen³⁴⁵. Een inhoudelijke analyse hiervan is terug te vinden in het volgende deelhoofdstuk.

Eveneens aanwezig in dit basisdossier was de memorie van toelichting, die duiding geeft bij de totstandkoming van de idee, het decreet zelf en haar beleidsimplementatie. Betreffende het MEVS-decreet werd de memorie van toelichting onderverdeeld in vijf hoofdstukken: achtergrond, bevoegdheid, ethisch verantwoord sporten, rol van entourage bij dopinggebruik

³⁴⁴ Cfr. bijlage 6.

³⁴⁵ VLAAMS PARLEMENT, "Voorontwerp van decreet" In: *Ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 02/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 1, p. 13-18.

en commentaar bij artikels van het voorontwerp van decreet.³⁴⁶ Een laatste geschrift, toegevoegd aan dit basisdossier, was de reguleringsimpactanalyse (RIA)³⁴⁷. Deze had de opdracht om kritisch om te gaan met de mogelijke beleidsopties van het vooropgestelde voorontwerp van decreet. Ondanks deze taakomschrijving bleef de RIA vaak een verplicht nummertje, nota bene opgesteld door de initiatiefnemers zelf.

“De RIA was eigenlijk een vorm van window dressing. De bevoegde administratie liet dit taakje vaak over aan de indieners, waardoor we meestal zelf de RIA gingen opstellen. Hierin moest je aantonen dat je decreetswijziging de bestaande procedures niet zou verzwaren.”³⁴⁸

De RIA maakte in dit geval niet enkel gewag van de mogelijke beleidsopties, maar trachtte ook het financiële kostenplaatje te schetsen. Haar conclusie hieromtrent luidde dat de decreetswijziging en haar uitvoering een kost van € 277.955 met zich mee zou brengen³⁴⁹. Dit bedrag blijkt echter bij de haren getrokken te zijn. Jord Vandenhoudt valt zelfs uit de lucht wanneer we hem dit bedrag voorschotelen.

“De RIA’s zijn in theorie ‘schoon’ instrumenten, maar zijn dat in de praktijk vaak niet. In dit geval hebben ze bv. eerst een decreet opgesteld en pas achteraf de RIA gemaakt. Die geschatte kostprijs slaat bv. op niets. Met de natte vinger besloot men blijkbaar elk van de 13.000 clubs € 20 toe te schuiven. Deze financiële implicatie staat wel nergens uitgelegd. Neen, dit bedrag is nadien nooit meer ter sprake gekomen.”³⁵⁰

Dit basisdossier vatte begin 2008 haar politieke parcours aan en kwam hiermee in dezelfde tijdsspanne terecht als waar ook de besluitvorming van het hervormde MVS-decreet (2007) zich in bevond. Gezien de nauwe band tussen beide thema’s werd dit evenwel niet als een probleem gepercipieerd. Zo zagen we bijvoorbeeld dat in april adviezen gegeven werden aan zowel het MVS-besluit als het MEVS-decreet. Voor deze laatste beet het JoKER-advies op 4 april 2008 de spits af³⁵¹.

³⁴⁶ VLAAMS PARLEMENT, “Memorie van toelichting” In: *Ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 02/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 1, p. 3-12.

³⁴⁷ VLAAMS PARLEMENT, “Reguleringsimpactanalyse” In: *Ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 02/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 1, p. 37-52.

³⁴⁸ (B.) ANCIAUX, *mondeling interview*, 24/04/2012, Brussel.

³⁴⁹ VLAAMS PARLEMENT, *op. cit.*, p. 47.

³⁵⁰ (J.) VANDENHOUDT, *mondeling interview*, 30/03/2012, Brussel.

³⁵¹ VLAAMS PARLEMENT, “Kindefectrapport” In: *Verslag namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media betreffende ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-*

De eerste principiële goedkeuring vormde geen probleem, waarna in een tweede fase het advies ingewonnen werd van de bevoegde *Strategische Adviesraad* (SAR), in dit geval de Vlaamse Sportraad³⁵². Deze Vlaamse Sportraad, ook wel Sectorraad Sport genoemd, is een onderdeel van de *Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media* (SARC) en geeft raad bij elk decreet rond sportbeoefening. Haar advies is niet bindend, maar gezien het orgaan het nodige aanzien geniet, is het geen te verwaarlozen factor binnen een decreetvorming. Het advies werd op 22 april 2008 verleend nadat onder meer Alfons Roebben duiding kwam geven rond het voorontwerp van decreet.

*“Vlaams minister Bert Anciaux vroeg op 15 april 2008 de Sectorraad Sport om advies over dit voorontwerp van decreet. De Sectorraad Sport had op zijn plenaire vergadering van 22 april 2008 een gesprek over het voorontwerp met Alfons Roebben en Marianne Van Lancker van het kabinet-Anciaux. De Sectorraad Sport bracht op zijn plenaire vergadering van 22 april 2008 het volgende advies uit.”*³⁵³

In een derde stadium werd de Raad van State om advies gevraagd. Dit gebeurde op 17 juli 2008. Zij hadden de opdracht zich te buigen over de kwestie of er geen juridische moeilijkheden optraden binnen de tekstuele verwoording van het voorontwerp van decreet en of dit alles binnen de Vlaamse bevoegdheden viel. Om hierover een gefundeerde uitspraak te kunnen doen, kreeg de Raad van State 30 dagen de tijd. Dit bleek echter niet voldoende te zijn, waardoor een verlenging van de aflooptermijn noodzakelijk geworden was. Uiteindelijk kwam het advies er op 26 augustus 2008.³⁵⁴

Deze adviezen werden in acht genomen en na het eventuele inpassen van bepaalde aanbevelingen, ging men in de Vlaamse Regering over tot de definitieve goedkeuring van het voorontwerp van decreet. Hierdoor zag het ontwerp van decreet het levenslicht. Deze kende een aantal kleine aanpassingen ten opzichte van het voorontwerp, maar teerde nog steeds op dezelfde 12 artikels.

De volgende stap bestond erin om het politieke fiat van het Vlaams Parlement te verkrijgen. Hiervoor werd op 2 oktober 2008 een nieuw dossier opgesteld dat ingediend werd bij de

professionele sportbeoefenaar, 27/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 2, p. 19-32.

³⁵² VLAAMSE SPORTRAAD, *advies betreffende voorontwerp van decreet inzake ethisch verantwoorde sportbeoefening*, 22/04/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, D SP 165-03, 5p.

³⁵³ *Ibidem*, p. 1.

³⁵⁴ VLAAMS PARLEMENT, “Advies van de afdeling wetgeving van de Raad van State” In: *Ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 02/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 1, p. 19-32.

voorzitter van het Vlaams Parlement en onmiddellijk werd doorgesluisd naar de commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media. Dit dossier werd op 13 oktober 2008 rondgedeeld in deze commissie en drie dagen later toegelicht door minister Bert Anciaux.³⁵⁵ Deze diende al meteen een administratieve fout mee te delen.

“De minister wijst er tot slot op dat het advies van de Sectorraad Sport en het Kindeffectrapport door een administratieve vergissing niet bij het ontwerp van decreet werden gevoegd. Hij stelt voor om ze op te nemen als bijlage bij het commissieverslag.”³⁵⁶

Een week later, op 23 oktober 2008, vond de bespreking van het ontwerp van decreet in de commissie plaats. Opvallend hierbij was dat slechts twee sprekers het woord namen: Els Robeyns (sp.a) en Paul Delva (CD&V). In hun bijdrage spraken ze grotendeels vol lof over het nieuwe decreet, waardoor er na hun toespraken geen discussie meer volgde. De weinige punten van kritiek werden door de minister zelf gecounterd. Ook bij de artikelsgewijze bespreking werden geen verdere opmerkingen gemaakt, waarna het decreetontwerp unaniem werd goedgekeurd³⁵⁷. Dat de inhoudelijke discussies achterwege bleven is te danken aan de autoriteit van prof. dr. Frank Hendrickx, aldus Roebben. Door consequent naar zijn juridische kennis te verwijzen werd de gekozen methodiek gelegitimeerd.

“Het hoge politieke spel dat we gespeeld hebben is dat we al deze juridische toepassingen hebben verklaard zonder de steun van prof. dr. Hendrickx. Er werd wel verwezen naar hem, zodat ze ons op juridisch vlak niet konden ondergraven. Dat was onze tactiek naar het parlement toe om de discussie hierrond weg te houden. We gingen puur af op de autoriteit van prof. dr. Hendrickx. Via deze tactiek kregen we zo weinig tegenstand in commissies en/of plenaire vergadering. Iedereen was bijna direct akkoord.”³⁵⁸

Vandaar dat de behandeling in de plenaire vergadering op 12 november 2008 een gelijkaardig verloop kende. Dirk de Kort opende de bespreking van het ontwerpdecreet met het verslag uit de commissie, waarna niemand meer het woord vroeg. Er werd onmiddellijk overgegaan tot de artikelsgewijze bespreking waar er drie voorstellen tot amendering gedaan werden. Deze waren allen afkomstig van het viertal Robeyns, Bart Caron (Groen!), Johan Sauwens (CD&V) en Hans Schoofs (Open VLD). Alleen Caron was lid van een oppositiepartij. Bij de amenderingen werd

³⁵⁵ VLAAMS PARLEMENT, *Verslag namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media betreffende ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 27/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 2, p. 4.

³⁵⁶ *Ibidem*, p. 9.

³⁵⁷ *Ibidem*, p. 9.

³⁵⁸ (A.) ROEBBEN, *mondeling interview*, 10/04/2012, Leuven.

eveneens geen debat gevoerd, waarna alle drie de amendementen unaniem werden goedgekeurd. Ook het ontwerpdecreet zelf kreeg een positieve stemming: 111 stemmen voor, 0 stemmen tegen.³⁵⁹ Hieruit kunnen we afleiden dat het partijpolitieke spel weinig invloed had op de uiteindelijke stemming. Het MEVS-decreet was niet het resultaat van een bepaalde politieke ideologie, maar werd door elke fractie als iets essentieel bevonden.

Om het geheel te finaliseren bekrachtigde de Vlaamse Regering op 21 november 2008 de stemming en kreeg het MEVS-decreet haar definitieve vorm. De inpassing van de amendementen zorgde ervoor dat het aantal artikels steeg van 12 naar 14. De publicatie van het decreet in het Belgisch Staatsblad vond plaats op 18 december 2008. Hiermee kwam een eind aan een, op politiek vlak, eerder rustig vormingsproces.

7.2. De inhoudelijke analyse van het MEVS-decreet

Nu in het voorgaande deel duidelijk gemaakt werd dat de chronologie van de formele totstandkoming gerespecteerd werd, is het tijd om over te schakelen naar de inhoudelijke bijdrage van het voorontwerp en ontwerp van decreet, alsook van de verscheidene adviesraden en de drie amendementen. Dit alles zal in een eerste deel opgesomd worden. Hierna zullen we specifiek kijken naar respectievelijk de gehanteerde definitie rond EVS, het doel van EVS en de positieve en negatieve punten van het decreet. Voor dit laatste baseren we ons op de verleende adviezen, de geïnterviewde bronnen en de commissaire en plenaire vergadering van het Vlaams Parlement.

7.2.1. De inhoudelijke veranderingen van het MEVS-decreet

Starten doen we met de inhoudelijke evolutie die de decreetartikels vertonen. Zo zullen we merken dat het voorontwerp van decreet de nodige verschillen vertoont met het uiteindelijk goedgekeurde en gepubliceerde MEVS-decreet. In dit deel gaan we na hoe ingrijpend deze veranderingen waren en door wie of wat ze werden ingegeven. Ook de niet veranderde, maar wel sportethische artikels krijgen uiteraard de nodige aandacht.

³⁵⁹ VLAAMS PARLEMENT, *Handelingen. Zitting 2008-2009, 12/11/2008*, Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 10, p. 34-35 & 40-41.

7.2.1.1. Het voorontwerp van decreet

Zoals reeds vermeld werd, is het politiek verankeren van EVS een decreetswijziging, meer bepaald een wijziging van het MVS-decreet (2007) en het decreet betreffende het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar (1996). Met deze decreetswijziging wou men een slotstuk breiden aan een drieledige politieke implementatie rond sportethiek: conformeren aan de WADA-code, de notie ethisch verantwoord sporten invoeren en het statuut van de sportbegeleider aanpassen. Het MEVS-decreet diende deze laatste twee taken te volbrengen, iets wat meteen tot uiting kwam in het voorontwerp van decreet.

Het voorontwerp van decreet bestond uit 12 artikels, opgedeeld in drie hoofdstukken. Van deze 12 artikels draaide het grootste deel rond het invoeren van de term ethisch verantwoorde sportbeoefening, het wijzigen of verwijderen van overtollige woorden en subartikels en het duiden van hoe EVS binnen de Nederlandstalige gemeenschap tot stand zou kunnen komen. Slechts vier van deze artikels hadden een inhoudelijke sportethische bijdrage. Hieronder worden deze kort beschreven. We openen met artikel 4.

“Aan artikel 2 van hetzelfde decreet wordt een punt 14° toegevoegd, dat luidt als volgt:

“14° ethisch verantwoorde sportbeoefening: het geheel van positieve waarden en daarmee verband houdende preventieve en curatieve maatregelen, bepalingen en aanbevelingen die eenieder in acht moet nemen met het oog op de bewaring en bevordering van de ethische dimensie in de sport. Deze waarden kunnen onder andere zijn: de rechten van het kind, inclusie, fairplay, de fysieke psychische integriteit van het individu, respect voor diversiteit, verantwoordelijkheidzin, solidariteit.”³⁶⁰

In dit artikel wordt de notie EVS opgevat als set van “maatregelen, bepalingen en aanbevelingen” die essentieel zijn om een “ethische dimensie in de sport” te kunnen creëren en te behouden. Hierbij vallen twee zaken op. Enerzijds is er de omvang van het begrip. Deze probeert namelijk zoveel mogelijk sportethische aspecten te integreren, wat ook blijkt uit de uitgebreide opsomming van voorbeelden. Anderzijds is er de afwezigheid van een expliciete definiëring, net door de ruimte die de omschrijving probeert te beslaan. Het nut en onnut van een sportethische definiëring komt na dit deelhoofdstuk aan bod.

³⁶⁰ VLAAMS PARLEMENT, “Voorontwerp van decreet” In: *Ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 02/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 1, p. 15-16.

Een volgend interessant artikel is artikel 5. Deze brengt geen sportethische inhoud met zich mee, maar bevestigt de prominente plaats die ethiek in de sportbeoefening moet hebben. Dit op zowel het niveau van de sporter, de organisatie als het sportbeleid.

“Aan artikel 6 van hetzelfde decreet wordt een tweede lid toegevoegd dat luidt als volgt: ‘Ethische overwegingen maken geïntegreerd deel uit van alle initiatieven tot sportbeoefening, de organisatie van de sport en het sportbeleid’.”³⁶¹

Artikel 6 pleit voor de invoering van een artikel 23bis bij het MVS-decreet. Hierin wordt de gekozen methodiek, met name de open coördinatiemethode en de richtsnoeren, voorgesteld. Dit artikel zal in het achtste hoofdstuk rond besluitvorming uitgebreid besproken worden. Veel interessanter is het om in dit gedeelte tot slot een blik te werpen op artikel 9 dat als volgt klinkt.

“Aan artikel 34 van hetzelfde decreet wordt een §3 toegevoegd, die luidt als volgt:

‘§3. De sportverenigingen hebben de verantwoordelijkheid en de verplichting om, in geval van een ernstig vermoeden van één of meerdere dopingpraktijken gepleegd door deze begeleiders van elitesporters die onder hun verantwoordelijkheid vallen, en, in zoverre ook de begeleiders onder hun verantwoordelijkheid vallen, een tuchtprocedure te starten die moet uitmaken of de feiten werkelijk bewezen zijn of niet. De sportverenigingen geven kennis aan de administratie van de gevolgde tuchtprocedure en het gevolg ervan dat zij desgevallend hebben gegeven, indien dit gevolg een sanctie betreft’.”³⁶²

Met dit artikel wordt de bewustwording rond de rol van sportbegeleiders omhoog getrokken. Het oude statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar impliceerde immers dat de sportbegeleider geen tuchtrechterlijke sanctie kon krijgen. Dit was vaak het geval bij dopingzaken, waar de idee heerste dat de sporter de enige verantwoordelijke was voor zijn of haar dopinggebruik. Met het invoeren van dit artikel zou deze opvatting voortaan tot het verleden moeten behoren. Er wordt hard gerekend op de sportfederaties om hier hun steentje bij te dragen.

7.2.1.2. Het advies van de Vlaamse Sportraad en de Raad van State

De Vlaamse Sportraad gaf met haar advies voornamelijk commentaar op hoe EVS zich nog beter kon profileren in het Vlaamse sportlandschap. Echt decretale kanttekeningen liet het aan haar voorbijgaan. Toch valt er één expliciete vraag tot wijziging te noteren. Zo hadden de leden van de Vlaamse Sportraad graag het woordje *curatieve* geschrapt gezien in de omschrijving van de

³⁶¹ VLAAMS PARLEMENT, “Voorontwerp van decreet” In: *Ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 02/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 1, p. 16.

³⁶² *Ibidem*, p. 17.

term EVS in artikel 4. De reden hiervoor is dat het woord *curatief* een medische connotatie met zich meedraagt.³⁶³

De weinige bemerkingsen op het vlak van de artikels zorgde er dan ook voor dat de Vlaamse Sportraad een voorzichtig positief advies gaf aan het voorontwerp van decreet. Al wil ze wel dat dit decreet en haar invulling onderhevig blijft aan de nodige kritiek om zo in de toekomst verder te kunnen evolueren.

*“De Sectorraad Sport geeft het voorontwerp van decreet een voorzichtig positief advies. Dit voorontwerp is een voortreffelijk werkstuk. Maar het werk is niet af. Er moet verder met externe deskundigen over de materie worden nagedacht.”*³⁶⁴

Deze gedachte van de Vlaamse Sportraad werd bijgestaan door een reeks opmerkingen en bedenkingen die ze opstelde rond de invulling van de politieke sportethiek. Deze *negatieve* punten komen in een volgend deelhoofdstuk aan bod, maar wat wel al meegedeeld kan worden is dat deze opvatting allesbehalve gesmaakt werd door de initiatiefnemers van het decreet. Zo liet Bert Anciaux optekenen bijzonder ontgoocheld te zijn in het advies van de Vlaamse Sportraad en meent Alfons Roebben dat dit adviesorgaan de idee achter het decreet in het begin niet begrepen had.

*“Het is moeilijk te zeggen of de sportraad het begreep of niet, maar ik vond hun kritiek naast de kwestie. Het advies was ook te interpretatierijk, mossel noch vis. Ik hou van kritische adviezen, maar dit was hier niet het geval. Het was puur aanmodderen. Iedereen van de adviesraad vond er een stukje van zijn mening in terug, maar dat is natuurlijk niet de bedoeling. Ik ben nochtans altijd grote voorstander geweest van samenwerken met adviesraden.”*³⁶⁵

*“Ik ben het beleid aan de Sportraad komen voorstellen en had achteraf het gevoel dat ze nooit echt de bedoeling doorhadden. Ik zei hen dat letterlijk op de vergadering. Ze zagen het decreet als een werkstuk dat niet af was, maar dat was het net wel. ‘Begin er zelf eens aan!’, was de boodschap die we wouden uitdragen. Wij moesten de federaties stimuleren om er nu eens zelf over te beginnen na te denken.”*³⁶⁶

De opmerkingen van de Raad van State hadden daarnaast wel voornamelijk betrekking tot de decreetartikels. Zo had de Raad van State graag wat extra duiding gezien rond de termen richtsnoeren, uitvoeringsmodaliteiten en subsidiëring binnen het nieuwe artikel 23bis, alsook rond de invulling van de tuchtprocedure die gestart kon worden tegen de sportbegeleiders,

³⁶³ VLAAMSE SPORTRAAD, *advies betreffende voorontwerp van decreet inzake ethisch verantwoorde sportbeoefening*, 22/04/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, D SP 165-03, p. 3.

³⁶⁴ *Ibidem*, p. 4.

³⁶⁵ (B.) ANCIAUX, *mondeling interview*, 24/04/2012, Brussel.

³⁶⁶ (A.) ROEBBEN, *mondeling interview*, 10/04/2012, Leuven.

vermeld in artikel 9. Daarnaast pleitte de Raad van State ervoor om artikels 10 en 11 te verwijderen. Artikel 10 houdt zelf reeds een verwijdering van woorden in, terwijl artikel 11 op de taalgrens balanceert. De Raad van State meende immers dat de situatie voor de Brusselse sportbeoefenaar te onduidelijk omschreven werd.³⁶⁷

“In hetzelfde decreet worden in artikel 36, 1° en 2° de woorden ‘in het Nederlandse taalgebied of ‘ tussen de woorden ‘die gevestigd is’ en ‘in het tweetalig gebied’ gevoegd, en wordt artikel 36, 2° b) aangevuld met de woorden ‘of de disciplinaire commissie, vermeld in artikel 32’.”³⁶⁸

Het moge bijgevolg duidelijk zijn dat de Raad van State geen inhoudelijke opmerkingen gaf zoals de Vlaamse Sportraad, maar eerder de grondwettelijke en bevoegdheidkundige sfeer opzocht.

7.2.1.3. Het ontwerp van decreet

De vraag stelt zich evenwel hoe bepalend deze adviezen geweest zijn. Werd er gehoor gegeven aan de decretale opmerkingen van de Raad van State of van de Vlaamse Sportraad? Hebben hun commentaren geleid tot het aanpassen van artikels? Om deze vragen te beantwoorden, bekijken we de wijzigingen die het ontwerp van decreet ondergaan heeft ten opzichte van haar voorontwerp.

Zo merken we dat de adviezen van de Raad van State deels opgevolgd werden. In artikel 23 verdween het deel rond de uitvoeringsmodaliteiten, maar verscheen er geen extra uitleg rond de richtsnoeren en de subsidiëring. Daarnaast kreeg de tuchtprocedure binnen artikel 9 een lichte precisering en werd artikel 10 weggelaten, zoals dat werd aangeraden. Het communautair getinte artikel 11 bleef niettemin in het decreetontwerp staan, ondanks het sterke aanraden van de Raad van State om deze te schrappen. Minister Anciaux plaatst hier een woordje uitleg bij.

“De adviezen van de Raad van State zijn adviezen. Ik hou daar rekening mee als haar opmerkingen nuttig zijn. De vraag om artikel 11 te schrappen was een puur communautaire problematiek. Je moest immers een samenwerkingsakkoord aangaan met de Franstalige gemeenschap en de gemeenschappelijke gemeenschapscommissie om dit decreet volledig toepasbaar te maken in Brussel. Maar dat was niet zo

³⁶⁷ VLAAMS PARLEMENT, “Advies van de afdeling wetgeving van de Raad van State” In: *Ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 02/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 1, p. 23-31.

³⁶⁸ VLAAMS PARLEMENT, “Voorontwerp van decreet” In: *Ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 02/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 1, p. 17.

*belangrijk. Wat wel belangrijk was, is dat er zo snel mogelijk een decreet rond EVS zou komen. Daarnaast beseft ik dat het decreet maar afdwingbaar is voor een beperkt aantal clubs, hier in Brussel.*³⁶⁹

De opmerking van de Vlaamse Sportraad om het woord curatieve weg te laten kende geen opvolging. Wel bevatte het decreetontwerp een nieuw artikel dat voortaan als artikel 11 door het leven zou gaan. Dit had echter geen sportethische implicaties, maar was meer gericht op de praktische kant van de zaak.

*“In artikel 50, §1, eerste lid, van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening wordt na de woorden ‘kan de regering’ het volgende toegevoegd: ‘behoudens indien het gaat om de niet-naleving van de bepalingen van artikel 23bis’.*³⁷⁰

7.2.1.4. De commissie en de plenaire vergadering

Tot slot kon het decreet nog een laatste maal aangepast worden en dat wel tijdens de parlementaire fase. We bespraken reeds hoe er een grote eensgezindheid heerste in de bevoegde commissie, waardoor er geen amenderingen voorgesteld werden. In de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement heerste eenzelfde eensgezindheid, maar werden er wel drie amendementen opgesteld. Allen kregen zij de goedkeuring van de Vlaamse parlementsleden, waardoor het uiteindelijke decreet 14 artikels zou bevatten. De inhoudelijke bijdrage van deze amendementen focuste op de bestaande dopingwetgeving. Hierdoor kunnen deze dan ook eerder aanzien worden als een aanpassing van het MVS-decreet dan als een bijdrage aan het implementeren van de EVS-materie.

Concluderend kunnen we dan ook zeggen dat de adviezen met betrekking tot de artikels van het decreet amper sportethische bijdragen geleverd hebben. Dit moet zeker bij de parlementaire fase betreurd worden, gezien er verwacht wordt van de bevoegde commissie en de plenaire vergadering dat het net de discussie op gang trekt. Dit was allerminst het geval. Integendeel, de discussie bleef onbestaande.

7.2.2. *De sportethische definiëring*

In een dicht verleden zagen we reeds dat de invulling van de term EVS geen specifieke definiëring bevatte. In de plaats hiervan werd er een zeer ruime opvatting vooropgesteld die

³⁶⁹ (B.) ANCIAUX, *mondeling interview*, 24/04/2012, Brussel.

³⁷⁰ VLAAMS PARLEMENT, “Ontwerp van decreet” In: *Ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 02/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 1, p. 36.

zich focuste op “een geheel van waarden”. Deze *waarden* waren zeer divers en dienden betrekking te hebben tot alle mogelijke sportieve actoren. In de memorie van toelichting werd dit idee sterk benadrukt.

“De problematiek van het ethisch verantwoord sporten is blijvend actueel. Men dient daarbij niet alleen te denken aan de beruchte omkoopaffaire in het betaald voetbal, de zogenaamde zaak-Ye. Men kan ook denken aan uitingen van racisme of xenofobie in de sport, het behoorlijk bestuur in sportverenigingen, de fair play in de sport, de omgang met jongeren en kinderen, de maatschappelijke verantwoordelijkheid van sportorganisaties en dergelijke meer. Ethiek in de sport is dus een zeer ruim begrip. De actoren waarop men zich in de sport richt ten aanzien van wie men het gedrag zou willen gaan beoordelen, zijn dan ook zeer uiteenlopend. Het kan daarbij gaan om de volgende personen: sporters, sportverenigingen, sportfederaties, coaches, begeleiders, stafmedewerkers, sponsors, scheidsrechters, officials, familieleden, fans, makelaars, managers, media.”³⁷¹

Met deze opvatting in het achterhoofd kan men afleiden dat de sportethische definitie door elke persoon anders ingevuld kan worden. Deze ruime begripsomschrijving vormt dan ook niet meer dan een kader waarin elk mens inspiratie kan opdoen om zelf tot eigen sportethische invulling te komen. Prof. em. Yves Vanden Auweele meent dat er “ruimte moet zijn voor een eigen invulling”. Sportethische principes zouden namelijk “louter als een uitgangspunt mogen dienen voor het individu dat sportethiek voor zichzelf concreet moet invullen”³⁷². Sportethiek kan in deze gedachte dan ook niet uit één definitie bestaan die voor iedereen toepasbaar is.

De Vlaamse Sportraad gaf in haar advies echter de opmerking dat een definitie noodzakelijk is in elk decreet. “Wie een heldere definitie zoekt van sportethiek, blijft op zijn honger”, klonk het³⁷³. Deze kritiek werd ook door Paul Delva overgenomen in de commissie. Alfons Roebben begrijpt echter niet waarom deze opmerking er gekomen is.

“De ethische invulling hebben we bewust opengelaten. De Sportraad maakte gewag van een ontbrekende invulling en weggelaten definitie, terwijl wij net van mening waren dat dit niet nodig was. Men moest dat zelf invullen. Ik heb daarover gediscussieerd met diverse ethici en je kan gewoon alle problematiek niet vatten in een sluitende definitie. We hadden nood aan een zeer brede wet, vandaar de afwezige definitie. Dat maakt deze wetgeving ook zo innoverend, nieuw voor de sportwereld. Ook de Vlaamse Regering was

³⁷¹ VLAAMS PARLEMENT, “Memorie van toelichting” In: *Ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 02/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 1, p. 8-9.

³⁷² (Y.) VANDEN AUWEELE, *mondeling interview*, 23/04/2012, Leuven.

³⁷³ VLAAMSE SPORTRAAD, *advies betreffende voorontwerp van decreet inzake ethisch verantwoorde sportbeoefening*, 22/04/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, D SP 165-03, p. 1.

*dit soort werk niet gewoon. Dat werd duidelijk toen ik zo vaak opgeroepen werd om uitleg te komen verschaffen voor parlement en commissies.*³⁷⁴

Dat men binnen het MEVS-decreet ervoor koos om een brede sportethische opvatting te lanceren, getuigde van de nodige *feeling* met de hedendaagse tijdsgeest. Een kleine terugblik op de historische evolutie leert ons dat de beginnende sportethiek zich focuste op *fair play*, het volgen van regels en de bestrijding van doping. De sport zelf stond centraal. Doorheen de jaren 80 en 90 zagen we steeds meer en meer de focus op de sporter toenemen en ging men het traditionele wetenschappelijke discours rond sportethiek in vraag stellen. Er kwam meer ruimte voor een eigen invulling. De sportethische beschrijving binnen dit decreet gaat volledig mee in deze *trend*. Oude themata als *fair play* en de integriteit van de sport worden samengebracht met nieuwe zaken als inclusie en respect voor diversiteit. De nadruk ligt voortaan helemaal op de sporter. Deze heeft daarnaast zelf nog eens de keuze om te beslissen wat voor hem of haar de ware sportethiek is.

7.2.3. Het doel van EVS

Het MEVS-decreet kende een tweevoudig doel. Ten eerste was er de opdracht om de dimensie ethisch verantwoorde sportbeoefening in een decreet vast te leggen. Nadat dit vervuld zou zijn, kwamen de sportethische doelen die in de praktijk iets wouden veranderen aan bod. Wat wou men immers bereiken met het decreet?

Laten we eerst dieper ingaan op het institutionaliseren van EVS. Dit vormde samen met de wijziging van het statuut van de sportbegeleider en het zich conformeren aan de vernieuwde WADA-code het drieluk van sportethische hervormingen die minister Anciaux voor ogen had. De Vlaamse Overheid wou met het politiek verankeren van EVS een aantal zaken bereiken. Ten eerste had men nood aan instrumenten om het vaak ontoelaatbare gedrag binnen de sport in te perken. Hierbij streefde men een sensibilisering van de sportwereld na.

*“Er zijn verschillende voorbeelden van laakbaar gedrag in de sport die geregeld in de actualiteit komen. Voorbeelden zijn: discriminatie, spreekkoren, racisme, misbruik, corruptie, veiligheid en gezondheid, inclusie, diversiteit, fair play, engagement. De Vlaamse regering wil instrumenten creëren om op dit gedrag invloed uit te oefenen.”*³⁷⁵

³⁷⁴ (A.) ROEBBEN, *mondeling interview*, 10/04/2012, Leuven.

³⁷⁵ VLAAMS PARLEMENT, “Reguleringsimpactanalyse” In: *Ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 02/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 1, p. 39.

Een tweede reden van dit politiek vastleggen werd geïnspireerd door het verantwoordelijkheidsgevoel dat de Overheid had. Zij achtten zichzelf als een voorbeeld voor de maatschappij, waardoor zij zich genoodzaakt zagen positieve thema's als sportethisch besef te verankeren in hun wetgeving. Hieruit vloeit naadloos een derde en laatste reden voort, namelijk dat de sportethiek niet alleen op zichzelf, maar ook in andere decreten vastgelegd moest worden.

“Het voorliggende voorontwerp van decreet poogt het thema ethisch verantwoorde sportbeoefening te verankeren in de huidige en toekomstige sportdecreten en projectreglementen. Hierdoor kan middels het gevoerde sportbeleid meer aandacht geschonken worden aan de ethiek in de sport en kunnen stimuleringsmaatregelen en motivators ingevoerd worden die de sportbeoefening ook voor kinderen en jongeren meer verantwoord maken.”³⁷⁶

Het hieruit gegroeide decreet kende natuurlijk zelf ook een aantal doelstellingen. We tellen er twee voorname, die overkoepeld worden door een globale ambitie. Een eerste doelwit was het hervormen van het statuut van de sportbegeleider zoals dat vermeld staat in het decreet. Men wou het mogelijk maken om ook de sportbegeleider tuchtrechterlijk te straffen, opdat ook deze persoon zich sportethisch zou gedragen.

“De minister onderstreept dat het ontwerp van decreet eveneens de rol van de entourage bij dopingpraktijken wenst aan te pakken. Het is immers niet wenselijk dat het systeem van tuchtsancties bij dopingpraktijken alleen sporters viseert. Ook mensen uit de entourage van een sporter die hebben meegewerkt aan het dopinggebruik moeten tuchtrechtelijk vervolgd kunnen worden. Thans kunnen deze personen enkel strafrechtelijk worden vervolgd. Het is eigen aan de strafrechtelijke weg dat aan het treffen van een uiteindelijke sanctie, een grondig en langdurig proces voorafgaat. In vele gevallen kunnen deze personen, na de bestraffing, ook snel hun plaats weer innemen in de sportwereld. Een kordaat tuchtrechtelijk beleid is hier dan ook meer wenselijk, zonder daarbij de weg naar de strafrechtelijke vervolging uit te schakelen.”³⁷⁷

Naast de sportbegeleider werd ook de topsportwereld nauw betrokken bij EVS. Wanneer men sportethiek in een discussie laat vallen, wordt deze namelijk maar al te vaak geassocieerd met breedtesport en niet-competitieve activiteiten. Dit is allesbehalve het geval. Ook de Vlaamse

³⁷⁶ VLAAMS PARLEMENT, “Kindefectrapport” In: *Verslag namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media betreffende ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 27/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 2, p. 25.

³⁷⁷ VLAAMS PARLEMENT, *Verslag namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media betreffende ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 27/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 2, p. 4.

Overheid dacht er zo over, waardoor het aanwakkeren van sportethisch besef binnen de topsport een tweede na te streven doel werd.

“Er is altijd een belangrijk onderscheid tussen breedtesport en topsport gemaakt. Bij sport voor allen is participatie belangrijk en het recht om volwaardig deel te kunnen nemen. Topsport is echter het tegenovergestelde. Enkel de superelite krijgen hier begeleiding. Thema’s als EVS en MVS zijn hier natuurlijk ook van toepassing. Binnen topsport hebben we dan ook over EVS gedebatteerd. Al van jonge leeftijd kun je iemand plaatsen in een discipline waarin hij of zij in zou kunnen uitblinken. Het vinden van de juiste balans tussen deze specifieke training en het kind-zijn is moeilijk. Een ander ethisch punt is daarnaast het ritme van sporten, wat afhankelijk is van stimulerende trainers, ouders en structuren. Hierbij moet men het kind nog kind laten zijn. In topsport is het vaak zo dat men de meest fundamentele rechten van de sporter aan zijn of haar laars lapt en dat moet vermeden worden.”³⁷⁸

Deze twee doelen zijn belangrijk, maar kaderen binnen een overkoepelende ambitie die sportethische bewustwording tot op het laagste echelon van de maatschappij wil brengen. Het MEVS-decreet fungeert hierbij als een middel om via de sportfederaties en de clubs de sporter zelf te bereiken. Deze moet geresponsabiliseerd worden, maar tegelijk een ruime sportethische keuzevrijheid ter zijne of hare beschikking krijgen. Men wil zich immers niet verschuilen achter een ronkende en belerende verklaring. Conform de invulling van het begrip EVS moet men actief nadenken over zijn of haar sportethische invulling. Dat is het hoofddoelstelling van het decreet.

7.2.4. Positieve kritiek

In deze bijdrage bekijken we de positieve aspecten van het decreet, die tijdens haar totstandkoming door diverse actoren benadrukt werden. Dit houdt niet enkel de goede commentaar van de adviesraden in, maar ook hetgeen parlementsliden in de bevoegde commissie en het Vlaams Parlement over het onderwerp kwijt wouden. Naast de gehanteerde methodiek, zie hoofdstuk 8, waren er nog drie zaken die hierbij extra bejubeld werden.

Ten eerste was er applaus voor de politieke verankering zelf. Het Vlaams Parlement liep niet over van enthousiasme toen het thema aangekaart werd, maar de stemming en de afwezige discussies toonden aan dat het besef van de nood aan een sportethisch decreet door iedereen gedeeld werd. Dit blijkt ook uit het verslag van de commissie, waar de twee enige sprekers beiden de sportethische noodzaak benadrukten.

“Naast lovenswaardige initiatieven was er ook nood aan een structurele aanpak. Die is terug te vinden in het lang aangekondigde ethische luik dat werd voorgelegd. Niet alleen haar fractie is enthousiast, maar

³⁷⁸ (B.) ANCIAUX, *mondeling interview*, 24/04/2012, Brussel.

ook de sector zelf klinkt heel positief. Het decreet zal dan ook een breed draagvlak vinden en op zeer korte termijn in voege kunnen treden. Daarom dringt de spreker aan op een concrete timing, ook inzake de uitvoeringsbesluiten. Hoeveel tijd wordt er trouwens opgelegd voor bepaalde richtsnoeren?

*De heer Paul Delva stelt dat ook de CD&V-fractie het decreet zal steunen, omdat het tegemoetkomt aan een reële nood in de sportsector en bij uitbreiding de hele samenleving.*³⁷⁹

Een tweede applaus kwam er voor de gehanteerde sportethische opvatting. Zo zagen we dat ethisch verantwoord sporten als een zeer ruim gegeven aanzien werd, waarin een uniforme definiëring ontbrak. “De grenzen van wat ethisch aanvaardbaar is, is voor iedereen verschillend”, merkte Els Robeyns op. “Het is dan ook goed dat de minister er niet voor gekozen heeft om eenvormig een moraal op te leggen.”³⁸⁰

Ten laatste wordt de aandacht voor het kind binnen het decreet op gejuich onthaald. Met de Panathlon-verklaring als een van de bronnen was het natuurlijk logisch dat jongeren een prominente plaats binnen het allereerste sportethische decreet zouden krijgen. Hoewel de decreetartikels niet expliciet verwijzen naar deze bevolkingsgroep, is het wel zo dat men via dit decreet wou streven naar zowel ethische bewustwording bij sportende jongeren als naar een ethische behandeling van kinderen die aan topsport doen. Ook Robeyns acht dit zeer belangrijk en steekt een pluim op de hoed van de minister.

“Terwijl de problematiek van ethisch verantwoord sporten pas sinds een aantal jaren in de aandacht is gekomen, heeft de minister steeds het voortouw genomen in de strijd voor meer ethiek in de sport. Mevrouw Robeyns refereert daarbij onder meer aan de campagne ‘Sport op Jongerenmaat’ die hij lanceerde in de aanloop naar het voorontwerp van decreet en die gebaseerd was op de Panathlon-verklaring over ethiek in de jeugdsport. De minister benadrukte ook dat er in het opleidingsaanbod van de Vlaamse Trainersschool bijzondere aandacht moest gaan naar het ethisch verantwoord sporten.”³⁸¹

7.2.5. Negatieve kritiek

Hoewel er een grote consensus heerste over het feit dat een sportethisch decreet noodzakelijk was, doken er hier en daar een aantal kritische stemmen op. Hun opmerkingen hadden niet de bedoeling om het decreet te verwerpen, maar wouden net de initiatiefnemers waarschuwen voor eventuele gevaren die de uitwerking van het MEVS-decreet zou kunnen bemoeilijken. Een

³⁷⁹ VLAAMS PARLEMENT, *Verslag namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media betreffende ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 27/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 2, p. 7-8.

³⁸⁰ *Ibidem*, p. 7.

³⁸¹ *Ibidem*, p. 7.

van deze kritische stemmen was de Vlaamse Sportraad. Veel meer dan de Raad van State paste zij voor een puur decretale benadering, maar legde zij zich vooral toe op de inhoud en de uitwerking van het decreet.

Een tweede kritische stem zou gevormd moeten worden door de Vlaamse parlementsleden. Zij komen echter niet op de proppen met nieuwe opmerkingen, maar herkauwen meestal de uitgesproken bezorgdheid van de Vlaamse Sportraad. Hieronder zullen we de belangrijkste negatief getinte commentaren uiteenzetten.

We zagen reeds dat de Vlaamse Sportraad moeite had met het feit dat er geen sportethische definitie aanwezig was binnen het MEVS-decreet. Hierdoor vreesden ze dat de EVS-materie zich niet op gelijke voet zou kunnen plaatsen met de MVS-materie. Indien dit niet zou gebeuren, zou sportethiek immers maar al te snel herleid worden tot de MVS-gerelateerde dopingproblematiek. Dit moest evenwel vermeden worden. De Vlaamse Sportraad pleitte er dan ook voor om een explicietere nadruk te leggen op het sportethische aspect.

“Sportethiek wordt (al te) vaak enkel met doping geassocieerd. Door ethisch verantwoord sporten te koppelen aan het decreet inzake medisch verantwoorde sportbeoefening dat, onterecht overigens, als een dopingdecreet wordt gepercipieerd, riskeert ethiek in de sport door de buitenwereld tot de dopingproblematiek te worden verengd. Medisch verantwoord, dopingvrij, gezond sporten, is immers een aspect van ethisch verantwoord sporten.”³⁸²

Ten tweede uitte de Vlaamse Sportraad haar bezorgdheid betreffende de expertencommissie rond medisch verantwoord sporten. Deze commissie had en heeft de opdracht de minister te adviseren betreffende de MVS-thematiek. “De uitbreiding van decreet doet er goed aan om ook een aantal sportethici binnen deze commissie te laten plaatsnemen”, luidde de boodschap van de Vlaamse Sportraad³⁸³. Els Robeyns herhaalde deze kritiek binnen de commissie. Anciaux repliceerde hierop dat een aanvulling van deze expertencommissie niet aan de orde was, gezien de focus ligt op het responsabiliseren van de sportfederaties.

“In het decreet medisch verantwoord sporten is in de oprichting van een expertencommissie voorzien. De uitbreiding van het decreet met een ethisch luik, lijkt het noodzakelijk te maken dat in de bewuste commissie ook deskundigen inzake sportethiek worden opgenomen.”³⁸⁴

³⁸² VLAAMSE SPORTRAAD, *advies betreffende voorontwerp van decreet inzake ethisch verantwoorde sportbeoefening*, 22/04/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, D SP 165-03, p. 2.

³⁸³ *Ibidem*, p. 4.

³⁸⁴ VLAAMS PARLEMENT, *Verslag namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media betreffende ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en*

In een derde commentaar pleitte de Vlaamse Sportraad voor de oprichting van een meldpunt of de hervorming van een bestaand meldpunt, opdat het mogelijk zou worden dat men vanuit de samenleving sportethische problemen zou kunnen melden. Dit achtten zij noodzakelijk³⁸⁵. Jord Vandenhoudt en Alfons Roebben waren hier evenwel helemaal niet voor te vinden. Een nieuw meldpunt zou het landschap nog meer versnipperen, meende Vandenhoudt. Roebben zag de oprichting van een meldpunt dan weer als een gevolg van een foute instelling. Men moet namelijk niet ingrijpen als het kwaad reeds geschied is, maar wel daarvoor.

“De vraag stelde zich waar de burger met zijn of haar klachten terecht kon. Gelukkig zijn we toen niet voor de oprichting van een meldpunt gegaan. Ofwel komt er niets binnen, ofwel open je een doos van Pandora. Wat dan? We hebben niet die rechten om die problematiek dan zomaar op te lossen. Wat ook problematisch was, is dat je via zo’n meldpunt maar een kant van het verhaal hoort, waardoor je wel op onderzoek uit moet gaan. Wij hadden geen expertise en geen juridische basis om dat te doen. Deze regelgeving heeft ook nooit de bedoeling gehad om als scheidsrechter te fungeren. Uiteindelijk hebben wij dan voor het algemene meldpunt gekozen (1712) rond geweld, misbruik en kindermishandeling van minister Vandeuren. Voor een specifiek meldpunt hadden we geen geld en/of expertise. Het zou enkel maar geleid hebben tot meer versnippering.”³⁸⁶

“Een meldpunt is een passieve manier van werken. Je laat het werk over aan anderen. Onze bedoeling was net zelfregulering, om de mensen te ‘verplichten’ zich ethisch te gedragen en erover na te denken. Zich verantwoordelijk maken voor eigen gedrag. Die houding van ‘ik heb het niet gemeld, dus er is niets gebeurd’ moet weg. Dat werkt niet. Ook werkt een meldpunt pas achteraf. Het kwaad is dan al geschied. Wij moeten dat kwaad net verhinderen. Het is pure hypocrisie dat je een belerende wet zou afkeuren, maar wel verder een regelgeving zou instellen met een meldpunt waar je de verantwoordelijkheid bij het slachtoffer legt.”³⁸⁷

Een laatste vraag die gesteld werd, was of er voor dit decreet extra middelen vrijgemaakt zouden worden. De Vlaamse Sportraad, Paul Delva en Els Robeyns meenden immers dat indien EVS ernstig genomen moest worden, er een extra financiële inspanning nodig zou zijn.

“Neemt de Vlaamse Overheid ethisch verantwoord sporten ernstig, en komen er geen extra middelen, lijken verschuivingen onvermijdelijk. Iemand zal beter of slechter af zijn.”³⁸⁸

van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar, 27/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 2, p. 8.

³⁸⁵ VLAAMSE SPORTRAAD, *advies betreffende voorontwerp van decreet inzake ethisch verantwoorde sportbeoefening*, 22/04/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, D SP 165-03, p. 2-3.

³⁸⁶ (J.) VANDENHOUDT, *mondeling interview*, 30/03/2012, Brussel.

³⁸⁷ (A.) ROEBBEN, *mondeling interview*, 10/04/2012, Leuven.

³⁸⁸ VLAAMSE SPORTRAAD, *advies betreffende voorontwerp van decreet inzake ethisch verantwoorde sportbeoefening*, 22/04/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, D SP 165-03, p. 3.

Anciaux repliceerde in de commissie dat de globale middelen voor de sportfederaties “aanzienlijk gestegen zijn”. Zijn conclusie luidde dan ook dat “de federaties meer financiële armslag gekregen hebben voor de verantwoordelijkheid die hen is toegewezen.”³⁸⁹ De discussie over het eventueel verlenen van subsidies aan ethisch bewuste sportfederaties komt in het volgende hoofdstuk aan bod.

7.3. Besluit

Concluderend mogen we zeggen dat het MEVS-decreet opgesteld werd rond een zeer brede sportethische invulling. Er werd geen eenzijdige en belerende definitie opgespeld, ten voordele van de sporter die zelf de ruimte kreeg om een eigen interpretatie aan de term sportethiek te geven. Hierdoor zou een veelheid aan sportethische thema’s behandeld kunnen worden en kwam de focus te liggen op de sportende mens zelf. Deze opvatting past volledig binnen de denkwijze die zich eind de jaren 90 inzette, waarbij sportethiek stond voor een persoonlijke aangelegenheid die meer is dan louter sportspecifieke aspecten als *fair play*, regelnavolging en dopingbestrijding.

Deze zienswijze werd via het voorontwerp van decreet vertaald in een handvol artikels die bijgevolg onderworpen werden aan de commentaren van de Vlaamse Sportraad, de Raad van State en de Vlaamse parlementsleden. Hoewel deze allen inzagen dat sportethische politieke verankering een noodzaak was, leverden hun kritieken weinig bijdrage tot het inhoudelijke. De Raad van State keek voornamelijk naar het juridische aspect, terwijl de Vlaamse Sportraad zich eerder zorgen maakte over het instellen van een meldpunt of het updaten van de expertencommissie. Hun vraag betreffende de afwezige definitie toonde eveneens aan dat de Vlaamse Sportraad moeite had met het begrijpen en inzien van de gekozen methodiek en de doelstellingen van het decreet. Deze stelde zich namelijk het aanwakkeren van het sportethisch besef op alle niveaus tot doel zonder dat de Overheid hierbij regelgeving ging opleggen.

De grootste teleurstelling kwam evenwel van het parlementaire niveau. Binnen de commissie en de plenaire vergadering was de belangstelling voor het thema op zijn minst matig te noemen. Slechts twee sprekers namen het woord tijdens het commissionaire debat, waarin er

³⁸⁹ VLAAMS PARLEMENT, *Verslag namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media betreffende ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 27/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 2, p. 9.

een knap staaltje papegaaienwerk opgevoerd werd. De commentaren van de parlementsleden waren immers grotendeels een kopie van de opmerkingen van de Vlaamse Sportraad. De plenaire vergadering vertoonde hetzelfde verloop, alleen werd het woord hier door de Vlaamse parlementsleden helemaal niet meer gevraagd en kreeg de invoering van de EVS-materie drie dopinggerelateerde amendementen met zich mee.

Als besluit mogen we dan ook menen dat de politieke totstandkoming van het decreet amper bijkomende sportethische bijdragen geleverd heeft. De gemaakte opmerkingen draaiden rond de uitwerking, de implementatie of de vorm van het decreet, maar nooit werd de ethische invulling van sport kritisch bekeken. Dit is een jammere, maar wel logische zaak. De parlementsleden waren namelijk niet vertrouwd met het thema en konden niet anders dan vertrouwen te hebben in de expertise van de contactpersonen die bij de totstandkoming van het voorontwerp van decreet gehanteerd werden.

Hoofdstuk 8: het sportethische beleid: uitvoeringsbesluit en richtsnoeren

“Een decreet is pas succesvol als het ook in de praktijk werkt”, liet Alfons Roebben zich tijdens het interview ontvallen³⁹⁰. Een uitspraak die eveneens geldt voor het MEVS-decreet. De decreetartikels liepen immers het risico dode letter te worden indien zij niet gesteund zouden worden door een uitvoeringsbesluit. Dit laatste moest er dan ook voor zorgen dat er een praktisch stappenplan opgesteld waardoor sportethische bewustwording zich kon doorzetten op elk niveau van de Vlaamse sportwereld.

In dit voorlaatste hoofdstuk van luik 3 focussen we specifiek op hoe de theorie zich omzette in de praktijk. Hiervoor bekijken we eerst hoe de zoektocht naar de juiste methodiek verlopen is. We stellen beknopt een aantal mogelijke opties voor en gaan daarna dieper in op de open coördinatiemethode (OC-methode), waar de keuze van de initiatiefnemers uiteindelijk op gevallen was. Deze methode werd reeds vastgelegd in het decreet zelf, waardoor we een klein sprongetje terug in de tijd zullen moeten nemen om de methodiek te kunnen bespreken. Ook stellen we ons hierbij de vraag of er eventuele subsidies vrijgemaakt werden voor dit onderwerp. Een laatste deelhoofdstuk zal zich toespitsen op het uitvoeringsbesluit zelf. Hierbij zal de totstandkoming van dit besluit geschetst worden, alsook haar inhoudelijke meerwaarde. Vervolgens kijken we naar de praktische uitwerking van dit uitvoeringsbesluit en staan we stil bij elke genomen stap in dit proces. Dit zal gebeuren in chronologische volgorde.

8.1. De methodiek

8.1.1. *De opties en de keuze voor de open coördinatiemethode*

De bepalingen van het MEVS-decreet hadden het doel ethische bewustwording te brengen onder de sportende mens. Dit wou men bereiken door de sporters te sensibiliseren en door hen aan het denken te zetten. Sportethiek werd namelijk ervaren als een persoonlijk gegeven, waarbij iedereen een eigen invulling diende te geven aan dit begrip. De Vlaamse Overheid boog zich over de vraag hoe dit idee het best omgezet kon worden in de praktijk en welke instrumenten hiervoor gecreëerd moesten worden. Vier mogelijke opties stelden zich op.

³⁹⁰ (A.) ROEBBEN, *mondeling interview*, 10/04/2012, Leuven.

8.1.1.1. De vier opties: zelfregulering of overheidsinmenging?

Een eerste keuzemogelijkheid werd omschreven als de nuloptie. Deze hield in dat de bestaande regelgeving niet zou veranderen. Een actualisering van het concept MVS zou niet doorgevoerd worden, waardoor de invoering van ethisch verantwoord sporten achterwege zou blijven.³⁹¹ Het spreekt voor zich dat deze regeling de vooropgestelde doelstelling niet zou halen. Ze werd dan ook onmiddellijk naar de prullenmand verwezen.

Ten tweede kwam men op de proppen met de zogenaamde harde aanpak. De Vlaamse Overheid zou in deze optie een aantal na te leven normen vooropstellen die opgelegd zouden worden aan de betrokken actoren. De sturing, controle en macht van de Overheid staat hier centraal.³⁹² Ook deze aanpak bleek geen mogelijkheid. Ethiek leent zich er namelijk niet toe om omvat te worden in een aantal neergepende regeltjes. Sturing vanuit de politieke wereld strookte daarnaast niet met de idee dat de sporters zelf actief moesten nadenken over een ethische invulling.

Tegenover overheidsregulering stond de zachte aanpak, terend op het begrip zelfregulering. Prof. dr. Hendrickx definieert deze term als volgt. "Zelfregulering betekent dat een persoon of een orgaan zelf, voor zichzelf en met een zekere graad van autonomie bindende maatregelen opstelt, uitvoert en handhaaft."³⁹³ De verantwoordelijkheid komt in deze optie volledig bij de sportfederaties te liggen, die zeggingschap hebben over hoe men EVS dient uit te voeren in de praktijk. Deze zuivere zelfregulering werd eveneens niet uitverkoren als de te hanteren methode, gezien deze een te grote afhankelijkheid van de sportfederaties inhield. De Overheid zou hierdoor machteloos komen te staan en steevast moeten rekenen op de *goodwill* van de sportfederaties. De sensibilisering van de sporter werd daarnaast op geen enkele manier gegarandeerd.

Er was dus nood aan een vierde optie. Een optie die zowel de hoofdtaak bij de actoren in het sportieve veld zou leggen, maar het ook mogelijk maakte voor de Vlaamse Overheid om te sensibiliseren en te controleren zonder daarbij dwingend over te komen. Alfons Roebben

³⁹¹ VLAAMS PARLEMENT, "Reguleringsimpactanalyse" In: *Ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 02/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 1, p. 42.

³⁹² *Ibidem*, p. 42.

³⁹³ (F.) HENDRICKX, *Ethisch Verantwoord Sporten – een aanvangsnota voor het beleid*, 2007, s.l., onuitgegeven document, p. 7.

besepte dit en ging in deze zoektocht naar een sluitende methodiek ten rade bij prof. dr. Hendrickx. Zij staken de koppen bij elkaar en vonden uiteindelijk een oplossing in de vorm van een gestuurde zelfregulering, de open coördinatiemethode.

We moesten via het uitvoeringsbesluit de bewustwording bij de mensen aanwakkeren. Ook de minister was absoluut gekant tegen het belerende vingertje van de Overheid. Bijgevolg moesten we op zoek naar een nieuwe methode om het decreet in te planten in de samenleving. Het is op dit punt dat ik een gesprek ben aangegaan met professor Hendrickx. In een vier uur durende sessie met hem hebben wij alle bestaande methodes doorlopen en gekeken welke de meest geschikte zou zijn voor het MEVS-decreet. Dit was echt een wetenschappelijke zoektocht. We hebben ons beiden wel een dikke week voorbereid op dit gesprek en hanteerden een confronterende werkmethode zodat we snel tot resultaat zouden komen. Ik kwam toen op de proppen met de wetgeving die toen van kracht was bij Vlaams minister Van Brempt. Hendrickx zei dat hij deze methode goed kende en via een aanpassing wel conform kon maken aan hetgeen we zochten. Hij heeft dit dan ook volledig uitgewerkt.³⁹⁴

Deze OC-methode was een vorm van gestuurde zelfregulering. Dit hield in dat er een coalitie aangegaan werd tussen Overheid en de sportactor in het praktische veld, *in casu* de sportfederaties. Zo werd er vanuit de Overheid de verplichting uitgevaardigd om zich bezig te houden met ethische kwesties, maar werd er tussen de betrokken partijen onderling overlegd over hoe dit praktisch in zijn werk moest gaan. Hierdoor valt de OC-methode te herleiden tot drie acties die uitgevoerd moeten worden: het gezamenlijk vastleggen van de doelstellingen, het gezamenlijk vastleggen van zogenaamde richtsnoeren die formuleren hoe een doel bereikt kan worden en het beroep doen op vergelijkingen en uitwisselingen van ideeën om in de toekomst nog doeltreffender te werk te kunnen gaan. Deze acties werden in de memorie van toelichting duidelijk omschreven.

a) *“de gezamenlijke vaststelling van de te bereiken doelstellingen*

Essentieel aan de OCM is dat de verschillende betrokken actoren gezamenlijk doelstellingen afspreken, waarna elk van hen verantwoordelijk is voor de realisatie ervan binnen het eigen bevoegdheidsdomein. De verschillende partners bepalen vanuit hun eigenheid hoe ze die doelstellingen zullen nastreven en realiseren.

b) *gezamenlijk gedefinieerde richtsnoeren*

De open coördinatie is een dynamisch en cyclisch leerproces waarbij expliciete, duidelijke en onderling overeengekomen richtsnoeren (i.e. formulering van een richting die de geadresseerden moeten volgen met het oog op het bereiken van een vooropgestelde doelstelling) worden gedefinieerd, waarna ‘benchmarking’ en ‘peer review’ de verantwoordelijken uit de sportsector in staat stelt kennis te nemen van de beste praktijken en hieruit te leren om ze, eventueel aangepast, te implementeren.

³⁹⁴ (A.) ROEBBEN, mondeling interview, 10/04/2012, Leuven.

c) benchmarking en peer review, met andere woorden, vergelijking van de prestaties van betrokkenen en uitwisseling van optimale praktijken.

*Het succes van de OCM is gekoppeld aan de mogelijkheid tot het uitwisselen van goede praktijken. Op deze wijze wordt de sociale druk of 'peer'-druk opgevoerd om het gepaste gedrag binnen de sportverenigingen na te streven. Het cyclisch karakter zorgt voor de handhaving. Bij deze methode worden de betrokkenen door elkaar beoordeeld en is de rol van de overheid beperkt tot toezicht.*³⁹⁵

8.1.1.2. De keuze voor de open coördinatiemethode

Al snel bleek dat deze vierde optie het perfecte evenwicht behield tussen zuivere zelfregulering en overheidsinmenging. Bijgevolg waren Roebben en prof. dr. Hendrickx ervan overtuigd dat deze methode degene was die EVS in de praktijk kon doen slagen. Vervolgens was het de opdracht om ook minister Anciaux dit te doen inzien. Iets wat weinig moeite kostte, gezien de minister meteen gewonnen was voor de idee.

*"Er was ook heel snel een consensus rond de OC-methode. Roebben en Hendrickx hadden alles goed uitgewerkt en kwamen ook zeer voorbereid hun bevindingen toelichten bij mij. Ik was er meteen voor gewonnen al had ik soms wel het gevoel dat ze iets té theoretisch te werk gingen. De methode mocht immers geen ingewikkelde procedure met zich meebrengen, ze moest er direct voor zorgen dat het decreet zinvol zou worden. Op dit vlak was ik wel lastig, ja. Mijn devies luidt immers 'Vertrouwen is goed, maar controle is beter'. Maar beide heren hebben natuurlijk goed werk geleverd. Buiten hen was er nog nooit iemand bezig geweest rond dit onderwerp. Men moest als het ware het alfa en het omega gaan uitvinden.*³⁹⁶

De keuze voor de OC-methode werd op deze manier bevestigd en verkozen boven de drie andere voorliggende opties. Meer zelfs, het haalde alle positieve elementen uit de verscheidene methodieken en combineerde deze tot een volledig nieuwe manier van werken. Daarnaast werd de keuze voor de OC-methode gerechtvaardigd door een drietal voordelen die deze methodiek met zich zou meebrengen.

Ten eerste werd de OC-methode beschouwd als oplossing om bestaande handhavingsproblemen de wereld uit te helpen. Indien de Vlaamse Overheid een te gedetailleerde wetgeving opgesteld zou hebben, had dit hoogstwaarschijnlijk geleid tot de

³⁹⁵ VLAAMS PARLEMENT, "Memorie van toelichting" In: *Ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 02/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 1, p. 4.

³⁹⁶ (B.) ANCIAUX, *mondeling interview*, 24/04/2012, Brussel.

nodige uitvoeringsproblemen. De sportfederaties zouden namelijk door het bos de bomen niet meer kunnen zien.³⁹⁷

Een tweede voordeel is de flexibiliteit die de OC-methode met zich meebrengt. De inhoud van de richtsnoeren staat namelijk niet voor eeuwig vast. Deze kan men aanpassen naargelang de actualiteit en hetgeen in een bepaalde periode als prioritair aanzien wordt. Roebben beschouwt dit als de grote kracht van deze methodiek.

“Ik vind het fantastisch dat de uitvoeringsbesluiten zo breed kunnen gaan. Ze omvatten heel veel en kunnen telkens opnieuw anders ingevuld worden. Zo heb je voor een wijziging van de uitvoering geen decreetswijziging nodig, iets wat normaal heel vaak het geval is. Hier kan je bv. perfect een richtsnoer laten vallen of anders laten invullen. De flexibiliteit is de grote kracht van deze methode en zorgt ervoor dat deze nog jaren kan blijven bestaan.”³⁹⁸

Een laatste voordeel van de OC-methode was dat de taak van uitvoering kwam te liggen bij de actoren in het sportveld, met name de sportfederaties. In een complexer wordende sportieve wereld waar iedere actor zijn typerende eigenheden had, waren de sportfederaties het best geplaatst om EVS te laten slagen in de praktijk. Zij kregen via deze methode de kans om specifieke en sportgebonden maatregelen te nemen waarvan zij denken dat deze de meeste sportethische uitwerking zullen hebben. Er werd zodoende niets opgedragen vanuit de Vlaamse Overheid. De sportfederaties kregen hierdoor een groot gevoel van verantwoordelijkheid.³⁹⁹

8.1.2. De sportethische toepassing van de OC-methode

In het vorige deelhoofdstuk zagen we hoe de open coördinatiemethode zich profileerde als de methodiek bij uitstek. Bijgevolg dienen we ons af te vragen hoe deze OC-methode tot uiting kwam binnen de EVS-thematiek. Het antwoord hierop is terug te vinden in het decreet zelf, meer bepaald artikel 23bis. Analyse van dit artikel toont aan dat de OC-methode een vijftal stappen vooropstelde die moesten leiden tot de inwerkingstelling van de EVS-materie. Deze fasen zullen later de basis vormen voor een stappenplan, verwoord in het uitvoeringsbesluit.

³⁹⁷ VLAAMS PARLEMENT, “Reguleringsimpactanalyse” In: *Ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 02/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 1, p. 43.

³⁹⁸ (A.) ROEBBEN, *mondeling interview*, 10/04/2012, Leuven.

³⁹⁹ VLAAMS PARLEMENT, *op. cit.*, p. 49.

“Artikel 23bis: De ethisch verantwoorde sportbeoefening is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de Vlaamse Gemeenschap en de sportverenigingen.”⁴⁰⁰

Het eerste lemma van artikel 23bis incorporeert meteen twee fasen. Ten eerste impliceert de gezamenlijke verantwoordelijkheid dat de Vlaamse Overheid zelf geen ethische formulering oplegt aan de federaties. Dit besef mondt uit in een tweede fase, namelijk dat de gemeenschappelijke verantwoordelijkheid ook een aanzet moet geven tot responsabilisering van de sportfederaties en haar verenigingen.

“De Vlaamse Regering en de sportverenigingen streven naar de ontwikkeling van een gecoördineerde strategie voor de ethisch verantwoorde sportbeoefening. Rekening houdend met de verscheidenheid in de sport, beschouwen de Vlaamse Regering en de sportverenigingen de ethisch verantwoorde sportbeoefening als een aangelegenheid van gemeenschappelijke zorg en coördineren zij hun maatregelen op dit gebied.”⁴⁰¹

Ten derde dient er op zoek gegaan te worden naar een gecoördineerde strategie om ethisch verantwoorde sportbeoefening tot uiting te laten brengen. Hierbij ligt er een focus op wederzijds overleg, waarbij de rol van de sportfederaties niet onderschat mag worden.

“Jaarlijks of meerjaarlijks stelt de Vlaamse Regering, na breed overleg in de sportsector, een aantal richtsnoeren op inzake de ethisch verantwoorde sportbeoefening, waarmee de sportverenigingen in hun beleid rekening houden.”⁴⁰²

Vervolgens moet men in de vierde fase komen tot het opstellen van de richtsnoeren, ondergebracht in een aantal sportethische thema's. De sportverenigingen zullen nadien een aantal te volgen richtsnoeren moeten kiezen die dwingend van aard zijn. Deze zullen dus nagestreefd moeten worden gedurende een bepaalde periode. De invulling van deze richtsnoeren is evenwel volledig vrij te kiezen. Op deze manier worden de sportfederaties en hun verenigingen gestimuleerd om actief mee te denken en te zoeken naar manieren om meer sportethische bewustwording onder hun leden bij te brengen. Niets doen was uitgesloten.

“Elke sportvereniging legt, in voorkomend geval via het overkoepelend orgaan, na afloop van de periode aan de Vlaamse Regering een rapport voor over de belangrijkste maatregelen welke genomen zijn om haar beleid ten uitvoer te leggen in het licht van de richtsnoeren.”⁴⁰³

⁴⁰⁰ VLAAMS PARLEMENT, “Ontwerp van decreet” In: *Ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 02/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 1, p. 35.

⁴⁰¹ *Ibidem*, p. 35-36.

⁴⁰² *Ibidem*, p. 36.

⁴⁰³ *Ibidem*, p. 36.

Tot slot wordt er door de sportfederaties gerapporteerd over de verscheidene uitvoeringen van de richtsnoeren. Hierdoor kan de Vlaamse Overheid controleren of er wel voldoende inspanningen geleverd werden en kan men tegelijk de methodiek en de aard van de richtsnoeren evalueren. Dit kan eventueel leiden tot het invoeren van andere, meer actuele richtsnoeren. Ook kunnen deze rapporten binnen de sportfederaties onderling verspreid worden. Dit zet vervolgens aan tot meer uitwisseling van ideeën en een hogere *peer pressure*, gezien de ene federatie niet wil onderdoen voor de andere.

Concluderend kunnen we stellen dat de OC-methode opgebouwd is rond het besef dat meer sportethische bewustwording noodzakelijk is. De Overheid en de sportfederaties trachten dit gevoel op het praktische niveau aan te wakkeren waarna het systeem van richtsnoeren ten volle haar nut kan bewijzen. Hieruit volgt eveneens dat er geen nadruk gelegd wordt op de ethische verwezenlijkingen, die trouwens zeer moeilijk te meten zouden zijn, maar wel op de inzet die de sportfederaties tentoon hebben gespreid. Om dit alles te bewerkstelligen rees er vanuit de federaties de vraag of er geen extra financiële middelen voorzien konden worden. Deze kwestie zal hieronder besproken worden.

8.1.3. Subsidiëring

De kans op slagen van een bepaald politiek initiatief wordt vaak gekoppeld aan de hoeveelheid subsidies dat dit initiatief in kwestie krijgt. Financiële middelen worden immers vaak aanzien als een beslissende stimulans om de uitvoering van een idee volledig op de rails te krijgen. Binnen het MEVS-decreet blijft het niettemin zeer stil wanneer men het financiële onderwerp aansnijdt. Subsidies lijken dan ook eerder uitgesloten.

De EVS-materie stelt twee mogelijke manieren tot subsidiëring voorop. Eerst en vooral zou men sportethische initiatieven rechtstreeks een bepaald bedrag kunnen toestoppen. Hiermee zou de interesse voor de thematiek ongetwijfeld de hoogte ingaan, maar bestaat ook de kans dat men enkel sportethiek nastreeft omwille van het geldgewin. Het doel om bewustwording te creëren komt hierdoor onder druk te staan. Expliciete subsidiëringmechanismen werden dan ook niet in het leven geroepen.

Een tweede vorm van subsidiëring gaat onrechtstreeks te werk. Hierbij is het de bedoeling dat men EVS gaat incorporeren in bestaande decreten rond de erkenning en subsidiëring van sportinstanties. In de praktijk zal hierbij dus gekeken worden naar de graad van inspanning die een sportinstantie getoond heeft om EVS onder zijn of haar leden te verspreiden, louter dan

zich toe te spitsen op de hieruit voortkomende resultaten. Dat deze vorm van subsidiëring wel als een mogelijkheid beschouwd werd, blijkt opnieuw uit artikel 23bis.

“Om de criteria te bepalen voor de subsidiëring van de sport kan rekening gehouden worden met inspanningen of initiatieven inzake ethisch verantwoorde sportbeoefening.”⁴⁰⁴

Deze regel bleef geen dode letter. Zo zagen we reeds dat in het decreet rond de erkenning en subsidiëring van de gemeentelijke en provinciale sportdienst uit 2007 er een facultatieve opdracht jeugdsport werd uitgeschreven, opdat men zo meer subsidies zou kunnen vergaren. Aandacht voor de ethisch verantwoorde jongerensport vormde hierbij een belangrijk criterium. Els Vanmol bevestigt dat dit alles anno 2012 nog steeds het geval is.

“Binnen de facultatieve opdracht jeugdsport is de mate waarin en de wijze waarop aandacht besteed wordt aan aspecten van ethisch verantwoorde jeugdsport een beoordelingscriterium bij het toekennen van subsidies voor deze opdracht. Tijdens de convenantgesprekken met de sportfederaties wordt hier aandacht aan besteed.”⁴⁰⁵

Daarnaast werd er ook een ethisch luik ingepast in het decreet rond de erkenning en subsidiëring van de Vlaamse sportfederaties, opgesteld in 2001. De uitvoeringsbesluiten, die dateren uit 2008, stellen een reeks voorwaarden op waaraan een sportfederatie moet voldoen om erkend te worden. Het opstellen van een vierjaarlijks beleidsplan is er hier een van. Binnen dit beleidsplan is men verplicht een luik MEVS te incorporeren. Hieruit volgt dan ook dat indien men MEVS niet bespreekt, er geen mogelijkheid tot erkenning is. De stimuli om aan ethisch verantwoorde sportbeoefening te doen zijn dan ook negatief geïnspireerd. Men verplicht de sportfederaties mee te doen door ermee te dreigen hun erkenning en subsidies af te nemen.

“Het decreet rond de erkenning en subsidiëring van sportfederaties stelt dat om als sportfederatie erkend te worden en te blijven de sportfederatie een werking, statuten en huishoudelijk reglement heeft in overeenstemming met het decreet van 27 maart 1991 inzake de medisch verantwoorde sportbeoefening, opgeheven door het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch en ethisch verantwoorde sportbeoefening. Een sportfederatie die niet voldoet aan de voorwaarden inzake ethisch verantwoord sporten kan niet erkend worden als Vlaamse sportfederatie of dreigt de erkenning als Vlaamse sportfederatie te verliezen wanneer deze inbreuk niet tijdig kan geregulariseerd worden.”⁴⁰⁶

⁴⁰⁴ VLAAMS PARLEMENT, “Ontwerp van decreet” In: *Ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*, 02/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 1, p. 36.

⁴⁰⁵ (E.) VANMOL, *online interview*, 17/04/2012, cfr. bijlage 4.

⁴⁰⁶ *Ibidem*.

Ter conclusie zien we dat de financiële bijdrage aan het MEVS-decreet nog niet op punt stond en nog steeds staat. Het decreet op de sportfederaties maakt momenteel gebruik van een negatief doel, terwijl EVS binnen het decreet rond de gemeentelijke en provinciale sportdienst weggemoffeld wordt als deel van een facultatieve opdracht. Het lijkt dan ook nuttiger om de financiële middelen in een andere vorm dan subsidiëring te gaan gebruiken wil men de sportfederaties ethische bewustwording bijbrengen. Dat zal nogmaals blijken in ons laatste hoofdstuk, wanneer we zullen zien dat geldmiddelen eerder naar communicatiecampagnes en ondersteuning van de federaties zullen vloeien.

8.2. Het uitvoeringsbesluit *an sich*

De bespreking van het MEVS-uitvoeringsbesluit zal veel beknopter aan bod komen dan bij het gelijknamige decreet het geval was. Na een beschrijving van de totstandkoming gaan we dieper in op de inhoudelijke bijdrage van het uitvoeringsbesluit. Hierbij moeten we ons ervan bewust zijn dat, conform het decreet, er een tweesporenbeleid heerst. Enerzijds is er de focus op het sportmedische aspect, anderzijds krijgt haar ethische component de nodige aandacht. Daarnaast zal dit uitvoeringsbesluit een concrete invulling geven aan de reeds vermelde vijf fasen die de OC-methode tot uiting moest laten komen.

8.2.1. *De totstandkoming van het uitvoeringsbesluit*

De vorming van een uitvoeringsbesluit kent een gelijkaardige weg als dat van een decreet. Het grootste verschil tussen beiden is dat het besluit niet door het Vlaams Parlement goedgekeurd moet worden en dit politieke orgaan derhalve niet aandoet. Specifiek voor de materie rond EVS kwam de besluitvorming zeer vroeg tot stand. Amper één dag na de bekendmaking van het MEVS-decreet in het Belgisch Staatsblad werd het ontwerp van besluit al bekrachtigd door de Vlaamse Regering.

Na het opstellen van het voorontwerp van besluit werd er eerst op 17 november 2008 een advies aangevraagd bij de Vlaamse Sportraad. Deze behandelde op 25 november dit voorontwerp op haar vergadering. Alfons Roebben en Helena Wittock waren ook nu aanwezig om de nodige duiding te geven bij het document in kwestie. In tegenstelling tot het voorontwerp van decreet had de Vlaamse Sportraad weinig commentaar bij het voorontwerp van besluit. Er kwam dan ook een unaniem gunstig advies, zij het met de opmerking dat de sportfederaties specifieke begeleiding nodig zouden hebben in de taken die hen te wachten stond.

“De Vlaamse Sportraad vindt de aandacht voor de sportethiek positief. Maar sportethiek in teksten gieten, is niet evident. Sportfederaties zullen begeleiding nodig hebben. Hier is zeker een rol weggelegd voor de Vlaamse Sportfederatie. De meeste sportfederaties moeten van nul beginnen. Dat vraagt een pak werk. Ze moeten daar de nodige tijd voor krijgen. De nieuwe opdracht mag de planlastvermindering niet in het gedrang brengen.”⁴⁰⁷

De beknoptheid van dit advies, amper een half paginatje, kende daarnaast misschien ook een andere oorzaak. Het einde van de legislatuur kwam in zicht en indien men de richtsnoeren nog vóór de Vlaamse verkiezingen van 7 juni 2009 opgesteld wou zien, was een versnelling in de besluitvorming noodzakelijk. Roebben benadrukt dat het tempo danig de hoogte in moest.

“Na de 2de vergadering met de sportraad heb ik de arm van velen moeten omwringen om het erdoor te krijgen. We moesten heel snel hun advies hebben, want anders konden we het niet meer binnen deze legislatuur afkrijgen. Ik zei tegen de voorzitter van de Vlaamse Sportraad Bart Vanreusel dat ik daags na de vergadering het verslag al moest hebben.”⁴⁰⁸

Het snelle verloop viel ook na het advies van de Vlaamse Sportraad duidelijk te merken. In sneltempo passeerden het advies van financiën (21 november 2008), het advies van de Raad van State (9 december 2008) en de bekrachtiging van het besluit (19 december 2008) de revue. Net voor de jaarwisseling werd het uitvoeringsbesluit gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad (29 december 2008) om op 8 januari 2008 officieel in werking te treden.

8.2.2. De inhoudelijke bespreking van het uitvoeringsbesluit

Besluit van de Vlaamse Regering houdende wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 31 mei 2002 tot vaststelling van de erkennings- en subsidiëringsvoorwaarden van de Vlaamse sportfederaties, de koepelorganisatie en de organisaties voor de sportieve vrijetijdsbesteding en van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 juni 2008 houdende uitvoering van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening, luidt de volledige benaming van het uitvoeringsbesluit dat op 19 december 2008 bekrachtigd werd.

Binnen dit besluit werd er plaats gemaakt voor vier hoofdstukken die samen 29 artikels bevatten. Hoofdstukken 1 en 4 zijn alvast irrelevant voor de inhoud. Zij houden respectievelijk een naamsverandering en de slotbepalingen in. De inhoudelijke hoofdstukken 2 en 3 vallen te

⁴⁰⁷ VLAAMSE SPORTRAAD, *advies betreffende voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering houdende wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 31 mei 2002 tot vaststelling van de erkennings- en subsidiëringsvoorwaarden van de Vlaamse sportfederaties, de koepelorganisatie en de organisaties voor de sportieve vrijetijdsbesteding en van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 juni 2008 houdende uitvoering van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening*, 25/11/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, D SP 207-05, p. 1.

⁴⁰⁸ (A.) ROEBBEN, *mondeling interview*, 10/04/2012, Leuven.

situieren rond het gehanteerde tweesporenbeleid. In hoofdstuk 2 wordt EVS besproken, terwijl in het derde hoofdstuk MVS aan bod komt. Logischerwijze focussen wij ons op hoofdstuk 2.

In dit hoofdstuk werd een aanvulling bij artikel 33 van het MVS-uitvoeringsbesluit vooropgesteld. In deze nieuwe artikels 33/1 en 33/2 werden de reeds beschreven vijf fasen van de OC-methode omgezet in een chronologisch te volgen stappenplan. Hierin werd er gewag gemaakt van zes te doorlopen stappen die de samenwerking tussen Vlaamse Overheid en sportfederaties ten volle tot uiting zouden moeten laten komen.

“§ 2. De Vlaamse minister, bevoegd voor de lichamelijke opvoeding, de sport en het openluchtlevens, stelt de sportfederaties die erkend zijn op basis van het decreet van 13 juli 2001 houdende de regeling van de erkenning en subsidiëring van de Vlaamse sportfederaties, de koepelorganisatie en de organisaties voor de sportieve vrijetijdsbesteding, uiterlijk drie maanden na de inwerkingtreding van dit besluit in kennis van :

1° de inhoud en de draagwijdte van de open coördinatiemethode, die op basis van het decreet wordt gehanteerd;

2° de door hem voorgestelde thema's inzake ethisch verantwoorde sportbeoefening;

3° zijn verzoek om, binnen twee maanden na de kennisgeving, voorstellen van richtsnoeren te formuleren in het kader van de voorgestelde thema's en, met een bijgaande motivering, eventuele andere thema's aan te geven inzake ethisch verantwoorde sportbeoefening die voor de Vlaamse Gemeenschap nuttig zouden kunnen zijn.”⁴⁰⁹

In een eerste stap dient de bevoegde minister de sportfederaties op de hoogte te brengen van het nieuwe decreet en haar regeling. Tegelijk krijgen de sportfederaties een deadline voorgeschoteld die aanduidt tot wanneer zij de kans hebben om eigen richtsnoervoorstellen door te sturen. Deze moeten wel allen gekaderd zijn binnen een lijst van zes thema's, die de minister meegeeft in de bekendmaking. Dit alles moest gebeuren via een brief die ten laatste voor 8 april 2008, drie maanden na de inwerkingstelling van het uitvoeringsbesluit, rondgestuurd diende te worden.

“§ 3. Na de verwerking van de antwoorden van de sportfederaties, vermeld in paragraaf 2, vraagt de Vlaamse minister, bevoegd voor de lichamelijke opvoeding, de sport en het openluchtlevens, het advies van de sectorraad voor Sport. Bij de adviesvraag wordt een samenvatting van de voorgestelde thema's en de

⁴⁰⁹ VLAAMSE REGERING, “19/12/08: Besluit van de Vlaamse Regering houdende wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 31 mei 2002 tot vaststelling van de erkennings- en subsidiëeringsvoorwaarden van de Vlaamse sportfederaties, de koepelorganisatie en de organisaties voor de sportieve vrijetijdsbesteding en van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 juni 2008 houdende uitvoering van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening” In: *Belgisch Staatsblad*, 29/12/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.ejustice.just.fgov.be>, 178^e jaargang, nr. 398, p. 68338.

*antwoorden van de sportfederaties gevoegd. De sectorraad voor Sport verleent advies binnen een maand.*⁴¹⁰

De opgestuurde richtsnoeren zullen vervolgens bestudeerd worden, waarna een tweede stap genomen zal worden: een nieuw advies van de Vlaamse Sportraad. Zij buigen zich over de antwoorden van de sportfederaties en hoe de Vlaamse Overheid deze evalueerde.

*“§ 4. Na de ontvangst van het advies, vermeld in paragraaf 3, vindt een overleg plaats waarop de sportfederaties, vermeld in paragraaf 2, worden uitgenodigd, met het oog op het vaststellen van de richtsnoeren.”*⁴¹¹

Ten derde zullen de sportfederaties uitgenodigd worden op een groot overlegmoment. Dit wordt georganiseerd door de Vlaamse Overheid en is bedoeld om te discussiëren rond EVS, maar ook de federaties te informeren en warm te maken voor de thematiek.

*“§ 5. Na het overleg, vermeld in paragraaf 4, legt de Vlaamse minister, bevoegd voor de lichamelijke opvoeding, de sport en het openluchtlevens, een ontwerpbesluit voor aan de Vlaamse Regering waarbij de richtsnoeren uitgevaardigd worden, met vermelding van de datum van de inwerkingtreding ervan, de termijn waarop de richtsnoeren betrekking hebben, alsook de termijn waarbinnen de implementatie ervan moet worden verantwoord.”*⁴¹²

Na dit overlegmoment is de tijd gekomen om de definitieve richtsnoeren vast te leggen in een nieuw uitvoeringsbesluit. Ook de inwerkingtreding en de duur van de richtsnoeren zal hierin worden bepaald. De totstandkoming van dit nieuwe uitvoeringsbesluit werd evenwel gekenmerkt door een woelig parcours waarin opnieuw de nodige adviezen moesten gewonnen worden.

“Art. 33/2. § 1. Ter verantwoording van de implementatie van de richtsnoeren die in overeenstemming met het besluit van de Vlaamse Regering, vermeld in artikel 33/1, paragraaf 5 werden vastgesteld, maken de sportfederaties, vermeld in paragraaf 2, een rapport op waarin de belangrijkste maatregelen worden uiteengezet die ze samen met de sportverenigingen hebben genomen ter realisatie van de richtsnoeren, en waarin een toelichting wordt gegeven bij de aantoonbare of verwachte effecten van die maatregelen in het licht van die richtsnoeren. In dat rapport kunnen ze ook voorstellen van nieuwe richtsnoeren en eventuele andere thema's opnemen inzake ethisch verantwoorde sportbeoefening die voor de Vlaamse Gemeenschap nuttig zouden kunnen zijn. De sportfederaties integreren dat rapport in het werkingsverslag, vermeld in artikel 10, § 2, van het besluit van de Vlaamse Regering van 31 mei 2002 tot vaststelling van de

⁴¹⁰ VLAAMSE REGERING, “19/12/08: Besluit van de Vlaamse Regering houdende wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 31 mei 2002 tot vaststelling van de erkennings- en subsidiëringsvoorwaarden van de Vlaamse sportfederaties, de koepelorganisatie en de organisaties voor de sportieve vrijetijdsbesteding en van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 juni 2008 houdende uitvoering van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening” In: *Belgisch Staatsblad*, 29/12/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.ejustice.just.fgov.be>, 178^e jaargang, nr. 398, p. 68339.

⁴¹¹ *Ibidem*, p. 68339.

⁴¹² *Ibidem*, p. 68339.

*erkenning- en subsidiëeringsvoorwaarden van de Vlaamse sportfederaties, de koepelorganisatie en de organisaties voor de sportieve vrijetijdsbesteding.*⁴¹³

Artikel 33/2 opent met de vijfde stap in dit proces, namelijk de rapporteringsfase. Hierin dienen, zoals reeds vermeld, de sportfederaties een rapport op te stellen waarin ze aantonen welke initiatieven genomen werden met betrekking tot de gekozen richtsnoeren. Dit rapport moet nadien opgestuurd worden naar de administratie van het departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media.

“§ 2. Op initiatief van de Vlaamse minister, bevoegd voor de lichamelijke opvoeding, de sport en het openluchtlevens, vindt een overleg plaats tussen de sportfederaties vermeld in artikel 33/1 § 2, waarop naargelang de behoefte deskundigen op het terrein van de ethisch verantwoorde sportbeoefening en andere sportverenigingen kunnen worden uitgenodigd. Dit tweeledig overleg heeft tot doel :

1° de implementatie van de richtsnoeren evalueren en door middel van peer review en uitwisseling van best practices verder vorm geven aan het beleid inzake ethisch verantwoorde sportbeoefening;

2° mede op basis van de evaluatie, vermeld in punt 1°, voorstellen van nieuwe richtsnoeren formuleren of de termijn voor de implementatie van vorige richtsnoeren verlengen.

§ 3. Na het overleg, vermeld in paragraaf 2, zal een volgende cyclus starten met het uitvaardigen van de richtsnoeren zoals vermeld in artikel 33/1, § 5.

*§ 4 In afwijking van paragraaf 3, kan de Vlaamse minister, bevoegd voor de lichamelijke opvoeding, de sport en het openluchtlevens, beslissen dat na het overleg, vermeld in paragraaf 2, de volgende cyclus opnieuw wordt hervat vanaf artikel 33/1, § 2.*⁴¹⁴

Tot slot vindt er een nieuw overlegmoment plaats, eveneens op initiatief van de bevoegde minister, waarin de gekozen richtsnoeren geëvalueerd en eventueel vervangen worden. Hierna begint een nieuwe cyclus waarbij deze zes stappen opnieuw doorlopen worden. Dat is de boodschap die dit uitvoeringsbesluit ons wil brengen.

8.3. De uitvoering in de praktijk

Dit laatste deelhoofdstuk gaat na hoe het stappenplan, vooropgesteld in het uitvoeringsbesluit, in werkelijkheid werd uitgevoerd. Hierbij zal eveneens een chronologische aanpak gehanteerd

⁴¹³ VLAAMSE REGERING, “19/12/08: Besluit van de Vlaamse Regering houdende wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 31 mei 2002 tot vaststelling van de erkenning- en subsidiëeringsvoorwaarden van de Vlaamse sportfederaties, de koepelorganisatie en de organisaties voor de sportieve vrijetijdsbesteding en van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 juni 2008 houdende uitvoering van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening” In: *Belgisch Staatsblad*, 29/12/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.ejustice.just.fgov.be>, 178^e jaargang, nr. 398, p. 68339.

⁴¹⁴ *Ibidem*, p. 68339.

worden. Bij deze opsomming zal de nodige inhoudelijke duiding gegeven worden, alsook de vermelding van welke instellingen en personen actief hebben bijgedragen tot de praktische uitvoering van het MEVS-decreet.

8.3.1. De bekendmaking

Na de inwerkingstelling van het uitvoeringsbesluit had minister Anciaux drie maanden de tijd om de federaties in kennis te stellen van de plannen en de richtsnoeren. De Vlaamse Sportfederatie (VSF) maakte van deze tijdsspanne gebruik om zich te profileren als een behulpzame partner en bood de Vlaamse Overheid haar hulp aan. Dat de VSF dit deed, was logisch. Het decreet stipuleerde namelijk dat de sportfederaties de stenen waren waarmee de sportethische bewustwording haar huis diende te bouwen.

Zo kwam het dus dat de VSF reeds op 27 februari 2009 de minister een brief stuurde, waarin het terugblikte op het symposium *Sport op Jongerenmaat* en zelf vier thema's voorstelde ter inspiratie van de minister. In één adem bevestigde de VSF haar bereidwilligheid en schoof het Sophie Cools naar voor als contactpersoon voor alle EVS-gerelateerde zaken.

“Thema ‘Panathlon Verklaring/ethische gedragscode’, thema ‘Fair play’, thema ‘Kwaliteit’ en thema ‘Wanneer ethiek misloopt...’

Bovenstaande thema's kwamen uitvoerig aan bod op het symposium ‘Sport op jongerenmaat’. Voor de invulling van de thema's rekenen we op een doorgedreven samenwerking tussen alle betrokken actoren. De Vlaamse Sportfederatie wil hier een rol in opnemen. Beleidsmedewerkster Sophie Cools kan voor deze materie gecontacteerd worden en zal voor de VSF zetelen in eventuele (stuurgroep)vergaderingen.”⁴¹⁵

Ondertussen liet de bekendmaking van minister Anciaux op zich wachten. De deadline hiervoor lag op 8 april 2009, maar het zou nog duren tot 5 mei dat jaar vooraleer er een brief werd rondgestuurd met de gekende boodschap. Hierin werd voldaan aan alle voorwaarden. Zo werd er info verspreid over de OC-methode, werd de deadline meegedeeld betreffende de voorstellen tot richtsnoeren en kwam er een lijst met algemene thema's in de bijlagensectie van de brief te zitten. De richtsnoeren moesten, bij voorkeur, binnen een van deze thema's passen.

“Voorstel van thema's:

- 1) ‘De rechten van het kind in de sport’*
- 2) ‘Inclusie’*
- 3) ‘fair play-beginsel’*

⁴¹⁵(S.) COOLS, (G.) MATTENS & (W.) PENNOIT, *Brief: ethiek en sportfederaties: suggesties in het kader van nieuw decreet ethische verantwoorde sportbeoefening, 27/02/09*, Gent, onuitgegeven document, p. 2.

- 4) 'De fysieke en psychische integriteit van het individu'
- 5) 'Respect voor diversiteit'
- 6) 'Solidariteit'.⁴¹⁶

Wat onmiddellijk opvalt aan deze themata is dat ze werkelijk allesomvattend zijn. Elke mogelijke ethische kwestie kan wel ergens in geplaatst worden. Hierdoor kunnen ook de door de VSF voorgestelde thema's er in omvat worden. Bijgevolg mogen we de keuze voor de thema's dan ook zien als een kind van haar tijd. Er is namelijk ruimte voor een persoonlijke interpretatie van sportethiek zonder dat deze als correct of foutief beschouwd wordt. De gekozen mix van thematitels staft dit idee.

Het officiële startschot voor de praktische uitwerking van EVS was hiermee gegeven. De nieuwe werklust die dit met zich meebracht, deed het team MVS van het departement CJSM inzien dat er nood was aan een nieuwe kracht. Deze vacature zou ingevuld worden door Jord Vandenhoudt, die zich voortaan over deze materie zou ontfermen.

Ook de VSF bleef niet bij pakken zitten en verstuurde luttele dagen na de bekendmaking een zogenaamde *nieuwsflash* naar haar leden. In dit bericht werden de federaties meteen aangespoord om sportethiek voortaan hoog in het vaandel te dragen en werden ze uitgenodigd om deel te nemen aan de werkgroep EVS binnen de VSF-forumdag op 2 juni 2009. Hier zou er meer informatie rond ethisch verantwoorde sportbeoefening verspreid worden en kon men actief nadenken over de invulling van de richtsnoeren, wat zou resulteren in een zeer uitgebreide lijst aan richtsnoervoorstellen. Elk thema kreeg er wel een tiental toegestopt.

"Op 19 mei 2009 zit de Vlaamse Sportfederatie samen met enkele relevante partners binnen sport en ethiek. Tijdens dit gesprek zullen de verschillende partners de ondersteuningsmogelijkheden voor de federaties bespreken. Op de VSF forumdag op 2 juni brengen we jullie in de werkgroep 'ethisch verantwoord sporten' op de hoogte van de resultaten van dit gesprek. Wie deze werkgroep niet kan bijwonen, zal de informatie op onze website kunnen terugvinden. De werkgroep EVS op de forumdag speelt volledig in op de nieuwe verplichtingen uit het decreet EVS. De VSF werkt momenteel met relevante partners aan de invulling van deze werkgroep, die hoofdzakelijk volgende onderwerpen zal behandelen:

- 1) voorstelling van de ondersteuning voor de federaties binnen het decreet EVS
- 2) voorstellen algemene richtsnoeren (+ mogelijkheid tot overleg/discussie)
- 3) uitgebreide mogelijkheid tot vragen stellen en input vanuit de federaties⁴¹⁷

⁴¹⁶ (B.) ANCIAUX, *Brief: ethisch verantwoord sporten (EVS)*, 05/05/09, Brussel, onuitgegeven document, p. 4.

⁴¹⁷ VSF, "Minister maakt zes EVS thema's bekend" In: *VSF Nieuwsflash*, 14/05/09, s.l., onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsesportfederatie.be>, nr. 208, p. 1.

Deze werkgroep was maar een eerste stap binnen de motiveringscampagne die de VSF voor ogen had. Naast informeren en discussiëren over de invulling van EVS, wou de Vlaamse Sportfederatie ook haar leden bijstaan met de nodige raad en daad. Gezien de VSF zelf niet voldoende onderlegd was op het sportethische vlak ging het daarom een samenwerking aan met het *Internationaal Centrum voor Ethiek in de Sport* (ICES), een pas opgerichte instelling die zich verdiept in de sportethiek en zowel personen uit de Bond voor Lichamelijke Opvoeding (BVLO), Panathlon als de Vlaamse universiteiten groepeert.

Het is belangrijk dat we even stilstaan bij deze organisatie. ICES werd quasi gelijktijdig het leven ingeroepen als het MEVS-decreet en was oorspronkelijk bedoeld als onderzoekspoot van Panathlon, aldus prof. em. Yves Vanden Auweele. Het was dus de bedoeling dat de vrijwilligers binnen ICES het sportethische onderzoekswerk voor hun rekening zouden nemen.

“Ikzelf zat in het bestuur om ICES, een afgeleide van Panathlon, op te richten. Marc Maes, vooral hij, en Eric De Boever hebben dat samen met mij opgericht, denk ik. Het was zelfs de bedoeling dat ICES de actieve onderzoekspoot van Panathlon zou worden. Dat is het trouwens nog altijd, denk ik. De meeste mensen werkzaam bij ICES zijn namelijk ook leden van Panathlon. We hebben ICES nodig omdat al onze leden zelf geen tijd hebben om aan onderzoek e.d. te doen.”⁴¹⁸

Het uitvoeringsbesluit rond EVS deed ook de Vlaams Overheid kennismaken met ICES. Zij gaven in 2009 prompt € 25.000 subsidies aan de nieuwbakken instelling. Dit geld was vooral bedoeld om ervoor te zorgen dat ICES de sportfederaties zou kunnen ondersteunen door te antwoorden op al hun ethische vragen. Hiervoor werden onder meer zes zogenaamde *toolkits* opgesteld, voor elk thema één. Hiermee zouden de sportfederaties zelf aan de slag kunnen binnen hun eigen verenigingen. Ook werd met dit geld eind april en begin mei 2010 een handvol *workshops* ingericht onder leiding van de VSF en ICES.⁴¹⁹

Het was dus met deze sportethische vereniging dat de VSF een samenwerking aanging. Grosso modo kan men stellen dat de inhoudelijke moeilijkheden van de sportfederaties bij ICES terecht kwam, terwijl de VSF de meer administratieve problematiek probeerde op te lossen. Al bij al kunnen we besluiten dat de VSF meteen gewonnen was voor EVS en een grote inzet vertoonde bij het overbrengen van dit enthousiasme naar de federaties toe. De alliantie met ICES zorgde er daarnaast voor dat men ook de nodige inhoudelijke bagage verkreeg en de sportfederaties zodoende niet louter op het administratieve vlak kon bijstaan.

⁴¹⁸ (Y.) VANDEN AUWEELE, *mondeling interview*, 23/04/2012, Leuven.

⁴¹⁹ (J.) VANDENHOUDT, *mondeling interview*, 30/03/2012, Brussel.

“De VSF nam ongetwijfeld voldoende pogingen om de sportfederaties te betrekken bij EVS. Ik durf zelf te stellen dat zonder de impulsen van onder andere de VSF er niet zoveel federaties intens mee bezig zouden zijn. Het was voor de federaties ook de zoveelste extra must. Ze moesten wel gestimuleerd worden.”^{A20}

8.3.2. De politieke wissel van de wacht

Een kleine maand na het rondsturen van de brief kwam er een eind aan het ministerschap van Bert Anciaux. Het stappenplan was nog niet afgewerkt en het was maar zeer de vraag wat de nieuwe minister van sport, Philippe Muyters (N-VA), en zijn kabinet met het onderwerp EVS van plan waren. De oude legislatuur hoopte alvast dat men voor een verderzetting zou opteren.

“Minister Anciaux wou niet dat de ethiek om de 4 jaar zou veranderen. Dat kan ook niet. We hebben zolang moeten wachten op het besef dat we moesten wijzigen en het zal nog even veel tijd nodig hebben om tot die daadwerkelijke wijziging te komen. Het was een dynamisch en langzaam proces. Je moet maximaal van de wetgevingsmethoden gebruik maken en ze niet elke legislatuur veranderen.”^{A21}

De vrees voor een ommezwaai binnen het beleid was evenwel onterecht. Minister Muyters zette na zijn aanstelling op 13 juli 2009 het EVS-beleid volgens het vooropgestelde stappenplan verder en kreeg meteen een hele lading richtsnoervoorstellen op het bord geschoteld. De deadline hiervoor lag immers op 6 juli 2009.

8.3.3. De binnengekregen richtsnoeren en het advies van de sportraad

We maakten reeds gewag van het feit dat de VSF de federaties hulp aanbood bij het opstellen van richtsnoervoorstellen en als voorbeeld zelf ook een zeer uitgebreide lijst met mogelijke richtsnoeren opgemaakt had. Deze bijstand enerzijds, en het aansporen van de federaties om zich hier effectief mee bezig te houden anderzijds, kende misschien wel een te groot succes. Zo kreeg het departement CJSM tegen 6 juli 2009 namelijk honderden potentiële richtsnoeren binnen. Een gigantisch aantal, waardoor het clusteren van deze richtsnoeren geen sinecure werd.

“De VSF heeft rond de ingestuurde richtsnoeren gewerkt en de federaties uitgelegd hoe dit precies in zijn werk ging en dat ze voorstellen konden insturen. Dit gebeurde inderdaad en hoe. Voor sommige federaties kon het kennelijk niet op en ze stuurden 100 richtsnoeren in. Ze waren daarnaast ook nog eens allemaal zéér divers.”^{A22}

⁴²⁰ (J.) DE SMET, *online interview*, 30/04/2012, cfr. bijlage 4.

⁴²¹ (A.) ROEBBEN, *mondeling interview*, 10/04/2012, Leuven.

⁴²² (J.) VANDENHOUDT, *mondeling interview*, 30/03/2012, Brussel.

Een volgende verplichting in het stappenplan was de Vlaamse Sportraad vragen naar een nieuw advies⁴²³. Dit gebeurde op 26 augustus 2009, waarna op 8 september 2009 het advies werd uitgesproken. Hierin kwamen geen noemenswaardige opmerkingen tot uiting.

8.3.4. Het overlegmoment

Een veel interessante gebeurtenis was het geplande overlegmoment tussen de sportfederaties, het departement CJSM, ICES, VSF en andere betrokkenen. Dit vond plaats op 6 november 2009 in het Huis van de Sport in Gent. Dit minicongres had de bedoeling de sportfederaties verder te informeren over de EVS-materie, alsook te luisteren naar hun grieven en vragen. Verder werd ook de mogelijkheid voorzien om te discussiëren over de invulling van de richtsnoeren.

Dit inhoudelijke doel werd echter meteen overschaduwd door de grimmige sfeer die op dit overlegmoment heerste. De sportfederaties kwamen, althans volgens Cools, met een bepaald negatief voornemen naar deze conferentie. Ze waren er immers als de dood voor dat deze nieuwe thematiek extra administratief werk met zich zou meebrengen. Dat de federaties met een uitzonderlijk hoog aantal aanwezig waren, zorgde ervoor dat hun stem zeer overheersend klonk.

“Het departement is eigenlijk redelijk afgemaakt geweest op dat overlegmoment. De sportfederaties waren namelijk in zeer grote getale aanwezig en opereerden gegroepeerd. Iedereen zat ook al op zijn of haar paard toen ze hoorden dat er een nieuwe verplichting rond ethiek zou komen. Ook hadden de meesten de idee dat de rapportering via de kwantitatieve aanpak van het Bloso moest gebeuren. Hierdoor begonnen ze te steigeren. Men wou geen extra papierwerk. Dat was al zwaar genoeg.”⁴²⁴

Ook Vandenhoudt meent dat de houding en de grote opkomst van de sportfederaties ervoor gezorgd heeft dat het overlegmoment uitdraaide op een flop. Inhoudelijk werden er amper nieuwe zaken naar voor gebracht en de discussies speelden zich vooral af op het administratieve vlak. Het grootste probleem was dat de sportfederaties “geen wortel voorgeschoteld” kregen, waardoor ze moeilijker te overtuigen waren om veel werk te steken in een thema waarvoor geen extra middelen voorzien werden.⁴²⁵

⁴²³ VLAAMSE SPORTRAAD, *advies betreffende besluit van de Vlaamse Regering houdende uitvoering van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening*, 08/09/09, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, D SP 233-05, 2p.

⁴²⁴ (S.) COOLS, *mondeling interview*, 26/04/2012, Gent.

⁴²⁵ (J.) VANDENHOUDT, *mondeling interview*, 30/03/2012, Brussel.

8.3.5. De EVS-werkgroep: bezieler van de uiteindelijke richtsnoeren

De veelheid aan richtsnoervoorstellen en de weinig inhoudelijke commentaar die uit het overlegmoment voortkwam, diende nu samengevoegd te worden tot een nieuw uitvoeringsbesluit dat de definitieve richtsnoeren zou vastleggen en data voor het rapporteringsproces zou bekendmaken. Om tot een mooi canon van overzichtelijke richtsnoeren te komen, werd er een werkgroep ingesteld. Deze stelde zich daarnaast ook tot doel om de administratieve kant van het verhaal mee vorm te geven. Om dit alles te bewerkstelligen, kwam de werkgroep zo'n zes keer samen.⁴²⁶

Deze werkgroep bestond uit vertegenwoordigers van alle partijen die reeds van bij de start betrokken werden bij het uitvoeren van het EVS-besluit. Dit betekent dat zowel het team MVS, het kabinet Muyters, de VSF, het Bloso als ICES hierin zetelden. Alle partijen waren hierbij overtuigd van het belang van ethisch verantwoorde sportbeoefening.⁴²⁷

Deze gemeenschappelijke overtuiging leidde, zo menen Cools en Vandenhoudt alvast, evenwel niet tot de perfecte samenwerking. Zo werd er veel gediscussieerd over wie nu verantwoordelijk diende te zijn voor wat en hoe de administratieve kant van het verhaal ingevuld moest worden. Het inhoudelijke kwam hierdoor wat in de verdrukking terecht en werd herleid tot de taak, en de verdienste, van twee mensen: Sophie Cools (VSF) en wijlen prof. dr. Marc Maes (ICES). Iets wat ook Vandenhoudt bevestigde⁴²⁸.

“Het inhoudelijke was inderdaad vooral de taak die aan Marc Maes en mezelf werd toegewezen. Wij hebben ons hier samen met Vandenhoudt mee bezig gehouden en de richtsnoeren geclusterd tot de huidige 17. Het moet gezegd dat Marc Maes de grote motor was en ik eerder opteerde vanuit de praktijk. Het is natuurlijk wel jammer dat de inhoudelijke werkgroep hierdoor gereduceerd werd tot een drietal personen. Ja, ze is inderdaad een beetje uitgemond in een holle doos. Het was allesbehalve de intentie om het administratieve te laten primeren binnen deze werkgroep.”⁴²⁹

8.3.6. Het besluit betreffende de vastlegging van de thema's en de richtsnoeren

Alle voorbereidingen en samenkomsten dienden uiteindelijk te resulteren in een uitvoeringsbesluit waarin er definitief zou vastgelegd worden welke richtsnoeren voor een periode van hoelang van kracht zouden zijn. Bij de inhoudelijke bespreking van het algemene uitvoeringsbesluit noemden we de totstandkoming van dit nieuwe besluit een woelige

⁴²⁶ (S.) COOLS, *mondeling interview*, 26/04/2012, Gent.

⁴²⁷ (J.) VANDENHOUDT, *mondeling interview*, 30/03/2012, Brussel.

⁴²⁸ *Ibidem*.

⁴²⁹ (S.) COOLS, *op. cit.*

aangelegenheid. Dit was te wijten aan slecht één ding, namelijk het negatieve advies dat de Vlaamse Sportraad aan het ontwerp van besluit betreffende het vastleggen van de richtsnoeren verleende, waarna deze snel een aantal aanpassingen moest ondergaan.

Minister Muylers riep namelijk op 5 februari 2010 het advies in van de Vlaamse sportraad over het besluit betreffende het vastleggen van de richtsnoeren. Op 9 maart 2010 kwam dit advies er en dat bleek allerm minst positief. De Vlaamse Sportraad had immers problemen met de onoverzichtelijke voorstelling van richtsnoeren en de omslachtige opsomming van de administratieve taken. Vooral dit laatste was hen een doorn in het oog. Er moest meer ingezet worden op begeleiding en minder op controle.

“De Vlaamse Sportraad geeft het besluit in zijn huidige vorm, een negatief advies, niet wegens het principe, maar voor de administratieve overlast en vormelijke kenmerken. Het besluit moet in termen van begeleiding worden opgesteld, niet in termen van administratie en controle. Dit negatieve advies mag er niet toe leiden dat het besluit op de lange baan belandt. Het kan op korte termijn worden geredieerd en snel in werking treden, ten bate van de sportfederaties en de sportbeoefenaars.”⁴³⁰

Dit negatieve advies vertraagde het proces. Een snelle oplossing was dan ook meer dan wenselijk. Het is hier dat de reeds besproken werkgroep haar nut bewees en een volledig nieuw besluit uit de grond stampte. Minister Muylers diende hierna op 15 april 2010 een nieuwe aanvraag tot advies in. De Vlaamse Sportraad kon het hertekende ontwerpbesluit nu wel smaken, loofde de administratieve vereenvoudiging, was enthousiast over het feit dat het accent voortaan op begeleiding kwam te liggen en gaf het ontwerp van besluit daardoor op 23 april 2010 een gunstig advies.⁴³¹

Een nieuw en vooralsnog laatste uitvoeringsbesluit werd zo op 21 mei 2010 door de Vlaamse Regering bekrachtigd. Deze bevatte vier artikels waarvan het openingsartikel trachtte een aantal termen te omschrijven en het slotartikel de slotbepalingen omvatte. Interessanter waren de overige twee artikels. Zo werden in artikel 2 de zes thema's vastgelegd waarrond de richtsnoeren opgesteld moesten worden. Deze waren nog steeds dezelfde als degene die door Anciaux in mei 2009 rondgestuurd werden naar de sportfederaties. Verder legde artikel 2 de

⁴³⁰ VLAAMSE SPORTRAAD, *advies betreffende besluit van de Vlaamse Regering tot uitvaardiging van de thema's en de richtsnoeren betreffende ethisch verantwoord sporten*, 09/03/10, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, D SP 233-08, p. 3.

⁴³¹ VLAAMSE SPORTRAAD, *advies betreffende besluit van de Vlaamse Regering tot uitvaardiging van de thema's en de richtsnoeren betreffende ethisch verantwoord sporten*, 27/04/10, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, D SP 233-10, 1p.

definitieve richtsnoeren vast. Na clustering werden deze herleid tot 17 stuks, netjes verdeeld onder de verscheidene themata⁴³².

Artikel 3, tot slot, deelde mee dat de sportfederaties verplicht waren om minstens één thema en twee richtsnoeren te kiezen. Het was dus mogelijk om twee richtsnoeren te kiezen uit twee verschillende thema's. Deze keuze diende gemaakt te worden voor 1 september 2010 en zou gelden voor de rest van de olympiade 2009-2012. Deze regeling ging van kracht op 1 januari 2011.⁴³³

Met dit uitvoeringsbesluit kwam er een eind aan het politieke luik rond ethisch verantwoord sporten. Voortaan was het uitkijken naar hoe dit zich in de praktijk ging omzetten en diende men voor de eerste resultaten te wachten tot de rapporteringsfase op 1 april 2012. Na 1 januari 2011 begon dus de taak om sportethische bewustwording ook op het niveau van de sporter te creëren.

8.4. Besluit

Met de open coördinatiemethode creëerden Alfons Roebben en prof. dr. Frank Hendrickx een nieuwe methode die perfect aansloot bij de doelstellingen rond ethisch verantwoord sporten. Zo werd er tegemoet gekomen aan de vraag om een strikte samenwerking te bewerkstelligen tussen Vlaamse Overheid en sportfederaties en werden deze laatste aangezet om na te denken over de invulling van ethisch sporten. Op deze manier werd de OC-methode ook een doel op zich. Niet enkel het resultaat van deze denkoefening was belangrijk, maar ook de totstandkoming ervan.

Deze methodiek werd vastgelegd in een eerste uitvoeringsbesluit op 19 december 2008. Hierin werd een stappenplan vooropgesteld dat het hele sportethische proces vloeiend moest laten verlopen. Binnen dit stappenplan werd al snel duidelijk dat de VSF zich opwierp als partner bij uitstek voor de Vlaamse Overheid. De Vlaamse Sportfederatie was de ideale begeleider voor de sportfederaties en hun verenigingen in hun zoektocht naar een sportethische invulling. De aangegane samenwerking met ICES, die op haar beurt met behulp van subsidies een aantal *toolkits* kon opstellen, zorgde ervoor dat de sportfederaties zowel met inhoudelijke, vormelijke

⁴³² Cfr. bijlage 7.

⁴³³ VLAAMSE REGERING, "21/05/10: Besluit van de Vlaamse Regering tot uitvaardiging van de thema's en de richtsnoeren betreffende ethisch verantwoord sporten" In: *Belgisch Staatsblad*, 18/06/10, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.ejustice.just.fgov.be>, 180^e jaargang, nr. 186, p. 38208.

als administratieve vragen terecht konden bij hun koepelorganisatie. Initiatieven als de VSF-forumdag en de aan de minister gerichte brief met themavoorstellen tonen aan dat de VSF meteen gewonnen was voor de sportethische idee en hiervoor haar medewerking wilde verlenen.

De Vlaamse Overheid kon alleen maar blij zijn met deze steun en vatte op 5 mei 2009 de eerste fase van het stappenplan aan. Op deze dag stuurde bevoegd minister Bert Anciaux de sportfederaties een brief waarin hij deze informeerde en tegelijk vroeg naar eventuele richtsnoervoorstellen. Eenzelfde vraag werd door de nieuwe politieke legislatuur in november voorgelegd toen er een groot overlegmoment plaatsvond in het Huis van de Sport te Gent. Gedreven door vooroordelen bleken de sportfederaties enkel maar oog te hebben voor het administratieve luik van EVS. Inhoudelijk werd dit minicongres een ware flop.

Desondanks vielen er een pak inzendingen te constateren. Meer zelfs, de voorstellen tot richtsnoer waren zo divers dat clustering niet te vermijden viel. Deze taak werd toegewezen aan een werkgroep die eveneens de administratieve invulling voor haar rekening moest nemen. Ook hier nam het administratieve luik de bovenhand, waardoor de inhoudelijke bespreking slechts door een handvol personen ter harte genomen werd: Sophie Cools, die fungeerde vanuit de praktijk, en prof dr. Marc Maes, voorzitter van ICES en bezitter van menig sportethische kennis. Vooral deze laatste profileerde zich als motor van het gebeuren toen een negatief advies van de Vlaamse Sportraad stelde dat het ontwerpbesluit herschreven moest worden. Uiteindelijk werden de richtsnoeren geclusterd tot een aantal van 17, die verdeeld werden onder de zes voorgeschreven thema's. In dit laatste uitvoeringsbesluit rond EVS stond eveneens vermeld dat deze richtsnoeren in werking zouden treden vanaf 1 januari 2011.

Met dit uitvoeringsbesluit eindigde een lang politiek proces dat medio 2008 van start gegaan was. Nu was het de taak om het niveau van de beleidsvorming te verlaten en daadwerkelijke veranderingen in het sportveld na te streven. De sportethische bewustwording op het politieke echelon was schijnbaar voltooid en ook de sportfederaties begonnen meer en meer de nood aan sportethiek in te zien. De moeilijkste opdracht, sportethische erkenning verkrijgen op het niveau van de sport zelf, diende echter nog aangevat te worden. In het volgende hoofdstuk zullen we dan ook een blik in de toekomst werpen en kijken hoe het MEVS-decreet en de sportethische thematiek verder evolueert.

Hoofdstuk 9: de sportethische toekomst in politiek Vlaanderen

In dit laatste hoofdstuk trachten we te voorspellen hoe de toekomst van het MEVS-decreet en de sportethische bewustwording zich de komende jaren zal ontwikkelen. Voorspellen vormt in deze zin het kernwoord. Gezien de jonge leeftijd van de EVS-materie zijn er immers nog maar amper resultaten bekend waaruit de impact van het decreet te meten zou kunnen vallen. Om toch een toekomstbeeld te kunnen schetsen, baseren we ons op een aantal nieuw gelanceerde initiatieven vanuit de Vlaamse Overheid en de meningen van de geïnterviewde bronnen die allen dicht bij het sportethische onderwerp staan.

Dit alles zal naar voor gebracht worden in drie deelhoofdstukken. Eerst en vooral kijken we naar de uitvoering van het besluit na haar inwerkingstelling. We focussen hierbij op de gekozen richtsnoeren, de hulp die de federaties werd aangeboden bij het uitwerken van deze richtsnoeren en de eerste rapporteringsfase. Ten tweede gaan we op zoek naar een aantal nieuwe sportethische thema's die na, en misschien door, het MEVS-decreet aandacht hebben gekregen. Ook de toekomst van het decreet zelf komt hier aan bod. Een slotgedeelte stelt zich de vraag hoe sportethiek er over een handvol jaren zal uitzien.

9.1. De uitvoering van het MEVS-besluit na de inwerkingstelling

Vanaf 1 januari 2011 dienden de sportfederaties invulling te geven aan hun gekozen richtsnoeren. Dit deelhoofdstuk legt de nadruk op het begin van deze uitvoeringsfase en doet dat aan de hand van drie onderverdelingen. Zo analyseren we eerst waarom bepaalde richtsnoeren door de sportfederaties het vaakst gekozen werden, vervolgens kijken we welke organisaties de federaties het best bijstonden in de uitwerking van deze richtsnoeren om tot slot de eerste rapporteringsfase onder de loep te nemen en ons af te vragen of deze reeds sportethische resultaten met zich meebracht.

9.1.1. De gekozen richtsnoeren

Zoals reeds vermeld werd, lag de deadline om de gekozen richtsnoeren door te sturen op 1 september 2010. Van de 89 sportfederaties hield de overgrote meerderheid zich hier ook aan. Slechts een viertal onder hen had geen keuze doorgegeven of was nog niet in orde met de nodige administratie. Dit stond vermeld in een persbericht van minister Muyters dat op 17 februari 2011 de wereld werd ingestuurd. Naast bovenstaande informatie werden er in dit

bericht ook statistieken meegegeven betreffende de keuze van de richtsnoeren. Zo geeft onderstaande tabel weer onder welke thema's de gekozen richtsnoeren te catalogiseren vallen.

- 1) *Fair play*: 30,89%
- 2) *Rechten van het kind in de sport*: 29,32%
- 3) *Solidariteit*: 19,90%
- 4) *Inclusie*: 8,90%
- 5) *Fysieke en psychische integriteit van het individu*: 8,38%
- 6) *Respect voor diversiteit*: 2,62%⁴³⁴

Opvallend aan deze cijfers is dat het oerklassieke thema *fair play* de koppositie in handen heeft. De rechten van het kind in de sport, sinds de jaren 80 een belangrijk thema, staat stevig tweede. Moeilijker te vatten thema's als inclusie, integriteit of diversiteit staan op de laatste plaatsen. Wat we hieruit kunnen afleiden, is dat de federaties gekozen hebben voor sportspecifieke onderwerpen. Een begrip als *fair play* wordt *de facto* geassocieerd met sport, terwijl dat met integriteit helemaal niet het geval is.

Onderzoekers aan de KU Leuven concludeerden dat dit twee oorzaken heeft. Enerzijds is een sportspecifiek thema makkelijker toe te passen in de praktijk, anderzijds heerst er te weinig kennis rond onderwerpen als inclusie, integriteit en diversiteit. Dit gebrek aan kennis resulteert in een mindere aandacht voor de betreffende thematiek, waardoor men sneller grijpt naar hetgeen men wel kent en onder de knie heeft.⁴³⁵

Deze afwezige interesse voor *diepere* thema's als integriteit, diversiteit en inclusie houdt natuurlijk niet in dat deze helemaal niet behandeld werden. Zo meent Vandenhoude dat de meeste richtsnoeren *cross-over* ingevuld kunnen worden. Dit betekent dat ze niet tot een bepaald thema gebonden zijn en bijgevolg meerdere sportethische onderwerpen bestrijken. Dat de sportfederaties toch vooral kozen voor de noemer *fair play* kan dan ook eerder als een houvast aanzien worden.

“De diepere thema's zoals integriteit, diversiteit en inclusie werden amper gekozen. Het is natuurlijk niet dat wanneer je een thema kiest je geen aandacht meer aan de rest besteedt. Daarnaast kan het ook zijn dat men fair play gekozen heeft, maar dat de uitvoering hiervan eerder onder solidariteit valt. Het is een

⁴³⁴ PHILIPPE MUYTERS, *Persbericht: sportfederaties starten concrete uitwerking voor ethisch verantwoord sporten*, 17/02/11, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.cjism.vlaanderen.be>, p. 2.

⁴³⁵ (J.) SEGHERS, (J.) SCHEERDER, (F.) BOEN, (E.) THIBAUT & (J.) MEGANCK, “Medisch en ethisch verantwoord sporten. Het promoten van fysiek, psychisch en sociaal welbevinden van jongeren in Vlaamse jeugdsportclubs” In: *Beleid & Management in Sport (BMS)*, 2012, Leuven, Jeroen Scheerder, nr. 12, p. 96.

*beetje cross-over. Maar ze hebben inderdaad vooral voor de core van de sport gekozen, de voor de hand liggende thema's die specifiek voor sport gelden.*⁴³⁶

Deze waarnemingen nijpen ons te geloven dat er nog veel werk aan de winkel is voordat de sportethische bewustwording een algemeen veld aan thema's zal bestrijken. De sportfederaties werden in een eerste fase op de hoogte gesteld van het feit dat sportethiek naar de toekomst toe een *must* moest worden, maar hun gekozen richtsnoeren tonen echter aan dat men vastgeroest zit in een oude sportethische opvatting. De keuze voor het sportspecifieke *fair play* wordt geïnspireerd door onwetendheid en gemakzucht. Binnen sportfederaties en sportverenigingen zijn een resem vrijwilligers actief die niet gespecialiseerd zijn in onderwerpen als ethisch verantwoord sporten. Dit is evenwel geen excuus om niet actief na te denken over hoe meer persoonsgerichte thema's als inclusie, integriteit en diversiteit een toepasbare praktische uitwerking kunnen krijgen.

9.1.2. Hulp tijdens deze prille uitvoeringsfase

In een vorig hoofdstuk werden we reeds op de hoogte gesteld van de samenwerking tussen VSF en ICES. Beide verenigingen sloegen de handen in elkaar om zowel inhoudelijk als administratief de sportfederaties de nodige hulp te bieden bij de invulling van hun sportethische taak. Tijdens deze fase werd er vanuit de Vlaamse Overheid ook een communicatiecampagne gelanceerd. Vanaf het najaar van 2010 werden er talloze flyers, folders en advertenties verspreid. Dit ging gepaard met het updaten van de website www.gezondsporten.be en de oprichting van een informatiepagina op de sociale netwerksite *Facebook*. De bedoeling hierbij was om een zo breed mogelijk publiek aan te spreken, veel ruimer dan enkel de sportfederaties. Dit blijkt alvast uit de beleidsbrief sport voor de jaargang 2010-2011.

*“Er werd een oproep gelanceerd aan sporters, trainers, begeleiders, bestuursleden van een sportclub, supporters, ouders van een jeugdspeler, jongeren enzovoort om aandacht te hebben voor meer ethiek in de sport. Die communicatiecampagne werd gefinancierd vanuit begrotingspost HBO HF005 1211 voor een bedrag van 45.000 euro.”*⁴³⁷

Naast deze campagne bleven ook ICES en de VSF de sportfederaties zo goed mogelijk steun verlenen bij de uitvoering van hun sportethische ideeën. Dit resulteerde onder meer in twee werkgroepen waarop de sportfederaties in grote getale aanwezig waren. Zo werd er op 16 februari 2011 een werkgroep *Solidariteit* ingericht, terwijl er drie maand later op 4 mei 2011

⁴³⁶ (J.) VANDENHOUDT, *mondeling interview*, 30/03/2012, Brussel.

⁴³⁷ (P.) MUYTERS, *Beleidsbrief Sport 2010-2011*, 2010, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.cjism.vlaanderen.be/beleidsdocumenten>, stuk 756, nr. 1, p. 40.

een werkgroep *Gedragcodes* op het menu stond. Tijdens deze bijeenkomsten werden er niet alleen instrumentele tips gegeven, maar ook ideeën uitgewisseld⁴³⁸. Onderlinge vergelijking, de zogenaamde *peer review*, was namelijk een van de te doorlopen stappen binnen de open coördinatiemethode.

Op het wetenschappelijke vlak werden er reeds maatregelen met het oog op een sportethische evaluatie genomen. Zo financierde het *Wetenschappelijk Steunpunt voor beleidsrelevant onderzoek Cultuur, Jeugd en Sport* in 2011 twee onderzoeksprojecten. Het eerste onderzocht de promotie van het fysiek, psychisch en sociaal welbevinden van jongeren in de jeugdsportclub en werd door de KU Leuven uitgevoerd. De andere studie werd toegewezen aan de VUB en analyseerde de didactische werkvormen rond ethisch verantwoord sporten en sportethiek. De uitkomsten van deze onderzoeken werden op 23 januari 2012 meegedeeld aan de sportfederaties.⁴³⁹

Deze initiatieven leken de EVS-materie een goede start te bezorgen, maar niets was minder waar. De subsidies die ICES in 2009 gekregen had, werden niet gradueel doorgetrokken. Gezien deze vereniging bestaat uit voornamelijk vrijwilligers, werd het voor hen dan ook steeds moeilijker om zonder nieuwe middelen dezelfde ethische hulp te verlenen aan de sportfederaties⁴⁴⁰. Dit zorgde voor een vertraging in het verspreiden van de sportethische boodschap. ICES kon niet langer de stroom aan vragen vanuit de federaties beantwoorden, terwijl de VSF over onvoldoende diepgaande kennis beschikte om een sluitend antwoord te geven op deze vragen. Vandenhoudt meent dan ook dat het niet verder subsidiëren van ICES ertoe geleid heeft dat het *momentum* gemist werd.

“Als minister van begroting is Muyters veel voorzichtiger dan zijn voorganger. Hij moet namelijk het goede voorbeeld geven. Er werd er dan ook voor gekozen om de subsidies voor ICES niet gradueel door te trekken. Dat zorgde ervoor dat ICES een paar jaar in het ongewisse gebleven is en niet kon evolueren. Dat was jammer gezien de sportfederaties wel nog steeds bij hen of VSF aanklopten met vragen of een spreker wouden voor hun workshop. Gezien de afwezige middelen kon men deze niet leveren. Het momentum waren we dus kwijt. Vanuit het team MVS hebben we nog getracht zelf een kader op te stellen waarbij ICES meer ondersteund zou worden, maar dat kwam er niet.”⁴⁴¹

Het gebrek aan middelen veroorzaakte een lacune binnen het proces van sportethische bewustwording dat zich probeerde te manifesteren in de samenleving. Deze problematiek werd

⁴³⁸ (S.) COOLS, *mondeling interview*, 26/04/2012, Gent.

⁴³⁹ (P.) MUYTERS, *Beleidsbrief Sport 2011-2012*, 2011, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.cjism.vlaanderen.be/beleidsdocumenten>, stuk 1336, nr. 1, p. 29.

⁴⁴⁰ (K.) DE MARTELAER, *mondeling interview*, 04/05/2012, Gent.

⁴⁴¹ (J.) VANDENHOUDT, *mondeling interview*, 30/03/2012, Brussel.

niet meteen aangepakt, maar eerder op de lange baan geschoven. Zo was er sprake van de oprichting van een expertisecentrum, waar de sportfederaties onder meer terecht zouden kunnen met al hun vragen. Dit centrum, waarover later meer, zou pas vanaf 1 juni 2012 in werking treden. Tot dan bleven de sportfederaties afhankelijk van de beperkte ethische kennis die de VSF bezat.

“Maar ICES verloor body nadat de subsidies werden stopgezet. De vragen kwamen dan bij ons terecht. We gaven hier een beperkt antwoord op en verwezen naar het expertisecentrum dat in 2012 zou komen. Hierdoor hebben we lange tijd in een grijze zone gezeten, waarin we zelfs getwijfeld hebben of we al dan niet zelf expertise moesten opbouwen.”⁴⁴²

9.1.3. De eerste rapporteringsfase

Ondanks deze situatie diende op 1 april 2012 een eerste rapporteringsdocument richting het team MVS opgestuurd te worden. Hierin moesten de sportfederaties hun genomen initiatieven duiden en verklaren waarom deze zouden bijdragen tot hun gekozen richtsnoeren. Vandaag de dag is het nog te vroeg om te kunnen spreken welke conclusies uit deze rapporteringsfase getrokken kunnen worden. Wel is het belangrijk om na te gaan wat we kunnen verwachten van deze fase en welke gevolgen deze eventueel kan hebben.

Zo lijkt het een zekerheid dat deze eerste rapportering niet zal leiden tot grote veranderingen binnen het canon aan richtsnoeren die gekozen kunnen worden. Veeleer dient deze rapportering als een spiegel gehanteerd te worden. Gezien het uitvoeringsbesluit nog maar ruim één jaar actief is in de praktijk, moeten de federaties dit document niet zien als een verplichting ten opzichte van het departement CJSM, maar eerder als een egodocument waaruit ze zelf kunnen leren hoever ze staan en wat nog beter kan. Vooral de mindere leerlingen van de klas moeten zich via dit rapporteringsdocument bezinnen en herbronnen.

Tegelijk hoeven de politieke initiatiefnemers niet te hopen op de meest baanbrekende resultaten. De jonge inwerkingstelling van de EVS-materie moet eerder aanzien worden als een periode waarin er afgetast wordt, waarin de sportfederaties op zoek gaan naar de meest efficiënte invulling van hun twee richtsnoeren. Hierbij is het belangrijk dat er snel nieuwe instrumenten tot ondersteuning gevormd worden, opdat de sportfederaties ten volle bijgestaan kunnen worden in deze opdracht. An Vermeersch, raadgever sport binnen het kabinet Muyters, meent dat het nieuwe expertisecentrum hierin een belangrijke rol kan en moet spelen.

⁴⁴² (S.) COOLS, *mondeling interview*, 26/04/2012, Gent.

“Wat we nu wel al merken, is dat er een duidelijke vraag naar ondersteuning komt vanuit de sportsector. Het nieuwe expertisecentrum moet dit oplossen. Ook zal dit centrum de evaluaties samen met de administratie behandelen. Ik heb wel reeds gehoord dat de rapporten zeer verscheiden zijn. Er zijn zeer goede leerlingen met originele ideeën, maar ook een paar minder goede leerlingen die er nog niet zo voor openstaan. De evaluatie dient dan ook om deze eventueel bij te sturen en hen te helpen om de overgang van de federatie naar het praktische niveau makkelijker te maken.”⁴⁴³

Tot slot lijkt het naar de toekomst toe alvast belangrijk dat deze rapporteringsfase geen grote hervormingen met zich meebrengt. Althans, dat is de mening van de VSF. Het decreet en haar uitvoering is een project dat nog goed en wel in de startblokken staat en nu vooral nood heeft aan continuïteit. In 2012 vinden de Olympische Spelen plaats, waarna een nieuwe richtsnoerencyclus aangevat moet worden. De VSF hoopt dan ook dat zoveel mogelijk federaties dezelfde richtsnoeren als voorheen gaan kiezen. Het is namelijk “utopisch om te denken dat je na 2 jaar alles bereikt hebt wat je wou bereiken.”⁴⁴⁴

9.2. De initiatieven na het MEVS-decreet

Of het MEVS-decreet zal leiden tot meer sportethische bewustwording valt vooralsnog af te wachten. Wat we wel al kunnen concluderen is dat het decreet als eerste een wettelijk kader gevormd heeft voor sportethische zaken in Vlaanderen. Dit is momenteel haar grootste verdienste. In wat volgt focussen we op hoe dit kader in de toekomst nog verder kan evolueren. Hierbij is het belangrijk dat we even stilstaan bij twee ethische thematieken die momenteel in de schijnwerpers staan: *match fixing* en misbruik binnen gezagsrelaties.

9.2.1. *De opkomst van nieuwe sportethische thema's*

9.2.1.1. Match fixing

Hoewel het vervalsen van wedstrijden in België reeds in 2005 een *hot topic* geworden is na de doorkomst van *gokchinesees* Zheyun Ye binnen het voetbal, is het vooral Europa dat zich met deze problematiek de laatste jaren heeft beziggehouden. Tijdens de 11de samenkomst van de Europese ministers van sport te Athene (december 2008) kwam deze thematiek voor het eerst centraal op de agenda te staan. Vervolgens evolueerde het binnen de Raad van Europa tot een vooraanstaand probleem wat uiteindelijk zou leiden tot een uitvaardiging van de Raad op 28

⁴⁴³ (A.) VERMEERSCH, *mondeling interview*, 12/04/2012, Gent.

⁴⁴⁴ (S.) COOLS, *mondeling interview*, 26/04/2012, Gent.

september 2008, getiteld *promotion of the integrity of sport to fight against manipulation of results, notably match-fixing*⁴⁴⁵.

De focus op dit probleem mag de Europese instanties evenwel geen oogkleppen opzetten, meent Vermeersch. “*Match Fixing* is nu wel iets waar de Raad van Europa op focust, maar het ruimer plaatje gaat verloren”, klinkt het⁴⁴⁶. De aandacht voor ethische problemen is positief, maar mag inderdaad niet de dominante stroming worden binnen de sportethiek. Het is namelijk niet de bedoeling enkel de sport te vrijwaren van onethische invloeden of gedrag. Men moet ook de nadruk durven leggen op de positief ethische gevolgen die sport voor haar beoefenaars kan hebben. Uitgaan van enkel sportethische problemen impliceert immers dat een *pure* sport, gevrijwaard van deze problemen, zuiver ethisch zou zijn. We hebben reeds aangetoond dat dit een te bekrompen visie is, die niet eigen is aan de hedendaagse tijdsgeest.

9.2.1.2. Misbruik binnen gezagsrelaties en bedreiging van de seksuele integriteit van de jonge sporter

Ondanks de Europese aandacht voor *match fixing* kwam in Vlaanderen de focus op iets totaal anders te liggen: misbruik. Dat deze thematiek de nieuwe hoofdzaak werd binnen de sportethiek had het vooral te danken aan het uitbreken van het schandaal rond het seksuele misbruik binnen de Katholieke Kerk in 2010 en de bijhorende *Operatie Kelk*. Deze gaven aanleiding tot de oprichting van de *Bijzondere Commissie betreffende de behandeling van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie, inzonderheid binnen de Kerk* in de Belgische Kamer. Deze kwam in april 2011 met een eindverslag opzetten waarin een 70-tal aanbevelingen werden gedaan. Een opvolgingscommissie diende na te gaan of deze aanbevelingen navolging kregen in de toekomst.⁴⁴⁷

Binnen deze eerste commissie werd ook de sportwereld onder de loep genomen. Prof. em. Yves Vanden Auweele had reeds in het begin van het nieuwe millennium de aandacht gevestigd op bestaande misbruiken binnen de sport. Zijn onderzoek werd evenwel geïntegreerd in de allesomvattende Panathlon-verklaring en het latere EVS. Nu werd deze problematiek door de bijzondere commissie opnieuw losgerukt uit dit algemene kader. Deze commissie kwam vervolgens met een aantal specifieke aanbevelingen voor de sportbeoefening op de proppen.

⁴⁴⁵ COUNCIL OF EUROPE, *Recommendation: Promotion of the integrity of sport to fight against manipulation of results, notably match-fixing*, 2011, Straatsburg, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.coe.int>, 49 artikels, 8p.

⁴⁴⁶ (A.) VERMEERSCH, *mondeling interview*, 12/04/2012, Gent.

⁴⁴⁷ (J.) VANDENHOUDT, *mondeling interview*, 30/03/2012, Brussel.

Deze hielden echter, *dixit* Vandenhoudt, “geen rekening met de Vlaamse sportstructuur”. Hierdoor werden deze recommandaties naar de prullenmand verwezen.⁴⁴⁸

De toon was evenwel gezet. Op Vlaams niveau maakte men van het bestrijden van misbruik en het schaden van de seksuele integriteit van de jonge sporter een nieuwe sportethische hoofdprioriteit. Binnen de Vlaamse Sportraad hield men bijvoorbeeld op 14 juni 2011 een eerste breed overleg rond dit onderwerp. Een volgend initiatief kwam er op 30 november 2011 toen het BOIC een symposium organiseerde waarbij prominente sportlieden en –beleidsmakers uit alle gemeenschappen aanwezig waren.⁴⁴⁹

Deze overlegmomenten vormden geen eindpunt voor de Vlaamse Overheid. Integendeel, in 2012 verschenen er een aantal initiatieven die de seksuele integriteit van de jonge sporter trachtten te vrijwaren. Een eerste was het ondertekenen van een engagementsverklaring ter *bescherming van de seksuele integriteit van de minderjarige in de sportsector*. Deze benadrukte het grote belang van preventie en bestrijding van alle vormen van misbruik en wou vooral het onderwerp opnieuw bespreekbaar maken. De verklaring werd ondertekend door zowel minister Muyters, het departement CJSM, Bloso, VSF, BOIC, de Stichting Vlaamse Schoolsport (SVS) als het Vlaams Instituut voor Sportbeheer en Recreatiebeleid (ISB).⁴⁵⁰

Daarnaast kwam de oprichting van een meldpunt opnieuw ter sprake. In de beleidsbrief Sport 2010-2011 liet minister Muyters alvast weten dat hij voorstander was van een platform waar men vragen aan kon richten en grieven mocht melden. Het moest mogelijk zijn om zoiets in de sportsector op te richten onder de naam *forum ethisch verantwoord sporten*.⁴⁵¹

Zover kwam het echter niet. De idee om meldpunten per discipline te installeren verdween ten koste van het plan om een centraal en geïntegreerd meldpunt op te richten, dat niet enkel voor misbruik, maar voor alle vormen van geweld ten opzichte van jongeren in alle gelederen van de

⁴⁴⁸ (J.) VANDENHOUDT, *mondeling interview*, 30/03/2012, Brussel.

⁴⁴⁹ (P.) MUYTERS, *Beleidsbrief Sport 2011-2012*, 2011, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.cjism.vlaanderen.be/beleidsdocumenten>, stuk 1336, nr. 1, p. 30.

⁴⁵⁰ VLAAMSE OVERHEID, *Engagementsverklaring ter bescherming van de seksuele integriteit van de minderjarige in de sportsector*, 2012, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsesportfederatie.be>, 11 artikels, 3p.

⁴⁵¹ (P.) MUYTERS, *Beleidsbrief Sport 2010-2011*, 2010, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.cjism.vlaanderen.be/beleidsdocumenten>, stuk 756, nr. 1, p. 41.

maatschappij gebruikt kon worden. Dit werd gerealiseerd op 12 maart 2012 en kreeg de naam *1712: Misbruik, geweld en kindermishandeling* met zich mee.⁴⁵²

9.2.1.3. Overheidsopdracht betreffende EVS en de bestrijding van seksueel misbruik en geweld binnen de sport

Ondanks het feit dat de oprichting van het meldpunt en het ondertekenen van een engagementsverklaring wel de goede intenties van de Vlaamse Overheid blootlegden, leverde dit op het praktische vlak weinig nieuwe bijdragen. Er was dan ook nood aan een nieuw project, dat de mogelijkheid had om rond deze materie aan onderzoek te doen en er nadien de nodige praktische instrumenten bij kon opstellen. Dit leidde ertoe dat de Vlaamse Overheid een overheidsopdracht uitvaardigde, waarbij het op zoek ging naar een partner om samen een expertisecentrum vorm te geven rond de stelling *verstrekken van expertise op het vlak van ethisch verantwoord sporten, met inbegrip van de problematiek aangaande integriteit, seksueel misbruik en geweld*. Dit alles voor een periode van 25 maanden, startend vanaf 1 juni 2012⁴⁵³. Binnen de algemene offerteaanvraag werd de taak als volgt omschreven.

“Expertise aanreiken aan het sportbeleid en de sportsector op het vlak van ethisch verantwoord sporten, met inbegrip van de problematiek aangaande integriteit, (seksueel) misbruik en geweld, door het in opdracht van en in samenwerking met de opdrachtgever verrichten van onderzoek en studiewerk, formuleren van beleidsaanbevelingen, het uitwerken en organiseren van initiatieven en projecten, het ondersteunen van de sportsector, en dit gerelateerd aan en kaderend binnen de vigerende regelgeving rond ethisch verantwoord sporten.”⁴⁵⁴

Het is meteen duidelijk dat deze overheidsopdracht tweeledig is. Enerzijds is er de problematiek betreffende misbruik, integriteit en geweld die bestreden moet worden. Anderzijds wordt er ook gevraagd zich te focussen op EVS in het algemeen. Dit houdt in dat het expertisecentrum de sportfederaties moet bijstaan in de uitwerking van de richtsnoeren, maar ook initiatieven en projecten dient te ontwikkelen om de sportethische bewustwording te vergroten. Ook houdt de overheidsopdracht in dat de gekozen partner het MEVS-decreet en haar uitvoering mee evalueert en ze eventueel opnieuw invult.

⁴⁵² (P.) MUYTERS, *Beleidsbrief Sport 2011-2012*, 2011, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.cjism.vlaanderen.be/beleidsdocumenten>, stuk 1336, nr. 1, p. 30.

⁴⁵³ (J.) VANDENHOUDT, *mondeling interview*, 30/03/2012, Brussel.

⁴⁵⁴ (C.) CLAUS, *algemene offerteaanvraag: verstrekken van expertise op het vlak van ethisch verantwoord sporten, met inbegrip van de problematiek aangaande integriteit, seksueel misbruik en geweld*, 2012, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.ethicsandsport.com>, p. 2.

Met deze opdracht kon de EVS-materie rekenen op nieuwe aandacht nadat er reeds budget werd vrijgemaakt voor ICES, de communicatiecampagne en een aantal initiatieven van de VSF. De overheidsopdracht plaatste de voorgaande projecten evenwel in de schaduw. Voor het expertisecentrum zou er maar eventjes een bedrag van € 430.000 vrijgemaakt worden. Het hoogste ooit bestemd voor sportethische zaken in Vlaanderen. De vraag stelt zich nu wie deze taak op zich mocht nemen. Al snel werd het duidelijk dat de samengestelde kandidatuur van ICES en de Vlaamse universiteiten de enige kanshebber bleek en, logischerwijze, de opdracht met de bijhorende subsidie zou binnenrijven. Dit consortium zou een coördinator aanstellen die de schakel moest worden tussen het expertisecentrum, het departement CJSM en het kabinet Muyters.

“Ondertussen werden we ook aangesproken rond seksueel misbruik en dat heeft uiteindelijk geleid tot een overheidsopdracht rond sportethiek in de vorm van een expertisecentrum. Deze opdracht werd tot op Europees niveau aangekondigd, maar ICES en de universiteiten zijn de enige kandidaat gebleken. Zij gaan een coördinator aanwerven voor het project. Die persoon zal het aanspreekpunt worden en maandelijks met ons overleggen. Op deze manier spelen we kort op de bal. Dit project is eigenlijk wel een grote stap: van geen naar veel middelen. Het is zelfs de eerste keer, de communicatiecampagne buiten beschouwing gelaten, dat er geld vrijgemaakt wordt voor specifiek sportethische zaken.”⁴⁵⁵

Ethisch verantwoord sporten zal door dit expertisecentrum ongetwijfeld een nieuwe *boost* krijgen. De federaties hebben weer een instelling waar ze terecht kunnen met hun vragen, de VSF kan opnieuw teren op een partner met de nodige kennis en ICES zal dankzij deze middelen weer de mogelijkheid krijgen actiever bij te dragen tot het *topic* EVS. De precieze invulling van het expertisecentrum dient nog besproken te worden, maar nu al staat het vast dat men moet proberen te vermijden dat deze overheidsopdracht gereduceerd wordt tot een veredeld theoretisch onderzoek. Het is noodzakelijk dat men op zoek gaat naar de nodige *tools* en praktische uitwerkingen voor de EVS-materie, opdat de sportethische bewustwording begrepen en verspreid kan worden door federaties, verenigingen en sporters.

9.2.2. Een decretale aanpassing?

In 2009 brak de *case* Wickmayer-Malisse los. Beide tennissers kregen een schorsing van één jaar opgespeld nadat ze driemaal verzaakt hadden hun *whereabouts* in te vullen. De *whereabouts* houden in dat iedere op doping controleerbare sporter elke dag een bepaalde tijdsspanne opgeeft waarin hij of zij beschikbaar is voor dopingcontrole. Deze sanctionering werd in Vlaanderen op een golf van protest onthaald en toonde aan dat de bestaande

⁴⁵⁵ (J.) VANDENHOUDT, *mondeling interview*, 30/03/2012, Brussel.

dopingregelgeving enkele mankementen vertoonde. Minister Muyters liet in zijn beleidsbrief sport voor de jaargang 2010-2011 het volgende optekenen.

“De (historisch gegroeide) groepering van alle regelgeving over dopingbestrijding, sportmedische keuring, leeftijds- en opleidingsvereisten en recent ethisch verantwoord sporten in één decreet – het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch en ethisch verantwoorde sportbeoefening – heeft geleid tot een onoverzichtelijk decreet, waarin de bepalingen over dopingbestrijding, die regelmatig geactualiseerd moeten worden, met elkaar verweven zijn. Om snel te kunnen anticiperen op de internationale ontwikkelingen en de sporters en verantwoordelijke sportfederaties goed te kunnen informeren over dopingbestrijding, moet de regelgeving eenvoudiger en toegankelijker gemaakt worden. Daarvoor moet de dopingregelgeving in de eerste plaats in een apart decreet gegoten worden.”⁴⁵⁶

Hierin pleit de minister voor een apart dopingdecreet. Deze zou de dopingregelgeving zowel flexibeler maken om eventuele aanpassingen en actualiseringen door te voeren als het overzicht en de toegankelijkheid ervan verbeteren. De visie kreeg navolging van de Vlaamse Regering waardoor er in het najaar van 2012 een apart dopingdecreet gevormd zal worden. Het loskoppelen van de dopingproblematiek heeft als gevolg dat men achterblijft met een restdecreet dat vormelijk sowieso een aanpassing zal moeten ondergaan.

Het is mogelijk dat men van deze verplichte aanpassing, die vermoedelijk in 2013 zal plaatsvinden, meteen ook een deugd maakt. Zo is er inhoudelijk “constant hervorming nodig, gezien sportethiek materie is die constant evolueert”, zegt Vandenhoudt⁴⁵⁷. Een wijziging van decreet kan dus eventueel resulteren in een grotere aandacht voor misbruik en seksuele integriteit binnen de politieke verankering. Daarnaast is deze toekomstige decreetswijziging een mooie kans om veel meer sportactoren dan louter de sportfederaties te incorporeren in de sportethische thematiek. Zo meent prof. dr. De Martelaer dat “de gemeenten momenteel buitenspel staan, maar wel voor de materie openstaan. Er was zelfs al een vraag vanuit het ISB hoe men sportethiek zou kunnen implementeren in hun werking.”⁴⁵⁸

Het is belangrijk dat wijzigingen binnen het MEVS-decreet afgetoetst worden aan wat mogelijk is in verhouding tot de andere sportdecreten. Meer zelfs, in de toekomst zou het MEVS-decreet moeten integreren binnen elk van deze sportdecreten. Hierdoor zou sportethiek de verantwoordelijkheid van iedereen worden. Elke actor en elk niveau binnen het sportveld zou er bijgevolg verplicht aandacht aan moeten besteden. Dit klinkt als een geweldige stimulans vormen voor meer sportethische bewustwording.

⁴⁵⁶ (P.) MUYTERS, *Beleidsbrief Sport 2010-2011*, 2010, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.cjism.vlaanderen.be/beleidsdocumenten>, stuk 756, nr. 1, p. 38.

⁴⁵⁷ (J.) VANDENHOUDT, *mondeling interview*, 30/03/2012, Brussel.

⁴⁵⁸ (K.) DE MARTELAER, *mondeling interview*, 04/05/2012, Gent.

9.3. Sportethiek in de toekomst

De nabije toekomst lijkt voor de sportethische bewustwording rooskleurig te zijn, maar hoe zullen we tegenover dit onderwerp staan binnen een decennium? Kunnen we nu reeds een aantal zaken concluderen die effect zullen hebben op de lange termijn zonder te vervallen in loze voorspellingen en gissingen? Moeilijk, maar toch zijn er twee gedachtestromen die zeker het vermelden waard zijn.

De eerste bedenking luidt als een waarschuwing. Met de grote belangstelling voor nieuwe onderwerpen als seksueel misbruik en *match fixing* bestaat het gevaar dat sportethiek te makkelijk vereenzelvigd zal worden met deze thema's. We herinneren ons de traditionele opvatting die door middel van de nodige oogkleppen te gefocust was op de ethische aspecten, gericht op de sport zelf. Aandacht voor de sportboefenaar was eerder afwezig. Daarnaast wijzen we op het feit dat de populaire thema's het bestrijden van ethische problematiek vooropstellen. Het is desalniettemin even belangrijk om ook een positieve ethiek na te streven. Op deze manier worden de sportactoren echt geprikkeld. De beleidsbrief sport voor de jaargang 2011-2012 stelt het versturen van een positieve boodschap alvast tot een van haar doelen.

“De herwerking van het decreet medisch en ethisch verantwoord sporten biedt opportuniteiten om rond de problematiek van seksueel misbruik en ethiek in de sport structurelere maatregelen te treffen, uiteraard na overleg met de brede sportsector. Belangrijk zal zijn dat het volledige sportlandschap op een positieve manier en via een positieve boodschap door het thema aangesproken wordt.”⁴⁵⁹

Ten tweede zal het een grote verrassing heten wanneer men ooit sportethiek als de *core business* van de sportbeoefening zal beschouwen. Al sinds de geboorte van de sport stond het competitieve element centraal en het is zeer aannemelijk dat dit niet meteen zal veranderen. Ethiek krijgt binnen de sportieve cirkel aanvaarding, maar wordt naar de zijkanten verwezen. Het is van daaruit dat het haar specifieke rol speelt en de sportbeoefenaars er constant aan doet herinneren dat er met haar rekening gehouden moet worden. Sportethiek is namelijk niet enkel van belang wanneer er zich bepaalde onethische *cases* voordoen. Prof. dr. De Martelaer verwijst hierbij naar de moeilijk te vinden balans tijdens de Olympische Spelen.

“Er zal altijd een verschil zijn tussen recreatiesport en sport waar het winnen centraal staat. Tijdens de Olympische Spelen zie je trouwens hoe moeilijk het is om het evenwicht tussen competitie en ethiek te bewaren. Hoe ver willen we gaan om ons eigen bloed te laten afzien in de harde topsportwereld? De

⁴⁵⁹ (P.) MUYTERS, *Beleidsbrief Sport 2011-2012*, 2011, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.cjism.vlaanderen.be/beleidsdocumenten>, stuk 1336, nr. 1, p. 30.

*grenzen van het ethische worden hier afgetoetst om toch maar competitief te blijven t.o.v. de andere landen. Neen, ik denk daarom ook dat ethiek nooit de hoofdprioriteit zal worden.*⁴⁶⁰

9.4. Besluit

De praktische toepassing van het uitvoeringsbesluit rond ethisch verantwoord sporten opende met de richtsnoerenkeuze die door de sportfederaties gemaakt moest worden. Een slordige 30% verkoos hierbij het thema *fair play*, terwijl de minder sportspecifieke maar zeker even nuttige themata als integratie, integriteit en diversiteit het minst populair bleken. Meteen werd duidelijk dat er nog het nodige werk aan de winkel was, wou men een brede sportethische bewustwording brengen.

In deze opdracht werd men aanvankelijk wel ondersteund door de nodige middelen. Er werd een communicatiecampagne opgezet en op de *workshops* van VSF en ICES konden de federaties praktische tips vergaren die de uitwerking van hun richtsnoeren zou vergemakkelijken. Een mooie start leek in de maak. Leek, want een eerste subsidie die ICES in 2009 ontvangen kreeg, raakte niet veel later bijna uitgeput en werd bovendien niet gradueel doorgetrokken. ICES verdween hierdoor van het sportethische toneel en de sportfederaties verloren het aanspreekpunt voor al hun inhoudelijke vragen.

Deze gecreëerde lacune bleef evenwel niet lang bestaan. In 2012 werd ICES, samen met de Vlaamse universiteiten, verkozen om een overheidsopdracht uit te voeren waarbij de verdere uitwerking van ethisch verantwoord sporten een van de twee hoofddoelstellingen werd. De nadruk lag hierbij op het creëren van praktische *tools* voor EVS. Men trachtte immers te vermijden dat deze opdracht zou uitmonden in te wetenschappelijke onderzoeken. Deze herstart kon genomen worden op 1 juni 2012.

Deze overheidsopdracht, die de oprichting van een expertisecentrum inhield, kende als tweede doelstelling het bestrijden van het misbruik en de aanranding van de seksuele integriteit van de jonge sporter. De bijzondere Kamercommissie voor seksueel misbruik, die voortvloeide uit het schandaal rond kindermisbruik binnen de Katholieke Kerk, wierp ook een blik op de sportwereld. Seksueel misbruik was en is aanwezig binnen de sportbeoefening, klonk de conclusie en dat kon niet langer genegeerd worden. Er volgde een engagementsverklaring en de oprichting van een algemeen meldpunt. Het expertisecentrum moet daarnaast seksueel

⁴⁶⁰ (K.) DE MARTELAER, *mondeling interview*, 04/05/2012, Gent.

misbruik verder uit de taboesfeer halen, een decennium nadat prof. em. Yves Vanden Auweele de vinger op de wonde legde.

De aandacht voor de seksuele integriteit van de sporter en andere populaire onderwerpen als *match fixing* zullen in de toekomst de sportethische invulling mee vormen geven. We moeten ons echter bewust zijn van het gevaar dat we deze onderwerpen niet laten samenvallen met de notie sportethiek. Deze is immers veel breder dan enkel de onderwerpen van het moment.

Tenslotte moeten we er ons van bewust zijn dat ethiek nooit de centrale bekommernis van de sportbeoefening zal worden. Hoewel de eerste rapporteringsfase ons leert geduldig te blijven wachten op de eerste merkbare veranderingen van de EVS-politiek, staat het nu al vast dat deze slechts een rol in de sportieve marge zullen spelen. Sportethiek is belangrijk en zonder een ethische bewustwording zou competitie sport vervallen in een onmenselijk iets. Omgekeerd is evenwel hetzelfde waar. Een te grote sportethische focus zou het competitieve element doen wegwijnen, wat eveneens geen positief effect zou hebben op het verder bestaan van de sport.

Besluit Luik 3

Luik 3 stond in het teken van hoe de Vlaamse politiek voor het eerst sportethiek ging verankeren. Dit deden ze door de thematiek ethisch verantwoord sporten toe te voegen aan het bestaande MVS-decreet. Met een aanpalend uitvoeringsbesluit werden zo de eerste stapjes gezet om het sportpubliek warm te maken voor een grotere ethische bewustwording.

De nood aan meer sportethisch besef kende een variëteit aan *triggers*, waarvan de Panathlon-verklaring ongetwijfeld een van de meest invloedrijke was. Dit document omvat een aantal stellingen die de positie en de behandeling van de jeugdsporter moest beschermen en/of verbeteren. Dit charter werd ondersteund door een geëngageerde minister van sport, Bert Anciaux, die opdracht gaf tot het organiseren van het sportethische symposium *Sport op Jongerenmaat*. Deze gebeurtenissen leidden ertoe dat de idee om het MVS-decreet aan te vullen met een ethisch gedeelte een prioriteit werd binnen de sportieve legislatuur van de Vlaamse Regering. Personen als Alfons Roebben, Paul De Knop, prof. dr. Frank Hendrickx en minister Bert Anciaux zelf namen de uitvoering van deze nieuwe opdracht voor hun rekening.

Het gewijzigde decreet weerhield zich ervan een eenzijdige definitie op te stellen. Ethiek is namelijk geen gegeven dat zich in één betekenis laat vatten. Een brede invulling van het begrip zou de verscheidene sportactoren tot denken aanzetten. Het was namelijk de bedoeling dat dit gebeurde, opdat iedereen een persoonlijke betekenis zou geven aan wat ethisch sporten voor hem of haar betekende. Deze visie op sportethiek paste volledig in het kraam van de opvatting, ontstaan in de jaren 90, waarin men niet langer uitging van het bestaan van een correcte sportethische definitie, maar veeleer eigen interpretaties ging vooropstellen. Deze houding werd na verduidelijking gesmaakt door alle adviserende, parlementaire en politieke instanties die het decreet tijdens haar totstandkoming moest doorlopen. De punten van kritiek, uitgaand van deze instanties, hadden dan ook geen betrekking tot de sportethische invulling. Dit gebrek aan inhoudelijke commentaar werd doorgetrokken in de bevoegde commissie en de plenaire vergadering waar er zich niet eens een debat afspeelde rond deze materie.

Om de opgestelde sportethische boodschap in het Vlaamse sportlandschap te verspreiden, had de Vlaamse Overheid haar oog laten vallen op de sportfederaties. Deze leken het ideale doorgeefluik om sportethische bewustwording tot op het niveau van de clubs en de sporters te krijgen. Het was evenwel niet de bedoeling om de federaties zomaar een taak op te leggen. Een nieuw gecreëerde methodiek, de open coördinatiemethode, stipuleerde immers dat men pas

bewust bezig is met ethiek als men hier zelf over nadenkt. Bijgevolg werd er geopteerd om een stappenplan op te stellen waarbij het verstrekken van informatie, sensibilisering en onderling overleg centraal stonden. Dit moest resulteren in een aantal specifieke thema's en richtsnoeren rond sportethiek. Hieruit konden de sportfederaties dan weer kiezen welke richtsnoeren zij graag wouden uitvoeren. De manier waarop de federaties invulling gaven aan de invoering, mochten ze zelf bepalen. De opdracht van de Vlaamse Overheid was dus gericht op inzet en niet op resultaat. Men werd verplicht iets te doen.

Het verkondigde stappenplan werd volledig uitgevoerd, hoewel sommige fasen inhoudelijk een holle doos bleken te zijn. Het algemene overlegmoment met de sportfederaties mondde bijvoorbeeld uit in een administratieve discussie rond de werklast die EVS met zich mee zou brengen, terwijl een intern gecreëerde werkgroep met hetzelfde probleem kampte. Door in deze werkgroep te hard te blijven focussen op de administratieve invulling van het sportethische beleid, werd het inhoudelijke werk wat achtergesteld en ondersteund door slechts een handvol sterke schouders. Deze waren afkomstig van het departement CJSM, de VSF en vooral ICES in de persoon van Marc Maes. Zij hebben uiteindelijk de vele richtsnoervoorstellen kunnen clusteren tot een werkbaar geheel, dat nadien in een laatste uitvoeringsbesluit op 21 mei 2010 zou vastgelegd worden.

Nu de laatste politieke stap een feit was, begon de praktische uitwerking van EVS alle aandacht naar zich toe te trekken. Hierbij was het van vitaal belang dat er de nodige initiatieven genomen werden om de sportfederaties te sensibiliseren en bij te staan in de uitwerking van hun gekozen richtsnoeren. Hiervoor ging de Vlaamse Overheid van start met een communicatiecampagne, organiseerde de VSF de nodige *workshops* en informatiesessies en creëerde het in 2009 gesubsidieerde ICES een aantal specifieke *toolkits* die de sportfederaties inhoudelijk moesten ondersteunen. Deze goede start werd evenwel snel tenietgedaan toen de subsidie voor ICES niet gradueel werd doorgetrokken. Hierdoor viel het inhoudelijke aanspreekpunt voor de federaties weg en ontstond er meteen een lacune in de EVS-praktijk.

Er was nood aan een nieuwe *wake-upcall*. Die kwam er uit verrassende hoek. *Operatie Kelk* leidde immers het begin in van de aandacht op misbruik en het schaden van de seksuele integriteit van de jonge sporter. Ook de sportwereld werd hierbij onder de loep genomen. De belangstelling voor deze problematiek resulteerde in een nieuwe overheidsopdracht waarin een expertisecentrum deze materie moest behandelen. Ook het helpen uitvoeren van de EVS-materie behoorde tot het takenpakket van dit nieuwe expertisecentrum. Deze opdracht werd

toegewezen aan een consortium bestaande uit de vier Vlaamse universiteiten en ICES, die op deze wijze opnieuw kon rekenen op de nodige middelen om hun expertise te delen met de sportfederaties. Gestart op 1 juni 2012 vulde dit centrum de vernoemde lacune op en zorgde het voor een nieuwe start voor de praktische uitwerking van EVS.

Een sluitend antwoord op de vraag hoe hard het MEVS-decreet haar stempel heeft kunnen drukken op de sportethische bewustwording, is momenteel onmogelijk te geven. De jonge beleidsnorm is nog in volle opbouwfase en echte resultaten kan men nog niet verwachten. De toekomst voorspelt alvast rooskleurig te zijn nu het nieuwe expertisecentrum sportethiek de nodige aandacht zal geven en het onderwerp zal helpen om zich verder te evolueren. Daarnaast moet men oppassen dat de sportethische invulling in de toekomst niet herleid zal worden tot de actuele onderwerpen die vandaag de dag de bühne beheersen. *Match fixing* en misbruik binnen gezagsrelaties zijn uitermate interessante thema's, maar sportethiek is veel breder dan deze twee onderwerpen. Haar allesomvattendheid is net haar grootste kracht.

Overkoepelend zullen we wel het feit moeten aanvaarden dat ethiek nooit het centrum van de sportbeoefening zal vormen. Het kampeert aan de zijlijn en oefent van daaruit constante invloed op het competitieve sportgebeuren. Deze verhouding tussen ethiek en competitie is ideaal. Sportethiek moet zich niet tot doel stellen om de centrale bezorgdheid binnen de sportbeoefening te worden. Eerder dient ze haar positie langs de zijlijn te verstevigen, opdat ze niet enkel bij bepaalde *cases* naar voor komt, maar permanent in de geesten van de sportactoren vertoeft.

Eindconclusie

Deze eindverhandeling stelde zich tot doel na te gaan hoe de sportethische bewustwording in de Vlaamse politiek ontstond en tot uiting gebracht werd. Om deze onderzoeksvraag de nodige omlijning te geven werd er eerst een theoretisch luik vastgelegd. Begrippen als sport en ethiek werden in dit hoofdstuk besproken en de samengestelde term sportethiek kreeg eveneens de nodig aandacht. Hieruit bleek al snel dat het samenbrengen van sport en ethiek geen sinecure was, gezien de combinatie van beide termen vaak paradoxale reacties opleverde.

Daarnaast viel het in dit eerste hoofdstuk ook op dat de invulling van sportethiek onderhevig was aan de nodige verandering. De sportethische opvatting bij de klassieke Olympische Spelen toonde immers vele verschillen met hoe men sportethiek na de millenniumwisseling ging percipiëren. In de beginnende sportethiek ging men immers uit van de traditionele opvatting. Deze werd gekenmerkt door het feit dat er slechts één ethische visie als de juiste beschouwd werd, namelijk deze waar het bestuderen van sportspecifieke zaken als *fair play* en het al dan niet naleven van de reglementen de sportethiek belichaamden. Deze opvatting evolueerde doorheen de tijd tot de huidige, meer postmoderne, visie. Hierin wordt sportethiek niet getoetst aan een zekere juist- of foutheid, maar wordt het creëren van persoonlijke sportethische invullingen net gestimuleerd. Door deze verscheidene opvattingen nadien met elkaar te laten botsen komt men tot nieuwe inzichten. De aandacht gaat in deze zienswijze dan ook meer uit naar de sporter en hoe de sport ethische voordelen kan opleveren voor haar beoefenaar.

Deze evolutie is eveneens toepasbaar op de houding jegens sportethiek in politiek Vlaanderen. Zo openden we het tweede luik met een blik op de periode vóór de jaren 70. Deze tijdsspanne kende geen aparte politieke entiteit in Vlaanderen en definieerde sport bijgevolg als een particuliere aangelegenheid waar de Overheid zich niet mee bemoeide. Een algemene sportethische visie vanuit de politieke wereld was dan ook uit onbestaande. Wel werd er een eerste antidopingwet (1965) uitgevaardigd, wat ons tot de conclusie bracht dat er enkel een lichte aandacht was voor sportspecifieke ethische themata.

Dan brachten de jaren 70 een heuse ommezwaai. De oprichting van de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap maakte van sport een gemeenschapsmaterie. Meteen kwam er een grote nadruk te liggen op *Sport voor Allen*, waarbij het de bedoeling was iedereen aan

het sporten te krijgen. In deze breedtesport ging er aandacht uit naar de bescherming van de individuele sporter. In het *Decreet tot vaststelling van het statuut van de niet-betaalde sportbeoefenaar* werd een eerste poging ondernomen om de juridische rechten van de sportbeoefenaar te vrijwaren. Dit initiatief kende een manke praktische toepassing, maar toonde aan dat er in dit decennium plaats was om dit soort *vroeg sportethische* zaken te bespreken. Tot een sportethische explicitering kwam het in de jaren 70 vooralsnog niet.

Ook in de economisch moeilijke jaren 80 ontbrak het expliciet vermelden van de sportethiek op politiek niveau. Wel kenden we in deze periode met het door Sporta georganiseerde congres *Sport en ethiek* een eerste evenement, waar er specifieke aandacht uitging naar de sportethische materie en deze in een breder kader durfde te plaatsen. Stilaan ging men in Vlaanderen beseffen dat sportethiek meer is dan louter *fair play* of dopingbestrijding.

Een nieuwe versnelling in deze bewustwording kwam er in de jaren 90 toen het sportbeleid zich meer ging richten op de sociale functies die sportbeoefening met zich meebrengt. Zo bleek sport het middel bij uitstek om de integratie van kansarmen of allochtonen te bevorderen. Een meer dan welgekomen functie, gezien Vlaanderen ondertussen een multiculturele samenleving geworden was. In deze integrerende functie stond niet langer de sport centraal, maar wel hoe deze in dienst kon staan van haar beoefenaar. Ook op internationaal vlak ging men de sociaal-ethische kwaliteiten van sport steeds meer appreciëren. Het opstellen van de *Code of Sports Ethics* door de Raad van Europa in 1992 is hiervan het mooiste voorbeeld. Op Vlaams niveau bleef een sportethische maatregel op politiek niveau vooralsnog uit. Ook het feit dat sport sinds 1999 een aparte ministeriële bevoegdheid werd, bracht vooralsnog weinig nieuwe impulsen op sportethisch vlak.

Pas in het midden van het eerste decennium van de 21ste eeuw doken er voor het eerst plannen op om een Vlaams decreet rond sportethiek op te stellen. Dit zou onder het ministerschap van Bert Anciaux moeten gebeuren in de vorm van een aanpassing van het bestaande decreet rond medisch verantwoorde sportbeoefening. Dit idee was niet het resultaat van één specifieke aanleiding, maar was gebaseerd op een verscheidenheid aan *triggers*. Zo was de persoonlijke interesse die de bevoegde minister Bert Anciaux in het thema toonde een niet te verwaarlozen aanleiding, maar datzelfde gold evengoed voor de Panathlon-verklaring *Ethiek in de Jeugdsport* die de vinger op de wonde legde en meer aandacht vroeg voor sportethisch gedrag binnen de jongerensport. Het feit is dat de aanzet tot decretale verankering niet eenzijdig afkomstig was van een bepaalde persoon, instelling of drukingsgroep.

Desalniettemin kon men rond deze periode een definitieve klik waarnemen in het politieke denken. Sportethiek werd voortaan als een noodzaak aanzien en diende dringend in een decreet gegoten te worden. Dit gebeurde uiteindelijk onder de auspiciën van minister Anciaux en met behulp van adjunct-kabinetschef Paul De Knop en raadgever Alfons Roebben. Deze laatste laadde zich volledig in met de thematiek en verkreeg na het voeren van talloze gesprekken met diverse experts en mensen uit de sportwereld de nodige inzichten in de sportethiek. Hierna werd er een beroep gedaan op prof. dr. Frank Hendrickx die het juridische kader en de te volgen methodiek uitwerkte.

Het besef dat er geen juiste sportethische invulling bestaat, leidde ertoe dat men in het decreet rond ethisch verantwoorde sportbeoefening ervoor opteerde om een brede sportethische invulling centraal te stellen.

Hierbij zou het de bedoeling worden dat elke sportactor actief ging nadenken over een persoonlijke sportethische invulling en hoe hij of zij deze in de praktijk zou kunnen omzetten. Dit idee steunde op een nieuw gecreëerde methode: de open coördinatiemethode. Deze impliceerde een te doorlopen stappenplan waarin de samenwerking tussen de Vlaamse Overheid en de sportfederaties van vitaal belang zou zijn. Via overleg moest men immers tot een aantal sportethische thema's en na te streven richtsnoeren komen. De invulling en de manier van werken mochten de sportfederaties naar eigen goeddunken invullen, terwijl de Vlaamse Overheid zich beperkte tot een functie langs de zijlijn. Zij gingen enkel een controlerende functie uitvoeren tijdens de op voorhand vastgelegde rapporteringsfasen. Hierbij is het belangrijk om op te merken dat men een sportfederatie evalueerde op basis van haar getoonde inzet en niet op basis van het verkregen resultaat.

Dit alles werd vastgelegd in een uitvoeringsbesluit, waarna de praktische uitwerking daadwerkelijk van start kon gaan. Deze start begon veelbelovend. De communicatiecampagne die de Overheid had uitgevaardigd, miste haar doel niet en de overkoepelende Vlaamse Sportfederatie stelde zich op als een ideale partner in het sensibiliseren van de sportfederaties. Daarnaast zorgde het gesubsidieerde *Internationaal Centrum voor Ethiek in de Sport* (ICES) met haar expertise voor de nodige inhoudelijke ondersteuning. De eenmalige subsidie voor ICES werd evenwel niet doorgetrokken. Gezien deze vereniging draait op vrijwilligers kon men niet meer tegemoet komen aan de vele vragen die de sportfederaties hen opstuurden.

Zo ontstond er een inhoudelijke lacune die niet opgevuld zou worden tot 2012. In het begin van dit jaar werd er namelijk een overheidsopdracht uitgeschreven, waarin de oprichting van een

sportethisch expertisecentrum geproclameerd werd. Dit centrum kreeg de taak zich te bekommeren rond twee sportethische zaken. Enerzijds diende het expertisecentrum de problematiek rond misbruik, geweld en schending van de seksuele integriteit van de jonge sporter te onderzoeken en krachtdadige *tools* te bedenken om dit tegen te gaan. Aandacht voor misbruik binnen sportieve gezagsrelaties was immers een *hot topic* geworden na het uitbreken van het misbruikschandaal binnen de Katholieke Kerk en het declameren van de hieraan verbonden aanbevelingen die de bijzondere Kamercommissie vooropgesteld had. Anderzijds kreeg het centrum de taak om de uitwerking van ethisch verantwoord sporten bij te staan. Dit hield in dat men onder meer instrumenten moest ontwikkelen die de sportfederaties konden helpen in de uitvoering van hun gekozen richtsnoeren. Deze op inhoud en praktijk gerichte taak werd toegewezen aan een consortium van ICES en de Vlaamse universiteiten. Hiermee kwam er een eind aan de gecreëerde lacune en kon de praktische toepassing van ethisch verantwoord sporten herlanceert worden.

De sportethische bewustwording op politiek vlak leek hierdoor voltooid. Nu stelde zich de taak op om dezelfde bewustwording over te brengen naar het niveau van de federaties, verenigingen, clubs en sporters. Men moet hier evenwel realistisch blijven met het oog op de eventuele resultaten. Het kweken van bewustwording is een proces van lange adem en dat is voor de sportethiek niet anders. Ook mag men niet verwachten dat sportethiek ooit de centrale bezorgdheid van de sportwereld zal worden. Sportbeoefening is en blijft competitie. De ethische component staat aan de zijlijn. Niettegenstaande is dit net haar kracht. Vanaf deze positie tracht ethiek zich immers in de geesten van de mensen te plaatsen door consequent het competitieve element met de nodige argusogen te bekijken.

Concluderend mogen we dan ook stellen dat deze masterscriptie voldaan heeft aan haar onderzoeksvraag en de evolutie van de sportethische bewustwording binnen de Vlaamse politiek zo nauwgezet mogelijk geschetst heeft. Deze startte in de jaren 70 en culmineerde in het decreet rond ethisch verantwoorde sportbeoefening. Dit decreet kan aanzien worden als een waar omslagpunt en symboliseert de overgang van de voltooide politieke bewustwording naar de start van de maatschappelijke bewustwording die door de praktische toepassing van het MEVS-decreet nagestreefd wordt.

Momenteel is het evenwel nog te vroeg om na te kunnen gaan hoe invloedrijk het decreet rond ethisch verantwoord sporten reeds gebleken is. Wel staat het nu al vast dat deze decreetswijziging een goede basis vormt voor verdere sportethische evolutie. Dit heeft het te

danken aan de brede sportethische invulling die aanzien kan worden als het kloppende hart van het decreet. Sportethiek is meer dan het louter bestuderen van sportspecifieke thema's. Het is een discipline die zo'n breed spectrum kan omvatten dat we er enkel nog maar het topje van de ijsberg van gezien hebben.

*"If sports ethics can be broadly defined as a set of principles based on honesty and the pursuit of sporting excellence, it quickly becomes clear that the ethical difficulties facing sport nowadays go beyond the traditional problems of doping and violence."*⁴⁶¹

De specificiteit van het gekozen thesisonderwerp zorgt ervoor dat nog vele andere sportetische invalshoeken onderworpen kunnen worden aan diepgaand onderzoek. Zo lijkt het bijvoorbeeld interessant om de omgekeerde richting te bewandelen en na te gaan hoe men vanuit de samenleving de sportethische materie doorheen de tijd percipieerde. Eveneens kan men het Vlaamse niveau overstijgen en een vergelijking opzetten met Wallonië, buurlanden, Europa of naties uit de andere werelddelen. Kent het MEVS-decreet gelijkaardige initiatieven in het buitenland of is dit enig in zijn soort en bijgevolg een pure Vlaamse uitvinding?

Tot slot maken we de overpeinzing dat het MEVS-decreet binnen ettelijke jaren misschien wel een volledige nieuwe aanpak zal krijgen. De kans bestaat zelfs dat het decreet zal verdwijnen en een onderdeel zal worden van de andere sportdecreten. Sportethiek is daarom een materie die onderhevig is aan veranderingen, zowel op inhoudelijke vlak als haar institutionalisering en praktische uitwerking. Een goede zaak, het is namelijk essentieel dat deze materie blijft evolueren om actueel en bijgevolg nuttig te blijven. Ethisch verantwoord sporten is daarom een onderwerp dat het verdient om ook in de toekomst nauwgezet opgevolgd te worden.

⁴⁶¹ (A.) CHAKER, "Safeguarding the integrity of sport: the case for an international body" In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ, *Ethics and sport in Europe*, 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 165.

Bibliografie

Artikels

- (L.) COLPAERT. "Seksueel misbruik, ook in de sport" In: *VSF Echo Magazine*. 2007, nr. 3, p. 3-5.
- (J.) HOBBERMAN. "Toward a Theory of Olympic Internationalism" In: *Journal of Sport History*. 1995, Vol. 22, nr. 1, p. 1-37.
- (H.) LENK. "Auf dem Wege zu einer analytischen Sportphilosophie" In: *Sportwissenschaft*. 1980, Vol. 10, nr. 4, p. 417-436.
- (C.) PAWLENKA. "Philosophy of Sport in Germany: An Overview of its History and Academic Research" In: *Journal of the Philosophy of Sport*. 2010, Vol. 37, nr. 2, p. 272.
- (J.) SCHEERDER, (M.) TAKS & (R.) RENSON. "Social Sports stratification in Flanders 1969-1999" In : *International Review for the Sociology of Sport*. 2002, Vol. 37, nr. 2, p. 219-245.
- (D.) SHOGAN & (M.) FORD. "A new sport ethics: taking König seriously" In: *International Review for the Sociology of Sport*. 2000, Vol. 35, nr. 49, p. 49-58.

Boeken

- (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ. *Ethics and sport in Europe*. 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, 199p.
- (J.) COAKLEY. *Handbook of sports studies*. 2000, Londen, Paul Chapman Publishing Ltd, 571p.
- (P.) DE KNOP. *Van invaller tot kernspeler. De toekomst van de sport in Vlaanderen*. 2004, Leuven, Van Halewyck, 93p.
- (P.) DE KNOP & (V.) DE BOSSCHER. *De organisatie van de sport in Vlaanderen*. 2011 (herziene uitgave), Brussel, VUBPRESS, 183p.
- (P.) DE KNOP, (J.) SCHEERDER & (H.) PONNET. *Sportbeleid in Vlaanderen. Volume I: trends, visies, cases en cijfers*. 2006, Brussel, Publicatiefonds Vlaamse trainerssschool, 256p.
- (P.) DE KNOP, (J.) SCHEERDER & (H.) PONNET. *Sportbeleid in Vlaanderen. Volume II: studies*. 2006, Brussel, Publicatiefonds Vlaamse trainerssschool, 222p.

- (C.) DEVOS (ed.). *De Kleermakers en de Keizer. Inleiding tot politiek en politieke wetenschappen*. 2006, Gent, Academia Press, 582p.
- (L.) GERNET & (A.) MICHEL (ed.). *Recherches sur le développement de la pensée juridique et morale en Grèce*. 2001 (1917), Parijs, s.n., 467p.
- (A.) GUTTMANN. *Sports: the First Five Millennia*. 2004, Massachusetts, University of Massachusetts Press, 451p.
- (E.) HAHN & (A.) REMANS. *Promotion of Fair Play*. 1988, Brussel, Internationale Stichting De Backer-Van Ocken voor de Strijd tegen het Geweld in de Sport, 238p.
- (H.) LENK. *Werte, Ziele, Wirklichkeit der modernen Olympischen Spiele*. 1964, Stuttgart, K. Hofmann, 368p.
- (C.) MAGI. *Panathlon International. 60 years in the world of sport*. 2011, Milaan, FrancoAngeli, 318p.
- (C.) MAGI, (R.) GROZIO & (S.) JACOMUZZI. *Panathlon International. 40 Years in the World of Sport*. 1991, Bologna, Bonechi, 197p.
- (B.) MALLON & (J.) HEIJMANS. *Historical Dictionary of the Olympic Movement*. 2011, Lanham, Scarecrow Press, 507p.
- (E.) METHENY. *Movement and Meaning*. 1968, New York, McGraw-Hill, 126p.
- (F.) NIETZSCHE & (B.) WILLIAMS (ed.). *The Gay Science*. 2001 (1882), Cambridge, Cambridge University Press, 285p.
- (J.) SCHEERDER. *Spelen op het middenveld. Vrijtijdssport als ontspanning, ontplooiing en ontmoeting*. 2004, Tielt, Lannoo, 243p.
- (J.) SCHEERDER, (M.) TAKS, (B.) VANREUSEL & (R.) RENSON. *30 jaar breedtesport in Vlaanderen. Participatie en beleid. Trends 1969-1999*. 2002, Sint-Amandsberg, Publicatiefonds voor Lichamelijke opvoeding, 160p.
- (J.) SCHEERDER, (C.) VAN TUYCKOM & (A.) VERMEERSCH (eds.). *Europa in beweging. Sport vanuit Europees perspectief*. 2007, Gent, Academia Press, 403p.
- (H.) SLUSHER. *Man, sport and existence: a Critical Analysis*. 1967, Philadelphia, Lea & Febiger, 243p.
- (P.) STAUDO HAR & (J.) MANGAN (eds.). *The Business of Professional Sports*. 1991, Chicago, University of Illinois Press, p. 264-297.
- (J.) STEENBERGEN, (P.) DE KNOP & (A.) ELLING (eds.). *Values and norms in sport: critical reflections on the position and meanings of sport in society*. 2001, Maidenhead, Meyer & Meyer Sport Ltd., 376p.
- (J.) TAMBOER & (J.) STEENBERGEN. *Sportfilosofie*. 2000, Leende, Uitgeverij Davon, 215p.

(D.) THIEME & (P.) HEMMERSBACH (eds.). *Doping in Sports*. 2010, Berlijn, Springer, 540p.

(Y.) VANDEN AUWEELE (ed.). *Ethics in Youth Sport: Analyses and Recommendations*. 2004, Leuven, Lannoo, 199p.

(P.) WEISS. *Sport: a philosophic inquiry*. 1969, Illinois, Southern Illinois University Press, 274p.

(W.) WILSON & (E.) DERSE (eds.). *Doping in Elite Sport. The Politics of Drugs in the Olympic Movement*. 2001, Champaign, Human Kinetics Publishers, 297p.

(E.) WITTE, (J.) CRAEYBECKX & (A.) MEYNEN. *Politieke Geschiedenis van België. Van 1830 tot heden*. 2005, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 584p.

Bijdrage in boek

(G.) ANDRIEU. "Might God be watching when we run?" In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ. *Ethics and sport in Europe*. 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 57-66.

(E.) BILLET & (E.) DEBARBIEUX. "Sport: a model of anti-ethical practice" In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ. *Ethics and sport in Europe*. 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 45-56.

(D.) BODIN, (G.) SEMPÉ, (L.) ROBÈNE & (S.) HÉAS. "Ethics and sport in Europe" In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ. *Ethics and sport in Europe*. 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 9-18.

(L.) BOWERS. "Science and the Rules Governing Anti-Doping Violations" In: (D.) THIEME & (P.) HEMMERSBACH (eds.). *Doping in Sports*. 2010, Berlijn, Springer, p. 513-532.

(A.) CHAKER. "Safeguarding the integrity of sport: the case for an international body" In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ. *Ethics and sport in Europe*. 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 165-170.

(L.) COULOUBARITSIS. "Historical and philosophical background" In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ. *Ethics and sport in Europe*. 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 21-26.

(A.) DE FRANTZ. "Foreword" In: (W.) WILSON & (E.) DERSE (eds.). *Doping in Elite Sport. The Politics of Drugs in the Olympic Movement*. 2001, Champaign, Human Kinetics Publishers, p. IX-XI.

ENLARGED PARTIAL AGREEMENT ON SPORT. "Defence and promotion of ethics in sport" In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ. *Ethics and sport in Europe*. 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 97-104.

(P.-H.) FRANGNE. "Philosophy, ethics and sport" In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ. *Ethics and sport in Europe*. 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 27-36.

(S.) FROSSARD. "Foreword: Reconciling ethics and sport is crucial" In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ. *Ethics and sport in Europe*. 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 5-7.

(T.) GONZÁLEZ-AJA. "Historical and philosophical foundations of sports ethics" In: (D.) BODIN & (G.) SEMPÉ. *Ethics and sport in Europe*. 2011, Straatsburg, Council of Europe Publishing, p. 37-44.

(J.) MACALOON. "Are Olympic athletes professionals? Cultural categories and social control in US sport" In: (P.) STAUDOHAR & (J.) MANGAN (eds.). *The Business of Professional Sports*. 1991, Chicago, University of Illinois Press, p. 264-297.

(M.) MAES. "Sport en ethiek in Europees perspectief" In: (J.) SCHEERDER, (C.) VAN TUYCKOM & (A.) VERMEERSCH (eds.). *Europa in beweging. Sport vanuit Europees perspectief*. 2007, Gent, Academia Press, p. 307-326.

(W.) MORGAN. "The Philosophy of sport: a historical and conceptual overview and a conjecture regarding its future" In: (J.) COAKLEY. *Handbook of sports studies*. 2000, Londen, Paul Chapman Publishing Ltd, p. 204-212.

(J.) ORBIE, (H.) VOS & (R.) COOLSAET. "Europese en internationale politiek" In: (C.) DEVOS (ed.). *De Kleermakers en de Keizer. Inleiding tot politiek en politieke wetenschappen*. 2006, Gent, Academia Press, p. 537-559.

(J.) SCHEERDER & (A.) VERMEERSCH. "Sport en beleid in Europees perspectief. Een inleidend kader" In: (J.) SCHEERDER, (C.) VAN TUYCKOM & (A.) VERMEERSCH (eds.). *Europa in beweging. Sport vanuit Europees perspectief*. 2007, Gent, Academia Press, p. 3-49.

(J.) STEENBERGEN. "The double character of sport" In: (J.) STEENBERGEN, (P.) DE KNOP & (A.) ELLING (eds.). *Values and norms in sport: critical reflections on the position and meanings of sport in society*. 2001, Maidenhead, Meyer & Meyer Sport Ltd., p. 33-56.

Editie uit boekenreeks

(G) GANDOLFI (ed.). "Fair play, sponsors, doping" In: *Sport. Ethics. Cultures*. 2004, Rapallo, Panathlon International, Vol. 3, p. 283.

Licentiaatsverhandelingen

(W.) DE BOCK. *Sportapostolaat in een evoluerende maatschappij. Inhoudsanalyse van het tijdschrift Sporta(kerel)*. 2009, Gent, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, 69p.

Onderzoeksrapporten

(J.) SEGHERS, (J.) SCHEERDER, (F.) BOEN, (E.) THIBAUT & (J.) MEGANCK. “Medisch en ethisch verantwoord sporten. Het promoten van fysiek, psychisch en sociaal welbevinden van jongeren in Vlaamse jeugdsportclubs” In: *Beleid & Management in Sport (BMS)*. 2012, Leuven, Jeroen Scheerder, nr. 12, 127p.

Lijst primair bronnenmateriaal

Adviezen

VLAAMSE SPORTRAAD. *advies betreffende voorontwerp van decreet inzake ethisch verantwoorde sportbeoefening*. 22/04/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, D SP 165-03, 5p.

VLAAMSE SPORTRAAD. *advies betreffende voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering houdende wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 31 mei 2002 tot vaststelling van de erkennings- en subsidiëeringsvoorwaarden van de Vlaamse sportfederaties, de koepelorganisatie en de organisaties voor de sportieve vrijetijdsbesteding en van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 juni 2008 houdende uitvoering van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening*. 25/11/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, D SP 207-05, 2p.

VLAAMSE SPORTRAAD. *advies betreffende besluit van de Vlaamse Regering houdende uitvoering van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening*. 08/09/09, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, D SP 233-05, 2p.

VLAAMSE SPORTRAAD. *advies betreffende besluit van de Vlaamse Regering tot uitvaardiging van de thema's en de richtsnoeren betreffende ethisch verantwoord sporten*. 09/03/10, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, D SP 233-08, 3p.

VLAAMSE SPORTRAAD. *advies betreffende besluit van de Vlaamse Regering tot uitvaardiging van de thema's en de richtsnoeren betreffende ethisch verantwoord sporten*. 27/04/10, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, D SP 233-10, 1p.

VLAAMS PARLEMENT. "Advies van de afdeling wetgeving van de Raad van State" In: *Ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*. 02/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 1, p. 19-32.

VLAAMS PARLEMENT. "Kindefectrapport" In: *Verslag namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media betreffende ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*. 27/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 2, p. 19-32.

Beleidsdocumenten

EUROPEAN COMMISSION. *Action Plan "Pierre de Coubertin"*. 2007, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://ec.europa.eu/sport>, 6p.

EUROPEAN COMMISSION. *White Paper on Sport*. 2007, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://ec.europa.eu/sport>, 20p.

VLAAMS PARLEMENT. "Memorie van toelichting" In: *Ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*. 02/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 1, p. 3-12.

VLAAMS PARLEMENT. "Reguleringsimpactanalyse" In: *Ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*. 02/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 1, p. 37-52.

VLAAMS PARLEMENT. "Voorontwerp van decreet" In: *Ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*. 02/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 1, p. 13-18.

VLAAMS PARLEMENT. "Ontwerp van decreet" In: *Ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*. 02/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 1, p. 33-36.

Berichtgeving

PHILIPPE MUYTERS. *Persbericht: sportfederaties starten concrete uitwerking voor ethisch verantwoord sporten*. 17/02/11, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.cism.vlaanderen.be>, 3p.

VSF. "Minister maakt zes EVS thema's bekend" In: *VSF Nieuwsflash*. 14/05/09, s.l., onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsesportfederatie.be>, nr. 208, 2p.

Briefwisseling

(B.) ANCIAUX. *Brief: ethisch verantwoord sporten (EVS)*. 05/05/09, Brussel, onuitgegeven document, 4p.

(S.) COOLS, (G.) MATTENS & (W.) PENNOIT. *Brief: ethiek en sportfederaties: suggesties in het kader van nieuw decreet ethische verantwoorde sportbeoefening*. 27/02/09, Gent, onuitgegeven document, 2p.

Charters en Codes

COUNCIL OF EUROPE. *Anti-Doping Convention*. 1989, Straatsburg, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://conventions.coe.int/>, 19 artikels, 20p.

COUNCIL OF EUROPE. *Convention on Spectator Violence and Misbehaviour at Sports Events*. 1985, Straatsburg, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://conventions.coe.int/>, 17 artikels, 8p .

COUNCIL OF EUROPE. *European Sport for All charter*. 1975, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.coe.int>, 8 artikels, 1p.

COUNCIL OF EUROPE. *Recommendation: Promotion of the integrity of sport to fight against manipulation of results notably match-fixing*. 2011, Straatsburg, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.coe.int>, 49 artikels, 8p.

COUNCIL OF EUROPE. *Revised Code of Sports Ethics*. 2001, Straatsburg, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.coe.int>, 7 artikels, 4p.

INTERNATIONAL OLYMPIC COMMITTEE. *IOC Code of Ethics*. 2007, Peking, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.olympic.org/ethics-commission>, 7 artikels, 3p.

INTERNATIONAL OLYMPIC COMMITTEE. *Olympic Charter*. 2011, Lausanne, International Olympic Committee, 61 artikels, 103p.

PANATHLON VLAANDEREN. *Panathlon-verklaring over ethiek in de jeugdsport*. 2004, Gent, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.panathlonvlaanderen.be/>, 5 artikels, 1p.

VLAAMSE OVERHEID. *Engagementsverklaring ter bescherming van de seksuele integriteit van de minderjarige in de sportsector*. 2012, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsesportfederatie.be>, 11 artikels, 3p.

Congresverslagen

(A.) CAUWELS, (U.) BRAEMS & (U.) CLAEYS. "Geweld in de wereld, geweld in de sport" In: *Sportacahier*. 1977, Leuven, Acco, nr. 7, 163p.

(H.) VAN PELT, (F.) VAN MECHELEN, (L.) BROECKAERT et. al. "Sport en Ethiek" In: *Sportacahier*. 1982, nr. 11, Leuven, Acco, 80p.

VSF. *Sport op Jongerenmaat. Publicatie symposium 7 juni 2006*. 2006, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsesportfederatie.be>, 100p.

Interviews

- (B.) ANCIAUX. *mondeling interview*. 24/04/2012, Brussel.
- (S.) COOLS. *mondeling interview*. 26/04/2012, Gent.
- (K.) DE MARTELAER. *mondeling interview*. 04/05/2012, Gent.
- (J.) DE SMET. *online interview*. 30/04/2012, cfr. bijlage 4.
- (A.) DIEGENANT. *mondeling interview*. 02/04/2012, Itterbeek.
- (A.) ROEBBEN. *mondeling interview*. 10/04/2012, Leuven.
- (Y.) VANDEN AUWEELE. *mondeling interview*. 23/04/2012, Leuven.
- (J.) VANDENHOUDT. *mondeling interview*. 30/03/2012, Brussel.
- (E.) VANMOL. *online interview*. 17/04/2012, cfr. bijlage 4.
- (A.) VERMEERSCH. *mondeling interview*. 12/04/2012, Gent.

Nota's

Aanvangsnota's

(F.) HENDRICKX. *ethisch verantwoord sporten – een aanvangsnota voor het beleid*. 2007, s.l., onuitgegeven document, 18p.

Beleidsnota's

- (J.) SAUWENS. *Beleidsnota Sport 1999-2004*. 2000, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.cjasm.vlaanderen.be/beleidsdocumenten>, stuk 157, nr. 1, 30p.
- (B.) ANCIAUX. *Beleidsnota Sport 2004-2009*. 2004, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.cjasm.vlaanderen.be/beleidsdocumenten>, stuk 103, nr. 1, 91p.
- (B.) ANCIAUX. *Beleidsbrief Sport 2006-2007*. 2006, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.cjasm.vlaanderen.be/beleidsdocumenten>, stuk 971, nr. 1, 75p.

(B.) ANCIAUX. *Beleidsbrief Sport 2008-2009*. 2008, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.cjism.vlaanderen.be/beleidsdocumenten>, stuk 1904, nr. 1, 136p.

(P.) MUYTERS. *Beleidsbrief Sport 2010-2011*. 2010, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.cjism.vlaanderen.be/beleidsdocumenten>, stuk 756, nr. 1, 85p.

(P.) MUYTERS. *Beleidsbrief Sport 2011-2012*. 2011, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.cjism.vlaanderen.be/beleidsdocumenten>, stuk 1336, nr. 1, 62p.

Offerteaanvraag

(C.) CLAUS. *algemene offerteaanvraag: verstrekken van expertise op het vlak van ethisch verantwoord sporten, met inbegrip van de problematiek aangaande integriteit, seksueel misbruik en geweld*. 2012, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.ethicsandsport.com>, 13p.

Publicaties Belgisch Staatsblad

VLAAMSE REGERING. "19/12/08: Besluit van de Vlaamse Regering houdende wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 31 mei 2002 tot vaststelling van de erkennings- en subsidiëeringsvoorwaarden van de Vlaamse sportfederaties, de koepelorganisatie en de organisaties voor de sportieve vrijetijdsbesteding en van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 juni 2008 houdende uitvoering van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening" In: *Belgisch Staatsblad*. 29/12/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.ejustice.just.fgov.be>, 178^e jaargang, nr. 398, p. 68338-68344.

VLAAMSE REGERING. "21/05/10: Besluit van de Vlaamse Regering tot uitvaardiging van de thema's en de richtsnoeren betreffende ethisch verantwoord sporten" In: *Belgisch Staatsblad*. 18/06/10, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.ejustice.just.fgov.be>, 180^e jaargang, nr. 186, p. 38207-38208.

Verslagen commissie

VLAAMS PARLEMENT. *Verslag namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media betreffende ontwerp van decreet: houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar*. 27/10/08, Brussel, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be>, stuk 1843, nr. 2, 32p.

Verlagen plenaire vergadering

Cultuurraad

CULTUURRAAD VOOR DE NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP. *Handelingen. Zitting 1971-1972.* Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 8 nrs.

CULTUURRAAD VOOR DE NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP. *Handelingen. Zitting 1972-1973.* Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 11 nrs.

CULTUURRAAD VOOR DE NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP. *Handelingen. Bijzondere zitting 1974.* Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 7 nrs.

CULTUURRAAD VOOR DE NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP. *Handelingen. Zitting 1974-1975.* Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 17 nrs.

CULTUURRAAD VOOR DE NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP. *Handelingen. Zitting 1976-1977.* Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 5 nrs.

CULTUURRAAD VOOR DE NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP. *Handelingen. Bijzondere zitting 1979.* Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 7 nrs.

CULTUURRAAD VOOR DE NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP. *Handelingen. Zitting 1979-1980.* Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 11 nrs.

Vlaamse Raad

VLAAMSE RAAD. *Handelingen. Zitting 1980-1981.* Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 21 nrs.

VLAAMSE RAAD. *Handelingen. Zitting 1981-1982.* Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 20 nrs.

VLAAMSE RAAD. *Handelingen. Zitting 1982-1983.* Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 22 nrs.

VLAAMSE RAAD. *Handelingen. Zitting 1983-1984.* Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 31 nrs.

VLAAMSE RAAD. *Handelingen. Zitting 1984-1985.* Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 43 nrs.

VLAAMSE RAAD. *Handelingen. Zitting 1985-1986.* Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 26 nrs.

VLAAMSE RAAD. *Handelingen. Bijzondere zitting 1988*. Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 31 nrs.

VLAAMSE RAAD. *Handelingen. Zitting 1988-1989*. Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 37 nrs.

VLAAMSE RAAD. *Handelingen. Zitting 1989-1990*. Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 61 nrs.

VLAAMSE RAAD. *Handelingen. Zitting 1990-1991*. Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 69 nrs.

VLAAMSE RAAD. *Handelingen. Bijzondere zitting 1992*. Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 34 nrs.

VLAAMSE RAAD. *Handelingen. Zitting 1992-1993*. Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 72 nrs.

VLAAMSE RAAD. *Handelingen. Zitting 1993-1994*. Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 56 nrs.

Vlaams Parlement

VLAAMS PARLEMENT. *Handelingen. Zitting 1995-1996*. Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 66 nrs.

VLAAMS PARLEMENT. *Handelingen. Zitting 1997-1998*. Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 56 nrs.

VLAAMS PARLEMENT. *Handelingen. Zitting 1998-1999*. Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 57 nrs.

VLAAMS PARLEMENT. *Handelingen. Zitting 1999-2000*. Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 75 nrs.

VLAAMS PARLEMENT. *Handelingen. Zitting 2001-2002*. Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 64 nrs.

VLAAMS PARLEMENT. *Handelingen. Zitting 2002-2003*. Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 71 nrs.

VLAAMS PARLEMENT. *Handelingen. Zitting 2004*. Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 5 nrs.

VLAAMS PARLEMENT. *Handelingen. Zitting 2006-2007*. Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 54 nrs.

VLAAMS PARLEMENT. *Handelingen. Zitting 2007-2008*. Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 56 nrs.

VLAAMS PARLEMENT. *Handelingen. Zitting 2008-2009*. Brussel, geraadpleegd te <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, 45 nrs.

Statuten

PANATHLON INTERNATIONAL. *Statute of Panathlon International*. 2012, Syracuse, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.panathlon.net>, 28 artikels, 6p.

WORLD ANTI-DOPING AGENCY. *Constitutive Instrument of Foundation of the World Anti-Doping Agency*. 1999, Lausanne, onuitgegeven document, geraadpleegd te <http://www.wada-ama.org/en/About-WADA/Statutes/>, 19 artikels, 9p.

Websites

BELEIDSDOMEIN BESTUURSZAKEN. "Stroomschema" In: <http://www.bestuurszaken.be/stroomschema>. geraadpleegd op 27/07/2012.

Lijst van afkortingen

AIPS	Association Internationale de La Presse Sportive
ANOC	Association of National Olympic Committees
BBB	Beter Bestuurlijk Beleid
BETR	Vakgroep Bewegingsvorming en sporttraining
BSP	Belgische Socialistische Partij
BVLO	Bond voor Lichamelijke Opvoeding
CD&V	Christen-Democratisch & Vlaams
CDDS	Comité directeur pour le développement du sports
CIFP	International Committee for Fair Play
CJSM	Cultuur, Jeugd, Sport en media
COS	Christelijk Overlegcentrum voor de Sport
CVP	Christelijke Volkspartij
Decreet MEVS	Decreet houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1996 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar
EEG	Europese Economische Gemeenschap
EG	Europese Gemeenschap
EGKS	Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal
ENGSO	European Non-Governmental Sport Organisation
EUPEA	European Physical Education Association
EURATOM	Europese Gemeenschap voor Atoomenergie
EVS	Ethisch verantwoord sporten/Ethisch verantwoorde sportbeoefening
FOLLO	Flexibele Opdracht voor de Leerkracht Lichamelijke Opvoeding
FPCB	Fair Play Club Belge
GAISF	General Association of International Sports Federations
IANVS	International Association for Non-Violent Sport
IAPS	International Association for the Philosophy of Sport
ICES	Internationaal Centrum voor Ethiek in de Sport
IFs	International Sports Federations
IKW	Interkabinettenwerkgroep
IOC	Internationaal Olympisch Comité
IOS	Interuniversitair Onderzoekscentrum voor Sportbeleid
ISB	Vlaams Instituut voor Sportbeheer en Recreatiebeleid

IVA-	Intern verzelfstandigde agentschap zonder rechtspersoonlijkheid
IVA+	Intern verzelfstandigde agentschap met rechtspersoonlijkheid
JAS	Jongeren Adviescentrum voor sport
JoKER	Kind-en jongere-effectrapportage
KBAB	Koninklijke Belgische Atletiekbond
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
MEVS	
	Medisch en ethisch verantwoord sporten/Medisch en ethisch verantwoorde sportbeoefening
MVS	Medische verantwoord sporten/Medisch verantwoorde sportbeoefening
NDO	Nationale Diensten en Onderzoekscentrum voor het Spelende Kind
NOC	National Olympic Committees
N-VA	Nieuw-Vlaamse Alliantie
OC-Methode	Open coördinatiemethode
OCM	Open coördinatiemethode
Open VLD	Open Vlaamse Liberalen en Democraten
PS	Parti Socialiste
PSC	Parti social chrétien
PSSS	Philosophical Society for the Study of Sport
PVV	Partij voor Vrijheid en Vooruitgang
RIA	Reguleringsimpactanalyse
SAR	Strategische Adviesraad
SARC	Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
SP	Socialistische Partij
sp.a	Socialistische Partij Anders
Spirit	
	Sociaal Progressief Internationaal Regionalistisch Integraal-democratisch en Toekomstgericht
SVS	Stichting Vlaamse Schoolsport
URBSFA	L'Union Belge des Sociétés de Football Association
VLD	Vlaamse Liberalen en Democraten
VLG	Vlaamse Liga Gehandicaptensport
VSF	Vlaamse Sportfederatie
VTS	Vlaamse Trainersschool
VU	Volksunie
VUB	Vrije Universiteit Brussel

VVSS

Vlaamse Vereniging voor Specialisten Sportgeneeskunde

WADA

World Anti-Doping Agency

Bijlagensectie

Bijlage 1: geïnterviewden

Bert Anciaux is gewezen Vlaams minister van sport (2001-2002, 2004-2009) en momenteel zetelend senator voor sp.a. Onder zijn tweede sportministerschap ontwikkelde zich de idee om een decreet rond ethisch verantwoorde sportbeoefening (MEVS-decreet) in te voeren. Dit gebeurde in 2008 waarna ook het uitvoeringsbesluit nog binnen Anciaux' legislatuur viel. Als eindverantwoordelijke hiervoor vormde de minister een niet te verwaarlozen bron, hoewel we hierbij aandachtig moeten blijven voor een eventueel verscholen politiek discours.

Sophie Cools is sinds 2010 directeur sport bij de *Vlaamse Sportfederatie (VSF)*. Zij was bij de VSF de vooruitgeschoven persoon om het MEVS-decreet en haar uitvoeringsbesluit in de praktijk te doen slagen. Hiervoor onderhield zij de nodige contacten met de Vlaamse Overheid, ICES en de sportfederaties. Vandaag de dag is Sara Pannecoucke de verantwoordelijke voor EVS binnen de VSF, maar dat weerhoudt Cools er niet van om de materie nog steeds aandachtig te volgen en bij te staan waar nodig.

Prof. dr. Kristine De Martelaer is voorzitter van de vakgroep *Bewegingsvorming en sporttraining (BETR)* van de Vrije Universiteit Brussel (VUB). Tevens vervult zij het voorzitterschap van de sportethische vereniging ICES in. Het is die laatste hoedanigheid dat zij het MEVS-decreet en haar uitvoering benaderde. Eveneens is prof. dr. De Martelaer nauw betrokken bij de invulling van het sportethische expertisecentrum dat van start is gegaan op 1 juni 2012.

Jessica De Smet is voorzitter van de *Vlaamse Liga Gehandicaptensport vzw (VLG)* en was in het verleden eveneens voorzitter van de raad van bestuur van VSF. Als voorzitter van een erkende Vlaamse sportfederatie werd er aan De Smet gevraagd hoe zij de praktische uitwerking van EVS ervaart.

Achille Diegenant, die zelf liever Achiel neerpent, is gewezen Vlaams volksvertegenwoordiger voor CVP (1971-1987). In zijn rijkge vulde sportieve carrière was eresenator Diegenant onder meer voorzitter van de raad van bestuur van Bloso en de bezieler van het *Christelijk Overlegcentrum voor de Sport (COS)*. Nooit was hij verlegen om ook de ethische kant van het

sportverhaal aan te kaarten. Zijn ervaringen brachten nieuwe inzichten in de sportethische politieke toestand in de jaren 70 en 80.

Alfons Roebben was raadgever sport tijdens het tweede sportministerschap van Bert Anciaux. Hij kreeg de taak om onder de auspiciën van de minister en adjunct-kabinetschef Paul De Knop op zoek te gaan naar hoe het MEVS-decreet ingevuld moest worden om ook in de praktijk toepasbaar te zijn. Hierbij kwam hij in aanraking met een variëteit aan personen en bronnen. Dit maakte van hem de ideale persoon om duiding te geven bij de prille totstandkoming van het betreffende decreet.

Prof. em. Yves Vanden Auweele was professor sportpsychologie aan de Katholieke Universiteit Leuven (KU Leuven). Hij voerde onderzoek uit naar seksueel misbruik in gezagsrelaties binnen de sport wat uitmondde in het geëdit boek *Ethics in Youth Sport: Analyses and Recommendations*. Daarnaast is de professor op rust ook voorzitter van de raad van bestuur van Panathlon Leuven en werkte hij mee aan de opstelling van de Panathlon-verklaring. Ook vandaag nog tracht prof. em. Vanden Auweele de sportethische boodschap te verspreiden door onder meer gemeentelijke sportfunctionarissen te overtuigen van het belang van sportethiek.

Jord Vandenhoudt is lid van het *Team Medisch Verantwoord Sporten (MVS)*, onderverdeeld binnen het departement *Cultuur, Jeugd, Sport en media (CJSM)*. Onder directeur **Patrick Ghelen** is Vandenhoudt verantwoordelijk voor de EVS-materie. Hierdoor is hij op de hoogte van alle administratieve formaliteiten betreffende het MEVS-decreet, maar weet hij ook hoe het decreet tot stand kwam, wie er allemaal betrokken is en wat de voorlopige resultaten zijn.

Els Vanmol is lid van de cel *Erkenning & Projectsubsiëring prioriteitenbeleid sportfederaties* onder de afdeling *Subsiëring* binnen Bloso. Haar werd een vragenlijst opgestuurd die enerzijds de rol van Bloso diende te verklaren en anderzijds de sportethische voorwaarden bij de erkenning en subsidiëring van de Vlaamse sportfederaties meer duiding gaf.

Dr. An Vermeersch is raadgever sport binnen het kabinet van de huidige Vlaams minister van sport, Philippe Muyters. Daarnaast is zij ook doctor in de rechten en specialiseerde zij zich voornamelijk in het Europese rechtstelsel. Sport is in haar publicaties vaak het centrale thema. Zo luidde de titel van haar doctoraat als volgt: *De uitbreiding van het Europees Gemeenschaprecht naar nieuwe domeinen: implicaties van en voor sport*. Hierdoor werd dr. Vermeersch binnen deze eindverhandeling zowel een bron voor het Europese niveau als de praktische uitwerking van EVS vandaag de dag en in de toekomst.

Bijlage 2: vragenlijsten interviews

Bert Anciaux

Sportethische bewustwording

- *De ethische sportgeschiedenis jaagt zich door een hobbelig parcours. Van Sport voor Allen in de jaren 70, over denksessies in de jaren 80 tot de Code of Sports Ethics van Europa in 1992. Een decretale verankering kwam er echter pas recent in de 21ste eeuw. Waarom kwam deze decretale verankering precies zo laat?*
- *Welke trigger heeft u het meest doen besluiten dat er dringend nood was aan een decretale verankering? Praktijkvoorbeelden, eigen overtuiging of misschien druk van organisaties of Europa?*
- *Hebben evenementen als Sport op jongerenmaat de ethische bewustwording versneld en golden zij als wake-upcall? Hoe belangrijk waren zij bij het vormen van het decreet? Werden zij gebruikt als uitgangspunt?*
- *Vlaanderen ziet zichzelf graag als een pionier op het vlak van sportethiek, zoals blijkt uit de parlementaire notulen en uit het overzicht van uw eigen jaren als sportminister. Waarop baseert u zich om deze stelling te poneren? Zijn er werkelijk geen andere, vroegere voorbeelden van sportethiek op politiek niveau te vinden?*
- *Waren er bepaalde personen of sportethische groeperingen die u ervan overtuigd hebben om sportethiek op de politieke agenda te plaatsen? Of begon u eerder aan uw legislatuur met de idee om als almachtige heerser sportethiek onder de mensen te brengen?*
- *In 2006 werd BBB voltooid. MVS werd hierdoor onder het departement CJSM geplaatst. Bracht dit de nodige ruimte om dieper op de ethische thematiek in te gaan en deze los te koppelen van dopinggebruik pur sang?*
- *Hoe zou u uw eigen bijdrage aan de thematiek omschrijven?*
- *Hebt u ooit overleg gepleegd met andere ministers van sport betreffende deze thematiek?*

Decreetvorming

- *Het ethisch besef werd aangewakkerd, maar diende in een decreet vevat te worden. Alfons Roebben fungeerde hier als belangrijkste verantwoordelijke en contacteerde vele specialisten en mensen uit het praktische veld. Hebt u zelf ook mensen gesproken, bestaande voorbeelden bekeken of ideeën uitgedokterd?*
- *Waarop baseert de Vlaamse Overheid zich om een definitie rond sport en ethiek op te stellen?*
- *Hoe belangrijk was de werkgroep van specialisten die vaak met Roebben in contact kwamen?*
- *Al snel kwamen Roebben en prof. dr. Hendrickx tot de conclusie om een nieuwe visie te installeren, de OC-methode. Hoe groot is uw bijdrage hierin geweest?*
- *Door wie wordt de RIA opgesteld? Binnen deze RIA werden er naast OC-methode ook 3 andere methoden naar voor gebracht. Konden zij bij sommigen op sympathie rekenen?*
- *Hebt u ooit zelf contact gehad met de sportfederaties betreffende dit decreet?*
- *Hoe ging u om met de kritiek van de Vlaamse Sportraad? Deze spraken over de creatie van een meldpunt, het beter definiëren van sportethiek, waarom er geen expertencommissie aangesteld werd etc.*

- *Hebt u ooit zelf het decreet toegelicht bij de Vlaamse Sportraad of voor de commissie?*
- *De Raad van State kwam op de proppen met de verwerping van het communautaire artikel 11. Toch vinden we geen aanpassing binnen het ontwerp van decreet. Roebben vertelde me dat dit heel snel onderling geregeld werd. Kan dat zomaar?*
- *In hoeverre lag de eindbeslissing in uw handen betreffende het ontwerp van decreet?*

Decreet an sich

- *Het decreet focust vnl. op breedtesport, gezien de topsportscholen volgens de letter reeds een ethische taak dienden te vervullen. Wat was de toestand van deze ethische taak tijdens uw legislatuur?*
- *In het overzicht van uw legislatuur lezen we: “voor het eerst in de geschiedenis kan er nu daadwerkelijk sanctionerend opgetreden worden tegen onethisch gedrag in de sport.” Het decreet zelf spreekt echter niet over sancties, iets wat ook weinig zou stroken met de OC-methode. Kunt u deze stelling dan ook wat meer toelichten?*
- *Denkt u niet dat subsidies het decreet nog meer kracht zouden bijgezet hebben?*
- *Klinkt het niet wat vreemd om een zeer losse methode als de OC-methode te incorporeren in de harde en belerende materie rond dopinggebruik. Was er toen reeds sprake om doping apart te decreteren of kwam dit pas later onder minister Muylers?*
- *U kreeg weinig kritiek van de oppositie toen u het decreetontwerp liet stemmen. Was dit omdat het decreet simpelweg zo goed was of was er gewoon zeer snel nood aan?*

Uitvoering van het decreet

- *U bent zelf niet betrokken geweest bij het de praktische kant van het uitvoeringsbesluit. Hebt u uw opvolger daaromtrent geen kattenbelletje achtergelaten met de boodschap hoe hij dit het best zou invullen?*
- *Wat vindt u persoonlijk van de gekozen richtsnoeren en de manier waarop de federaties betrokken en gesensibiliseerd werden en worden?*
- *Nu u terugblijkt op het decreet. Wat zou u er zeker aan veranderd hebben? Denkt u niet dat het decreet te algemeen was of was dit net de bedoeling?*
- *Wat verwacht u van de eerste rapporteringsfase?*
- *Moeten we het decreet zien als een eindpunt of eerder een startpunt voor sportethische bewustwording?*
- *Wat denkt u als ik u zeg dat er binnenkort een sportethisch expertisecentrum opgericht zal worden met ICES als belangrijke speler?*
- *Zal sportethiek ooit definitief verankerd worden in de samenleving waardoor dit interview in de toekomst nutteloos zou worden?*

Sophie Cools

VSF en ethisch verantwoord sporten

- *Ethiek is een gegeven dat pas sinds kort op de agenda staan. Vanaf wanneer begon ethiek binnen de VSF aan belang te winnen?*
- *Hoe was de relatie met de Vlaamse Overheid? Bert Anciaux meent dat de VSF in haar beginjaren een nogal negatieve houding had tegenover alles wat de Vlaamse Overheid uitvaardigde. Was dit ook zo op het vlak van ethiek en het beginnende decreet?*
- *Vandaag de dag zien we dat sportethiek een prominente plaats krijgt op de VSF-website. Is deze thematiek minder marginaal geworden dan pakweg 10 jaar geleden?*
- *Hebben de georganiseerde werkgroepen bijgedragen tot meer sportethische bewustwording?*
- *Hoe definieert de VSF sportethiek? Is een definiëring überhaupt wel nodig?*

VSF en het MEVS-decreet

- *Werd de VSF betrokken bij de vorming van het decreet?*
- *Zo ja, wie vertegenwoordigde de VSF hierbij met welke boodschap? Zo nee, zou dit niet opportuun geweest zijn, gezien de VSF weet wat er op praktisch niveau leeft?*
- *Hoe sterk konden de sportfederaties hun mening uitten op het georganiseerde overlegmoment? Hoe stonden zij tegenover het feit dat ze zich meer dienden bezig te houden met EVS?*
- *Wie vertegenwoordigde de VSF hierbij en werd er een bepaalde ethische visie verdedigd?*
- *Er was ook sprake van een werkgroep die rond de richtsnoeren zou werken. Bloso, VSF, ICES, het kabinet Muyters en het team MVS waren hierin vertegenwoordigd. Wie was de grootste initiatiefnemer? Was deze werkgroep belangrijk of niets meer dan een lege doos?*
- *Werd de VSF verder nog geconsulteerd voor bepaalde zaken rond het decreet?*
- *Welke stellingen wou men met de gekozen richtsnoeren extra benadrukken?*
- *Wat is de taak van de VSF in het uitvoeren van de richtsnoeren?*
- *Bent u hier momenteel nog nauw bij betrokken als directeur sport of laat u de taak volledig over aan Sara Pannecoucke?*

Sportethische toekomst

- *Wat verwacht u van de eerste rapporteringsfase? Zullen we al direct een wijziging in mentaliteit waarnemen of is dit eerder iets voor de lange termijn?*
- *Denkt u dat we ooit een tijd zullen meemaken dat interviews rond deze thematiek overbodig geworden zijn, gezien ethiek zodanig ingeburgerd is in onze samenleving?*
- *Ziet u het huidige decreet als een start- of een eindpunt? Wat denkt u dat er nog beter kan?*

Prof. dr. Kristine De Martelaer

Sportethische bewustwording

- *Ethiek in de sport is pas recent een onderwerp in de spotlights geworden, zowel op het academische als op het politieke vlak. Het lijkt mij echter onwaarschijnlijk dat beiden daarvoor nooit met elkaar in contact zijn gekomen. Zeker in een verzuilde samenleving is het aanleren van normen en waarden d.m.v. sport een gekende praktijk. Zou u hier ook de kiemen plaatsen van een eerste ethisch besef tussen sport en ethiek in Vlaanderen? Of dienen we het elders te zoeken?*
- *Op parlementair vlak zien we op Vlaams niveau in de jaren 70 een paar schuchtere pogingen om breedtesport aan de man te brengen. In de jaren 80 volgen een aantal sportethische congressen, maar daarna valt het weer stil tot het midden van het eerste decennium van de 21ste eeuw. Waarom heeft het zo lang geduurd vooraleer sportethiek een prominente plaats kreeg?*
- *Kunnen we, federaal gezien, ook spreken van sportethische bewustwording?*
- *Hoe belangrijk was de oprichting van federaties als bv. Panathlon Vlaanderen? Zij zijn hier reeds sinds 1978 actief, maar braken pas door in 2003 met hun Panathlon-verklaring. Konden zij niet vroeger hun stempel drukken? Waren er andere verenigingen die reeds hun stempel konden drukken op sportethisch vlak?*
- *Europa kwam in 1992 op de proppen met een Europese Code of Sports Ethics. Hebben zij sportethische bewustwording gebracht onder de lidstaten?*
- *Wie was er internationaal gezien een echte voorvechter van sportethiek? Vlaanderen gaat er immers graag prat op dat zij één van de eerste zijn die sportethiek aan de man brachten.*

MEVS-decreet

- *Een gesprek met Bert Anciaux en Alfons Roebben liet me verstaan dat vanaf 2005 de eerste ideeën om sportethiek decretaal te verankeren op til stonden. Roebben ging hierop informatie vergaren om het decreet vorm te geven. Hierbij had hij gesprekken met de nodige experts. Hebt u ook met hem gesproken?*
- *Zo ja, hoe verliep dit gesprek? Wat was het doel van het gesprek? Hebt u Roebben een bepaalde visie proberen opdringen?*
- *Hebt u ook ooit met Bert Anciaux gesproken?*
- *Na deze uitwisseling van gedachten trok Roebben samen met prof. dr. Frank Hendrickx de juridische contreien in om het ontwerp van decreet vorm te geven. Dit werd uiteindelijk op 2 oktober 2008 ingediend bij de voorzitter van het Vlaams Parlement. Bent u omstreeks deze periode nog gecontacteerd geweest om bv. uw mening te geven over het ontwerp van decreet?*
- *Hoe sterk heeft ICES haar stempel kunnen drukken op het uitvoeringsbesluit en de praktische uitwerking van EVS? Sophie Cools meent dat zij en Marc Maes de belangrijkste inhoudelijke zaken voor hun rekening namen.*
- *Hoe is de relatie tussen ICES en de Vlaamse Overheid?*
- *Terwijl de commissie volop bezig is het decreet te behandelen vindt er begin november 2008 te Gent de World Panathlon Conference plaats. Denkt u dat deze conferentie invloed gehad heeft op het latere uitvoeringsbesluit, horend bij dit decreet?*
- *Wat is er volgens u positief en negatief aan het decreet?*
- *Hoe staat u tegenover de kritieken van de Vlaamse Sportraad? Zij meenden immers dat een meldpunt, een expertencommissie en een sluitende definitie noodzakelijk waren.*

Sportethische definitie

- *Wat betekent sportethiek voor u? Is het definiëren van deze term wel noodzakelijk?*
- *Denkt u dat doorheen de geschiedenis de vlag sportethiek vele ladingen dekte? Zo wordt sportethiek in de jaren 70 meer vereenzelvigd met doping en fair play terwijl het vandaag de dag een veel bredere betekenis heeft?*

Sportethische toekomst

- *Hoe denkt u dat de eerste rapporteringsfase zal uitdraaien?*
- *Zou subsidiëring het sportethische bewustwordingsproces niet kunnen versnellen?*
- *Dienen we dit decreet te zien als een begin- of een eindpunt voor sportethiek in Vlaanderen?*
- *Er zijn nu plannen op til om een sportethisch expertisecentrum op te richten waarbij er een subsidietoelage van maar liefst €430.000 aan te pas zou komen. ICES zou hier verantwoordelijk voor worden. Wat verwacht u van dit project?*
- *Denkt u dat we ooit een tijd zullen meemaken dat interviews rond deze thematiek overbodig geworden zijn, gezien ethiek zodanig ingeburgerd is in onze samenleving?*

Achille Diegenant

Sportethische bewustwording voor de jaren 70

- *Ethiek in de sport is pas recent een onderwerp in de spotlights geworden, zowel op het academische als op het politieke vlak. Het lijkt mij echter onwaarschijnlijk dat beiden daarvoor nooit met elkaar in contact zijn gekomen. Zeker in een verzuilde samenleving is het aanleren van normen en waarden d.m.v. o.m. sport een gekende praktijk. Zou u hier ook de kiemen plaatsen van een eerste ethisch besef tussen sport en ethiek? Of dienen we het elders te zoeken?*
- *Waren er voor de jaren 70 reeds organisaties aanwezig die als voorlopers van Panathlon of ICES kunnen fungeren?*
- *Welke politieke strekking zag wel graten in ethisch besef bij sportbeoefening?*
- *Hoe stond de federale overheid voor de eerste staatshervorming tegenover ethiek in de sport? Hadden zij bepaalde ideeën rond wetgeving die verder gingen dan de Belgische anti-dopingwet uit 1965 of was ethiek min of meer gelijk aan dopingbestrijding en fair play?*
- *Hoe zat het bij uitbreiding in Europa?*
- *In de jaren 60 zien we dat de ontzuiling zich volop doorzet. De levensbeschouwelijke rol van menig organisatie verdwijnt hiermee. Denkt u dat dit negatief was voor het sportethische besef of dat het eerder een stimulans was om een algemeen beleid in elkaar te zetten?*

Politieke niveau : Vlaanderen, België en Europa

- *Sport en ethiek lijken niet echt de meest aantrekkelijke onderwerpen om over te debatteren. Het is dan ook wachten tot 1976 op een eerste sportdecreet waar breedtesport een rol in krijgt. Kunt u dit decreet als een eerste sportethisch feit zien?*
- *Activiteiten als de Sportbiënnale en Sportiva hadden een grote impact op de bevolking. Konden zij ook op sportethisch vlak de zaken versnellen?*
- *Naast deze activiteiten kwamen ook de rijkssportcentra als paddenstoelen uit de grond. Hoe hebben zij in hun beginjaren ethiek opgevat?*
- *Had Sport voor Allen ook vele ethische implicaties?*
- *Nieuws van het sportethische vlak blijft ook in het Parlement vaak afwezig. De oprichting van Panathlon Vlaanderen op 2 mei 1978 geeft geen aanleiding tot debat of eventuele samenwerking. Was het Vlaams Parlement niet klaar voor een sportethisch beleid in de jaren 70?*
- *Hoe stond het met de druk van buitenaf? De reeds genoemde oprichting van Panathlon Vlaanderen of het Sporta-congres zijn zaken die sportethiek in het hart dragen. Konden zij mannetjes mobiliseren om de aandacht hierop te verstevigen?*
- *We hebben het nu reeds over de jaren 70 gehad, maar hoe staat het met dat andere decennium waarin u actief was? Welke ethische nieuwigheden staan er in de jaren 80 op til?*
- *In 1976 was u voorzitter van een tijdelijke subcommissie sport. Werd sportethiek hier op de agenda geplaatst?*
- *Uit uw interpellaties blijkt meermaals uw fascinatie voor bepaalde aspecten van het sportbeleid. Zo kaart u vaak dopingproblematiek en medische zorg aan, maar hebt u vooral aandacht voor het culturele aspect van sport. “één gebouw zou een sportzaal, toneelzaak, jeugdhuis en bibliotheek moeten herbergen”, liet u zich ooit ontvallen. Kon deze allesomvattende visie op sport op veel bijval rekenen van andere parlementsleden?*

- Ook zien we in deze periode veel vragen betreffende sport in onderwijs en infrastructuur opduiken. Dit zijn kennelijk de hot topics op dat moment in het sportlandschap. Waarom denkt u dat de noemer ethiek hier niet bij betrokken kon worden?
- Tijdens de case Miel Puttemans kwam u met 5 pijlers op de proppen voor een efficiënt sportbeleid. Hierin was geen plaats voor een ethisch luik, de juridische rechten buiten beschouwing gelaten. Vond u dit niet belangrijk genoeg?
- Later werden er in 1974 nog op een aantal bijzondere zittingen gedebatteerd over het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar en de rol van breedtesport. De scheiding breedtesport en topsport werd zo onrechtstreeks gemaakt. Welke invloeden had deze op de sportethiek?
- Daarnaast gaf u in uw inbrengen vaak een pluim richting Bloso en het feit dat zij de democratisering van de sport in Vlaanderen bewerkstelligd hadden. Waren zij dan de sportethische wegbereiders?
- Ook hebt u vaak in het Vlaams Parlement aan de alarmbel getrokken betreffende sport en ethiek. Vond u gehoor? Zou u zichzelf dus als een ethisch pleitbezorger beschouwen?
- Waren er mensen waar u het altijd mee eens was op sportethisch vlak? En met wie ging u altijd in de clinch?
- Voelde u zich voldoende gesteund door uw partij om u voluit op dit onderwerp te kunnen storten?
- De bevoegdheid sport wordt na de eerste staatshervorming en de creatie van de Cultuurraden een gemeenschappelijke bevoegdheid. Hoe stond het federale niveau hiertegenover? Waren zij blij of eerder triest dat ze niet langer inbreng hadden in het sportbeleid?
- Zijn er later nog veel federale sportethische ideeën opgedoken?
- In 1992 kwam Europa op de proppen met de Code of Sports Ethics. Waren er daarvoor nog ethische initiatieven vanuit Europa? Waarom heeft het zolang op zich laten wachten?

Eigen betrokkenheid

- Vanwaar komt u interesse voor het sportethische?
- U heeft een belangrijke rol gespeeld bij de oprichting van het Christelijk Overlegcentrum voor de Sport (COS). Kunt u wat meer vertellen over deze organisatie en wat haar ethische rol precies was?
- Het COS is een kind van de verzuiling. Bestonden er ook gelijkaardige initiatieven voor liberalen en/of socialisten?
- Hoe werd deze organisatie gepercipieerd nadat de verzuiling zich voltrokken had?
- Hebt u zelf nog deelgenomen aan andere ethische projecten? U bent namelijk ook lid van Panathlon Brussel.

Sportethische standpunten

- Hoe zou u sportethiek omschrijven?
- Denkt u dat men vroeger niet al te snel sportethiek vereenzelvigde met fair play en doping?
- Als u terugkijkt naar de jaren 70 en 80. Denkt u niet dat er dan meer gedaan moest worden op het sportethische vlak?
- U bent ongetwijfeld op de hoogte van het nieuwe decreet rond sportethiek? Kunt uw visie hierop geven?

Alfons Roebben

Eigen carrière

- *U was ten tijde van het ministerschap van Bert Anciaux raadgever sport. Kunt u kort schetsen wat uw taken allemaal waren?*
- *Hebt u daarnaast ook nog andere sportieve zaken op uw beroepsalmares staan? Was u bv. reeds verbonden aan bepaalde Vlaamse sportinstellingen?*

Ethisch verantwoord sporten

- *Tot 2008 was er op beleidsniveau geen sprake van ethiek in de sport. Hoe komt het dat dit zo lang geduurd heeft?*
- *Een eerste ballonnetje over sportethiek werd in het MVS-besluit opgelaten. Zo had u zelf een gesprek met de Vlaamse Sportraad wanneer deze advies diende te geven over dit besluit op 7 april 2008. Samen met prof. dr. Frank Hendrickx en Hans Cooman kwam u het besluit toelichten. Hoe zwaar lag toen al de nadruk op ethiek?*
- *Van de reeds vernoemde personen is vooral prof. dr. Frank Hendrickx belangrijk geweest voor het MEVS-decreet. Als jurist zijnde heeft hij zich vooral gericht op het correct wettelijk inpassen van het decreet. Bracht hij daarnaast ook inhoudelijke of methodologische aanbevelingen naar voor?*
- *Hoe belangrijk was de rol van minister Anciaux? Vanwaar denkt u dat Anciaux' drijfveer kwam?*
- *Hebt u zelf als raadgever Anciaux overtuigd ethiek een belangrijke plaats te geven binnen het sportbeleid?*

MEVS-decreet

- *Uw naam verschijnt in de totstandkoming van het MEVS-decreet een eerste keer bij het inwinnen van het advies van de Vlaamse Sportraad op 22 april 2008. Daar ging u praten over het voorontwerp van decreet samen met Marianne Van Lancker. Waarom viel de keuze hiervoor op u?*
- *Hoe stond u tegenover de kritieken van de Vlaamse Sportraad?*
- *Kunt u meedelen wie of welke organisaties er allemaal geconsulteerd werden. Met andere woorden, wie zijn de founding fathers van het decreet?*
- *Hebt u als raadgever ook vaak uw stempel kunnen drukken op de invulling van het decreet?*

Sportethische toekomst

- *Met het afzwaaien van minister Anciaux verloor u ook uw positie als raadgever. Bleef u op een of andere manier nog betrokken bij de praktische uitvoering van het besluit?*
- *Hoe zou u terugblikken op de vorming van het decreet? Wat kon er toen beter?*
- *Minister Muylers komt binnenkort op de proppen met een nieuw ethisch decreet. Hoe denkt u dat het de sportethiek zal vergaan de komende jaren? Zal deze definitief verankerd worden in de samenleving?*

Prof. em. Yves Vanden Auweele

Sportethische interesse

- *Als professor was sportpsychologie uw core business. Ethiek krijgt in uw publicaties echter ook veel aandacht. Vanwaar deze interesse in dit thema?*
- *Bent u naast Panathlon Leuven ook nog betrokken bij andere (inter)nationale ethische initiatieven?*
- *Indien men sportethiek zou moeten definiëren, welke zaken zou u in uw definiëring dan zeker opnemen? Of verkiest u geen definiëring?*

Sportethische bewustwording

- *Achille Diegenant liet in zijn interview optekenen dat sportethiek doorheen de geschiedenis nooit geëxpliciteerd werd en dat een echt startpunt voor ethisch besef daarom moeilijk te plaatsen is. Doet u eens een poging.*
- *Waarom denkt u dat sportethiek nooit centraal op de Bühne stond? Kon men sportethiek niet naar waarde schatten?*
- *Zou u een aantal cases of gebeurtenissen kunnen geven die sportethische besef gestimuleerd hebben?*
- *Hoe zou u het sportethisch landschap beschrijven in de periode vlak voor de vorming van het decreet?*

MEVS-decreet

- *Vanaf het ministerschap van Bert Anciaux kwam sportethiek dan toch op de parlementaire agenda. Wat denkt u dat de oorzaak was om deze thematiek te agenderen?*
- *Zelf deed u al onderzoek voor deze periode. Zo was er bv. uw onderzoek naar seksueel misbruik in de sport. Had u bij het vernemen van de totstandkoming van het decreet een soort 'beter laat dan nooit'-gevoel of was er euforie alom?*
- *Alfons Roebben werkte in opdracht van Bert Anciaux aan het ontwerp van decreet. Hij contacteerde een aantal vooraanstaande experts, waaronder uzelf. Kunt u de aard en het doel van dit gesprek wat schetsen?*
- *Welke visie hebt u op Roebben overgebracht?*
- *Met wie heeft Roebben nog gesproken? Werden ook instellingen als ICES en Panathlon gecontacteerd?*
- *In welke periode vonden deze gesprekken plaats?*
- *Na deze uitwisseling van gedachten trok Roebben samen met prof. dr. Frank Hendrickx de juridische contreien in om het ontwerp van decreet vorm te geven. Dit werd uiteindelijk op 2 oktober 2008 ingediend bij de voorzitter van het Vlaams Parlement. Bent u omstreeks deze periode nog gecontacteerd geweest om bv. uw mening te geven over het ontwerp van decreet?*
- *Terwijl de commissie volop bezig was het decreet te behandelen, vond er begin november 2008 te Gent de World Panathlon Conference plaats. Denkt u dat deze conferentie invloed gehad heeft op het latere uitvoeringsbesluit, horend bij dit decreet?*
- *Bent u zelf nog betrokken geweest bij het opstellen van het uitvoeringsbesluit?*
- *Wat is er positief en negatief aan het decreet?*
- *Denkt u dat de Vlaamse Overheid, zoals ze zelf zegt, erin geslaagd is de Panathlon-verklaring te incorporeren in het MEVS-decreet?*
- *Over de uitvoering van het decreet zei u het volgende in Sport/Voetbal-Magazine: "De minister van Sport heeft in juni 2010 een decreet Ethisch en Medisch Verantwoord Sporten uitgevaardigd en het Bloso werkt mee. Op het terrein helpen ook Panathlon en het Internationaal Centrum voor Ethiek in de*

Sport mee aan het in praktijk brengen van dat decreet. Ik mis alleen het BOIC. Volgens mij zou dat een voortrekkersrol moeten kunnen spelen.” Kunt u de rol van Bloso en het BOIC wat toelichten?

- *Wat verwacht u van de eerste rapporteringsfase? Zullen we al direct een wijziging in mentaliteit waarnemen of is dit eerder iets voor de lange termijn?*
- *Kan subsidiëring de sportethische bewustwording sneller doen laten toenemen?*
- *Dienen we dit decreet te zien als een begin- of een eindpunt voor sportethiek in Vlaanderen?*

Sportethische toekomst

- *Denkt u dat er ooit een moment zal komen waarop sportethiek volledig ingeburgerd zal geraken?*
- *Er staan nu plannen klaar om een sportethisch expertisecentrum op te richten, steunend op een subsidietoelage van maar liefst €430.000. Wat verwacht u van dit project?*
- *Bent u zelf nog betrokken bij enig sportethisch toekomstwerk?*

Jord Vandenhoudt

Rol Vlaamse Overheid

- *Wat is het verschil tussen de Sectorraad Sport en de Vlaamse Sportraad?*
- *Hoe komt een besluit van de Vlaamse overheid precies tot stand?*

MEVS-decreet

- *Op 8 september 2009 kwam er een 2de advies van de Sportraad op het uitvoeringsbesluit van het decreet. Tot wat had deze betrekking?*
- *Op 9 maart 2010 kwam de Vlaamse Sportraad met een negatief advies over het eerste richtsnoerenontwerp onder Philippe Muyters aanzetten. Wat was er zo slecht aan?*
- *Het advies van de Vlaamse Sportraad indachtig werd er een werkgroep opgericht betreffende de richtsnoeren. Wie zetelde hier allemaal in?*
- *Het decreet vermeldt regelmatig het feit dat subsidiëring slechts een mogelijkheid is. Hoeveel geld werd er nu daadwerkelijk in de EVS-materie gepompt?*
- *In de RIA worden de kosten van dit project geschat op € 277.955. Hoeveel is het uiteindelijk geworden?*
- *1 april is de deadline voor de eerste rapporteringsfase. Hebt u reeds enig zicht op hoeveel keer elk richtsnoer gekozen werd? Zou u al een gedurfde schets kunnen geven m.b.t. de resultaten?*
- *Hoe klonken de eerste reacties op de aanpak van EVS?*

Sportethische toekomst

- *Welke ontwikkelingen heeft de thematiek de laatste maanden doorgemaakt? Ik heb vernomen dat er een groot sportethisch project op til staat?*
- *Hoe staat het met het opstellen van een apart dopingdecreet? Welke implicaties heeft dit voor EVS?*
- *Denkt u dat dit decreet een eindfase of eerder een beginpunt is voor verdere sportethische bewustwording?*

Dr. An Vermeersch

Sportethische interesse

- *Hoezeer hebt u in uw publicaties aandacht besteed aan ethische aspect van de sport?*
- *U bent deeltijds raadgever sport in het kabinet Muylers. Hoe moeten we dit als buitenstaander zien, een raadgever? Hebt u bepaalde bevoegdheden en verantwoordelijkheden? Wordt uw raad dan ook opgevolgd of geldt u eerder als een bevestigingsorgaan?*
- *U houdt zich sinds kort bezig met ethisch verantwoord sporten. Vanwaar de keuze om u hiermee bezig te houden? Werd dit u gevraagd of hebt u zichzelf hiervoor aangeboden?*

Rol Europa

- *Menig artikel en zelfs uw doctoraat behandelen het Europese sportrecht. Wat kan België op sportethisch vlak van Europa leren? Is het eerder Europa dat op sportethisch vlak iets te leren heeft van België?*
- *Kunnen we het huidige sportethische decreet kaderen binnen hetgeen Europa verwacht?*
- *Volgens Jord Vandenhoult was u een drijvende kracht achter het Belgisch EU-voorzitterschap rond sport. Heeft dit voorzitterschap voor positieve effecten gezorgd op het Vlaamse sportbeleid? Kwam er hierdoor meer aandacht voor het ethische luik van de sport?*

MEVS-decreet

- *In juni 2009 waren er verkiezingen en niet veel later kwam het kabinet Muylers op de proppen. Op 5 mei werd er echter al een brief betreffende de richtsnoeren naar de sportfederaties gestuurd. Het kabinet werd dus midden in de uitwerking van het uitvoeringsbesluit gegooid. Welke rol heeft u dan nog kunnen spelen?*
- *Vindt u dat het kabinet Anciaux goed werk geleverd heeft met het opstellen van het decreet? Hebt u nog contact gehad met leden uit het voormalige kabinet, bv. een Alfons Roebben?*
- *Kunt u mij zeggen wie er allemaal zetelde in de betreffende werkgroep rond de richtsnoeren en hoe de samenwerking tussen de diverse actoren verliep? Welke actor leek het meest gedreven om daadwerkelijk werk te maken van een strak en goed sportethisch beleid? Hoe groot was uw eigen bijdrage in deze werkgroep?*

Sportethische toekomst

- *Dit decreet wordt beschouwd als een startpunt. Op 1 april 2012 dienen de eerste rapporten binnengebracht te worden. Wat verwacht u hiervan?*
- *Hoe ziet u de toekomst voor ethiek in Vlaanderen? Zal dit decreet nog verder uitgebouwd worden. Zo ja, wat moet er dan zeker aan verbeterd worden?*

Bijlage 3: CD-ROM

De CD-ROM is bijgevoegd in een apart doosje. Hieronder volgt het sjabloon die elk van de geïnterviewden ondertekend heeft waarmee ze hun toestemming verlenen om het interview als bron te laten gebruiken.

Overeenkomst voor gebruik van audio- en video opname

Ondergetekende,

De heer / mevrouw

Adres:

Postcode en plaats

Telefoonnummer

Hierna te noemen 'de respondent'

en Universiteit Gent, Faculteit Letteren en Wijsbegeerte,

Opleiding Geschiedenis, hier vertegenwoordigd door

De heer / mevrouw Guillaume Maebe

Adres Sint-Pietersnieuwstraat 35

Postcode en plaats 9000 Gent

Telefoonnummer 09 331 02 75

komen het volgende overeen

betreffende interview m.b.t. thesisopdracht

geregisseerd op

In het kader van eindverhandeling

(Master Geschiedenis, academiejaar 2011-2012, promotor prof. dr. Tolleneer)

1. De Universiteit Gent, Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, Opleiding Geschiedenis, verder afgekort tot UG, staat de mondelinge getuigenissen enkel af aan diensten binnen de universiteit.
2. UG gebruikt het genoemde verhaal enkel voor wetenschappelijke, educatieve of sociaal-culturele doeleinden op de wijze aangeduid in punten 3 en 4 en dit zonder winstoogmerk. Bij ander gebruik is vooraf schriftelijke toestemming nodig van de respondent.
3. De respondent verleent UG de toestemming om, zonder dat daarvoor een vergoeding moet worden betaald, zijn verhaal

geheel

gedeeltelijk

te gebruiken voor

wetenschappelijk onderzoek

presentatie in gedrukte vorm

presentatie als audiofragment

presentatie op internet

presentatie op radio

inspiratiebron voor culturele producties

ter promotie of ter illustratie bij andere projecten rond mondeling of academisch erfgoed

Indien gedeeltelijk werd aangeduid, gelieve hierna per passage aan te geven welk voorbehoud wordt gemaakt.

.....

.....

.....

.....

4. De respondent bevestigt dat zijn verhaal geen inbreuk pleegt op auteursrechten die toebehoren aan derden en vrijwaart UG voor alle aanspraken die derden zouden kunnen uitoefenen in verband met de in deze overeenkomst verleende rechten.
5. Het verhaal mag niet openbaar gemaakt worden op een wijze waardoor inbreuk wordt gemaakt op de persoonlijkheidsrechten van de respondent. Er mogen evenmin wijzigingen worden aangebracht zonder de toestemming van de respondent (met uitzondering van louter formeel-technische aanpassingen).
6. Telkens het interview gebruikt wordt, zoals vermeld in de punten 2. en 3., wordt de naam van de respondent vermeld. Indien de respondent dit uitdrukkelijk wenst, wordt zijn/haar naam niet vermeld. (Zie nota "Ik wens dat mijn naam niet vermeld wordt" boven de handtekening op het einde van het contract).
7. Bij gebruik van het verhaal voor een publicatie in gedrukte vorm levert UG per omgaande en zonder kosten een bewijsexemplaar aan de respondent.
8. UG verplicht zich er tegenover de respondent het verhaal op deskundige wijze te bewaren en te beheren. UG draagt de kosten van bewaring en beheer.
9. Deze overeenkomst geldt voor onbepaalde duur. De respondent kan hieraan een einde stellen bij aangetekend schrijven dat na drie maanden uitwerking zal hebben. Een dergelijke beëindiging zal geen effect hebben op reeds aangegane engagements.

Aldus opgemaakt in 2 exemplaren te, op

De respondent

Voor Universiteit Gent, Faculteit Letteren en Wijsbegeerte,

Opleiding geschiedenis

Bijlage 4: online interviews

Jessica De Smet

Sportethische bewustwording

- *Ondernam uw eigen Liga reeds ethische initiatieven voor de komst van het decreet?*
 - Zeker, maar dit gebeurde niet onder de noemer ethiek. Het woord was toen nog niet echt hip. Maar wij organiseerden zeker activiteiten waarbij waarden als *fair play* en gelijkwaardige kansen centraal stonden.
- *In hoeverre hadden de sportfederaties zelf inspraak in het bepalen van de richtsnoeren? M.a.w. ondernam de VSF pogingen om haar leden hierbij te betrekken?*
 - Ongetwijfeld. Ik durf zelf te stellen dat zonder de impulsen van onder andere de VSF er nu niet zoveel federaties intens mee bezig zouden zijn. Het was voor de federaties ook de zoveelste extra *must* en er werd hiervoor een goed draagvlak gecreëerd.

Uitwerking van het MEVS-decreet

- *Voor welke richtsnoeren heeft uw liga gekozen?*
 - VLG vzw koos voor *fair play* en werkte hiervoor acties uit in het kader van de takenpakketten van elke medewerker.
- *Voelt u zich ondersteund door de VSF bij het uitwerken van deze richtsnoeren en het opstellen van de rapporteringen?*
 - Zeker. Het werd bv. zeer gesmaakt dat we de mogelijkheid hadden om goede voorbeelden met elkaar te kunnen uitwisselen.
- *Gezien het decreet geen nieuwe subsidies voorziet, moet er elders geld gehaald worden. Hoe heeft u dit aangepakt?*
 - Goede initiatieven hoeven niet steeds veel geld te kosten. Wij zijn vooral begonnen met alles digitaal door te sturen, het thema op clubbestuurlijke bijscholingen aan bod te laten komen en beter gebruikmaken van de bestaande communicatietools. We graaiden dus uit het basispakket aan middelen die reeds beschikbaar waren.
- *Denkt u dat het decreet en haar uitwerking erin slaagt ethiek weer in ieders bewustzijn te brengen? Zien we het decreet beter als een startpunt voor ethiek waar er nog aan gesleuteld moet worden of kunnen we spreken van een finaal en perfect decreet waar geen verbeteringen meer mogelijk zijn?*
 - Geen enkel decreet is perfect of zal dat ooit zijn. Het huidige decreet is vooral een goed middel om de thema's in de actualiteit te houden. Belangrijk is wel dat de federaties nieuwe initiatieven implementeren en niet de oude wijn in nieuwe vaten steken.

Els Vanmol

Rol Bloso

- *Bloso staat in voor een heleboel zaken. Zo subsidieert ze sportfederaties, promoot het de sport en voert het een belangrijke functie uit bij de topsportpolitiek, aldus het omvormingsdecreet van 7 mei 2004. Opvallend hierbij is de afwezigheid van een ethische vermelding in dit decreet. Wordt de ethische dimensie van sport dan niet belangrijk geacht?*
 - De ethische dimensie is wel degelijk van belang en is vervat in het decreet van 13 juli 2001 houdende de regeling voor de erkenning en subsidiëring van de Vlaamse sportfederaties, de koepelorganisatie en de organisaties van de sportieve vrijetijdsbesteding. Een sportfederatie die wenst in aanmerking te komen voor erkenning als Vlaamse sportfederatie moet voldoen aan de 16 erkenningsvoorwaarden van artikel 5 van het hoger vermelde decreet. Artikel 5, 6°, b) van dit decreet bepaalt dat om als sportfederatie erkend te worden en te blijven de sportfederatie een werking, statuten en huishoudelijk reglement heeft in overeenstemming met het decreet van 27 maart 1991 inzake de medisch verantwoorde sportbeoefening, opgeheven door het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch en ethisch verantwoorde sportbeoefening. De praktische opvolging van de voorwaarden inzake ethisch verantwoord sporten gebeurt door het Team Medisch Verantwoord Sporten en wordt gecommuniceerd naar het Bloso. Een sportfederatie die niet voldoet aan de voorwaarden inzake ethisch verantwoord sporten kan niet erkend worden als Vlaamse sportfederatie of dreigt de erkenning als Vlaamse sportfederatie te verliezen wanneer deze inbreuk niet tijdig kan geregulariseerd worden. Het luik ethisch verantwoord sporten dient door de Vlaamse sportfederaties geïntegreerd te worden in het vierjaarlijks beleidsplan, gelijklopend met de zomerolympiades.
- *Welke specifieke acties, los van het uitvoeren van het MEVS-decreet, heeft Bloso momenteel in haar arsenal om ethische bewustwording aan te wakkeren onder sportievelingen?*
 - Binnen de Vlaamse administratie is het departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media – team Medisch Verantwoord Sporten verantwoordelijk voor de implementatie van EVS.
- *Bloso is verantwoordelijk voor het erkennen en bijgevolg subsidiëren van sportfederaties. Wat zijn hier de voornaamste criteria voor? Hoe belangrijk is het criterium ethiek?*
 - De erkenningsvoorwaarden werden reeds in de eerste vraag meegegeven. Een sportfederatie kan daarnaast pas in aanmerking komen voor subsidiëring wanneer ze erkend is, maar niet elke erkende Vlaamse sportfederatie komt ook in aanmerking voor subsidiëring. Enkel Vlaamse sportfederaties die één of meer sporttakken aanbieden van de sporttakkenlijst kunnen, wanneer ook voldaan is aan de andere voorwaarden, in aanmerking komen voor subsidiëring.
- *Hoe wordt het criterium ethiek gemeten? Gezien het geen kwantitatief gegeven is, lijkt het me zeer moeilijk te bepalen wanneer een sportfederatie ethisch is en wanneer niet. Hoe kan subsidiëring dan hieraan gekoppeld worden?*
 - Subsidiëring is onrechtstreeks verbonden met ethiek. Een Vlaamse sportfederatie kan, naast een aantal andere voorwaarden, enkel gesubsidieerd worden wanneer ze voldoet aan alle 16 erkenningsvoorwaarden, en dus aan de voorwaarde inzake medisch en ethisch verantwoord sporten. Het luik ethisch verantwoord sporten dient door de Vlaamse sportfederaties opgenomen te worden in het vierjaarlijkse beleidsplan, dat gelijkloopt loopt met de

zomerolympiades. De Vlaamse sportfederaties hebben keuze uit zes thema's rond ethiek dat volgens bepaalde richtsnoeren wordt uitgewerkt. Per richtsnoer worden doelstellingen geformuleerd met daaraan acties gekoppeld met een timing en een te verwachten resultaat. Binnen de facultatieve opdracht jeugdsport is de mate waarin en de wijze waarop aandacht besteed wordt aan aspecten van ethisch verantwoorde jeugdsport een beoordelingscriterium bij het toekennen van subsidies voor deze opdracht. Tijdens de convenantgesprekken met de sportfederaties wordt hier aandacht aan besteed.

Rol Vlaamse Overheid

- *Startend in de jaren 70 zien we een groot aantal ethische initiatieven opduiken binnen de Vlaamse Overheid. Bloso, als administratieve IVA van de Vlaamse Overheid, was organisatorisch hier nauw bij betrokken. Was er ook enige vorm van overleg tussen beiden of volgde Bloso simpelweg de visie van het Vlaams Parlement?*
 - In deze vraag zit een verkeerde redenering, het is niet het Bloso die de visie van het Parlement volgt. Het Bloso doet beleidsvoorbereidend en uitvoerend werk en legt haar beleidsplan voor aan de Vlaamse Regering, die al dan niet goedkeuring hecht aan het voorgelegde beleidsplan.
- *Vanaf wanneer kwam de uitdrukkelijke vraag van de Vlaamse Overheid om meer te gaan letten op ethische problematieken?*
 - Met het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch en ethisch verantwoorde sportbeoefening werd vanaf 1 januari 2009 in de Vlaamse Gemeenschap een algemeen kader voor de ethisch verantwoorde sportbeoefening gecreëerd. Op de website ethisch verantwoord sporten staan de verschillende stappen die werden genomen om ethisch verantwoord sporten om te zetten in de praktijk.

MEVS-decreet

- *Welke rol vervult het Bloso bij de uitvoering van het MEVS-decreet?*
 - Het is de opdracht van de VSF om de sportfederaties te ondersteunen in hun werking. Aangezien het MEVS-decreet iets nieuws was, heeft de VSF hier meerdere infosessies over georganiseerd. Het zijn de Vlaamse sportfederaties die het luik ethisch verantwoord sporten van hun vierjarig beleidsplan, alsook de jaarlijkse rapportering, rechtstreeks aan het Team Medisch Verantwoord Sporten (Team MVS) dienen te bezorgen. Het Bloso toetst af met het Team MVS of alle documenten werden aangeleverd. Vlaamse sportfederaties die niet voldoen aan de voorwaarden inzake ethisch verantwoorde sportbeoefening worden niet erkend als Vlaamse sportfederatie of dreigen hun erkenning te verliezen.
- *“Ethisch verantwoord sporten is niet meetbaar. Goede afspraken zijn nodig met de Bloso-administratie in verband met controle, zodat organisatoren weten waaraan zich te houden”, staat te lezen in het advies van de Vlaamse Sportraad betreffende het decreet. In een 2de, dit maal wel positief, advies van de Vlaamse Sportraad zien we dat er via een werkgroep goed gecommuniceerd werd met diverse actoren, waaronder Bloso. Hoe verliep de samenwerking met deze werkgroep? Welke controlemiddelen er werden uiteindelijk in het leven geroepen? Zijn er goeie afspraken gemaakt geweest?*
 - Het luik ethisch verantwoord sporten moet uitgewerkt worden volgens een bepaald sjabloon met verplichte elementen. Dit sjabloon wordt ter beschikking gesteld op de Bloso-website als

onderdeel van het sjabloon beleidsplanning. Een erkende Vlaamse sportfederatie dient minimaal 1 thema rond ethisch verantwoord sporten en de nodige richtsnoeren uit te werken. Per richtsnoer worden doelstellingen geformuleerd, met daaraan acties gekoppeld met een timing en een te verwachten resultaat.

- *Had/heeft Bloso nog andere bijdragen geleverd aan EVS en haar afgeleiden?*
 - Het Bloso is steeds betrokken bij de aanpassingen en voorstellen m.b.t. EVS, maar het is de opdracht van het departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media om de EVS-taak uit te voeren. Tijdens de convenantgesprekken begeleidt het Bloso de sportfederaties o.a. met de thema's EVS.

Bijlage 5: Panathlon-verklaring

Panathlon verklaring over ethiek in de jeugdsport

Met deze verklaring gaan we de verbintenis aan om, over de discussie heen, heldere gedragsregels vast te leggen bij het nastreven van de positieve waarden in de jeugdsport.

We verklaren dat

Positieve waarden nastreven

We de positieve waarden in de jeugdsport activeren, met volgehouden inspanning en met goede planning zullen nastreven.

- Op het vlak van training en competitie zullen we op evenwichtige manier vier hoofdoelen nastreven: de ontwikkeling van de motorische (technische en tactische) vaardigheid, een gezonde en veilige competitieve stijl, een positief zelfbeeld en goede sociale vaardigheden. Hierbij zullen we ons laten leiden door de noden van het kind.
- We geloven dat de drang om uit te blinken en te winnen en succes en plezier te ervaren, net als mislukking en frustratie, integrerend deel uitmaken van de competitieve sport. We zullen kinderen de kans geven zich dit eigen te maken en het te integreren (binnen de structuur, de regels en de beperkingen van het spel) in hun prestatie en we zullen hen helpen hun emoties te beheersen.
- We zullen speciale aandacht schenken aan de leiding en opleiding van kinderen aan de hand van modellen die de ethische en humanistische principes in het algemeen en de fair play in de sport in het bijzonder naar waarde schatten.
- We zullen ervoor zorgen dat kinderen betrokken worden bij het besluitvormingsproces in hun sport.

Steun verwelkomen

We verwelkomen de steun van sponsors en de media, maar we geloven dat die steun in overeenstemming moet zijn met de hoofdoelstellingen van de jeugdsport.

- We verwelkomen sponsoring van organisaties en bedrijven alleen wanneer dit niet botst met het pedagogische proces, de ethische basis van de sport en de hoofdoelstellingen van de jeugdsport.
- We geloven dat het niet alleen de functie van de media is om reactief te zijn, dit betekent een spiegel te zijn van de problemen van onze maatschappij, maar ook pro-actief, dit betekent stimulerend, opvoedend en vernieuwend.

Rechten van het Kind in de Sport

Daarom onderschrijven we formeel het 'Panathlon Charter over de Rechten van het Kind in de Sport'.

Discriminatie bannen

We onze inspanningen zullen voortzetten om alle vormen van discriminatie uit de jeugdsport te bannen.

Dit heeft te maken met het fundamentele ethische principe van gelijkheid, dat sociale rechtvaardigheid en gelijke verdeling van de mogelijkheden vereist. Laatmatigen, gehandicapten en minder getalenteerde kinderen zullen dezelfde kansen krijgen om aan sport te doen en zullen dezelfde professionele begeleiding krijgen die ter beschikking staat van vroegmatigen, valide en meer getalenteerde kinderen zonder onderscheid van geslacht, ras of cultuur.

Alle kinderen hebben het recht

- Sport te beoefenen
- Zich te vermaken en te spelen
- In een gezonde omgeving te leven
- Waardig behandeld te worden
- Getraind en begeleid te worden door competente mensen
- Deel te nemen aan training die aangepast is aan hun leeftijd, individueel ritme en mogelijkheden
- Zich te meten met kinderen van hetzelfde niveau in een aangepaste competitie
- In veilige omstandigheden aan sport te doen
- Te rusten
- De kans te krijgen kampioen te worden, of het niet te worden

Dit alles kan alleen worden bereikt wanneer regeringen, sportfederaties, sportagentschappen, bedrijven voor sportartikelen, media, zakenwereld, sportwetenschappers, sportmanagers, trainers, ouders en de kinderen zelf deze verklaring onderschrijven.

Kinderen beschermen

We erkennen en aanvaarden het feit dat sport ook negatieve effecten kan veroorzaken en dat er preventieve en curatieve maatregelen nodig zijn om kinderen te beschermen.

- We zullen de psychische en fysieke gezondheid van kinderen maximaal bevorderen door ons in te spannen om bedrog, doping, misbruik en uitbuiting tegen te gaan en de kinderen te helpen mogelijke negatieve effecten ervan te overwinnen.
- We aanvaarden dat het belang van de sociale omgeving van het kind en het motiverende klimaat nog steeds onderschat worden. Daarom zullen we een gedragscode ontwikkelen, aanvaarden en toepassen met klaar vastgelegde verantwoordelijkheden voor allen die betrokken zijn bij het netwerk rond de jeugdsport: sportorganisaties, sportleiders, ouders, opvoeders, trainers, sportmanagers, sportbesturen, artsen, kinesisten, dietisten, psychologen, topatleten, de kinderen zelf...
- We raden sterk aan dat ernstig wordt overwogen om organen te creëren op de gepaste niveaus om deze code op te volgen.
- We steunen systemen ter registratie en accreditatie voor trainers en coaches.

Wil je organisatie de Panathlon Verklaring over ethiek in de jeugdsport aanvaarden en de principes ervan hanteren als de grondslag van haar jeugdpolitiek?

Surf dan naar
www.sportopjongerenmaat.be
en onderteken mee.

Bijlage 6: kalender

DATA	WAT
4 april 2008	Inwinnen advies JoKER
15 april 2008	Aanvraag advies Vlaamse Sportraad
22 april 2008	Inwinnen advies Vlaamse Sportraad
17 juli 2008	Aanvraag advies Raad van State
26 augustus 2008	Inwinnen advies Raad van State
2 oktober 2008	Ingediend Parlement aan voorzitter Vlaams Parlement
	Doorverwezen naar commissie CJSM
13 oktober 2008	Rondgedeeld in commissie CJSM
16 oktober 2008	In behandeling in commissie CJSM
23 oktober 2008	Aangenomen in commissie CJSM
27 oktober 2008	Verslag commissie CJSM ingediend aan voorzitter Vlaams Parlement
12 november 2008	Indienen amendementen aan voorzitter Vlaams Parlement
	Amendementen ontvankelijk verklaard
	In behandeling in plenaire vergadering
	Aangenomen in plenaire vergadering
21 november 2008	Bekrachtigd en afgekondigd
18 december 2008	Bekendmaking in Belgisch Staatsblad
1 januari 2009	Inwerkstelling MEVS-decreet
---	---
17 november 2008	Aanvraag advies Vlaamse Sportraad m.b.t. uitvoeringsbesluit
25 november 2008	Advies Vlaamse Sportraad m.b.t. uitvoeringsbesluit
27 november 2008	Advies Financiën m.b.t. uitvoeringsbesluit
9 december 2008	Advies Raad van State m.b.t. uitvoeringsbesluit
19 december 2008	Bekrachtiging uitvoeringsbesluit
29 december 2008	Bekendmaking uitvoeringsbesluit in Belgisch Staatsblad
8 januari 2009	Inwerkstelling MEVS-besluit
---	---
5 mei 2009	Bekendmaking via brief aan sportfederaties
6 juli 2009	Deadline doorsturen richtsnoervoorstellen
26 augustus 2009	Aanvraag advies Vlaamse Sportraad
8 september 2009	Advies Vlaamse Sportraad
6 november 2009	Overleg met sportfederaties
5 februari 2010	Aanvraag advies Vlaamse Sportraad m.b.t. richtsnoeren
9 februari 2010	Eerste bespreking advies Vlaamse Sportraad m.b.t. richtsnoeren
9 maart 2010	Negatief advies Vlaamse Sportraad m.b.t. richtsnoeren
15 april 2010	Nieuwe aanvraag advies Vlaamse Sportraad m.b.t. richtsnoeren
19 april 2010	Advies Financiën
27 april 2010	Advies Vlaamse Sportraad m.b.t. richtsnoeren
21 mei 2010	Uitvoeringsbesluit m.b.t. richtsnoeren
18 juni 2010	Bekendmaking in Belgisch Staatsblad
1 september 2010	Deadline richtsnoerenkeuze
---	---
1 januari 2011	Inwerkingstelling richtsnoeren
1 april 2012	Eerste rapporteringsfase

Bijlage 7: de 17 richtsnoeren

Rechten van het kind in de sport

- 1) De Panathlon-verklaring over ethiek in de jeugdsport van 24 september 2004 binnen de federatie en sportclubs te concretiseren en te implementeren.
- 2) De positieve waarden van de jeugdsport te benadrukken en te concretiseren en dat de sportfederatie structurele preventieve en curatieve maatregelen neemt om haar jeugdleden te beschermen tegen de negatieve effecten van de sport.
- 3) Haar sportclubs, trainers, begeleiders en andere betrokkenen te sensibiliseren, te begeleiden en te ondersteunen bij het ethisch en pedagogisch verantwoord omgaan met hun jeugdleden, met bijzondere aandacht voor hun ontwikkelingsniveau.

Inclusie

- 4) De sportclubs te sensibiliseren en te begeleiden zodat de bestaande drempels bij de sportclubs weggewerkt worden.
- 5) Ervoor te zorgen dat personen uit bijzondere groepen deelnemen aan de sport en zich aansluiten bij een sportclub.

Respect voor diversiteit

- 6) Ervoor te zorgen dat alle actoren en belanghebbenden van de sportclub respectvol omgaan met de rijkdom aan diversiteit.
- 7) Alle vormen van discriminatie en racisme in de sport te voorkomen en uit de sport te bannen.

Fair Play-beginsel

- 8) Alle leden ervan te verzekeren dat ze kunnen sporten in aangepaste oefen- en competitievormen met leden van hetzelfde (ontwikkelings)niveau.
- 9) Alle actoren en belanghebbenden te sensibiliseren voor het belang van *fair play* en hen te begeleiden en te ondersteunen bij het implementeren van *fair* gedrag in de sportfederatie en de sportclub.
- 10) Naast het competitieve kader, het recreatieve, vormende en bredere karakter van de sport op een positieve manier in de kijker te plaatsen.

Fysieke en psychische integriteit van het individu

- 11) Inspanningen levert om de persoonlijke integriteit van haar leden te beschermen en dat ze het integere handelen van haar begeleiders en bestuurders stimuleert.
- 12) Beseft dat sport negatieve effecten kan genereren en dat ze (structurele) preventieve en curatieve maatregelen neemt om haar leden en belanghebbenden te beschermen.
- 13) Structurele maatregelen neemt om problemen, ongewenst gedrag en klachten te melden en te registreren.
- 14) De nodige inspanningen levert om talenten optimaal te begeleiden en ontwikkelen.

Solidariteit

- 15) Ervoor te zorgen dat alle actoren en belanghebbenden solidair en respectvol handelen tegenover zichzelf, de andere en de omgeving en de onderlinge solidariteit bevorderen.
- 16) Een positieve boodschap te brengen en daarbij een breed netwerk uit te bouwen als solide basis voor duurzaam, ethisch verantwoord sporten.
- 17) Meer inspraak en betrokkenheid van alle belanghebbenden in het beleid van de federatie en de sportclubs te verzekeren.